PRZEPISY Z ZAKRESU PRAWA ADMINISTRACYJNEGO

WYDAWNICTWO MINISTERSTWA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE I PRZYMUSOWE W ADMINISTRACJI

Zeszyt 4 Warszawa 1946 r.

TREŚĆ ZESZYTU:

Str.

1. *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym* 9
2. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 listopada 1930 r. o ustaleniu wysokości kosztów doręczania przez urzędy gminne i magistraty wezwań i innych pism urzędowych w postępowaniu administracyjnym* 49
3. *Rozporządzenie Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 5 stycznia 1931 r. o doręczaniu przez pocztę pism urzędowych i wezwań, wysyłanych w postępowaniu administracyjnym* 49
4. *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji* 51
5. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 19 lipca 1930 r. o obowiązkach organów wojskowych, asystujących w postępowaniu przymusowym w administracji przy czynnościach egzekucyjnych w budynkach wojskowych lub na okrętach wojennych* 58
6. *Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 1930 r. o warunkach i sposobie zastosowania przez władze sądowe przepisów postępowania cywilnego do egzekucji należności administracyjnych* 59
7. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 sierpnia 1932 r. o sposobie przeprowadzania rewizji osobistej w postępowaniu przymusowym w administracji* 60
8. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 listopada 1930 r. w sprawie obniżenia kar za zwłokę przy egzekucjach należności stowarzyszeń Dozoru nad kotłami za wykonywanie dozoru nad kotłami parowymi* 60
9. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1932 r. w sprawie obniżenia kar za zwłokę od zaległych należności Skarbu Państwa powstałych w związku z przebudową ustroju rolnego* 60
10. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 lutego 1933 r. o obniżeniu kar za zwłokę przy egzekucjach należności pieniężnych w postępowania przymusowym w administracji* 61
11. *Ustawa z dnia 10 marca 1932 r. o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe oraz o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych* . . . 61
12. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. o wyłączeniu niektórych rodzajów świadczeń pieniężnych spod egzekucji urzędów skarbowych* . . 62
13. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych* 69
14. *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. — Przepisy wprowadzające prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (wyciąg)* 76
15. *Okólnik Min. Spr. Wewn. Nr 154 z dnia 21 sierpnia 1928 r. L. OL. 1133/1 — instrukcja dla urzędów gminnych i magistratów o doręczaniu wezwań i innych pism*

Str.

urzędowych, przesłuchiwaniu osób i sporządzaniu protokołów na żądanie władz, urzędów i osób w postępowaniu administracyjnym 77
16. *Okólnik Min. Spr. Wewn. Nr 161 z dnia 30 grudnia 1932 r. L. AA. 2.—b—8 w sprawie przystosowania zasad rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym przy doręczaniu decyzji za pośrednictwem placówek konsularnych* 85
17. *Okólnik Prezydium Rady Ministrów Nr 15 z dnia 24 kwietnia 1934 r. L. 60—3—9 w sprawie odciążenia N. T. A.* 85
18. *Okólnik Min. Spr. Wewn. Nr 78 z dnia 29 listopada 1935 r. L. AA. 2—a—5 o interpretacji przepisów ogólnego postępowania administracyjnego* 85
19. *Okólnik Min. Spr. Wewn. Nr 10 z dnia 12 lutego 1936 r. L. AA. 2—b—25 o wytycznych postępowania władz przy załatwianiu spraw administracyjnych* . . 88
20. *Okólnik Min. Spr. Wewn. Nr 18 z dnia 21 marca 1936 r. L. AA.—2—b—5 o zwracaniu stronom dokumentów z akt sprawy* 90
21. *Skorowidz rzeczowy* 92

OBJAŚNIENIA SKRÓTÓW:

Z. W. — *Zbiór Wyroków Najwyższego Trybunału Administracyjnego.*
O. P. A. — *Orzecznictwo Sądów Najwyższych w sprawach podatkowych i administracyjnych, miesięcznik wydawany do września 1939 r. przez Księgarnię Pawszechną Dzieł Prawniczych i Ekonomicznych.*
Z. O. I. C. S. N. — *Zbiór orzeczeń Sądu Najwyższego, Orzeczenia Izby Cywilnej.*
Z. O. I. II K. S. N. — *Zbiór orzeczeń Sądu Najwyższego, Orzeczenia Izby II Karnej.*
O. S. P. — *Orzecznictwo Sądów Polskich, miesięcznik wydawany do września 1939 r. przez Księgarnię F. Hoesicka.*
G. A. — *Gazeta Administracji, wydawnictwo Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (obecnie wydawnictwo Ministerstwa Administracji Publicznej).*

1

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 22 marca 1928 r.

O POSTĘPOWANIU ADMINISTRACYJNYM.

(Dz. U. R. P. z dnia 24 marca 1928 r. Nr 36, poz. 341).

w brzmieniu znowelizowanym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976) i ustawą z dnia 11 stycznia 1938 r. o doręczaniu pism urzędowych przez gminy (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 16).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

I. POSTANOWIENIE OGÓLNE.

Art. 1. Postanowienia rozporządzenia niniejszego mają zastosowanie do postępowania we wszystkich sprawach z zakresu prawa administracyjnego, załatwianych przez władze i urzędy administracji państwowej i samorządu terytorialnego, o ile rozporządzenie to nie przewiduje wyjątków.

1. Decyzja władzy administracyjnej, będąca w istocie rzeczy oświadczeniem w prywatno-prawnej sprawie Skarbu Państwa, ulega uchyleniu, jako niezgodna z ustawą, jeżeli władza administracyjna ujęła ją w formę orzeczenia administracyjnego. (wyrok N. T. A. z 11/X 1932 r. I. rej. 4478/29 O. P. A. Nr 125).

2. Sprawy z zakresu prawa prywatnego nie mogą znajdować rozstrzygnięcia w orzecznictwie administracyjnym nawet gdyby chodziło stronie z tego tytułu o przyznanie pewnych praw nabytych, a tym bardziej sfera publiczno-prawna działalności władz nie może być takimi prawami ograniczona. Rozstrzyganie równocześnie przez władzę w tej samej decyzji o obowiązku publicznym, opartym na tytule publiczno-prawnym z równoczesnym uwzględnieniem ograniczeń tych obowiązków, wynikających z tytułu prywatno-prawnego, stanowi niedopuszczalną kumulację dwóch tytułów: publiczno-prawnego i prywatno-prawnego i stanowi istotną wadliwość postępowania. Wadliwość ta wynika z pogwałcenia art. 1 p. a., ponieważ władza wdała się w danym razie w rozstrzyganie kwestii nienależącej do „zakresu prawa publicznego". (wyrok N. T. A. z 8.III.34 r. I. rej. 4831/31 G. A. Nr 10/37).

3. Stosunek między właścicielem domu, a zarządem miejskim z tytułu dostarczania wody nie wypływa z umowy, lecz z obowiązku publicznego, a zatem spór taki, jako mający swe źródło w stosunku publiczno-prawnym, nie podlega właściwości sądowej, lecz należy do kompetencji władzy administracyjnej. (orzeczenie S. N. z 10.VIII 1934 r. L. C. I 191/34. Z. O. I. C. S. N. Nr 36/1935).

4. Przechowanie papierów wartościowych w kasie urzędu wojewódzkiego, złożonych przez płatnika w celu zabezpieczenia regularnych wpłat opłat drogowych, których wysokość i terminy płatności zostały ustalone w drodze „ugody", stosownie do postanowień art. 23, ustawy z 10 grudnia 1920 o budowie i utrzymaniu dróg publicznych poz 32/21 Dz. Ust., nie jest funkcją publiczno-prawną, a roszczenie odszkodowawcze związane z tym przechowaniem może być jedynie przedmiotem sporu, rozstrzyganym przez sądy powszechne, z wyłączeniem orzecznictwa w administracyjnym toku instancji. (orzeczenie Trybunału Kompetencyjnego z 23.III. 1937 r. l. rej. 11/36 O. P. A. Nr 148A).

II. WŁAŚCIWOŚĆ.

Art. 2. 1. Właściwość władz rzeczową i miejscową ustala się na podstawie przepisów o ich zakresie działania, a następnie na podstawie innych przepisów.

2. Władza powinna z urzędu przestrzegać swej właściwości rzeczowej i miejscowej.

3. Jeżeli wniesiono podanie do władzy niewłaściwej, winna ona niezwłocznie podanie to skierować do władzy jej zdaniem właściwej z równoczesnym zawiadomieniem o tym wnoszącego, lub zwrócić mu podanie ze wskazaniem tej władzy.

P. ok. M. S. Wewn. Nr 10/1936.

1. Według postanowień, zawartych w ustępie 1 art. 9 ustawy wodnej, grunt, uzyskany wskutek budowli regulacyjnych między linią brzegu a budowlami regulacyjnymi, tudzież łożyska wód płynących, odcięte przekopami, przypadają tym, którzy ponoszą koszty przedsiębiorstwa. Przepis ten stwarza niewątpliwie tytuł nabycia własności. Do orzekania zaś o nabyciu własności powołane są w razie sporu sądy powszechne, o ile ustawa wyraźnie nie stanowi inaczej. Gdy zaś w ustawie wodnej, o której mowa, nie przekazano wyraźnie władzy administracyjnej orzekania o nabyciu własności z tytułu, ustanowionego w art. 9, a zaskarżonym orzeczeniem, czy też zatwierdzoną nim decyzją Urzędu Wojewódzkiego orzeczono właśnie o przypadnięciu spornych gruntów Skarbowi Państwa na własność, należało uchylić tę część zaskarżonego orzeczenia, jako wydaną przez władzę niewłaściwą (z motywów wyroku N. T. A. z 24.V. 1932 r. l. rej. 7197/30 Z. W. Nr 546A).

2. P. pod art. 89 wyrok N. T. A. z 21.IV. 1933 r. l. rej. 5999/31 Z. W. Nr 639A.

3. W myśl postanowień art. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie udzielania koncesji na zakładanie aptek z 10 lipca 1920 r. poz. 411 Dz. Ust. oraz instrukcji tegoż Ministra z 21 kwietnia 1921 r. (Mon. Pol. Nr 118), państwowe władze administracyjne II instancji, a więc Urzędy Wojewódzkie, powołane są do orzekania w charakterze pierwszej instancji w sprawach, dotyczących nadzoru nad zakładaniem i utrzymywaniem aptek. W sprawie niniejszej obciążenie skarżącej obowiązkiem odsprzedania należącej do niej apteki w Niedźwiedzicach osobie, posiadającej „pełnię praw zawodowych", orzeczone zostało bezpośrednio przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, które w danej sprawie w stosunku do Urzędu Wojewódzkiego jest, w myśl przytoczonych wyżej przepisów, instancją drugą, odwoławczą. Przez wydanie zatem zaskarżonego orzeczenia skarżąca pozbawiona została możności obrony swych praw już w toku postępowania administracyjnego w drodze wniesienia odwołania, co stanowi naruszenie istotnych form postępowania administracyjnego (z motywów wyroku N. T. A. z 16.II. 1934 r. l. rej. 6387/31 Z. W. Nr. 728A).

4. N. T. A. poddał swej ocenie zarzut niewłaściwości Magistratu m. Krakowa do orzekania w danej sprawie, przy czym przyjął pod uwagę przepisy objęte tytułem IX prawa budowlanego, traktujące o władzach powołanych do orzekania w sprawach budowlanych. Przepisy te zawierają kategoryczne postanowienia (art. 385 lit. a, 395 lit. c), że wydawanie pozwoleń na budowę, przebudowę i zmianę budynków prywatnych należy do magistratów miast i zwierzchności gmin miejskich, oraz, że od orzeczeń tych władz przysługuje odwołanie do wojewody. Natomiast będące w mowie przepisy, normując wyczerpująco (w art. 384) kompetencję wojewody jako I instancji, nie zawierają żadnych zastrzeżeń dla spraw, w których gminy, jako podmioty praw majątkowych, mogłyby interesowane być w takim czy innym załatwieniu sprawy. Przedstawiony stan prawny nie dopuszcza zatem w ogóle innego toku instancyj dla wspomnianych spraw. W związku z wywodami skargi zauważyć jeszcze należy, że w myśl odnośnych przepisów prawa budowlanego magistraty miast i zwierzchności gminne powołane są do orzekania nie w charakterze reprezentacji gmin, lecz w poruczonym zakresie działania, decydują zatem jako władze budowlane I instancji, a w tym charakterze obowiązane są do stosowania przepisów bez względu na interesy gminy. (z motywów wyroku N. T. A. z 22 czerwca 1936 r. l. rej. 6446/32 O.P.A. 1972).

5. W sprawach prywatno-prawnych jest właściwość sądu regułą, właściwość zaś władz administracyjnych wyjątkiem, a wobec tego ta ostatnia właściwość może być uznana wów-

czas, gdy ustanowiona została w sposób, nie budzący żadnych wątpliwości (z motywów wyroku z 27.XI. 1936 r. l. rej. 3828/34. Z. W. Nr 1252A).

6. Art. 2 ust. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 22 marca 1928 r. o post. admin. poz. 341 Dz. Ust. ma zastosowanie w sprawach dotyczących opłat stemplowych. (Wyrok N. T. A. z 27.V. 1938 r. l. rej. 3811/36 O. P. A. Nr 2390).

Art. 3. 1. Jeżeli obowiązujące przepisy nie określają właściwości miejscowej, wówczas ustala się tę właściwość:

a) w sprawach dotyczących nieruchomości— podług miejsca położenia nieruchomości;

b) w sprawach dotyczących prowadzenia przedsiębiorstwa lub jego zakładu — podług miejsca, w którym przedsiębiorstwo lub zakład są, mają być, albo były prowadzone;

c) w innych sprawach — podług miejsca faktycznego zamieszkania w kraju strony lub jednej ze stron, a mianowicie strony obowiązanej; jeżeli żadna ze stron zamieszkania w kraju nie posiada, podług miejsca pobytu jednej z nich; jeżeli strony przebywają zagranicą, podług ostatniego wiadomego miejsca zamieszkania jednej ze stron w kraju; wreszcie — podług miejsca, w którym wynikła sprawa.

2. Jeżeli jednak w sposób wskazany właściwość miejscowa ustalić się nie da, wówczas władzę miejscowo-właściwą wyznacza naczelna władza rzeczowo-właściwa.

Art. 4. Jeżeli właściwości rzeczowej w sposób, przewidziany w art. 2 ust. 1 ustalić się nie da, albo jeżeli obowiązujące przepisy przewidują właściwość władz już nieistniejących, a nie można ustalić, kto przejął ich uprawnienia, wówczas właściwą jest w I instancji powiatowa władza administracji ogólnej, w II instancji — wojewódzka władza administracji ogólnej.

Art. 5. 1. Spory o właściwość rzeczową lub miejscową między władzami administracyjnymi, mającymi wspólną władzę przełożoną, rozstrzyga najbliższa wspólna ich władza przełożona.

2 Spory o właściwość między władzami mającymi różne władze przełożone rozstrzyga: między władzami powiatowymi właściwy miejscowo wojewoda, po uprzednim porozumieniu się z kierownikiem zainteresowanej władzy II instancji; między władzami wojewódzkimi — Minister *Spraw Wewnętrznych* po uprzednim porozumieniu się z zainteresowanym ministrem; między ministrami — Prezes Rady Ministrów.

3. Ten sam tryb postępowania ma zastosowanie w wypadkach, w których uzasadniona jest właściwość dwóch lub więcej władz.

4. Przepisy artykułu niniejszego mają zastosowanie do sporów o właściwość między władzami samorządu terytorialnego lub też tymi władzami a władzami administracyjnymi państwowymi, z tą zmianą że, o ile chodzi o spory władz samorządowych między sobą w sprawach własnego zakresu działania, decyzja należy do właściwych władz nadzorczych nad samorządem; w innych wypadkach rozstrzyga starosta, wojewoda względnie Minister *Spraw Wewnętrznych*.

5. Przepisy poszczególnych ustaw, przewidujące załatwianie spraw przez władze w porozumieniu ze sobą, pozostają nienaruszone.

Kompetencje Ministra Spraw Wewnętrznych, przewidziane w rozporządzeniu, przejął Minister Administracji Publicznej, w zakresie zaś dotyczącym Ziem Odzyskanych — Minister Ziem Odzyskanych.

Art. 6. Gdy między władzami toczy się spór o właściwość, lub gdy uzasadniona jest właściwość kilku władz, a zwłoka w załatwieniu grozi niebezpieczeństwem, wówczas każda z władz winna przedsięwziąć w obrębie swego zakresu działania konieczne czynności zawiadamiając o tym inne władze.

III. WYŁĄCZANIE URZĘDNIKÓW ADMINISTRACYJNYCH.

Art. 7. 1. Urzędnik powinien się wyłączyć:

a) w sprawie, w której sam jest stroną, albo pozostaje do strony w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziaływa na jego osobiste prawa i obowiązki;

b) w sprawie żony, krewnych i powinowatych do drugiego stopnia włącznie, rodzeństwa i ich dzieci;

c) w sprawie swych rodziców przybranych, dzieci przysposobionych oraz osób, będących pod jego opieką lub kuratelą;

d) w sprawie, w której był lub jest pełnomocnikiem jednej ze stron;

e) w postępowaniu odwoławczym, jeżeli brał udział w niższej instancji w wydaniu zaskarżonej decyzji;

f) w sprawie, z powodu której wdrożono przeciw niemu dochodzenie wstępne, postępowanie dyscyplinarne lub karno-sądowe.

2. Przełożony może wyłączyć podwładnego urzędnika, jeżeli uzna to za potrzebne ze względu na interes publiczny.

1. Posterunkowy Policji Państwowej, który zbierał informacje celem dostarczenia materiału faktycznego, zużytkowanego następnie przez władzę pierwszej instancji do wydania orzeczenia, nie ma obowiązku wyłączyć się od czynności urzędowych w postępowaniu administracyjnym (art. 7 lit. e rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust.) (wyrok N. T. A. z 21.XI. 1930 r. l. rej. 7042/29 Z. W. Nr 306A).

2. Strony nie są w myśl art. 7 rozporządzenia o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) wogóle uprawnione do wyłączania urzędnika. (wyrok N. T. A. z 22.III. 1935 r. l. rej. 442/30 O.P.A. Nr 1188).

3. Zaniechanie wyłączenia się w postępowaniu odwoławczym urzędnika, mimo iż brał udział w niższej instancji w wydaniu zaskarżonej decyzji (art. 7 p. „e" rozp. o post. admin.), powoduje wadliwość postępowania, a to niezależnie od tego, czy strona w toku postępowania administracyjnego domagała się wyłączenia. (wyrok N. T. A. z 24.III. 1937 r. l. rej. 2830/35 O. P. A. Nr 2131).

4. „O ile... skarżący mają na myśli ust. 2 tego artykułu (art. 7 — przyp.), który głosi, że przełożony może wyłączyć podwładnego urzędnika, jeżeli uzna to za potrzebne ze względu na interes publiczny, to zaznaczyć należy, że ocena w konkretnym przypadku, czy taki interes publiczny zachodzi, pozostawiona jest swobodnemu uznaniu przełożonego" (z motywów wyroku N. T. A. z 12.X. 1937 r. l. rej. 886/37 i in. Z. W. Nr. 1465A).

5. Nie stanowi naruszenia art. 7 p. e) rozp. o post. admin. udział w powtórnych oględzinach budynku tego samego urzędnika, który brał udział w oględzinach pierwszych, jeżeli ponowne oględziny przeprowadzone zostały przez władzę I instancji nie z ramienia władzy odwoławczej, lecz z własnej inicjatywy w związku z podniesionym w odwołaniu zarzutem, że strona nie miała możności wzięcia udziału w pierwszych oględzinach, albowiem uzupełnienie braku w postępowaniu w tym przypadku polega nie na kontroli wyników rzeczowych oględzin pierwszych, lecz na daniu stronie możności wzięcia udziału w oględzinach. (wyrok N. T. A. z 16.XI. 1937 r. l. rej. 3215/35 O. P. A. Nr 12A).

Art. 8. W wypadkach wyłączenia urzędnik powinien być bezzwłocznie zastąpiony przez innego, a do tego czasu ma przedsiębrać tylko te czynności, które nie cierpią zwłoki.

IV. OSOBY INTERESOWANE I ICH PEŁNOMOCNICY.

Art. 9. 1. Osobą interesowaną jest każdy, kto żąda czynności władzy, do kogo czynność władzy się odnosi, lub też czyjego interesu czynność władzy choćby pośrednio dotyczy.

2. Osoby interesowane, które uczestniczą w sprawie na podstawie roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu, są stronami.

3. Wszystkie przepisy dotyczące osób interesowanych odnoszą się również do ich prawnych zastępców.

1. Z art. 82 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust. wynika, że odwołanie od decyzji głównej służy jedynie stronie, którą w myśl art. 9 ust. 2 tegoż rozporządzenia jest osoba interesowana, uczestnicząca w sprawie na podstawie roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu. Za osobę interesowaną zaś uważać należy według art. 9 ust. 1 cytowanego rozporządzenia każdego, kto żąda czynności władzy, do kogo czynność władzy się odnosi, lub też czyjego interesu czynność władzy choćby pośrednio dotyczy. Osoba interesowana może jednak wnosić odwołanie tylko wówczas, gdy uczestniczy w sprawie na podstawie roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu. O dopuszczeniu zaś do uczestniczenia w sprawie osoby interesowanej decyduje nie wola samej osoby interesowanej, lecz odnośne przepisy prawa materialnego. (z motywów wyroku N. T. A. z 13.II. 1931 r. l. rej. 4018/29 Z. W. Nr 349A).

2. W rozporządzeniu o postępowaniu administracyjnym prawodawca odróżnia pojęcie osoby interesowanej od pojęcia strony. Pojęcie osoby interesowanej jest obszerniejsze od pojęcia strony. Stroną jest, kto posiada cechy osoby interesowanej, nie każda jednak osoba interesowana jest stroną. Według bowiem art. 9 powyższego rozporządzenia, osobą interesowaną jest każdy, kto żąda czynności władzy, do kogo czynność władzy się odnosi lub też czyjego interesu czynność władzy choćby pośrednio dotyczy. Osoby interesowane, głosi tenże przepis dalej, które uczestniczą w sprawie na podstawie roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu, są stronami. Że przy tym, przez osoby uczestniczące w sprawie, należy rozumieć osoby, biorące faktycznie udział w sprawie, nie może ulegać wątpliwości. Jasne jest również, że faktycznie można brać udział tylko w sprawie, która zostaje wszczęta, lub jest już w toku. Jeżeli wobec tego postanowiono w art. 14 (ust. 2) tegoż rozporządzenia, że strona lub też należycie upoważniony jej pełnomocnik może na podstawie zezwolenia władzy przeglądać akta administracyjne, które zdaniem władz zawierają dane, niezbędne dla strony celem uzasadnienia jej praw i interesów, to przyjąć należy, że przepis ten dotyczy tylko osoby, która w jakiejś konkretnej sprawie, toczącej się w postępowaniu administracyjnym, a objętej danymi aktami, bierze faktycznie udział na podstawie roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu (z motywów wyroku N. T. A. z 1.IV. 1932 r. l. rej. 5705/30 Z. W. Nr 528A).

3. Magistrat m. Poznania decyzją z 3 lipca 1930 r. powołując się na art. 343 prawa budowlanego i § 31 Ordynacji Budowlanej z 11 lipca 1914 r. odmówił Stanisławowi Wolnemu pozwolenia na budowę kiosku przy ul. Adama Jeskego w Poznaniu, przy czym pouczył petenta, że służy mu na podstawie art. 395 prawa budowlanego prawo odwołania się do Wojewody Poznańskiego.

Wolny wniósł odwołanie, a Wojewoda Poznański decyzją z 29 września 1930 r. odwołanie to uwzględnił i polecił Magistratowi m. Poznania wydać pozwolenie na budowę kiosku.

Od tej decyzji Magistrat m. Poznania wniósł odwołanie do Ministra Robót Publicznych, Minister jednak decyzją z 8 grudnia 1930 r. traktując odwołanie jako zażalenie, zażalenia tego nie

uwzględnił, gdyż w myśl art. 395 prawa budowlanego decyzja Wojewody w sprawie niniejszej była ostateczna, a do uchylenia jej z urzędu w toku postępowania administracyjnego nie ma podstawy . . . . . .

N. T. A. rozważył, co następuje:

Według przepisów obowiązującego na terenie województwa poznańskiego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli z 16 lutego 1928 r. poz. 202 Dz. Ust. (jedn. tekst poz. 216/1939 Dz. Ust. — przyp.) (art. art. 385 i 386) oraz o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust. (art. 9 i 82), Magistrat m. Poznania jest w wyznaczonym przez ustawę zakresie władzą budowlaną, wydającą decyzje w toku instancji administracyjnych, nie może być zatem jednocześnie uważany za stronę, której służy prawo odwołania się do władzy instancji wyższej, czy też prawo skargi od ostatecznej decyzji władzy do N. T. A. (z motywów wyroku z 29.V. 1933 r. l. rej. 1407/31 Z. W. Nr 657A).

4. Pozwana władza oddaliła odwołanie, wychodząc z założenia, że skarżącemu brak legitymacji do wniesienia odwołania, ponieważ nie jest właścicielem zajętych przedmiotów. Otóż w myśl art. 9 rozporządzenia z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust., który ma tu zastosowanie z mocy § 50 rozporządzenia z 25 czerwca 1932 poz. 580 Dz. Ust., osobą interesowaną jest — między innymi — każdy, kto żąda czynności władzy. Nie może ulegać wątpliwości, że co do skarżącego warunek ten zaszedł, skoro zwrócił się do władzy o wyłączenie zajętych przedmiotów. W myśl cyt. artykułu stroną jest osoba interesowana, która uczestniczy w sporze na podstawie roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu. Skarżący opierał swoje roszczenia na prawie użytkowania zajętych przedmiotów. Uprawnienie to podlega ochronie przedmiotowego porządku prawnego, zatem roszczenie oparte na tym uprawnieniu musi być uznane za prawne w powyższym znaczeniu, a tym samym skarżący musi być uznany za stronę w postępowaniu administracyjnym, której w myśl ogólnych zasad postępowania służy prawo odwołania, zatem prawo żądania, aby jej odwołanie było rozpatrzone pod względem merytorycznym (z motywów wyroku N. T. A. z 21.II. 1934 r. l. rej. 9407/32 O. P. A. Nr 854).

5. Sąsiedzi budującego się nie są powołani do bronienia w toku postępowania administracyjnego w sprawie budowlanej interesu publicznego, natomiast służy im prawo na podstawie art. 9 prawa o post. admin. brania udziału w postępowaniu administracyjnym w tych sprawach, o ile zarządzenie władzy policyjno-budowlanej narusza takie przepisy prawa budowlanego, które jednocześnie chronią i ich interesy prywatne (wyrok N. T. A. z 1.II. 1935 r. l. rej. 98/32 O. P. A. Nr 1461).

6. P. pod art. 82 wyrok z 5.V. 1936 r. l. rej. 8552/33 Z. W. Nr 1198A.

7. Odmowa rozpoznania odwołania skarżącego z tego powodu iż, jako nie biorący faktycznego udziału w postępowaniu administracyjnym, nie może być uważany za stronę w tym postępowaniu na mocy art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust., nie jest uzasadniona, gdyż nie ma podstawy do tak radykalnego rozdzielania od siebie stadiów postępowania administracyjnego przed instancją pierwszą i instancją odwoławczą. Przeciwnie, z przepisów art. 90 — 94 tegoż rozporządzenia raczej wynika, że prawodawca uważa przebieeg postępowania administracyjnego przed obu instancjami za jedną całość. Nie można zatem odmawiać praw strony w tym postępowaniu osobie, która wprawdzie przed I instancją administracyjną nie występowała, nie mając ku temu powodu, która jednak po zapadnięciu decyzji władzy instancji I stwierdziła, że decyzja ta narusza jej prawa, i w obronie tych praw złożyła odwołanie do władzy instancji II

Niemniej w sprawie niniejszej zasadniczy pogląd władzy pozwanej, że skarżącemu nie służą prawa strony po myśli art. 9 prawa o postępowaniu administracyjnym — jest słuszny.

Przedmiotem sprawy była kwestia zmiany przez Wydział Powiatowy uchwały Magistratu m. Kowala o przystąpieniu do statutu o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników Włocławskiego Związku Komunalnego. Chodziło tu zatem o ustalenie pewnych norm obiektywnych, na podstawie których dopiero w przyszłości w razie wejścia w życie tych norm, mogłyby powstać uprawnienia i roszczenia poszczególnych osób.

Skoro zatem Wydział Powiatowy Sejmiku Włocławskiego uchwałą z 23 stycznia 1930 r. zmienił pomienioną uchwałę skreślając postanowienie niezgodne z powiatowym statutem emerytalnym pracowników Włocławskiego Powiatowego Związku Komunalnego, do którego przystąpienie zostało uchwalone, to skarżący, jako burmistrz m. Kowala, który dopiero mógłby mieć sobie przyznane prawa emerytalne w razie wejścia w życie uchwały magistratu w tej mierze, nie może z powodu niezatwierdzenia tej uchwały przez władzę nadzorczą uważać siebie za osobę, która, jak tego wymaga zacytowany art. 9, występuje w postępowaniu administracyjnym jako strona na podstawie roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu, nie powstała bowiem jeszcze żadna norma prawna, na której skarżący mógłby oprzeć swoje roszczenie, lub którą można byłoby uważać za chroniącą jego interesy (z motywów wyroku N. T. A. z 18.I.1937 r. l. rej. 2970/34 Z. W. Nr 1295A).

8. Osoby, na których niekorzyść następuje zmiana wysokości i warunków świadczeń z tytułu zaopatrzeń emerytalnych (art. 2 dekretu

Prezydenta Rzeczypospolitej z 3 grudnia 1935 r. poz. 547 Dz. Ust.), są w postępowaniu, mającym na celu zatwierdzenie tych zmian przez właściwą państwową władzę nadzorczą (art. 6 tego dekretu), stronami w rozumieniu art. 9 p. 2 prawa o postępowaniu administracyjnym poz. 341 Dz. Ust. (wyrok N. T. A. z 12.X 1937 r. I rej. 886/37 i in. Z. W. Nr 1465A).

9. Postaniowienia, objęte dwoma pierwszymi ustępami art. 380 prawa budowlanego, mówią o wezwaniu właściciela budynku do jego rozbiórki, natomiast dwa dalsze ustępy przyznają władzy w wypadkach nagłych uprawnienie m. i. opróżnienia budynku, a przepis, objęty ustępem piątym powołanego artykułu, przewiduje w wypadku niezastosowania się właściciela budynku do zarządzenia władzy w terminie przez nią wyznaczonym wykonanie tego zarządzenia przez samą władzę.

Mając na uwadze powyższe postanowienia, należy w wypadkach, w których wydany na zasadzie omawianego przepisu nakaz rozbiórki budynku dotyczy budynku mieszkalnego i zamieszkałego, przede wszystkim uznać, że skoro decyzja, zarządzająca rozbiórkę budynku, oparta być winna na stwierdzeniu, że dalsze istnienie odnośnego budynku zagraża bezpieczeństwu osobistemu lub publicznemu, to poprzedzające rozbiórkę opróżnienie budynku z jego mieszkańców przeprowadzone być może w trybie administracyjnym bez względu na prywatnoprawne ich uprawnienia.

W związku z powyższym wypada przyjąć, że nakaz rozbiórki zamieszkałego budynku może być traktowany jako zawierający nałożenie obowiązku tylko na właściciela domu, jeśli mieszkańcy tego budynku nie korzystają z ochrony lokatorów oraz jeśli termin rozbiórki jest tak przez władzę oznaczony, że właściciel domu jest w możności w jego obrębie przeprowadzić rozwiązanie umów najmu w drodze wypowiedzenia. W tym bowiem wypadku opróżnienie budynku może być przeprowadzone bez naruszenia praw pywatnych mieszkańców domu, o ile ci wypowiedzeń umów najmu nie kwestionują.

W wypadkach natomiast innych, a mianowicie gdy mieszkańcy danego budynku są objęci ochroną lokatorów lub gdy oznaczony przez władzę termin rozbiórki nie pozwala na uprzednie rozwiązanie umów najmu, zarządzenie władzy rozbiórki budynku mieści w sobie w stosunku do jego mieszkańców nałożenie, łamiącego ich prywatnoprawne uprawnienia, — publicznoprawnego obowiązku opróżnienia zajmowanych przez nich pomieszczeń przed terminem rozbiórki.

Konsekwencją prawną nałożenia na pewną osobę przez władze administracyjne publicznoprawnego obowiązku jest nabycie przez tę osobę roli strony w odnośnym postępowaniu administracyjnym (art. 9 ust. 2 prawa o post. admin.). Ponieważ dalej podstawą nałożenia na lokatora danego budynku obowiązku opróżnienia zajmowanego pomieszczenia jest stwierdzenie przez władzę tych momentów, które w myśl art. 380 prawa budowlanego zarządzenie rozbiórki budynku uzasadniają, należy przyjąć, że osoba, obciążona będącym w mowie obowiązkiem, ma możność — niezależnie od ewentualnych prywatnoprawnych pretensji wobec właściciela budynku — kwestionowania w drodze odwołania okoliczności, czy wzmiankowane momenty w tym wypadku mają miejsce (z motywów wyroku N. T. A. z 7.5.1938 r. 1 rej. 5083/36 OPA. 99A).

Art. 10. Zdolność prawną i zdolność do działań prawnych osób interesowanych ocenia władza według prawa cywilnego, o ile przepisy administracyjne w poszczególnych wypadkach nie stanowią inaczej.

Art. 11. Osoba interesowana może do zastąpienia siebie upoważnić pełnomocnika, o ile nie jest wymagane jej osobiste działanie.

Art. 12. 1. Pełnomocnikiem może być osoba własnowolna, o ile poszczególne przepisy prawne nie stanowią inaczej.

2. Oprócz pełnomocnictw, sporządzonych lub poświadczonych w urzędach i przez notariuszów, są dopuszczalne również pełnomocnictwa prywatne, o ile ich wiarogodność nie budzi wątpliwości.

3. Pełnomocnictwa mogą być sporządzone oddzielnie, albo zawarte w protokołach, adnotacjach, podaniach itp.

4. Poza tym władza w sprawach mniejszej wagi może nie żądać pełnomocnictwa, jeżeli zastępcami osób interesowanych są członkowie rodziny, osoby należące do wspólnego gospodarstwa domowego lub ich pracownicy, a władza nie ma wątpliwości co do istnienia i zakresu uprawnienia do zastępstwa.

5. Władza nie dopuści pełnomocnika, który trudni się zawodowo zastępstwem stron nie mając odpowiednich uprawnień.

Art. 13. Dla osób nieobecnych lub niezdolnych do działań prawnych, a nie mających zastępcy prawnego, może władza wystąpić do sądu z wnioskiem o wyznaczenie takiego zastępcy.

Art. 14. 1. Osoby interesowane i ich pełnomocnicy mają prawo w godzinach do tego przeznaczonych dowiadywać się o biegu spraw.

2. Strona lub też należycie upoważniony jej pełnomocnik może na podstawie zezwolenia władzy i w obecności urzędnika, wyznaczonego przez naczelnika urzędu, przeglądać akta administracyjne, które zdaniem władzy zawierają dane niezbędne dla strony celem uzasadnienia jej praw i interesów.

3. Władza może na prośbę strony zezwolić na wydanie odpisów z dokumentów, o ile to ze względu na interes publiczny jest dopuszczalne.

4. Od zarządzeń, wydanych w myśl artykułu niniejszego, nie przysługuje żaden środek prawny oddzielnie od odwołania co do istoty sprawy.

5. Uprawnienia, przewidziane w ust. 1 — 3, nie mogą być wykonywane ze szkodą dla tajemnicy urzędowej.

P. ok. M. S. Wewn Nr. 78/1935.

1. Prawo przeglądania akt administracyjnych ustanowione w art. 14 ust. 2 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym (poz. 341/1928 Dz. Ust.), służy tylko osobie, która w jakiejś konkretnej sprawie toczącej się w postępowaniu administracyjnym, bierze faktycznie udział na podstawie roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu (wyrok N. T. A. z 1.IV. 1932 r. I. rej. 5705/30 Z. W. Nr 528A).

2. P. pod art. 9 motywy tego wyroku.

3. Art. 14 rozporządzenia (rozp. o post. adm. — przyp.) głosi w ust. 2, że strona lub też należycie uprawniony jej pełnomocnik może na podstawie zezwolenia władzy i w obecności urzędnika, wyznaczonego przez naczelnika urzędu, przeglądać akta administracyjne, które zdaniem władzy, zawierają dane, niezbędne dla strony celem uzasadnienia jej praw i interesów, a w ustępie 5 tenże przepis stanowi, że wymienione w ust. 2 uprawnienie strony nie może być wykonywane ze szkodą dla tajemnicy urzędowej. Z przytoczonych postanowień wynika, że jedynie w tym wypadku, gdy chodzi o zachowanie tajemnicy urzędowej, której ochrona z natury rzeczy należy do władzy, decyzja w sprawie udzielenia stronie zezwolenia na przeglądanie akt jest pozostawiona całkowicie swobodnemu uznaniu władzy, która w takich razach obowiązana nawet jest ze względów natury publicznej nie licząc się z prywatnym interesem jednostki odmówić stronie zezwolenia na przeglądanie akt. Natomiast w innych wypadkach, gdy nie chodzi o zachowanie tajemnicy urzędowej, a więc o wzgląd natury publicznej władza może odmówić stronie zezwolenia na przeglądanie akt tylko wówczas, kiedy akta sprawy nie zawierają danych, niezbędnych dla uzasadnienia jej praw i interesów. W tym więc ostatnim wypadku decyzja nie jest pozostawiona całkowicie swobodnemu uznaniu władzy, lecz jest uzależniona od znaczenia, jakie posiadają zawarte w aktach dane dla uzasadnienia praw i interesów strony i aczkolwiek do oceny tego znaczenia w myśl cytowanego przepisu jest powołana wyłącznie sama władza, to jednak ocena ta nie może być ani dowolna, ani sprzeczna z aktami sprawy, z czego znów wynika, że decyzja władzy w takich razach winna być w myśl art. 75 ust. 2 cyt. rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym należycie uzasadniona (z motywów wyroku N. T. A. z 18.IX.1934 r. I. rej 9437/32 Z. W. Nr 788A).

V. WNOSZENIE PODAŃ.

Art. 15. 1. Prośby, odwołania, skargi, zażalenia itp. podania mogą być wnoszone do władz pisemnie lub telegraficznie, a także zgłaszane ustnie do protokołu, o ile specjalne przepisy i rodzaj sprawy nie stoją temu na przeszkodzie.

2. W razie zwrócenia się telegraficznego bez poświadczenia podpisu, władza ma prawo, gdy zachodzi wątpliwość, żądać od osoby interesowanej pisemnego potwierdzenia telegramu. W wypadku potwierdzenia uważa się, że podanie zostało wniesione ważnie w terminie pierwotnym.

P. ok. M. S. Wewn. Nr. 10/1936.

Art. 16. 1. Podanie powinno zawierać:

a) wskazanie władzy, do której jest skierowane,

b) wskazanie zarządzenia lub orzeczenia, którego wydania albo uchylenia petent się domaga,

c) datę,

d) podpis,

a gdy podanie jest pierwszym w sprawie — winno zawierać nadto:

e) adres petenta.

2. Za nie umiejącego lub nie mogącego się podpisać podanie podpisuje inna osoba przez niego uproszona swoim nazwiskiem czytelnie wskazując swoje miejsce zamieszkania i zaznaczając przed podpisem, że podpis ten uskutecznia zamiast interesowanego na jego prośbę.

3. Podania bez podpisu lub też z podpisem, wykonanym sposobem mechanicznym, władza może nie przyjąć, o ile ma wątpliwości, czy podanie zostało wniesione z wolą osoby interesowanej. W razie potrzeby władza wyznacza stosowny termin dla potwierdzenia podania. W wypadku potwierdzenia uważa się, że podanie zostało wniesione ważnie w terminie pierwotnym.

4. Podobnie władza może postąpić również w wypadkach, gdy podanie ma inne braki formalne, jak np. jest nieczytelne, w treści swej niezrozumiałe, napisane z pogwałceniem przepisów o języku podań itp.

Art. 17. Jeżeli podanie, wniesione przez jedną lub więcej osób, dotyczy kilku spraw, z których każda powinna być załatwiana oddzielnie, władza uczyni przedmiotem swego załatwienia jedną z nich jej zdaniem najważniejszą z pośród tych, do których załatwienia jest właściwą zawiadamiając o tym wnoszącego.

Art. 18. Na żądanie osoby interesowanej władza obowiązana jest potwierdzić odbiór podania.

VI. PROTOKÓŁY I ADNOTACJE W AKTACH.

P. ok. M. S. Wewn. 154/1928.

Art. 19. 1. Protokoły w postępowaniu administracyjnym sporządza władza, gdy uzna to za potrzebne.

2. Należy sporządzić protokół:
a) o przyjęciu zgłaszanych ustnie podań;
b) o przesłuchaniu osób interesowanych, świadków i biegłych;
c) o oględzinach i ekspertyzach, gdy dokonane są z udziałem władz;
d) o ustnym ogłoszeniu decyzji;
e) o rozprawie ustnej.

Art. 20. 1. Protokół sporządza się tak, aby z niego widoczne było, kto, kiedy, gdzie i jakich czynności urzędowych dokonał, kto był przy tym obecny w charakterze władz współdziałających, osób interesowanych, ich pełnomocników, świadków i biegłych, co i w jaki sposób za pomocą dokonanych czynności ustalono i jakie zarzuty lub uwagi zgłosiły obecne przy czynności osoby.

2. Jeżeli przesłuchani świadkowie i biegli zeznawali pod przysięgą, w protokole przesłuchania należy to zaznaczyć. O ile zeznania różnią się między sobą, każde zeznanie zapisuje się oddzielnie w miarę możności własnymi słowami osoby zeznającej bez zmian, opuszczeń i dodatków.

3. Osobom piśmiennym władza może zezwolić: na zapisywanie do protokołu swych zeznań, lub też w miejsce zeznania ustnego, gdy przesłuchanie ma się odbywać bez przysięgi — na dostarczenie zeznania na piśmie. W tym wypadku zeznanie musi być napisane w całości własnoręcznie przez zeznającego.

4. Jeżeli przesłuchanie dokonane zostało za pośrednictwem tłumacza, należy zapisać również do protokołu, w jakim języku zeznanie złożono i kto był tłumaczem.

5. Protokół przesłuchania powinien być odczytany zeznającej osobie i przedstawiony jej do podpisu niezwłocznie po złożeniu zeznania. Wszelkie inne protokóły odczytuje się wszystkim osobom obecnym, biorącym udział w czynności urzędowej, które następnie winny protokół podpisać. Jeżeli ktokolwiek nie chce lub nie może podpisać protokołu, wówczas przyczynę tego zaznacza się w protokole.

6. Skrobania w protokołach są wzbronione, poprawki i uzupełnienia można robić, lecz tak, aby wyrazy skreślone były jeszcze czytelne, a przy tym, aby poprawki były stwierdzone w protokole przed jego podpisaniem.

1. Fakt... odmowy podpisania protokołów, jako okoliczność przewidziana w art. 20 ust. 5 prawa o postępowaniu administracyjnym, nie pozbawia sam przez się złożonych zeznań mocy środka dowodowego (z motywów wyroku N. T. A. z 24.IX. 1937 r. l. rej. 2971/34. Z. W. Nr. 1403A).

Art. 21. Spostrzeżenia, otrzymane wiadomości i zarządzenia, które mają znaczenie dla sprawy, a nie stanowią podstawy do sporządzenia protokołu, urzędnik dokonywujący czynności powinien utrwalać w formie adnotacji w aktach przez siebie podpisanej.

VII. WEZWANIA I DORĘCZENIA.

P. ok. M. S. Wewn. Nr. 154/1928, Nr. 161/1932 i Nr. 10/1936.

Art. 22. 1. Władza ma prawo, w wypadkach zaś gdy poszczególne przepisy to przewidują — ma obowiązek wzywać osoby, od których potrzebuje wyjaśnień lub których udział w czynnościach władzy jest potrzebny, do złożenia tych wyjaśnień bądź osobiście w urzędzie, bądź pisemnie, bądź przez osoby inne, — jak również do udziału w czynnościach władzy.

2. Wezwanie powinno być opatrzone podpisem urzędnika władzy wzywającej.

3. W wezwaniu należy wskazać:
a) imię, nazwisko i adres wezwanego,
b) w jakiej sprawie i w jakim charakterze go się wzywa,
c) nazwę i adres władzy wzywającej,
d) czy wezwany ma się stawić osobiście, czy może złożyć wyjaśnienie na piśmie, czy też może przysłać zamiast siebie pełnomocnika,
e) wyznaczyć odpowiedni termin, w ciągu którego powyższe żądanie władzy ma być spełnione, albo też wskazać ściśle dzień, godzinę i miejsce stawiennictwa wezwanego lub pełnomocnika,
f) wskazać, czy zadośćuczynienie wezwaniu jest obowiązkawe, a w razie twierdzącym — podać skutki prawne niezastosowania się do wezwania.

Art. 23. 1. Wezwania i inne pisma urzędowe władza doręcza za potwierdzeniem odbioru przez pocztę lub przez swych funkcjonariuszów.

2. Pisma adresowane do miejscowości, w których nie ma zorganizowanej pocztowej służby doręczeń — doręcza się za pośrednictwem władz gminnych.

P. rozp. Min. Spr. Wewn. z dnia 18 listopada 1930 r. o ustaleniu wysokości kosztów doręczania przez urzędy gminne i magistraty wezwań i innych pism urzędowych w postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P Nr. 92, poz. 719) oraz rozp. Min. Poczt i Tel. z dnia 5 stycznia 1931 r. o doręczaniu przez pocztę pism urzędowych i wezwań, wysyłanych w postępowaniu administracyjnym (Monitor Pol. Nr. 17, poz. 29).

1. ...wobec braku przepisu proceduralnego, nakazującego doręczanie odwoławcom orzeczeń wprost przez władzę odwoławczą, jakoteż wobec faktu, że norma taka nie wynika wcale z ogólnych zasad prawnych, uznać należy postępowanie władzy administracyjnej odwoławczej, polecającej władzy I instancji zakomunikowanie orzeczenia interesowanemu, za prawidłowe, a nawet odpowiadające zasadom postępowania odwoławczego, wedle których odwołanie wnosi się na ręce władzy I instancji, władza zaś ta przedkłada je wraz z aktami władzy odwoławczej i spełnia wobec niej wszystkie czynności pomocnicze (z motywów wyroku N. T. A. z 14.VI. 1929 r. l. rej. 1801/27. Z. W. Nr. 88A).

Art. 24. 1. Jeżeli pismo nie zostało odbiorcy doręczone bezpośrednio w urzędzie i o ile w danej sprawie nie obowiązuje doręczenie pisma pod wskazanym przez odbiorcę adresem, doręcza się je bądź w mieszkaniu odbiorcy, bądź w miejscu, gdzie znajduje się zarząd nieruchomości, nieruchomość lub przedsiębiorstwo odbiorcy, lub gdzie odbiorca wykonywa swoją pracę zawodową.

2. Do rąk odbiorcy w razie koniecznej potrzeby pismo może być doręczone w każdym miejscu.

3. Jeżeli nie może być zastosowane doręczenie w żadnym z miejsc powyższych, a nie ustanawia się zastępcy prawnego, wówczas można pismo pozostawić w urzędzie wysyłającym, a adresata zawiadomić o tym przez obwieszczenie, wywieszone na widocznym miejscu w urzędzie wysyłającym, oraz przez dwukrotne ogłoszenie w gazecie rządowej w odstępach co najmniej siedmiodniowych. W tym wypadku doręczenie uważa się za dokonane w dniu drugiego ogłoszenia.

Art. 25. 1. Pismo doręcza się odbiorcy o ile możności do rąk własnych.

2. W razie nieobecności odbiorcy pismo doręcza się dorosłemu domownikowi, zarządcy nieruchomości lub przedsiębiorstwa odbiorcy, jego pracownikowi, rządcy lub dozorcy domu, a w ostateczności temu z sąsiadów odbiorcy, który się zobowiąże do doręczenia pisma.

1. „Spółka z ogr. odp.... posiada odrębną osobowość prawną i nie może być identyfikowana z osobami poszczególnych udziałowców. Osoby zatrudnione w spółce z ogr. odp., nie są zatem pracownikami poszczególnych udziałowców. Tym samym doręczenie orzeczeń władzy osobie, zatrudnionej w spółce z ogr. odp., nie ma tych skutków, jakie powoduje doręczenie osobie zatrudnionej u udziałowca, którego dotyczy odnośne orzeczenie" (z motywów wyroku N. T. A. z 8.III. 1938 r, l. rej. 5453/36. O. P. A. Nr 2253).

Art. 26. 1. Jeżeli doręczenie nie może być dokonane do rąk własnych odbiorcy z powodu jego nieobecności, lub też do rąk osób wymienionych w art. 25 ust. 2 z powodu nieobecności ich w miejscu doręczenia lub z powodu odmowy przyjęcia, — wówczas pismo należy złożyć we właściwym ze względu na miejsce doręczenia *urzędzie* gminnym *(magistracie)*, a pismo nadesłane pocztą, — w najbliższym urzędzie pocztowym, wywieszając o tym ogłoszenie:

a) we wskazanych wyżej urzędach odpowiednio, a prócz tego

b) na drzwiach mieszkania odbiorcy lub też na drzwiach lokalu, w którym znajduje się zarząd jego nieruchomości lub przedsiębiorstwa, albo w którym odbiorca pracuje, albo na bramie jego nieruchomości.

2. Wykonanie tych czynności uważa się za doręczenie.

Organem zarządzającym w gminie wiejskiej jest obecne w myśl art. 1 ustawy z dnia 23.III 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294) nie „urząd" a zarząd gminy, w gminie miejskiej zaś „zarząd miejski".

Art. 27. Jeżeli przyjęcia odmawia sam odbiorca, wówczas pismo z odpowiednią adnotacją zwraca się urzędowi wysyłającemu. W tym wypadku doręczenie uważa się za dokonane w chwili odmowy przyjęcia.

Art. 28. 1. Niezależnie od potwierdzenia osoby lub urzędu, którym pismo przeznaczone dla odbiorcy zostawiono, organ doręczający oznacza na egzemplarzu pokwitowania czas, miejsce i sposób doręczenia, po czym pokwitowanie to niezwłocznie dostarcza władzy wysyłającej.

2. Pismo, złożone w *urzędzie* gminnym *(magistracie)* lub pocztowym, pozostaje tam dla odbiorcy przez dni 30, po czym zwraca się władzy wysyłającej z zaznaczeniem o niezgłoszeniu się odbiorcy w powyższym terminie po odbiór pisma.

P. uw. do adrt. 26.

Art. 29. Jeżeli doręczenie zostało dokonane wadliwie, należy je powtórzyć i dokonać w sposób prawidłowy. Gdy jednak odbiorca pismo faktycznie otrzymał i data doręczenia da się niewątpliwie ustalić, to uważa się je za doręczone należycie w chwili faktycznego otrzymania go przez odbiorcę.

1. Według art. 23 p. a. doręczenie pism urzędowych winno nastąpić za pokwitowaniem, art. 29 tegoż rozp. postanawia jednak, że jeżeli doręczenie dokonane zostało wadliwie, odbiorca jednak pismo faktycznie otrzymał i data doręczenia da się niewątpliwie ustalić, to uważa się je za doręczone należycie w chwili faktycznego otrzymania go przez odbiorcę. Ponieważ przepis ten nie przewiduje sposobu ustalenia daty doręczenia, uznać należy, że ustalenie to może nastąpić przy zastosowaniu wszystkich środków dowodowych, dopuszczalnych w postępowaniu administracyjnym i przewidzianych w art. 49 — 67 cytowanego rozporządzenia a więc także przez badanie świadków (z motywów wyroku N. T. A. z 10.II. 1932 r. l. rej. 4639/29. O. S. P. Nr 505/32).

2. W razie zaprzeczenia przez stronę, iż doręczenie orzeczenia nastąpiło prawidłowo, władza przesłuchując na tę okoliczność organ doręczający, winna dać stronie możność zajęcia stanowiska wobec zeznań tegoż organu (wyrok N. T. A. z 24.X. 1934 r. l. rej. 2293/32 O. P. A. Nr 1308).

Art. 30. 1. Osoba interesowana, która w toku wiadomego jej postępowania zmienia miejsce zamieszkania, powinna o tym władzę zawiadomić.

2. W razie zaniedbania tego obowiązku, doręczenie pod poprzednim adresem w sposób, przewidziany w art. 26, ma skutek prawny.

Art. 31. W postępowaniu, wszczętym na skutek podania, podpisanego przez dwie lub więcej osób bez wskazania osoby, której należy doręczyć odpowiedź, wszelkie pisma doręcza się tylko jednej z podpisanych osób według uznania władzy, o ile nie określa tego inaczej inny przepis prawny.

Art. 32. 1. Osobiste stawiennictwo osób interesowanych przed władzą prowadzącą sprawę dla dania wyjaśnień może być wymagane tylko w wypadkach, gdy ze względu na wyjątkowo ważny interes publiczny władza uzna to za konieczne a przy tym:

a) w sprawach, załatwianych przez *urzędy* gminne *(magistraty)*, gdy wezwany zamieszkuje lub przebywa w obrębie tejże gminy;

b) w sprawach, załatwianych przez władze powiatowe lub władze wyższe w obrębie tego powiatu, w którym mieszka lub przebywa wezwany, jednakże w razie wezwania z odległości ponad 15 km — za wynagrodzeniem i za zwrotem kosztów jak świadkom (art. 106).

2. Gdy nie można zastosować przepisów ust. 1 lit. a) i b), władza może dokonać przesłuchania za pomocą równorzędnej lub niższej władzy miejsca zamieszkania lub też pobytu wezwanego, albo też wskazać, że wezwany może bądź przysłać pełnomocnika, bądź złożyć wyjaśnienie na piśmie.

3. Osoba interesowana nie ma prawa uchylać się od udzielenia na piśmie wyjaśnień, żądanych przez władze w interesie publicznym, z wyjątkiem wypadków, wskazanych w art. 59 i 60 co do świadków. Zamiast składania wyjaśnień na piśmie ma ona prawo dla ich złożenia stawić się osobiście w urzędzie wzywającym, albo w najbliższym rzeczowo właściwym urzędzie lub w *urzędzie* gminnym, albo przysłać pełnomocnika.

P. uw. do art. 26.

Art. 33. W razie obowiązku stawiennictwa osobistego, a niemożności uczynienia tego w terminie lub w dniu wyznaczonym, osoba interesowana powinna niemożność tę uzasadnić. Za ważne przyczyny niestawiennictwa uważa się przyczyny, wskazane w art. 58 co do świadków.

Art. 34. 1. Jeżeli ze względu na brak czasu lub z innych przyczyn wzywanie sposobami wskazanymi w art. 23, byłoby szczególnie utrudnione, można wzywać telegraficznie, telefonicznie lub w sposób inny, najodpowiedniejszy ze względu na okoliczności.

2. Niestawiennictwo osób, wezwanych sposobami, wskazanymi w ust. 1, pociąga za sobą skutki niestawiennictwa o tyle tylko, o ile władza nie będzie miała wątpliwości, że wezwanie doszło zawczasu do wiadomości wezwanego.

Art. 35. Przepisy rozporządzenia niniejszego o sposobie wzywania i doręczeniach nie uchylają mocy przepisów innych ustaw, które przewidują uskutecznianie tych czynności innym trybem, jak np. podawanie czynności władzy i stron do wiadomości osób interesowanych oraz wzywanie i doręczanie w drodze ogłoszeń, wywieszenia list imiennych, wyłożenia akt w miejscach dostępnych dla osób interesowanych i t. p.

1. Podanie decyzji do wiadomości przez wywieszenie jest dokonane dopiero z upływem ostatniego dnia wywieszenia, o ile z poszczególnych przepisów lub też treści aktu wywieszonego nie wynika postanowienie odmienne (wyrok N. T. A. z 25.X. 1935 l. rej. 8089/33 Z. W. Nr 1074A).

VIII. TERMINY.

Art. 36. Przy obliczaniu terminów, oznaczonych na dni, nie wlicza się dnia czynności lub zdarzenia, miarodajnych dla rozpoczęcia biegu terminu; ostatni z wyznaczonej liczby dni uważa się za koniec terminu.

Art. 37. Terminy, oznaczone na tygodnie, kończą się z upływem tego dnia w ostatnim tygodniu, który nazwą swą odpowiada dniu czynności lub zdarzenia, miarodajnych dla rozpoczęcia biegu terminu.

Art. 38. 1. Terminy, oznaczone na miesiące, kończą się z upływem tego dnia ostatniego miesiąca, który ma tę samą datę jak dzień czynności lub zdarzenia, miarodajnych dla rozpoczęcia biegu terminu.

2. Jeżeli koniec terminu, oznaczonego na miesiące, wypada w takim miesiącu, który odpowiedniej daty nie posiada, wówczas termin kończy się z upływem ostatniego dnia tego miesiąca.

Art. 39. Jeżeli koniec terminu przypada na niedzielę lub święto ustawowe, to za ostatni dzień terminu uważa się najbliższy następny dzień powszedni.

Art. 40. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem nadano pismo w polskim urzędzie pocztowym lub telegraficznym.

P. ok. M. S. Wewn. Nr 78/1935.

1. P. pod art. 89 wyrok z 21.IV, 1933 r. l. rej. 5999/31 Z. W. Nr 639A.

2. Recepis pocztowy jest dostatecznym dowodem zachowania terminu; jeżeli władza ma podstawę przypuszczać, że dotyczy on innej przesyłki, niż twierdzi strona, winna przeprowadzić odpowiednie dochodzenia (wyrok N. T. A. z 28.VI. 1934 r. l. rej. 6352/31 O. P. A. Nr 1310).

3. Wobec postanowień art. 15 tego rozporządzenia (rozp. o post. adm. — przyp.) zgłoszenie roszczenia do zaopatrzenia inwalidzkiego może być uskutecznione także pisemnie przez pocztę. Art. 40 powołanego rozporządzenia głosi, że termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem nadano pismo w polskim urzędzie pocztowym. Z powyższego wynika, że o ile skutki prawne podania strony zależą od daty jego wniesienia, a więc od zachowania pewnego terminu, to podanie należy

uważać za wniesione w terminie, jeżeli przed jego upływem podanie nadano na pocztę, oczywiście, pod adresem właściwej władzy. Dzień nadania na pocztę będzie zatem w tym wypadku dniem wniesienia podania do właściwej władzy" (z motywów wyroku Inwalidzkiego Sądu Administracyjnego z 29.XII. 1936 r. l. inw. 2821/35. Z. W. Nr 1269A).

Art. 41. 1. Jeżeli strona udowodni, że uchybienie terminu nastąpiło bez jej winy z powodu przeszkód nie do przezwyciężenia, może ona w terminie siedmiodniowym od ustania przeszkody prosić władzę o przywrócenie terminu.

2. Równocześnie należy dopełnić czynności, która miała być w terminie dopełniona.

3. Prośba o przywrócenie terminu może być wyłożona w piśmie stanowiącym dopełnienie czynności.

4. Przywrócenie terminu siedmiodniowego, przewidzianego w ust. 1, jest niedopuszczalne.

1. P. pod art. 93 motywy wyroku z 19.II. 1937 r. l. rej. 8340/34. Z. W. Nr. 1309A.

2. Skarżący zarzuca, że władza pozwana powinna była wobec przedstawionych w odwołaniu okoliczności, że Cohnfeld nabył prawo używania wody dla celów wspomnianego zakładu kąpielowego na zasadzie powszechnego prawa krajowego, przychylić się do prośby skarżącego o przywrócenie uchybionego terminu, a to zgodnie z art. 41 i nast. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust.

Zarzut ten nie jest trafny już choćby z tego powodu, że przepis art. 41 cytowanego rozporządzenia odnosi się wyłącznie do terminów przewidzianych w postępowaniu administracyjnym i, jako przepis ściśle procesualny, nie dotyczy terminów prekluzyjnych z zakresu prawa materialnego, jakim jest niewątpliwie termin z art. 253 ustawy wodnej (z motywów wyroku N. T. A. z 21.XI. 1935 r. l. rej. 3476/34 Z. W. Nr 1103A).

Art. 42. Prośbę o przywrócenie terminu dla odwołania rozstrzyga ostatecznie władza odwoławcza, w innych wypadkach — władza, wobec której czynność miała być dopełniona.

P. ok. M. S. Wewn. Nr 42/1935.

Art. 43. Prośba o przywrócenie terminu nie wstrzymuje wykonania zaskarżonej decyzji władzy, jednakże władza może wstrzymać wykonanie, gdy uzna to za uzasadnione.

IX. POSTĘPOWANIE WYJAŚNIAJĄCE.

P. ok. M. S. Wewn. Nr 10/1936.

Art. 44. O ile poszczególne przepisy nie określają ściśle postępowania dla ustalenia okoliczności, mających być podstawą rozstrzygnięcia, ma władza z urzędu ustanawiać zakres postępowania wyjaśniającego i środków dowodowych, potrzebnych dla należytego ustalenia stanu sprawy kierując się przy tym względami celowości, szybkości, prostoty i zaoszczędzenia kosztów.

1. Skarżący zarzuca wreszcie wadliwość postępowania, której dopatruje się w tej okoliczności, że władza pozwana pominęła zupełnie opinię powołanego przez skarżącego znawcy, a przeto — zdaniem skarżącego — obraziła art. 57, 62 i 63 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust.

Zarzut powyższy jest już z tego powodu nieuzasadniony, że akta nie wykazują, aby skarżący stawiał w postępowaniu administracyjnym wniosek o badanie biegłego, proponowanego przez niego. Opinie tego biegłego znajdowały się zresztą w aktach administracyjnych i znane były władzy pozwanej, a jeżeli władza pozwana oparła zaskarżone orzeczenie na opinii swoich organów fachowych, poprzedzonej zbadaniem stanu na gruncie w myśl art. 28 p. d) cytowanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 czerwca 1927 r., a nie na opinii, przedstawionej przez skarżącego, to N. T. A. nie dopatrzył się również w tym stanowisku władzy pozwanej obrazy jakichkolwiek przepisów, a w szczególności istotnej wadliwości postępowania w rozumieniu art. 19 ustawy o N. T. A. (obecnie art. 84 rozp. o N. T. A. poz. 806/1932 Dz. Ust. — przyp.) (z motywów wyroku N. T. A. z 2.X. 1931 r. l. rej. 3853/29. Z. W. Nr. 433A).

2. „Powoływanie się skarżącej na art. 44 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. nie jest trafne, przepis ten bowiem ma na względzie tylko te wypadki, w których ustalenie pewnych okoliczności faktycznych mogłoby być podstawą rozstrzygnięcia, czyli mogłoby decydować o takim czy innym wyniku sprawy; skoro zaś, jak to już wyżej wywiedziono, w sprawie niniejszej, jako dotyczącej uznania lasu za ochronny z powodu uznania go przez władze wojskowe za mający specjalne znaczenie dla obrony Państwa, interwencja osób postronnych jest niedopuszczalna, to i ustanowienie przez władze zakresu postępowania wyjaśniającego i środków dowodowych byłoby bezcelowe i zbędne (z motywów wyroku N. T. A. z 16.XI. 1931 r. l. rej. 5080/29. Z. W. Nr 455A).

3. P. pod art. 92 wyrok N. T. A. z 18.V. 1934 r. l. rej. 8504/32 Z. W. Nr 766A.

4. P. pod art. 72 — wyrok N. T. A. z 16.XI. 1934 r. l. rej. 962/32 Z. W. Nr 841A.

5. P. pod art. 45 — wyrok N. T. A. z 19.XI. 1934 r. l. rej. 9458/32. O. P. A. Nr 1271.

6. P. pod art. 75 — wyrok N. T. A. z 18.VI. 1935 r. l. rej. 7541/33. O. P. A. Nr 1A.

7. P. pod art. 75 — wyrok N. T. A. z 25.III. 1937 r. l. rej. 6456/35. O. P. A. Nr 1931.

8. P. pod art. 107 — wyrok N. T. A. z 25.I. 1937 r. l. rej. 8659/34. Z. W. Nr 1299A.

9. P. pod. art. 75 — wyrok N. T. A. z 31.X. 1937 r, l. rej. 2498/36 i 2499/36. Z. W. Nr 1613A.

Art. 45. 1. Poza wypadkami, w których obowiązujące przepisy prawne nakazują przeprowadzenie rozprawy, władza może zarządzić przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego w formie rozprawy ustnej, o ile w ten sposób da się osiągnąć znaczne przyśpieszenie i uproszczenie postępowania.

2. W szczególności władza może zarządzić z urzędu lub na wniosek rozprawę ustną:

a) o ile chodzi o uzgodnienie sprzecznych interesów stron;

b) o ile chodzi o rozpatrzenie sprawy przy udziale większej liczby osób interesowanych reprezentantów różnych działów administracji albo przy udziale świadków lub biegłych;

c) o ile badanie wyjaśniające ma być przeprowadzone poza siedzibą urzędu przez osobno delegowanego w tym celu urzędnika.

1. ....zarzutu skargi, jakoby władza pozwana obraziła przepisy art. 45 prawa o postępowaniu administracyjnym poz. 341/28 Dz. Ust. przez niezarządzenie rozprawy ustnej, N. T. A. nie uznał za słuszny, gdyż z brzmienia i treści tego przepisu wynika, że zawiera on jedynie uprawnienie dla władzy do przeprowadzenia rozprawy ustnej, jako jednej z form postępowania wyjaśniającego, i to o tyle tylko, o ile zapomocą tego środka da się osiągnąć przyśpieszenie i usprawnienie postępowania. Jeżeli zatem władza nie zastosuje takiego przyśpieszającego i upraszczającego trybu postępowania, a odrębne przepisy prawne nie nakazują przeprowadzenia rozprawy ustnej, co wyraźnie zastrzega omawiany przepis, to niewykorzystanie przez władzę tego uprawnienia nie stanowi wadliwości postępowania (z motywów wyroku N. T. A. z 2.VI. 1933 r. l. rej. 3616/30. O. P. A. Nr 519).

2. ...W myśl art. 45 ust. 1 rozporządzenia o post. admin. poza wypadkami, w których obowiązujące przepisy prawne nakazują przeprowadzenie rozprawy, władza może zarządzić przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego w formie rozprawy ustnej, o ile w ten sposób da się osiągnąć znaczne przyśpieszenie i uproszczenie postępowania. Z przepisu tego wynika, że poza wypadkiem, gdy przeprowadzenie rozprawy ustnej jest wyraźnie przez odnośne przepisy prawne nakazane, rozprawa ustna nie musi, lecz jedynie może być zarządzona według uznania władzy w myśl ogólnej zasady, wyrażonej w poprzednim art. 44 tegoż rozporządzenia, który głosi, że władza ma z urzędu ustanawiać zakres postępowania wyjaśniającego i środków dowodowych, potrzebnych dla należytego ustalenia stanu sprawy, kierując się przytym względami celowości, szybkości, prostoty i zaoszczędzenia kosztów. O ile zaś skarżąca powołuje się na postanowienia ust. 2 art. 45 rozporządzenia, dotyczące przeprowadzenia rozprawy ustnej celem uzgodnienia sprzecznych interesów stron, to zaznaczyć należy, że zarządzenie rozprawy także i w tym celu nie jest bezwzględnie nakazane, lecz pozostawione uznaniu władzy (z motywów wyroku N. T. A. z 19.XI. 1934 r. l. rej. 9458/32 O. P. A. Nr 1271).

3. Zarządzenie rozprawy ustnej zależy w zasadzie od swobodnej oceny władzy; jeżeli jednak władza zarządziła z urzędu rozprawę, to obowiązana jest przeprowadzić ją zgodnie z przepisami rozporządzenia o post. admin., a w szczególności zawiadomić o terminie rozprawy wszystkie osoby wymienione w art. 46 rozp. (wyrok N. T. A. z 25.VI. 1937 r. l. rej. 3918/34 O. P. A. Nr 2180).

Art. 46. 1. O terminie rozprawy ustnej należy zawiadomić strony, świadków i biegłych oraz zainteresowane władze i urzędy bezpośrednio, inne zaś osoby interesowane przez publiczne ogłoszenia w sposób, w danej miejscowości praktykowany.

2. W zawiadomieniu lub w ogłoszeniu o rozprawie ustnej należy:

a) określić dokładnie przedmiot, miejsce i czas rozprawy;

b) oznajmić, że interesowani mogą bądź stawić się osobiście, bądź złożyć na piśmie swe żądania, wnioski i zarzuty, najpóźniej do dnia poprzedzającego dzień rozprawy;

c) zwrócić uwagę na przepis ust. 2 art. 47.

1. P. pod art. 45 — wyrok N. T. A. z 25.VI. 1937 r. l. rej. 3918/34. O. P. A. Nr 2180.

Art. 47. 1. Urzędnik prowadzący rozprawę obowiązany jest mając zawsze na uwadze interes publiczny dążyć do wszechstronnego wyjaśnienia sprawy oraz możliwego uzgodnienia sprzecznych interesów stron, przy czym powinien dać możność osobom interesowanym zapoznania się ze sprawą, a także złożenia potrzebnych oświadczeń.

2. Władza może nie przyjąć w dalszym postępowaniu przed tą instancją żądań, wniosków i zarzutów, które nie zostały zgłoszone ani w terminie, przewidzianym w art. 46 ust. 2 lit. b), ani ustnie podczas rozprawy, jeżeli żądania, wnioski lub zarzuty przy należytej staranności zgłaszającego mogłyby być zgłoszone w terminach wyżej wskazanych, a zwłaszcza jeżeli władzą dojdzie do wniosku, że zgłoszenia te zmierzają do przewlekania sprawy. Odmienne postanowienia poszczególnych ustaw pozostają w mocy.

1. Por. pod art. 92 wyrok N. T. A. z 9.IX. 1935 r. l. rej. 4050/33 Z. W. Nr 1060 A.

2. Za trafne należało uznać podniesione przez skarżącą gminę i przez Dubrawskich zarzuty, dotyczące opinii znawcy technicznego, który wziął udział w postępowaniu wyjaśniającym, przeprowadzonym 9 listopada 1932 r. Przy dochodzeniu tym wydał tenże znawca tylko ogólnikową opinię. W szczególności zaznaczył tylko, że w myśl art. 66 (ust. 3) ustawy wodnej powinno być dopuszczalne piętrzenie wody uzgodnione według słusznej oceny, że ocenę tę poda po dokładnym zbadaniu materiału, zebranego w toku dochodzenia, i że na podstawie

przybliżonej tylko oceny należałoby najwyższe piętrzenie wody ustalić tymczasowo na wysokości 30 cm. poniżej głowy pala markacyjnego. Szczegółową opinię, umotywowaną i dotyczącą nietylko wysokości piętrzenia, złożył znawca techniczny dopiero dnia następnego. Tej szczegółowej opinii, jak to wynika z protokółu dochodzenia i z odpowiedzi władzy pozwanej na skargę, wbrew postanowieniom art. 47 (ust. 1) rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym, w ogóle nie zakomunikowano stronom skarżącym, mimo że w toku dochodzenia skarżąca gmina domagała się wyraźnie, aby znawcę technicznego przesłuchano w obecności stron i dano im możność stawiania pytań, składania oświadczeń itp. W następstwie tego zaniedbania władzy strony utraciły możność należytej obrony swoich praw i interesów. Gdy zaś właśnie na opinii z 10 listopada 1932 r. oparto zaskarżone orzeczenie w kwestiach, dotyczących dopuszczalnej wysokości piętrzenia, budowy wału, rowu, syfonu pod potokiem, przepustu pod groblą, podwyższenia jej i wykonania, jak również utrzymywania urządzeń na drodze, biegnącej groblą, oraz na mostach szluzowych, — należało zaskarżone orzeczenie w części, dotyczącej tych kwestii, uchylić na podstawie art. 84 prawa o N. T. A. (poz. 806/1932 Dz. Ust.) z powodu wadliwego postępowania (z motywów wyroku N. T. A. z 21.IV. 1936 r. l. rej. 3408/33 i 3410/33 Z. W. Nr 1180 A).

Art. 48. Urzędnik prowadzący rozprawę ustali jej przebieg i wynik w protokole dołączając doń oświadczenia, złożone na piśmie.

X. DOWODY.

Art. 49. Jako środek dowodowy w postępowaniu administracyjnym służy wszystko, co może się przyczynić do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem.

Art. 50. O tym, czy dana okoliczność ma być przyjęta za udowodnioną, decyduje władza na podstawie swobodnej oceny wyników postępowania wyjaśniającego.

1. P. pod. art. 44 wyrok N. T. A. z 2.X. 1931 r l. rej. 3853/29. Z. W. Nr 433 A.

2. Władze orzekające winny opierać swe orzeczenia nie na tym czy innym pojedyńczym dowodzie, zaofiarowanym przez stronę, lecz na całokształcie sprawy (wyrok N. T. A. z 23.X. 1933 r. l. rej. 5614/30 Z. W. Nr 688 A.).

3. P. pod art. 75 — wyrok N. T. A. z 27.IV 1934 r. l. rej. 9132/31. Z. W. Nr 755 A.

4. „kwestia oddziaływania projektowanych stawów na grunt cmentarny lub też przedostawania się wód cmentarnych do młynówki powinna być oceniona — jak to wynika z jej istoty — według zasad wiedzy technicznej. W kwestiach zaś natury technicznej powinna być zasięgnięta opinia znawcy technicznego. Na stanowisku tym stoi prawodawca także i w ustawie wodnej, jak to wynika z jej artykułu 198 (ust. 2, 7 i 8). Opinia znawcy pozostawiona jest wprawdzie w myśl art. 50 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym swobodnej ocenie władzy; rzeczą jasną jednak jest, że ocena ta nie może być dowolna, lecz powinna być dokonana ze stanowiska zasad wiedzy technicznej. Jeżeli zatem urzędowy znawca techniczny inż. Matraś uznał sprzeciwy gminy Stanisławowa oraz stanisławowskiej żydowskiej gminy wyznaniowej ze względów technicznych za nieuzasadnione, to Ministerstwo, skoro miało wątpliwości co do trafności opinii tegoż znawcy, winno było zażądać od niego bliższych wyjaśnień, bądź zarządzić rewizję jego opinii przez innego znawcę. Tymczasem Ministerstwo sporną kwestię oddziaływania projektowanych stawów rozstrzygnęło niezgodnie z opinią inż. Matrasia, a akta sprawy, udzielone Trybunałowi, nie wykazują ani, że tenże znawca zmienił swoją opinię ani, że Ministerstwo oparło swoje rozstrzygnięcie na opinii fachowej innego znawcy" (z motywów wyroku N. T. A. z 4.XI 1935 r. l. rej. 10944/32. Z. W. Nr 1075 A.).

5. Jeżeli na skutek przedłożonego przez stronę środka dowodowego władza wdroży postępowanie wyjaśniające, o którym mowa w art. 50 prawa o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.), a wynik jego potwierdzi okoliczność, zawartą w tym środku dowodowym, to okoliczność tę należy uważać za udowodnioną już z chwilą złożenia władzy tego środka dowodowego (wyrok Inwalidzkiego Sądu Administracyjnego z 10.IX 1937 r. l. inw. 621/36 Z. W. Nr 1459A).

6. Stosownie do art. 50 rozporządzenia o post. admin. o tym, czy dana okoliczność ma być przyjęta za udowodnioną, decyduje władza orzekająca na podstawie oceny wyników postępowania wyjaśniającego. Odnośne rozstrzygnięcie władzy administracyjnej podlega kontroli kasacyjnej tylko pod tym względem, czy nie jest sprzeczne z ustaleniami w aktach zawartymi, czy nie zostało wydane mimo wymagających uzupełnienia braków w przeprowadzonych dochodzeniach, jako też czy nie zostało powzięte z naruszeniem form postępowania administracyjnego (wyrok N. T. A. z 10.XI. 1937 r. l. rej. 3320/35 O. P. A. Nr 2181).

7. Decydująca dla rozstrzygnięcia spornego zagadnienia jest kwestia, czy J. Nowakowski jako maszynista parowozowy na wymienionych wyżej kolejach dojazdowych wykonywał kierownictwo techniczne i czy ta działalność była główną jego pracą. Rozstrzygnięcie tej kwestii, jako kwestii faktycznej, jest w myśl art. 50 rozporządzenia o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) pozostawione swobodnej ocenie władzy orzekającej na podstawie wyników postępowania wyjaśniającego. Co się zaś tyczy ustalenia trafności tej oceny, to pod tym względem N. T. A., jak to już orzekł niejednokrotnie w poprzednich swoich wyrokach, m. in. w wyroku z 23 listopada 1937 r. l. rej. 4008/35, jest kompetentny jedynie do rozpatrzenia, czy wła-

dza orzekająca nie dopuściła się dowolności przy ocenie wspomnianej kwestii (z motywów wyroku N. T. A. z 21.XII. 1937 r. l. rej. 4358/36 O. P. A. Nr 2223).

8. Jakkolwiek według art. 50 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust. o tym, czy dana okoliczność ma być przyjęta za udowodnioną, decyduje władza na podstawie swobodnej oceny wyników postępowania wyjaśniającego, to jednak w myśl tegoż przepisu, jak również w myśl ogólnych zasad postępowania władza decyzję swą w tej mierze winna opierać na ocenie, uwzględniającej całokształt postępowania wyjaśniającego i jego wyników, sama ocena zaś tych wyników nie może być dowolna (wyrok N. T. A. z 20.IX. 1938 r. l. rej. 1610/36 Z. W. Nr 1615 A).

9. Wprawdzie władzy przysługuje w myśl art. 50 procedury administracyjnej poz. 341/1928 Dz. Ust. prawo swobodnej oceny zeznań świadków, jednakże ocena taka nie może być dowolna, a władza winna uzasadnić, dlaczego nie daje wiary zeznaniom świadków (wyrok N. T. A. z 4.X. 1938 r. l. rej. 4643/38 O.P.A. Nr 1617 A).

10. P. pod art. 62 — wyrok N. T. A. z 2.III. 1939 r. l. rej. 637/38 O. P. A. Nr 78 A.

A. DOWÓD Z DOKUMENTÓW.

Art. 51. 1. Siłę dowodową dokumentów ocenia władza w granicach postanowień rozporządzenia niniejszego i innych przepisów prawnych.

2. Jeżeli zdaniem władzy istnieje uzasadnione podejrzenie, że przedstawiony dokument jest nieprawdziwy, może ona, zależnie od znaczenia dokumentu dla sprawy, albo bieg postępowania administracyjnego w całości lub w części wstrzymać do czasu wyjaśnienia prawdziwości dokumentu, albo też postępowanie dalej prowadzić.

Art. 52. 1. Dokumenty publiczne, wystawione w przepisanej formie, stanowią zupełny dowód na to, co wedle nich urzędownie zostało stwierdzone, oświadczone lub zarządzone.

2. Dokumentem publicznym w rozumieniu artykułu niniejszego jest dokument, uznany za publiczny przez obowiązujące przepisy, albo wystawiony przez władzę publiczną w granicach jej kompetencji, albo przez osobę zaufania publicznego.

3. Dokumenty, wystawione jako publiczne przez władze obce, traktuje się według swobodnej oceny przy zastosowaniu obowiązujących przepisów prawnych.

1. Zaświadczenie urzędu gminnego ma charakter dokumentu publicznego i w myśl art. 52 rozp. o post. adm. stanowi zupełny dowód na to, co w nim zostało stwierdzone, chyba, że władza orzekająca przeprowadziła w myśl art. 55 tegoż rozporządzenia dowód nieprawdziwości tego dokumentu (wyrok N. T. A. z 29.V 1934 r. l. rej. 7124/33 Dz. Urz. Min. Rol. i Ref. Rol. s. 100/1937).

Art. 53. Dokumenty prywatne, bądź podpisane przez wystawcę, bądź zaopatrzone znakiem ręcznym, należycie uwierzytelnionym, stanowią zupełny dowód na to, że zawarte w nich oświadczenia pochodzą od wystawcy.

Art. 54. Moc dowodową ksiąg handlowych, dzienników agentów handlowych itd. ocenia się według obowiązujących w tym względzie przepisów.

Art. 55. Dopuszczalny jest dowód nieprawdziwości, zarówno dokumentów publicznych, jako też prywatnych.

Art. 56. Jeżeli osoba interesowana powołuje się na okoliczności, które można ustalić na podstawie akt urzędowych, będących w posiadaniu władz lub urzędów polskich i przy tym wskazuje tę władzę lub urząd, wówczas władza akta te sprowadzi lub dokona w nich potrzebnych oględzin na miejscu.

B. DOWÓD ZE ŚWIADKÓW, BIEGŁYCH I OGLĘDZIN.

P. ok. M. S. Wewn. Nr. 154/1928.

Art. 57. 1. Władza bada świadków bądź z własnej inicjatywy, bądź na wniosek stron. Świadkowie, badani na wniosek stron, mogą być bądź wzywani przez władzę, bądź sprowadzani za zgodą władzy przez same strony.

2. Władza może zamiast badania świadków ograniczyć się do żądania od nich zeznań na piśmie pod warunkami, wskazanymi w ust. 3 art. 20.

3. Jeśli stawiennictwo świadka jest utrudnione bądź z powodu znacznej odległości jego miejsca zamieszkania od miejsca stawiennictwa, bądź z powodu choroby, władza może wzamian wzywania go bądź zażądać zeznań na piśmie, bądź zbadać świadka sama lub przez równorzędny albo niższy urząd w miejscu, znajdującym się w pobliżu zamieszkania świadka, a świadka, który z powodu choroby nie może stawić się przed władzą lub urzędem, — zbadać na miejscu.

4. Niewykonanie żądania władzy co do stawiennictwa lub złożenia zeznań na piśmie świadek winien usprawiedliwić.

1. P. pod art. 44 — wyrok N. T. A. z 2.X 1931 r. l. rej. 3853/29. Z. W. Nr 433 A.

2. P. pod art. 50 wyrok N. T. A. z 4.X 1938 r. l. rej. 4643/36. O. P. A. Nr 1617 A.

Art. 58. 1. Władza może uznać ważne przeszkody uniemożliwiające świadkowi stawienie się w terminie wyznaczonym oraz usprawiedliwiające nieprzedstawienie w terminie wyznaczonym zeznań na piśmie.

2. W szczególności, za przyczyny usprawiedliwiające niestawiennictwo świadka uważa się chorobę świadka, jako też śmierć rodziców, mę-

ża, żony lub dzieci, przerwanie komunikacji, pozbawienie wolności i zbyt późne otrzymanie wezwania.

Art. 59. Nie mogą być badani w charakterze świadków:

a) osoby niezdolne do udzielania swoich spostrzeżeń oraz osoby, które były niezdolne do spostrzeżenia faktu, mającego być udowodnionym,

b) duchowni co do tego, co im powierzono na spowiedzi lub pod tajemnicą duchowną,

c) wojskowi, funkcjonariusze państwowi, oraz pracownicy komunalni co do znanych im tajemnic urzędowych, chyba że uzyskają zezwolenie na złożenie zeznań od swego przełożonego.

Art. 60. Nikt nie może odmówić zeznań w charakterze świadka, jednak świadek może odmówić odpowiedzi na pytania, gdy odpowiedź mogłaby spowodować karno-sądową odpowiedzialność, albo narazić na hańbę, albo wyrządzić bezpośrednio znaczną stratę majątkową w stosunku do samego świadka, jego małżonka, jego krewnego lub powinowatego linii wstępnej lub zstępnej, krewnego w linii bocznej do trzeciego a powinowatego do drugiego stopnia, dziecka przysposobionego, rodziców przybranych oraz osoby, nad którą świadek sprawuje opiekę lub kuratelę, albo spowodować naruszenie prawnie uznanej tajemnicy zawodowej.

Art. 61. 1. Przed badaniem lub żądając złożenia zeznań na piśmie władza uprzedzi świadka o grożącej mu odpowiedzialności za fałszywe zeznanie.

2. W razie konieczności przesłuchania świadka pod przysięgą władza zwraca się o zaprzysiężenie świadka do najbliższego sądu *pokoju (powiatowego).* **Pozostają w mocy przepisy szczególne, przewidujące zaprzysięganie świadków przez władze administracyjne.**

3. Świadkowie, od których przysięgi się nie odbiera, składają przed władzą administracyjną wzamian przysięgi przyrzeczenie zeznania prawdy według sumienia po uprzedzeniu ich, że przyrzeczenie to ma moc przysięgi.

4. Od przysięgi są zwolnieni duchowni wszystkich prawnie uznanych wyznań; osoby należące do wyznań nie uznających przysięgi; nieletni do lat 14; zstępni, gdy mają świadczyć w sprawie wstępnych i odwrotnie; małżonek, gdy ma świadczyć w sprawie współmałżonka; bracia i siostry w sprawach rodzeństwa; funkcjonariusze publiczni, którzy złożyli przysięgę służbową, o ile zeznania ich dotyczą faktów wiadomych im z tytułu pełnienia obowiązków służbowych.

W myśl art. 269 prawa o ustroju sądów powszechnych sądy powiatwe i sądy pokoju otrzymały nazwę sądów grodzkich.

1. Z art. 61 (ust. 2) rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym wynika, że przesłuchanie świadków pod przysięgą uzależnione jest od konieczności w tym względzie i że ustalenie, czy konieczność ta istnieje, pozostawione jest swobodnemu uznaniu władzy. Okoliczność, że skarżąca gmina żądała przesłuchania świadków pod przysięgą i że żądaniu temu nie stało się zadość, sama przez się nie dowodzi zatem naruszenia form postępowania. Wadliwość ta mogłaby być uznana dopiero, gdyby skarżąca gmina wykazała, że władza nie zarządzając przesłuchania pod przysięgą, dopuściła się dowolności, w tym jednak względzie nie powołuje się skarżąca gmina na żadne konkretne okoliczności (z motywów wyroku z 21.IV 1936 r. l. rej. 3408/33 i 3419/33. Z. W. Nr 1180 A.).

Art. 62. 1. Wzywanie i badanie biegłych dokonywa się na tych samych zasadach co wzywanie i badanie świadków.

2. Przepisy dotyczące stałych znawców pozostają w mocy.

1. P. pod art. 44 — wyrok N. T. A. z 2/X 1931 r. l. rej. 3853/29. Z. W. Nr 433 A.

2. P. pod art. 47 — wyrok N. T. A. z 21.IV. 1936 r. l. rej. 3408/33 i 3410/33 Z. W. 1180 A..

3. Ponieważ przepisy prawa budowlanego nie określają bliżej charakteru rzeczoznawców budowlanych, należy traktować ich jako biegłych w rozumieniu prawa o postępowaniu administracyjnym, a więc jako osoby, które przedstawiając czynnik wiedzy fachowej, wydają na wezwanie i pytania urzędnika, prowadzącego postępowanie, opinie w przedmiotach, poddanych ich wypowiedzeniu się. W związku z tym wypada dalej przyjąć, że rzeczoznawcą budowlanym nie może być urzędnik władzy orzekającej, który bierze udział w postępowaniu, danej sprawy dotyczącym. Konsekwencją powyższego jest korzystniejsza w pewnym kierunku sytuacja prawna strony, w wypadku bowiem okazania się, że wydana opinia była fałszywa, może stronie ewentualnie, w razie istnienia przewidzianych przez prawo cywilne warunków, przysługiwać przeciw osobie rzeczoznawcy roszczenie odszkodowawcze (z motywów wyroku N. T. A. z 1.XII 1937 r. l. rej. 4598/35 i 43/36 Z. W. Nr 1469 A).

4. Opinie Departamentu Służby Zdrowia Ministerstwa Opieki Społecznej, wydawane w kwestiach, związanych z ustaleniem stopnia inwalidztwa — nie mają mocy dowodowej orzeczeń biegłych (lekarzy) w rozumieniu rozp. o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) przy orzekaniu przez Ministerstwo w tych kwestiach w toku instancji (wyrok N. T. A. z 2.III. 1939 r. l. rej. 637/38 O. P. A. Nr 78 A).

Art. 63. Biegłego, przedstawionego przez stronę, władza nie przyjmie, a wezwanego wyłączy, gdy powstaje uzasadniona wątpliwość co do jego bestronności.

Art. 64. 1. Żądania świadków i biegłych o przyznanie wynagrodzenia za stratę czasu i zwrot kosztów podróży winny być zgłoszone pod rygorem utraty roszczenia przed zakończeniem rozpoznania sprawy.

2. O przyznaniu wynagrodzenia dla świadków i biegłych oraz jego wysokości, jak również o przyznaniu kosztów podróży, decyduje władza rozpoznająca sprawę. Od decyzji w tym przedmiocie nie ma odwołania.

Art. 65. Władza może z urzędu albo na wniosek strony zarządzić oględziny na miejscu z udziałem lub bez udziału biegłych.

Art. 66. Strony, o ile zjawią się w czasie badania świadków, biegłych lub w czasie oględzin, winny być dopuszczone do uczestniczenia w tych czynnościach, o ile interes publiczny nie stoi temu na przeszkodzie.

1. Z przepisów art. 65 i 66 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym (poz. 341/28 Dz. Ust.) nie wynika dla władzy obowiązek wzywania stron do uczestniczenia w oględzinach i badaniu biegłych, ani też obowiązek przesyłania stronom opinii biegłych (wyrok N. T. A. z 9.III 1932 r. l. rej. 1710/30 i 1709/30 O. P. A. Nr 91).

Art. 67. Za niewłaściwe zachowanie się w czasie rozprawy lub innych czynności urzędowych strony, świadkowie i biegli mogą być wydaleni z miejsca rozprawy lub z powyższych czynności przez kierującego urzędnika.

XI. ZAŁATWIANIE SPRAW.

Art. 68. 1. Sprawy należy załatwiać bez niepotrzebnej zwłoki i przy tym tak, aby nie cierpiał ani interes publiczny ani uprawnione interesy osób prywatnych.

2. Sprawy, które nie wymagają zbierania przedwstępnych informacji, dochodzeń, opinii itp., winny być z reguły załatwiane niezwłocznie, o ile możności w formie ustnej i bezpośredniej, zarówno w stosunku do osób, które zgłaszają się w urzędzie, jako też przy sposobności wyjazdów służbowych poza siedzibą urzędu. Przy tym władza w miarę potrzeby ma utrwalać istotną część czynności urzędowej w protokole lub w formie adnotacji na akcie.

3. Sprawy należy załatwiać w formie pisemnej i doręczać stronom odpowiednie pisma, jeżeli tego przepisy bądź wprost, bądź pośrednio wymagają, albo jeżeli to wyraźnie leży w interesie strony.

4. Załawiając sprawę pisemnie należy to czynić z możliwym pośpiechem, w każdym razie tak, aby sprawa została przez władzę administracji ogólnej w zakresie administracji *spraw wewnętrznych* zakończona najpóźniej w ciągu 3 miesięcy, a jeżeli sprawa ma być w myśl obowiązujących przepisów załatwiona po porozumieniu się z inną władzą, — najpóźniej w ciągu 5 miesięcy, o ile poszczególne przepisy nie ustalają terminów innych.

5. Do wszystkich spraw, załatwianych przez inne władze i w innym zakresie, niż wymienione w ustępie powyższym, terminy 3 i 5 miesięcy przedłuża się do 6 miesięcy.

P. ok. M. S. Wewn. Nr 10/1936.

1. „rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust. nie przewiduje, poza uprawnieniem strony, określonym w art. 70, żadnych skutków prawnych na wypadek niezałatwienia sprawy w terminie określonym w art. 68 tegoż rozporządzenia" (z motywów wyroku z 22/XII 1931 r. l. rej. 9707/30 Z. W. Nr 472 A.).

2. „według art. 68 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym (poz. 341/1928 Dz. Ust.) sprawy należy załatwiać tak, aby na tym nie cierpiał interes publiczny, ani uprawnione interesy osób prywatnych. Z przepisu tego wynika dla władzy obowiązek ochrony interesów osób prywatnych — oczywiście bez uszczerbku dla interesów publicznych. Ten zaś obowiązek uprawnia m. in. do wniosku, że władza powinna tłumaczyć poszczególne wnioski osoby prywatnej, zwłaszcza nie posiadającej wykształcenia, nie wyłącznie według ich brzmienia i nie w oderwaniu od całokształtu sprawy, lecz według istotnej woli, wynikającej z całokształtu sprawy" (z motywów wyroku N. T. A. z 11.I 1935 r. l. rej. 6339/32 i 6340/32 Z. W. Nr 1003A.).

Art. 69. 1. Do terminów wskazanych w ust. 4 i 5 art. 68, nie wlicza się:

a) terminów specjalnych, przewidzianych w poszczególnych przepisach prawnych dla dopełnienia warunków, przez te przepisy wymaganych;

b) okresów zwłoki, spowodowanych bądź wyraźną winą osób interesowanych, bądź okolicznościami, niezależnymi od władzy decydującej.

2. Terminy wskazane w ust. 4 i 5 art. 68, nie mają również zastosowania w wypadkach wstrzymania postępowania administracyjnego (art. 74).

Art. 70. 1. O ile w terminie, wskazanym w ust. 4 i 5 art. 68, sprawa nie zostanie całkowicie załatwiona, a poszczególne przepisy prawne nie przewidują skutków szczególnych na wypadek braku decyzji władzy w ciągu pewnego okresu czasu, strona ma prawo żądać przekazania sprawy do instancji wyższej celem jej załatwienia.

2. Podanie strony władza winna przekazać do instancji wyższej najdalej w ciągu trzech dni, bądź z aktami sprawy, bądź z wyjaśnieniem, że sprawa nie mogła być w terminie załatwiona z powodu okoliczności, przewidzianych w art. 69.

3. Władza wyższa, która załatwia sprawę za władzę niższą, działa w charakterze tej instancji, za którą spełnia tę czynność. Od takich orzeczeń, wydanych za władzę niższą, odwołanie, jeśli jest dopuszczalne, rozstrzyga władza instancyjnie wyższa od władzy rozstrzygającej.

1. P. pod. art. 68 — wyrok N. T. A. z 22.XII. 1931 r. l. rej. 9707/30 Z. W. Nr 472 A.

Art. 71. Jeżeli nie ma podstawy prawnej lub faktycznej do merytorycznego załatwienia sprawy, będącej przedmiotem podania, władza pozostawia je bez załatwienia, a sprawę wszczętą już umarza czyniąc odpowiednią adnotację na akcie i w miarę okoliczności zawiadamiając petenta.

1. Pozostawienie podania bez załatwienia na zasadzie art. 71 prawa o post. admin. — jest decyzją w tym kierunku, że „nie ma podstawy prawnej lub faktycznej do merytorycznego załatwienia sprawy, będącej przedmiotem podania", a wobec tego decyzja taka w tym zakresie może być zarówno w toku instancji administracyjnych jak i w drodze skargi do Trybunału kwestionowana (z motywów wyroku N. T. A. z 21 kwietnia 1937 r. l. rej. 2821/34, O. P. A. Nr 2059).

2. Art. 71 rozp. o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) ma na względzie podania, które miały za zadanie wszczęcie sprawy i może być stosowany w tych wypadkach, gdy władza czy to z powodu oczywistej swojej niewłaściwości, czy z uwagi na oczywistą bezzasadność roszczenia, czy też z innych odpowiednich powodów dojdzie do wniosku, że nie ma podstawy prawnej lub faktycznej do merytorycznego załatwienia sprawy (wyrok N. T. A. z 26.XI. 1937 r. l. rej. 2094/35 O. P. A. 79A).

3. Podanie emer. funkcjonariusza państwowego, któremu w swoim czasie przyznano prawomocnie zaopatrzenie emerytalne, o zaliczenie okresów służby zaborczej, które właściwa komisja weryfikacyjna w swoim czasie uznała za nie podlegające weryfikowaniu, — może władza administracyjna pozostawić bez załatwienia na zasadzie art. 71 rozp. o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) (wyrok N. T. A. z 25.I. 1938 r. l. rej. 7178/34 O. P. A. Nr 81A).

XII. DECYZJE.

Art. 72. 1. W toku postępowania władza wydaje decyzje (orzeczenia i zarządzenia) tak często, jak tego zajdzie potrzeba.

2. Decyzje dzielą się na główne i incydentalne. Decyzje główne sprawę, będącą przedmiotem postępowania, załatwiają co do jej istoty, względnie sprawę kończą w danej instancji. Decyzje incydentalne rozstrzygają inne kwestie, wynikające w toku postępowania.

1. P. pod art. 101 wyrok N. T. A. z 28.IV. 1933 r. l. rej. 362/32. O. P. A. Nr 384.

2. P. pod art. 82 wyrok N. T. A. z 5.V. 1936 r. l. rej. 8552/33 Z. W. Nr 1198A.

3. „istotnymi cechami decyzji incydentalnej są momenty, że wydana ona zostaje w toku postępowania administracyjnego, oraz, że uprzedza mającą zakończyć to postępowanie decyzją główną" (z motywów wyroku N. T. A. z 21.IV. 1937 r. l. rej 2603/34. Z. W. Nr 1371A).

4. P. pod art. 71 — wyrok N. T. A. z 21.IV. 1937 r. l. rej. 2821/34. O. P. A. Nr 2059.

5. Zaświadczenia wydane na podstawie § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 4 lipca 192[illegible] poz. 448 Dz. Ust., jak również na podstawie § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 8 lipca 193[illegible] poz. 577 Dz. Ust., mają na celu stwierdzenie, od jakiej daty liczy się pracownikowi wysługę emerytalną (rozp. poz. 448/29), względnie jak czas liczy się do jego wysługi emerytalnej (rozp poz. 577/32). Takie stwierdzenia mają charakter decyzji administracyjnych, mających za zadanie ustalenie uprawnień emerytalnych i jako takie powodujących w tym kierunku skutki prawne (p. § 46 rozp. poz. 577/32 Dz. Ust.); od decyzyj tych zatem służy stronom odwołanie a następnie skarga do N. T. A. (z motywów wyroku N. T. A. z 8 czerwca 1937 r. l. rej. 3985/34 O. P. A. Nr 2100).

6. „z postanowień, zawartych w częściach IX i XI — XIV rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz 341 Dz. Ust. wynika, iż do istoty decyzji — o ile specjalne przepisy nie stanowią inaczej — należy ustalenie lub ustanowienie stosunku prawnego (prawa, obowiązki) w konkretnej sprawie dokonane przez władzę w sposób formalny i z zamiarem, aby ono było wiążące. Ten zamiar władzy ma znaczenie istotne. Tylko więc o tyle, o ile on istnieje, ustalenie lub ustanowienie stosunku prawnego może być uważane za decyzję. Czy zaś i o ile on istnieje, może być — rzecz jasna — oceniane w każdym poszczególnym wypadku według towarzyszących mu okoliczności. Pod uwagę w tym względzie oczywiście przede wszystkim wziąć należy treść i formę odnośnego załatwienia władzy oraz przepisy, które danego przedmiotu dotyczą" (z motywów wyroku N. T. A. z 14.VI. 1937 r. l. rej 7350/33 i 9308/33. Z. W. Nr 1389A).

Art. 73. 1. Decyzja, od której nie służy odwołanie lub skarga w toku instancji administracyjnych, jest ostateczna.

2. Decyzja, której nie można zaskarżyć również do sądów administracyjnych, jest prawomocna.

1. P. pod art. 96 — wyrok N. T. A. z 17.XI 1933 r. l. rej. 3840/30. O. P. A. Nr 790.

2. Skarżąca podnosi, że powołanie się na prawomocność decyzji z 7 marca 1927 r. nie ma oparcia w żadnym przepisie prawnym, ponieważ skarżąca nie potrzebowała wnosić odwołania od tej decyzji, gdyż Izba Skarbowa nie była uprawniona odmówić zaopatrzenia z powodu braku metryki śmierci Danki Mydżyna. W związku z tym należy zaznaczyć, że gdyby nawet decyzja z 7 marca 1927 r. była niezgodna z ustawą, czego się jednak bynajmniej nie przesądza, to okoliczność ta nie byłaby przeszkodą do uprawomocnienia się tej decyzji. Prawomocność bowiem, jak to wynika z art. 73 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym poz 341/1928 Dz. Ust., uzależniona jest nie od tego

czy treść danego orzeczenia administracyjnego zgodna jest z prawem, lecz jedynie od tego, czy stronie służy prawo odwołania się od niego lub prawo skargi do sądów administracyjnych... (z motywów wyroku N. T. A. z 9.I. 1934 r. l. rej. 7760/32 Z. W. Nr 712A).

3. W razie podania w wątpliwość przez stronę prawomocności ostatecznego orzeczenia, przedłożonego przez stronę przeciwną, obowiązek udowodnienia, że orzeczenie to zostało zaskarżone w drodze kasacji, ciąży na stronie, która prawomocność tegoż zakwestionowała (wyrok N. T. A. z 16.XI. 1934 r. l. rej. 962/32 Z. W. Nr 841A).

4. W tym stanie sprawy wyłania się jedynie pytanie, czy powołanie się przez władzę pozwaną na uprawomocnienie się wymiaru może być uznane za dostateczne uzasadnienie odrzucenia odwołania. Na pytanie to należy dać odpowiedź potwierdzającą, z istoty bowiem „prawomocności" aktów administracyjnych wynika, że orzeczenie — chociażby w płaszczyźnie zastosowania prawa materialnego niesłuszne — tworzy jednak w konkretnym przypadku prawo z chwilą, gdy się stało formalnie prawomocne, wobec czego w odniesieniu do prawomocnych orzeczeń nie wchodzi się już w kwestię, czy skutki prawne takich orzeczeń odpowiadają prawu materialnemu (z motywów wyroku N. T. A. z 5.XII. 1934 r. l. rej. 9269/32. O. P. A. Nr 1132).

5. „skarżąca zarzuca przede wszystkim, że Urząd Wojewódzki nie wdał się w merytoryczną ocenę sprawy, stając na stanowisku, że zachodzi res iudicata, ponieważ sprawa została już raz prawomocnym orzeczeniem rozstrzygnięta. Stanowisko to jednak jest zdaniem skarżącej mylne, ponieważ postępowanie administracyjne nie zna w zasadzie pojęcia rzeczy osądzonej (art. 99, 100 i 101 rozporządzenia o post. admin.), w konkretnym zaś przypadku nie ma „rzeczy osądzonej", ponieważ nie zachodzi identyczność stanu faktycznego i identyczność żądania, w pierwszej bowiem sprawie prosiła skarżąca o wykreślenie prawa zastawu, obecnie zaś żąda zwrotu zapłaconej niesłusznie kwoty".

Zarzut ten uznał N. T. A. za trafny.

Spór w sprawie związany jest z kwestią „tożsamości" sprawy w postępowaniu administracyjnym. O tożsamości sprawy decydują tożsamość przedmiotu (eadem res), tożsamość podmiotu (eadem persona) i wreszcie tożsamość treści roszczenia. Ponieważ in concreto tożsamość przedmiotu (opłata od umowy przeniesienia własności) i tożsamość podmiotu (skarżąca Fryderyka Mehr i gmina m. Lwowa) nie budzą wątpliwości, to sporne zagadnienie przechyla na jedną lub drugą stronę kwestia tożsamości treści roszczenia. Otóż w pierwszej sprawie, zakończonej orzeczeniem Urzędu Wojewódzkiego, skarżąca żądała zniesienia prawa zastawu, ciążącego na jej realności dla miejskiej opłaty od umowy o przeniesienie własności nieruchomości, w obecnej zaś żądała zwrotu niesłusznie, zdaniem jej, wpłaconej tejże opłaty. Petita więc skarżącej w obu wypadkach są różne, a przeto już z tego powodu zaskarżone orzeczenie opiera się na błędnym uzasadnieniu.

W konkretnym atoli wypadku kwestia res iudicata w ogóle zachodzić nie może, gdyż odmowa zniesienia prawa zastawu, uzależnionego od istnienia zabezpieczonej pretensji, nie może przesądzać na niekorzyść strony późniejszego powtórzenia tego żądania. Żądanie zaś zwrotu opłat z tytułu nienależności a raczej z tytułu nadpłat musi być przez władze rozpatrywane i merytorycznie osądzone, ilekroć takie umotywowane roszczenie zostanie zgłoszone. Spór bowiem w płaszczyźnie roszczenia o zwrot nadpłat ma cechy roszczenia rachunkowego, władza więc zarachowująca wpłaty ma obowiązek dłużnikowi daninowemu wykazać sposób zarachowania poszczególnych wpłat i z porównania sumy wpłat z należnością wymiarową wprowadzić stan końcowy (z motywów wyroku N. T. A. z 9.II. 1937 r. l. rej. 7611/33. O. P. A. Nr 2101).

Art. 74 1. Gdy dla wydania decyzji konieczne jest rozstrzygnięcie pytania wstępnego, podlegającego kompetencji innych władz administracyjnych lub sądu, władza rozstrzygająca wyda decyzję tymczasową, uwarunkowaną późniejszym rozstrzygnięciem pytania wstępnego, jeśli zaś taka decyzja jest niemożliwa, władza rozstrzygnie sprawę opierając się na własnej ocenie pytań wstępnych.

2. Władza powinna wstrzymać postępowanie do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia pytania wstępnego, jeśli ono jest już przedmiotem sprawy we właściwym urzędzie lub sądzie, a natychmiastowe wydanie decyzji nie jest konieczne ze względu na interes publiczny i mogłoby w razie odmiennego rozstrzygnięcia pytania wstępnego spowodować niepowetowane szkody dla strony lub niemożność przywrócenia stanu poprzedniego.

3. Władza obowiązana jest wstrzymać postępowanie w wypadkach, wyraźnie wskazanych przez prawo.

1. Interesem publicznym (art. 74 ust. 2 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym poz. 341/28 Dz. Ust.) nie może być uzasadniane wydawanie, na wypadek sporu terytorialnego między dwiema gminami, zarządzeń, pociągających za sobą w rezultacie podwójne opodatkowanie podatnika (wyrok N. T. A. z 23.V. 1932 r. l. rej. 5645/29. O. P. A. Nr 169).

2. P. pod art. 95 wyrok N. T. A. z 7.XII. 1932 r. l. rej. 3454/29 Z. W. Nr 616S.

3. Skarga Wileńskiego Konsystorza Duchownego w sprawie niniejszej nie podlega rozpoznaniu przez N. T. A. z innego powodu, mianowicie z powodu niewłaściwości Trybunału. Skoro bowiem Kościół prawosławny zgłasza prawo własności do budynku pocerkiewnego

w Murowance, do którego rości pretensje również i Państwo z tytułu rzekomej konfiskaty tego budynku w roku 1863 przez b. państwo rosyjskie, a nadto Kościół katolicki z tytułu rzekomo uprzedniego przed konfiskatą posiadania świątyni jako kościoła katolickiego, to spór taki o prawo własności tego budynku na mocy art. 2 kodeksu post. cyw. może być rozstrzygnięty wyłącznie przez sąd powszechny.

Zarządzenie władzy administracyjnej o przekazaniu pomienionej świątyni do użytku ludności rzymsko-katolickiej nie może być uważane za przeszkodę do rozpoznania sporu o własność przez sąd, władza administracyjna bowiem nie jest upoważniona do rozstrzygania takich sporów, z treści zaś przytoczonego na wstępie pisma Ministerstwa wynika tylko, że Ministerstwo stoi na stanowisku własności Państwa, natomiast przekazanie spornego budynku ludności rzymsko-katolickiej nastąpiło na tymczasowe użytkowanie, nie zaś na własność. Zarządzenie to należy przeto traktować jako oświadczenie strony, zgłaszającej swe prawa do pomienionego budynku, z drugiej strony jako zarządzenie władzy tymczasowe, wydane w trybie art. 74 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust., do czego władza administracyjna niewątpliwie jest uprawniona mając na względzie zaspakajanie potrzeb ludności miejscowej. Tymi też względami władza wyjaśnia swoje zarządzenie (z motywów wyroku N. T. A. z 22.V. 1933 r. l. rej. 125/29. Z. W. Nr 655A).

4. P. pod art. 92 — wyrok N. T. A. z 15.II. 1935 r. l. rej. 6989/32. Z. W. Nr 1028A.

5. P. pod art. 92 — wyrok N. T. A. z 15.II. 1935 r. l. rej. 6986/32. Z. W. Nr 1028A.

6. „Przepis p. 2 art. 74 dotyczy tych wypadków, gdy rozstrzygnięcie pytania wstępnego należy nie do tej samej władzy, lecz do innego urzędu lub sądu" (z motywów wyroku N. T. A. z 15.IX. 1936 r. l. rej. 11045/34. Z. W. Nr. 1219A).

Art. 75. 1. Każda decyzja powinna zawierać powołanie się na podstawę prawną, datę, osnowę decyzji, oznaczenie jej rodzaju, podpis władzy oraz wskazać, czy przysługuje od niej odwołanie czy skarga.

2. Jeśli decyzja jest w całości lub w części odmowna, powinna zawierać prawne i faktyczne uzasadnienie.

3. Jeśli decyzja jest pozostawiona całkowicie swobodnej ocenie władzy, wystarczy powołać się na podstawę prawną, w innych wypadkach swobodnej oceny wystarczy to jedynie wówczas, kiedy ważny interes państwowy przemawia przeciwko bliższemu uzasadnieniu.

P. ok Prez. R. Min. Nr 15/1934 i ok. Min. Spr. Wewn. Nr 10/1936.

1. ...swobodne uznanie władz orzekających, jak to już N. T. A. wyjaśnił w swych wyrokach, a między innymi w wyroku z 26 marca 1927 l. rej. 3804/26, podlega ograniczeniu w tym kierunku, że nie może ono mieć cech dowolności, tudzież że decyzje, na swobodnym uznaniu oparte, podlegają orzecznictwu Trybunału z punktu widzenia ich wadliwości, a mianowicie naruszenia form postępowania ze szkodą dla skarżących, popadnięcia w sprzeczność z ustaleniami, w aktach poczynionymi, lub też w razie zachodzącej potrzeby uzupełnienia stanu faktycznego... (z motywów wyroku N. T. A. z 22.XI. 1930 r. l. rej. 4286/28. Z. W. Nr 307A).

2. „jakkolwiek z powyższego wynika, że chodzi tu o decyzje pozostawione swobodnej ocenie władzy, to jednak N. T. A. niejednokrotnie wypowiedział i uzasadniał, że decyzja władzy i w tych wypadkach nie może być dowolna, a Trybunał powołany jest do kontroli w tym kierunku, czy władza nie postępowała zupełnie dowolnie i czy postępowanie zostało przeprowadzone prawidłowo. Nie zmieniło tego stanu prawnego co do właściwości Trybunału postanowienie art. 75 cz. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust., głoszące, iż w wypadkach rozstrzygania na podstawie całkowitego swobodnego uznania wystarczy powołanie się na podstawy prawne, gdyż z postanowienia tego wynika właśnie, że Trybunał powołany obecnie jest także do kontroli, czy właściwy przepis prawa został w konkretnym wypadku zastosowany (z motywów wyroku z 19.I. 1931 r. l. rej. 4379/29. Z. W. Nr 339A).

3. „Jakkolwiek więc podniesiony w skardze zarzut braku należytego uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia jest słuszny, to jednak z uwagi na brak podstaw prawnych do uwzględnienia roszczenia skarżącej, Trybunał nie uznał w niniejszym wypadku tej wadliwości postępowania za istotną w rozumieniu art. 19 ustawy o N. T. A. z 3 sierpnia 1922 poz. 400/26 Dz. Ust., (obecnie art. 84 prawa o N. T. A. — poz. 806/1932 Dz. Ust. — przyp.), gdyż usunięcie jej nie mogłoby okazać żadnego wpływu na wynik sporu" (z motywów wyroku z 21.V. 1931 r, l. rej. 4338/29. Z. W. Nr 404A).

4. Według § 6 ust. 1 rozporządzenia ministerialnego z 8 października 1921 r. wysokość udziału poszczególnych interesowanych winna pozostawać w stosunku prostym do otrzymywanych przez nich korzyści z urzeczywistnienia celu spółki, lub być większa w razie, gdy zainteresowany się na to zgodzi. Z przepisu tego wynika, że ustalenie udziału poszczególnego członka spółki drogowej w jej kosztach nie jest pozostawione całkowicie swobodnej ocenie czynników, powołanych do tego ustalenia. Wobec tego orzeczenia władz, rozstrzygające spory w tym przedmiocie, winny być według art. 75 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust. umotywowane pod względem faktycznym. Celem tego umotywowania jest umożliwienie stronie dalszej obrony

prawnej. Z tego powodu umotywowanie ograniczające się tylko do ogólnikowych wniosków bez wskazania konkretnych danych, na których się wnioski te opierają, nie może być uważane za wystarczające w myśl ostatnio wymienionego przepisu.

W niniejszej sprawie skarżąca gmina podniosła także i w odwołaniu od decyzji Wydziału Powiatowego z 16 lipca 1928 r., że projektowana droga leży — „od Brańska w ustroniu" i żadnego większego wpływu na rozwój gospodarczy mieć nie może, zwłaszcza, że m. Brańsk przez wybudowanie miejskiej elektrowni osłabiło się finansowo. Rzeczą Urzędu Wojewódzkiego było z wywodami tymi rozprawić się szczegółowo w zaskarżonym orzeczeniu. Gdy zaś Urząd Wojewódzki ograniczył się tylko do ogólnikowego zaznaczenia, że ustalenie wysokości procentowego udziału poszczególnych gmin w kosztach spółki jest sprawiedliwe, a ciężary wynikające z tego tytułu, nie przekraczają zdolności gmin do świadczeń, należało uznać, że zaskarżonym orzeczeniem naruszono formy postępowania ze szkodą dla skarżącej gminy (z motywów wyroku z 19.VI. 1931 r. l. rej. 250/29. Z. W. Nr 418A).

5. P. pod art. 99 — wyrok N. T. A. z 17.IX. 1931 r. l. rej. 1313/29. Z. W. Nr 423A.

6. P. pod art. 94 — wyrok N. T. A. z 11.III. 1932 r. l. rej. 5379/31. Z. W. Nr 516A.

7. P. pod art. 83 — wyrok N. T. A. z 6.XII. 1933 r. l. rej. 1265/31. Z. W. Nr 705A.

8. Według art. 75 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust., każda decyzja powinna zawierać podpis władzy. Że do istoty podpisu należy, aby był wykonany własnoręcznie przez daną osobę, nie ulega wątpliwości. Zastąpienie wobec tego podpisu odciskiem pieczęci jest niezgodne z wymienionym przepisem. Gdy jednak rozporządzenie o postępowaniu administracyjnym nie zawiera żadnej sankcji na wypadek zastosowania pieczęci zamiast podpisu, przeto zastosowanie to samo przez się nie powoduje wprawdzie nieważności danej decyzji, jest jednak w każdym razie wadliwością postępowania. Rozpatrując zaś kwestię czy wadliwość ta jest istotna zaznaczyć należy, że celem podpisu, jako wyniku pisma własnoręcznego, w przeciwieństwie do odcisku pieczęci, jest przede wszystkim osobiste stwierdzenie przez funkcjonariusza, wymienionego w podpisie, że decyzja pochodzi od reprezentowanej przez niego władzy. Istotne znaczenie ma wobec tego nie własnoręczność podpisu sama przez się, lecz pochodzenie orzeczenia od danej władzy. W niniejszej jednak sprawie brak jakichkolwiek wątpliwości w tym względzie, zwłaszcza, że Ministerstwo, któremu zarzuty skargi wobec zakomunikowania mu przez N. T. A. jej odpisu są znane, nie zaprzecza autentyczności decyzji (z motywów wyroku N. T. A. z 16.II. 1934 r. l. rej. 8007/32. Z. W. Nr 729A).

9. P. pod art. 14 — wyrok N. T. A. z 18.IX. 1934 r. l. rej. 9437/32. Z. W. Nr 788A.

10. W niniejszej sprawie — jak to z akt administracyjnych jest widoczne — władza pozwana oparła zaskarżone orzeczenie jedynie na wynikach postępowania administracyjnego, mianowicie, na anonimowym doniesieniu oraz na zeznaniach kilku świadków. Gdy się jednakże zważy, że skarżący przeczy, jakoby wspomniane w zaskarżonym orzeczeniu świadectwo szkolne było sfałszowane; że zakwestionowany dokument nie jest oryginałem, który, jak to z akt wynika, zaginął, lecz kopią, jakkolwiek notarialnie uwierzytelnioną; że akta nie wskazują, czy i z jakim wynikiem dokument ten został poddany zbadaniu; że b. rosyjskie seminarium nauczycielskie w Solcu, z którego dokument ten miał być wydany, obecnie nie istnieje, jak również nie zachowały się wszystkie odnośne akta tego zakładu; że i zeznania przesłuchanych w postępowaniu administracyjnym świadków, którzy uczęszczali do tegoż seminarium w tym samym mniej więcej czasie, jak i skarżący, — z uwagi chociażby na upływ znacznego okresu czasu, a także i na wyjątkowe okoliczności, spowodowane wybuchem wojny światowej — nie mogą być uznane za bezwzględnie decydujące w ustaleniu faktu ukończenia lub nieukończenia seminarium przez skarżącego; że ponadto zeznania te są ze sobą niezgodne i nieścisłe, a — co najważniejsze — są wręcz sprzeczne z zeznaniami b. nauczyciela tego gimnazjum C., który kategorycznie potwierdza fakt ukończenia przez skarżącego matury, — to uznać należy, iż wyniki postępowania administracyjnego w niniejszej sprawie bynajmniej nie dają dowodów, obiektywnie i niewątpliwie stwierdzających sfałszowanie świadectwa szkolnego skarżącego, a co za tym idzie, że wydając zaskarżone orzeczenie władza pozwana przyjęła stan faktyczny sprzecznie z aktami. Nadto zaznaczyć wypada, że zaskarżone orzeczenie ograniczając się jedynie do lakonicznego stwierdzania faktu uzyskania przez skarżącego nominacji na podstawie fałszywego dokumentu, nie podaje poza tym żadnych ustaleń i okoliczności faktycznych, na których stwierdzenie fałszerstwa się opiera, co z uwagi na treść odwołania skarżącego i w myśl wymagań art. 75 i 78 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust., N. T. A. uznał również za istotną wadliwość postępowania (z motywów wyroku N. T. A. z 27.IV. 1934 r. l. rej. 9132/31. Z. W. Nr 755A).

11. N. T. A. w wyrokach z 19 stycznia 1931 l. rej. 4379/29, z 19 października 1928 l. rej. 4718/26 oraz z 3 października 1932 l. rej. 5057/30 i z 6 kwietnia 1934 l. rej. 10564/32 wyjaśnił, że i w wypadkach, gdy władza decyduje na zasadzie całkowicie swobodnego uznania, N. T. A. mocen jest ocenić, czy decyzja władzy nie może być uważana za całkowicie dowolną, i że wobec tego w braku uzasadnienia w zaskarżonym

orzeczeniu, akta sprawy, przedstawiane N. T. A., winny zawierać materiał, któryby wskazywał, jakimi względami na interes publiczny kierowała się władza wydając zaskarżone orzeczenie. W sprawie niniejszej i tym wymogom stało się zadość, z akt bowiem wynika, że władza odmawiając zezwolenia na prowadzenie przez Magistrat m. Chełma kinoteatru wychodziła ze stanowiska uzdrowienia stosunków, panujących w sferach kierujących gospodarką miejską w Chełmie, czemu, zdaniem władzy, prowadzenie przez Magistrat kinoteatru nie sprzyjałoby (z motywów wyroku N. T. A. z 9.XI. 1934 r. l. rej. 4884/32. Z. W. Nr 805A).

12. „Gdy zaś, jak to z natury rzeczy wynika, ocena kwestii publicznego bezpieczeństwa i porządku podlega swobodnemu uznaniu władzy, a nadto bliższemu roztrząsaniu tych kwestii mogłoby przeciwstawiać się ważne interesy państwowe, — uznać należy, że Urząd Wojewódzki był na zasadzie art. 75 (ust. 3) rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym uprawniony do ograniczenia motywów zaskarżonego orzeczenia tylko do powołania się na podstawę prawną, czemu też — jak to okazuje się z zaskarżonego orzeczenia w łączności z decyzją I instancji — stało się zadość" (z motywów wyroku N. T. A. z 9.III. 1934 r. l. rej. 9467/32. Z. W. Nr 828).

13. Jeżeli władza, korzystając z uprawnień, przewidzianych w art. 75 ust. 3 rozp. o postępowaniu administracyjnym uważa za celowe nieuzasadnienie swojej decyzji i ograniczenie się do powołania się na podstawę prawną rozstrzygnięcia, to jednak w tych wypadkach akta sprawy, przedkładane N. T. A., winny zawierać materiał, któryby wskazywał, jakimi względami na interes publiczny kierowała się władza, wydając nieprzychylną dla skarżącego decyzję (z motywów wyroku N. T. A. z 6.IV. 1934 r. l rej. 10564/31. O. P. A. Nr 727).

14. Co się tyczy wyrażonego w skardze zapatrywania, iż decyzja w sprawie udzielenia pozwolenia na broń w myśl art. 19 ust. 1 prawa o broni, amunicji i materiałach wybuchowych nie jest pozostawiona całkowicie swobodnej ocenie władzy i że władza pozwana mogła odmówić pozwolenia tylko z powodów przewidzianych w cyt. przepisie, w związku z postanowieniami art. 20, wobec czego powinna była przytoczyć w zaskarżonym orzeczeniu okoliczności, uzasadniające odmowę skarżącemu pozwolenia na broń, to tego zapatrywania N.T.A. nie mógł uznać za trafne. Art. 19 ust. 1 cyt. prawa głosi, że pozwolenia, wymienione w art 18 ust. 1 tegoż prawa, tj. na nabywanie, posiadanie lub noszenie broni w celach osobistych, wydają powiatowe władze administracji ogólnej według swobodnego uznania osobom, nie wzbudzającym żadnych obaw, że użyją broni w celach, sprzecznych z interesem Państwa, albo bezpieczeństwem, spokojem lub porządkiem publicznym. Art. 20 zaś w ust. 1 wylicza w sposób wyczerpujący osoby, którym pozwolenie na broń nie może być w ogóle wydane, stanowiąc w ust. 2 wyjątek jedynie na rzecz nieletnich powyżej 14 lat, którym może być wydane pozwolenie tylko na broń dla celów sportowych lub łowieckich na prośbę ich rodziców lub opiekunów. Z powyższych postanowień wynika, że poza osobami, którym według ust. 1 art. 20 pozwolenie na broń bezwzględnie nie może być wydane, udzielanie pozwoleń na broń we wszystkich pozostałych wypadkach jest zasadniczo pozostawione swobodnej ocenie władzy administracyjnej, która przed wydaniem pozwolenia, powinna w każdym poszczególnym wypadku upewnić się, że osoba, otrzymująca pozwolenie, daje zupełną gwarancję, iż nie użyje broni w celach, sprzecznych z interesem Państwa, albo z bezpieczeństwem, spokojem lub porządkiem publicznym. Z nałożonego wszakże na władzę obowiązku upewnienia się, czy osoba, której pozwolenie na broń ma być udzielone, nie budzi żadnych obaw, że użyje tej broni w wyżej wymienionych celach, nie wynika jeszcze, aby osoby, co do których taka pewność istnieje, miały z tego tytułu prawo do nabywania, posiadania lub noszenia broni w celach osobistych, gdyż prawo to nie jest prawem powszechnym, przysługującym zasadniczo wszystkim obywatelom, lecz uprawnieniem specjalnym, indywidualnie udzielanym przez władzę administracyjną poszczególnym osobom, co wynika z postanowienia art. 18 ust. 1, głoszącego, że broń można nabywać, posiadać lub nosić w celach osobistych tylko na zasadzie pozwolenia władzy. Wobec powyższego powołanie się w zaskarżonym orzeczeniu w myśl art. 75 ust. 3 rozp. o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) tylko na podstawę prawną, bez podania motywów odmowy, nie stanowi, wbrew zapatrywaniu skarżącego, wadliwości postępowania. (Z motywów wyroku N. T. A. z 18.VI. 1935 r. l. rej. 7541/33. O. P. A. Nr 1A).

15. P. pod art. 77 — wyrok N. T. A. z 30.IV. 1936 r. l. rej. 3812/34. Z. W. Nr 1186A.

16. Według art. 8 prawa przemysłowego z 7 czerwca 1927 poz. 468 Dz. Ust. wyszczególnione tam rodzaje przemysłu, a m. in. przedsiębiorstwa instalacji elektrycznych wolno prowadzić dopiero po uzyskaniu koncesji. Postanowienie to, jak i przepisy następnych art. art. 9 — 11, dotyczące warunków udzielania koncesji, stanowi ograniczenie zasady ogólnej, wyrażonej w art. 3, że prowadzenie przemysłu jest wolne i dozwolone każdemu. Ze względu na taki charakter powołanych przepisów nie dopuszczają one wykładni rozszerzającej. Już wobec tego postanowienie art. 10, że z uwagi na interes publiczny lub bezpieczeństwo Państwa — można odmówić udzielenia koncesji, nie może być traktowane jako pozostawiające swobodnemu uznaniu władzy przemysłowej rozstrzygnięcie podania o koncesję. Przeciwnie, skoro to postanowienie wskazuje na możliwość odmowy

tylko w pewnych przypadkach, to tym samym wskazuje ono, że odmowę traktować należy jako wyjątek od zasady wolności prowadzenia przemysłu, w ogóle, a więc i przemysłu koncesjonowanego. Zasada ta znajduje wyraźne potwierdzenie także w art. 11, w myśl którego władza przemysłowa ma obowiązek udzielenia koncesji, jeśli nie zachodzą m. in. przeszkody, uzasadniające zastosowanie art. 10.

W tych warunkach nie znajduje oparcia nawet w tym ostatnim artykule zapatrywanie, że decyzja w przedmiocie udzielenia czy odmowy koncesji pozostawiona jest całkowicie swobodnej ocenie władzy przemysłowej, a więc nie zachodzi pierwszy z dwu przypadków, przewidzianych w art. 75 prawa o postępowaniu administracyjnym. Wobec tego po myśli tego artykułu władza przemysłowa nie ma obowiązku przytaczania faktycznego uzasadnienia odmownego rozstrzygnięcia podania o koncesję jedynie wówczas, kiedy przemawia przeciw temu uzasadnieniu ważny interes państwowy, a więc tylko wówczas, gdy na podstawie art. 10 prawa przemysłowego koncesji odmawia się z uwagi na bezpieczeństwo Państwa lub też z uwagi na interes publiczny o charakterze ważnego interesu państwowego w ścisłym znaczeniu tego pojęcia. Tymczasem, jak to wynika z odpowiedzi na skargę, pozwana władza w niniejszej sprawie miała na uwadze interes publiczny w utrzymaniu w dotychczasowym zakresie kontroli przez stronę skarżącą nad wykonywaniem instalacji elektrycznych, przyłączonych do sieci skarżącego Towarzystwa, gdyż zdaniem pozwanej władzy, wykonywanie instalacji przez skarżące Towarzystwo we własnym zakresie osłabi czynnik kontroli i nadto w warunkach lokalnych może spowodować uprzywilejowanie, a nawet zmonopolizowanie wykonywania tych instalacji w rękach skarżącego Towarzystwa i obniżenie stanu zatrudnienia w istniejących dotąd firmach instalacyjnych. Momenty te nie dają podstawy do twierdzenia, by przeciw ich przytoczeniu w zaskarżonym orzeczeniu przemawiał ważny interes państwowy, a wobec tego w myśl art. 75 prawa o postępowaniu administracyjnym pozwana władza nie była zwolniona od obowiązku uzasadnienia swego odmownego rozstrzygnięcia (z motywów wyroku N. T. A. z 22.V. 1936 r. l. rej. 4880/34. Z. W. Nr 1205).

17. Art. 24 p. d) prawa o ochronie lasów, nie stanowiących własności Państwa, z 24 czerwca 1927 r. poz. 932/1932 Dz. Ust., na którym oparła pozwana władza zaskarżone orzeczenie, przewiduje uznanie za ochronny lasu, gdy ma on specjalne znaczenie dla obrony Państwa. Bliższe uzasadnienie, na czym konkretnie polega znaczenie lasu dla obrony Państwa, z istoty rzeczy nie leży w interesie państwowym, a interes ten z natury rzeczy ma charakter ważny.

W tych warunkach przypadki, o których mowa w p. d) art. 24 cyt. prawa z 24 czerwca 1927 r., podpadają pod postanowienia końcowe ustępu trzeciego art. 75 prawa o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust. Według tych postanowień w warunkach powyższych władza administracyjna nie ma obowiązku podawać faktycznego uzasadnienia swej decyzji.

Wobec powyższego podniesiony w skardze zarzut wadliwości postępowania z tego powodu, że w zaskarżonym orzeczeniu wojewody nie podano uzasadnienia faktycznego, jest nieuzasadniony (z motywów wyroku N. T. A. z 14.I. 1937 r. l. rej. 697/35. Z. W. Nr 1294A).

18. Według § 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewn. z 30 czerwca 1926 poz. 406 Dz. Ust. wyrób specyfików farmaceutycznych dozwolony jest, poza przewidzianym w przepisie tym wyjątkiem, tylko za uprzednim zezwoleniem Ministra. Postanowienia, objęte ustępem pierwszym § 3 tegoż rozporządzenia, określają szczegółowo w 4 punktach warunki, którym specyfik farmaceutyczny musi odpowiadać. Dalej § 6, na który powołuje się pozwana władza, głosi, że zezwolenia będą kolejno wciągane do rejestru, ogłaszanego w dzienniku urzędowym.

Z przytoczonych postanowień wynika, że jeśli w toku postępowania ustalone zostanie, iż zgłoszony w celu uzyskania zezwolenia specyfik odpowiada przewidzianym w § 3 warunkom, władza orzekająca nie może odmówić zezwolenia, a wobec tego odmowa zezwolenia uzasadniona być musi brakiem chociażby jednego ze wzmiankowanych warunków. W tej sytuacji prawnej nie można oczywiście mówić o swobodnym uznaniu władzy orzekającej, a zaznaczyć jeszcze wypada, że także inne przepisy omawianego rozporządzenia na wspomnianą podstawę rozstrzygania nie wskazują.

Ponieważ warunki określone w § 3 rozporządzenia dotyczą momentów, wchodzących w zakres fachowej wiedzy lekarskiej względnie farmaceutycznej, stwierdzenie ze strony władzy, że dany specyfik tym warunkom nie odpowiada, nie podlega pod względem rzeczowym kontroli Trybunału, kontrola ta jednak ma miejsce w zakresie formalnym, tj. prawidłowości postępowania, a w szczególności w tym kierunku, czy przeprowadzone zostały w toku postępowania stosowne badania zgłoszonego specyfiku, czy poczynione zostały ustalenia i wydane fachowe opinie, odpowiadające wymienionym w § 3 warunkom, a wreszcie czy odmowne rozstrzygnięcie władzy zgodne jest ze wspomnianymi ustaleniami i opiniami oraz czy zawiera dostateczne uzasadnienie.

W związku z wyłożonym rozumieniem wchodzącym tu w grę przepisów uznać należy, że uzasadnienie odmowy zezwolenia na wyrób specyfiku odpowiadać winno postanowieniom ust. 2 art. 75 prawa o post. admin., a zatem winno obejmować momenty prawne i faktyczne (z motywów wyroku N. T. A. z 25 marca 1937 r. l. rej. 6456/35 O. P. A. Nr 1931).

19. P. pod art. 87 wyrok N. T. A. z 11.V. 1937 r. l. rej. 9065/34. Z. W. Nr. 1363 A.

20. Starosta Powiatowy w Tłumaczu orzeczeniem z 10 czerwca 1936 r. na zasadzie art. 19 ust. 1 prawa o broni, amunicji i materiałach wybuchowych z 27 października 1932 r. poz. 807 Dz. Ust. odmówił prośbie Franciszka K. o wydanie mu pozwolenia na nabycie, posiadanie i noszenie broni palnej krótkiej, ponieważ nie została stwierdzona konieczna potrzeba posiadania przez petenta tej broni. Wniesionego od powyższego orzeczenia odwołania Urząd Wojewódzki w Stanisławowie orzeczeniem z 29 lipca 1936 nie uwzględnił i orzeczenie I instancji utrzymał w mocy z motywów w nim wymienionych.

Rozpatrując powyższe zarzuty, N. T. A. rozważył co następuje: Wprawdzie skarżący trafnie podnosi, że władze odmowę wydania mu pozwolenia na broń oparły na przesłance, nie przewidzianej w prawie o broni, amunicji i materiałach wybuchowych poz. 807/32 Dz. Ust., jednakowoż błąd ten nie może w danym wypadku spowodować uchylenia zaskarżonego orzeczenia, albowiem władza I instancji w orzeczeniu swym, utrzymanym w mocy zaskarżonym orzeczeniem, jako na podstawę prawną powołała się na przepis art. 19 ust. 1 cyt. prawa, który głosi, że pozwolenie wymienione w art 18 ust. 1 tego prawa, tj. na nabywanie, posiadanie lub noszenie broni w celach osobistych, wydają powiatowe władze administracji ogólnej według swobodnego uznania osobom, nie wzbudzającym żadnych obaw, że użyją broni w celach, sprzecznych z interesem Państwa albo bezpieczeństwem, spokojem lub porządkiem publicznym. Przy tym powołanie się w tego rodzaju decyzji jedynie na odpowiedni przepis prawa o broni, amunicji i materiałach wybuchowych, co ma miejsce w niniejszym wypadku, bez podania motywów, nie stanowi, jak N. T. A. wyjaśnił w wyroku z 18 czerwca 1935 r. l. rej. 7541/33 (Zb. wyr. Nr 1119 A) wadliwości postępowania w myśl art. 75 ust. 3 prawa o post. adm. (poz. 341/28 Dz. Ust.).

Skoro więc, jak wyżej wykazano, władza uprawniona była według swobodnego swego uznania do odmowy skarżącemu pozwolenia na broń bez podania motywów, to w podaniu przez nia w jej orzeczeniu zbędnego motywu tej odmowy Trybunał nie dopatrzył się niezgodności zaskarżonego orzeczenia z prawem (z motywów wyroku N. T. A. z 1.II 1938 r. l. rej. 4824/36 O. P. A. Nr 2A).

21. Brak dokładnego wskazania w decyzji przepisu prawa materialnego, którym władza kierowała się, rozstrzygając daną sprawę, a powołanie się jedynie na ogólne zasady tego prawa stanowi naruszenie przepisu art. 75 ust. 1 i 3 prawa o postępowaniu administracyjnym (wyrok z 9.VI 1938 r. l. rej. 1689/36. Z. W. Nr 1578 A).

22. Jeżeli władza powołuje się dla uzasadnienia swego orzeczenia lub zarządzenia na orzeczenie innej władzy, nieznane stronie, to winna orzeczenie to przynajmniej streścić, względnie wskazać, jakie zasady czy motywy tego orzeczenia zastosowała w wydanej przez siebie decyzji (wyrok N. T. A. z 24.VI 1938 r. l. rej. 1252/36 O. P. A. Nr 147 A).

23. Według art. 5 prawa o broni, amunicji i materiałach wybuchowych, pozwolenie na handel bronią i amunicją może być wydane danej osobie tylko wówczas, gdy zachodzi jeden z warunków, wyczerpująco w tym artykule pod a) do f) wyliczonych. Z brzmienia więc tego artykułu wynika, że zawarte w nim warunki ograniczają władzę tylko w kierunku pozytywnym, tj. w razie wydania pozwolenia, a nie odmowy. Przy tym jeden z warunków, uzasadniających wydanie pozwolenia, zachodzi (według p. f) wtedy, gdy dana osoba nie wzbudza obaw, że wydanego pozwolenia użyje w celach szkodliwych dla interesów Państwa lub bezpieczeństwa publicznego. Ta sama okoliczność, tj. obawa, przewidziana w p. f) art. 5 może wyniknąć również i po wydaniu pozwolenia, a to właśnie, ma na względzie art. 10 ust. 1 cyt. prawa, który głosi, że władza, która pozwolenie wydała, może cofnąć pozwolenie w każdym czasie, jeżeli uzna, że dalsze prowadzenie przedsiębiorstwa mogłoby zagrażać interesowi Państwa lub bezpieczeństwu publicznemu.

Skoro zaś władza pozwana w myśl art. 5 nie jest obowiązana uzasadnić swej oceny z punktu f), to nie ma podstawy do przyjęcia, aby przy cofnięciu udzielonego pozwolenia na handel bronią i amunicją przy zaistnieniu takich samych okoliczności miała zapatrywanie swe motywować, zwłaszcza, że z istoty rzeczy wynika, iż art. 10 przewiduje przypadki, które mogłyby zagrażać interesowi Państwa, a w tych przypadkach w myśl art. 75 ust. 3 prawa o postępowaniu administracyjnym władza uprawniona jest powołać się w swej decyzji jedynie na podstawę prawną. (Z motywów wyroku N. T. A. z 18.X 1938 r. l. rej. 4212/37 Z. W. Nr 1620 A.).

24. W przypadku udzielenia przez władzę orzekającą zezwolenia na otwarcie nowej apteki decyzja taka przedstawia się wobec tych właścicieli aptek sąsiednich, którzy zgłosili sprzeciwy lub też wnieśli odwołania, jako decyzja odmowna. Decyzja ta w zakresie stwierdzenia, że byt aptek sąsiednich nie ulega zagrożeniu wskutek otwarcia nowej apteki, wydana zostaje wobec braku bliższych w tym względzie kryteriów prawnych na zasadzie swobodnego uznania. Ponieważ jednak z obowiązujących przepisów ustawowych wynika, że kwestia zagrożenia bytu apteki sąsiedniej winna być w toku postępowania dokładnie zbadana, należy uznać, iż swobodne uznanie władzy orzekającej doznaje tu o tyle ograniczenia, że władza ta ma obowiązek przeprowadzenia ustaleń faktycznych, daną kwestię dostatecznie wy-

jaśniających, a następnie wysnucia z tych ustaleń wniosków, z treścią ich zgodnych. Wobec zatem przepisu art. 75 ust. 2 prawa o postępowaniu administracyjnym wspomniana decyzja winna zawierać faktyczne uzasadnienie odmowy, w zakres zaś tego uzasadnienia wchodzą wnioski, wysnute z poczynionych ustaleń (wyrok N. T. A. z 31.X 1938 r. l. rej. 2498/36 i 2499/36 Z. W. Nr 1613 A.).

25. Według art. 75 ust. 2 prawa o post. admin., decyzja odmowna winna zawierać prawne i faktyczne uzasadnienie. Przez uzasadnienie faktyczne rozumieć należy przytoczenie tych wszystkich poczynionych w toku postępowania ustaleń z podaniem źródła ustalenia, na podstawie których władza orzekająca stosuje powołane w decyzji swej przepisy prawne i wydaje mieszczące się w decyzji tej rozstrzygnięcie.

Z osnowy zaskarżonego orzeczenia widoczne, że wymogom tym ono nie odpowiada, jak to bowiem słusznie skarżący podnosi, nie zawiera wskazanych wyżej ustaleń faktycznych. W szczególności o ile pozwana władza stwierdza, że budka wykonana została niezgodnie z udzielonym pozwoleniem, nie podaje wcale, na czym niezgodność ta polega. O ile pozwana władza oznajmia, że budka nie odpowiada przepisom art. 179 i 193 prawa budowlanego, nie wskazuje wcale na te momenty faktyczne, które przedstawiać się mają jako naruszenie wymienionych przepisów. Nie podaje dalej pozwana władza tych faktycznych ustaleń, na zasadzie których uznała, że odnośna budka zagraża bezpieczeństwu publicznemu i szpeci ulicę, a powołując się na opinię rzeczoznawcy budowlanego, nie przytacza tych, stwierdzonych prawdopodobnie przez niego momentów, które przemawiać mają za tym, że w drodze zmian i przeróbek bezpieczeństwo nie może być zapewnione i zeszpecenie usunięte.

W tym miejscu zauważyć wypada, że w przedłożonych Trybunałowi aktach administracyjnych sprawy znajduje się protokół oględzin z 6 listopada 1936 r. Protokół ten zawiera wprawdzie poczynione przez rzeczoznawcę spostrzeżenia faktyczne, które prawdopodobnie przyjęte zostały przez władze orzekające jako ustalenia faktyczne, z treści jednak skargi wynika, że ustalenia te skarżącemu nie były znane. Skarżący miał w zasadzie prawo, ale nie miał obowiązku przeglądania aktów administracyjnych sprawy, natomiast w myśl wymienionego na wstępie niniejszych rozważań przepisu, ma prawo żądać, by ustalenia faktyczne, na podstawie których odmowne w stosunku do niego rozstrzygnięcie zostało wydane, były mu w tekście orzeczenia podane do wiadomości. (z motywów wyroku N. T. A. z 10.XII. 1938 r. l. rej. 4551/37 O. P. A. Nr 146 A).

26. Zawiadomienie o treści orzeczenia, wydanego w sprawie pozwolenia na budowę przez instancję odwoławczą, nie w drodze doręczenia orzeczenia w oryginale za podpisem instancji odwoławczej, lecz pismem instancji niższej, odpowiada wymogowi art. 75 ust. 1 rozp. o post. adm. (poz. 341/28 Dz. Ust.). — (Wyrok N. T. A. z 11.I. 1939 r. l. rej. 4395/36 O. P. A. Nr 158 A).

Art. 76. 1. Objaśniając stronę o przysługującym jej prawie wniesienia odwołania lub skargi do władzy wyższej należy wskazać tę władzę oraz termin i tryb zaskarżenia.

2. W decyzji głównej tej władzy, od której już nie służy odwołanie w toku instancji, należy wyraźnie zaznaczyć, że decyzja jest ostateczna w administracyjnym toku instancji.

P. ok. M. S. Wewn. Nr 161/1932 i Nr 78/1935.

1. „brak w decyzji władzy pouczenia o służących stronie prawach skargi do sądu powszechnego stanowi wadliwość postępowania, połączoną ze szkodą strony, albowiem ograniczenie się władzy do zaznaczenia, że jej decyzja jest ostateczna, może doprowadzić stronę do wniosku, iż oznacza to skierowanie jej na zwykłą drogę skargi do N. T. A." (z motywów wroku N. T. A. z 14.X. 1938 r. l. rej. 4780/35 Z. W. Nr 1618 A).

Art. 77. 1. Jeśli władza błędnie objaśni stronę bądź co do terminu wniesienia odwołania lub skargi bądź co do dalszego toku instancji, wówczas objaśnienie takie nie może szkodzić stronie, która do niego się zastosowała. W tym wypadku:

a) odwołanie lub skarga, wniesione w terminie wyznaczonym, chociażby po upływie właściwego terminu ustawowego, uważa się za wniesione w terminie,

b) instancja niewłaściwa, która odwołanie lub skargę otrzymała, prześle je do instancji właściwej, która postąpi z nimi tak, jak gdyby były one od początku skierowane właściwie.

2. Jeśli władza w ogóle zaniedba objaśnić stronę o przysługującym jej prawie wniesienia odwołania lub skargi, strona może w ciągu 2 tygodni od chwili ogłoszenia lub doręczenia jej decyzji zażądać od władzy, która orzeczenie wydała, wydania lub też przesłania jej takiego objaśnienia. W tym wypadku termin dla wniesienia odwołania lub skargi liczy się od dnia otrzymania przez stronę objaśnienia.

1. P. pod art. 89 — wyrok N. T. A. z 21.IV 1933 r. l. rej. 5999/31. Z. W. Nr 639 A.

2. Przewidziane w ust. 2 art. 77 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust. zgłoszenie żądania pouczenia o środkach prawnych, jak i udzielenie tego pouczenia wymagają sformułowania na piśmie, już to w osobnym akcie pisemnym, już to protokolarnie (wyrok N. T. A. z 21.II 1936 r. l. rej. 4810/32. Z. W. Nr 1148 A.).

3. Z postanowień tych (art. 77 rozp. o post. adm. — przyp.) wynika, że każda z władz, powołanych do współdziałania, czy to z mocy prawa, czy też na skutek niewłaściwego pou-

czenia strony przez władzę, która wydała już swoje orzeczenie, powinna w zakresie swej właściwości przyczynić się do usunięcia niekorzystnych dla strony skutków wspomnianego pouczenia. Z zasady zaś tej wynika, że w wypadku wniesienia odwołania przez stronę, błędnie pouczoną w ostatecznym w toku instancji administracyjnych orzeczeniu, że od tego orzeczenia służy odwołanie w toku wspomnianych instancji, skoro nie może być zastosowany przytoczony wyżej przepis p. b) art. 77 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym, władza wyższa, do której odwołanie wpłynęło, powinna spowodować sprostowanie błędnego pouczenia o środkach prawnych, zawartego w ostatnim orzeczeniu instancji niższej, w ten sposób, że orzeczenie instancji niższej jest ostateczne w toku instancji administracyjnych. Przez to strona zyskałaby nowy termin do wniesienia skargi do N. T. A., gdyż termin ten liczyłby się od dnia doręczenia sprostowanego orzeczenia (z motywów wyroku N. T. A. z 30/IV 1936 r. l. rej. 3812/34. Z. W. Nr. 1186A).

4. „zaskarżone orzeczenie nie jest orzeczeniem ostatecznym, nie może zatem być przedmiotem skargi do N. T. A. Ponieważ jednak z treści tegoż orzeczenia, a w szczególności z treści zamieszczonego w nim pouczenia prawnego, widoczne jest, że nadano mu wobec strony błędnie charakter orzeczenia ostatecznego, to uznać należało, że pouczenie to, powodujące wniesienie nienadającej się do rozpoznania skargi, przedstawia się przy zastosowaniu zasady, wypowiedzianej w art. 77 ust. 1 prawa o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust. jako połączone ze szkodą dla strony skarżącej naruszenie form postępowania administracyjnego" (z motywów wyroku N. T. A. z 29.IX 1936 r. l. rej. 9467/33. Z. W. Nr 1225 A).

5. Przepisy objęte art. 76 i 77 prawa o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust., o ile stwarzają obowiązek władzy orzekającej objaśnienia strony w decyzji o przysługujących środkach prawnych i o ile stanowią, że błędne pouczenie nie może stronie szkodzić, i przyznają stronie w wypadkach zaniedbania udzielenia pouczenia prawo żądania dodatkowego objaśnienia, zapewniają jak najdalej idącą ochronę prawną w danym kierunku. Wobec przepisów tych strona nigdy nie może znaleść się w tej sytuacji, by zmuszona była domyślać się, jaki środek prawny jej przysługuje, lecz zawsze ma możność uzyskania wyraźnego w tym względzie objaśnienia ze strony władzy orzekającej. W konsekwencji jednak przedstawionego stanu prawnego uznać należy, że, jeżeli strona w wypadku zaniedbania przez władzę udzielenia będącego w mowie objaśnienia nie skorzysta z prawa żądania udzielenia objaśnienia dodatkowego i wniesie środek prawny lub go nie wniesie, opierając się na własnej ocenie momentów proceduralnych w danym zakresie, to w razie, gdy się okaże, że ocena ta była błędna, ponosi, bez względu na przesłanki, którymi się przy tym kierowała, wszystkie ujemne następstwa swego postąpienia (z motywów wyroku N. T. A. z 3.XII 1936 r. l. rej. 3884/34 Z. W. Nr 1257 A.).

Art. 78. 1. Decyzja główna powinna załatwiać sprawę, będącą przedmiotem rozpatrzenia, oraz wszystkie istotne wnioski osób interesowanych w możliwie najbardziej zwięzłym i wyraźnym ujęciu powołując się na podstawę prawną.

2. Załatwienie winno z reguły następować w całości. Jeżeli jednak sprawa dopuszcza podział na kilka części, natenczas można, o ile jest to celowe, wydać decyzję o oddzielnych częściach, jeżeli całość nie dojrzała jeszcze do rozstrzygnięcia.

P. ok. Prez. R. Min. Nr 15/1934.

1. Jeśli zaś w zaskarżonym orzeczeniu miano na myśli nie skarżące Arcybractwo, jako związek, lecz jakiś zakład lub instytucję tego związku, to należało orzeczenie to uchylić na zasadzie art. 19 ustawy o N. T. A. poz. 400/1926 Dz. Ust. (obecnie art. 84 rozp. o N. T. A. poz. 806/1932 Dz. Ust. — przyp.) z powodu wadliwego postępowania, — z zaskarżonego bowiem orzeczenia nie można powziąć, jakiego zakładu względnie, jakiej instytucji skarżącego Arcybractwa dotyczy zaskarżone orzeczenie, a ponieważ brak ten w skutkach swoich utrudnia skarżącemu Arcybractwu dalszą obronę prawną, przeto stanowi naruszenie form postępowania ze szkodą dla skarżącego (z motywów wyroku N T. A. z 27.X. 1930 r. l. rej. 320/29. Z. W. Nr 296 A).

2. P. pod art. 75 — wyrok N. T. A. z 27.IV. 1934 r. l. rej. 9132/31. Z. W. Nr 755A.

3. Pominięcie w decyzji głównej istotnego wniosku strony (np. wniosku o przywrócenie terminu do odwołania) stanowi istotną wadliwość postępowania. (Wyrok N. T. A. z 17.X 1935 r. l. rej. 6715/33. O. P. A. Nr 1406).

At. 79. Jeżeli decyzja ustanawia obowiązek pewnego świadczenia albo stworzenia pewnego określonego stanu, wówczas należy oznaczyć w decyzji odpowiedni termin dla wypełnienia nałożonego obowiązku.

Art. 80. 1. Decyzję, wydaną w obecności strony, ogłasza się jej ustnie. Jednakże strona może natychmiast zgłosić żądanie doręczenia decyzji na piśmie. W takim razie, jeżeli decyzja nie jest natychmiast wykonalna, uważa się dzień doręczenia decyzji na piśmie za dzień jej doręczenia.

2. Decyzja główna, wydana w nieobecności strony, powinna być doręczona jej na piśmie. Potrzebę doręczenia na piśmie innych decyzji, wydanych w podobnych warunkach, oceni władza.

3. Postanowienia artykułu niniejszego nie naruszają przepisów innych ustaw, które przewidują obowiązek doręczania decyzji na piśmie.

1. P. pod art. 23 — wyrok N. T. A. z 14.VI. 1929 r. l. rej. 1801/27. Z. W. Nr 88A.

2. Akt władzy administracyjnej staje się skuteczny z chwilą prawidłowego podania go do wiadomości tej osoby, której dotyczy, zwłaszcza zaś w wypadku, gdy chodzi nietylko o uchylenie obowiązku, lecz także i podmiotowego prawa do wykonywania funkcji publicznej (wyrok S. N. z 12.VII. 1932 r. l. II. 4 k. 517/32. Z. O. I. II. K. S. N. Nr 187/1932).

3. Moment doręczenia odnośnego zarządzenia władzy jest dla oceny skuteczności jego w stosunku do strony miarodajny (por. wyrok N. T. A. Nr 370A Zbioru wyroków) i wtedy tylko można mówić o „wydaniu" zarządzenia w rozumieniu powołanego rozporządzenia o post. admin. (z motywów wyroku N. T. A. z 30.VI. 1933 r. l. rej. 6183/30. O. P. A. Nr 1272).

4. Jedynie w wypadkach, wyraźnie ustawą wskazanych, skuteczność indywidualnych zarządzeń władz administracyjnych w stosunku do strony powstaje z chwilą wydania zarządzenia bez względu na temin zawiadomienia o nim strony interesowanej, poza takimi wypadkami jednak indywidualne zarządzenia nabierają w stosunku do strony skuteczności względnie wykonalności dopiero z chwilą podania ich stronie do wiadomości (wyrok N. T. A. z 26.VI. 1935 r. l. rej. 4097/32. O. P. A. Nr 1273).

5. W postępowaniu, wdrożonym wskutek wniosku o zezwolenie na budowę, prawa sąsiadów normowane są po wejściu w życie rozporządzenia Ministra Robót Publicznych z 2 lipca 1929 poz. 456 Dz. Ust. przepisami prawa o postęp. admin., jako też, sąsiadowi osoby, wnoszącej o zezwolenie budowlane, przysługuje jako interesowanemu prawo wniesienia odwołania od decyzji zezwalającej na budowę, o ile podnosi zarzuty oparte na przepisach prawa budowlanego.

Z zasad tych wynika zasada dalsza, a mianowicie, że decyzja zawierająca zezwolenie na budowę może się uprawomocnić wobec sąsiada dopiero z upływem 14-dniowego czasokresu od dnia ogłoszenia mu tej decyzji lub doręczenie jej na piśmie (art. 80 i 83 post. admin.) (z motywów wyroku N. T. A. z 27.X. 1937 r. l. rej. 2409/35. O. P. A. Nr 57A).

6. Sposób podania stronie do wiadomości decyzji władzy — zgodnie z art. 80 rozporządzenia z 22 marca 1928 o post. admin. — polega, poza szczególnymi przypadkami, bądź na ustnym ogłoszeniu treści decyzji w obecności strony, bądź też na doręczeniu decyzji stronie na piśmie, z punktu widzenia jednak interesu strony, istotnym celem ogłoszenia bądź doręczenia w każdym wypadku jest, by strona dowiedziała się, w jakim zakresie przyznane zostały jej osobiście uprawnienia, w obowiązującej ustawie określone, i by miała możność obrony swych praw (por. wyrok N. T. A. Nr 1409 Zb. wyr.). Zarzut przeto naruszenia istotnych form postępowania ze szkodą dla niej strona— o ile chodzi o uniknięcie skutków uprawomocnienia się decyzji — może skutecznie podnieść, jeżeli z powodu niedoręczenia decyzji nie mogła dowiedzieć się o jej treści w zakresie dostatecznym do zorientowania się, czy i jakie jej prawa zostały przez decyzję naruszone (z motywów wyroku N. T. A. z 11.VI. 1938 r. l. rej. 5690/37. Z. W. Nr 1592A).

7. P. pod art. 75 — wyrok N. T. A. z 11.I. 1939 r. l. rej. 4395/36. O. P. A. Nr 158A.

8. Objawiony w wezwaniu strony do przybycia do urzędu zamiar doręczenia jej decyzji nie jest jednoznaczny z doręczeniem i władza nie jest związana powziętą decyzją (teza wyroku N. T. A. z 15.III. 1939 r. l. rej. 3016/37. O. P. A. Nr 127A).

9. „W myśl art. 80 ust. 2 prawa o post. admin. (poz. 341/28, Dz. Ust.) decyzje główne, wydane — jak właśnie decyzja z 7 listopada 1930 — nie w obecności strony, winny być doręczone stronie na piśmie. Wynika stąd, że decyzja tego rodzaju przed prawidłowym zakomunikowaniem jej stronie nie stwarza dla niej żadnych skutków prawnych" (z motywów wyroku zacyt. w p. poprzednim).

Art. 81. Władza może każdego czasu przedsięwziąć z urzędu lub na wniosek osób interesowanych sprostowanie w swych decyzjach błędów pisarskich, rachunkowych oraz innych oczywistych omyłek.

1. „Wspomniany wyżej art. 81 głosi, że władza może w każdej chwili przedsięwziąć z urzędu lub na wniosek osób interesowanych sprostowanie w swych decyzjach błędów pisarskich, rachunkowych, oraz innych oczywistych omyłek. Istoty tych błędów czy omyłek w rozporządzeniu bliżej nie określono. Że błąd rachunkowy oznacza omyłkę w wykonaniu działania matematycznego, np. dodawania lub dzielenia, a błąd pisarski widocznie wbrew zamierzeniu władzy niewłaściwe użycie wyrazu, widocznie mylną pisownię, albo widocznie niezamierzone opuszczenie jednego lub więcej wyrazów itp., nie ulega żadnej wątpliwości. Przy sprostowaniu błędu pisarskiego albo rachunkowego chodzi więc o zmianę poszczególnej części orzeczenia, ujętej widocznie wskutek przeoczenia sprzecznie z tym, co zostało niedwuznacznie w orzeczeniu wyrażone. Jeżeli wobec tego w art. 81, o którym mowa, upoważniono władzę do sprostowania błędów pisarskich, rachunkowych i innych oczywistych omyłek, to miano na myśli tylko omyłki, co do istoty swej stojące na równi z błędami pisarskimi lub rachunkowymi, a zatem tylko omyłki, polegające, na tym, że w decyzji wyrażono coś, co widocznie jest niezgodne z myślą wyrażoną niedwuznacznie przez władzę, a zostało wypowiedziane tylko przez przeoczenie, niewłaściwy dobór słowa itp. Zmiana zatem postanowienia, wyrażonego w decyzji, chociażby nawet powzięte wskutek błędu, a więc wskutek mylnego wyobrażenia o stanie faktycznym albo praw-

nym, pod pojęcie błędu czy omyłki, których dotyczy art. 81, nie podpada. Zgodnie też z tym, kwestię zmiany decyzji, a więc tego, co należy do jej istoty, i zostało niedwuznacznie wyrażone, unormowano osobno, mianowicie w dziale XIV rozporządzenia z 22 marca 1928 r. (z motywów wyroku N. T. A. z 13.I. 1932 r. l. rej. 8534/30. Z. W. Nr 478A).

XIII. ODWOŁANIA I SKARGI INCYDENTALNE.

Art. 82. Od decyzji głównej, wydanej w pierwszej instancji, służy stronie odwołanie tylko do jednej instancji i przy tym bezpośrednio wyższej, o ile poszczególne ustawy wydane po dniu 14 września 1923 r. nie stanowią odmiennie.

1. P. pod art. 9 — wyrok N. T. A. z 13.II. 1931 r. l. rej. 4018/29. Z. W. Nr 349A.

2. Na zarządzenie wojewody, wyrażone w formie podania okólnika ministerialnego związkom komunalnym do wiadomości i wykonania, służy związkom komunalnym prawo odwołania do właściwego ministra, a wobec tego skarga, wniesiona przez związek komunalny na takie zarządzenie odrazu do N. T. A., podlega pozostawieniu bez rozpoznania z powodu niewyczerpania toku instancyj administracyjnych. (wyrok N. T. A. z 23.XII. 1932 r. l. rej. 5388/31. O. P. A. Nr 204).

3. P. pod art. 9 — wyrok N. T. A. z 29.V. 1933 r. l. rej. 1407/31. Z. W. Nr 657A.

4. P. pod art. 99 — wyrok N. T. A. z 29.XII. 1933 r. l. rej. 8387/31. O. P. A. Nr 791.

5. P. pod art. 9 — wyrok z 21.II. 1934 r. l. rej. 9407/32. O. P. A. Nr 854.

6. Skarżący Zakład uważa zaskarżone orzeczenie za niezgodne z art. 82 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym i wywodzi w tym względzie, że według powyższego przepisu od każdej decyzji, wydanej w pierwszej instancji przez władzę administracyjną, służy prawo odwołania do instancji drugiej i że od tej zasady nie ustanowiono żadnego wyjątku, gdyż zastrzeżenia, zawarte w przepisie, o którym mowa, ograniczają dopuszczalność domagania się rozstrzygnięcia sprawy nie przez instancję drugą, lecz trzecią.

Wywody te są mylne. Art. 82 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym brzmi: „Od decyzji głównej, wydanej w pierwszej instancji, służy stronie odwołanie tylko do jednej instancji i przy tym bezpośrednio wyższej, o ile poszczególne ustawy, wydane po dniu 14 września 1923 r. nie stanowią odmiennie". Przepis ten składa się z dwóch części. Pierwsza z nich kończy się słowem „wyższej", druga zaś obejmuje ciąg dalszy aż do końca. W pierwszej z tych dwóch części prawodawca głosząc, że od decyzji, wydanej w piewszej instancji, służy prawo odwołania tylko do jednej instancji, wychodzi z założenia, że od każdej decyzji, wydanej w pierwszej instancji, dopuszczalne jest odwołanie do instancji drugiej. Zarazem określa prawodawca tę drugą instancję, stanowiąc, że jest nią instancja bezpośrednio wyższa. W części pierwszej art. 82 mieszczą się zatem trzy zasady mianowicie: 1) że od każdej decyzji, wydanej w pierwszej instancji, służy prawo odwołania, 2) że prawo to ograniczone jest tylko do jednej instancji odwoławczej, 3) że tą instancją odwoławczą jest instancja w stosunku do pierwszej bezpośrednio wyższa, jak np. urząd wojewódzki w stosunku do starostwa. W części drugiej art. 82 brak jakichkolwiek danych do przyjęcia, że zawarte w niej zastrzeżenia dotyczą tylko jednej lub dwóch z przytoczonych wyżej trzech zasad, mieszczących się w części pierwszej. Uznać wobec tego należy, że zastrzeżenia te mają na względzie wszystkie trzy powyższe zasady, a w następstwie tego, że również zasada, iż od każdej decyzji, wydanej w pierwszej instancji, służy prawo odwołania, obowiązuje tylko o tyle, o ile poszczególna ustawa, wydana po dniu 14 września 1923 r., nie stanowi inaczej (z motywów wyroku N. T. A. z 26.IV. 1934 r. l rej. 5396/32. Z. W. Nr 754A).

7. O tym, czy pismo, wniesione przez stronę, jest odwołaniem, winna w każdym poszczególnym wypadku decydować forma oraz i treść takiego pisma, a w szczególności okoliczność, czy z pisma danego wynika, że wolą strony było wniesienie środka prawnego, mającego być rozstrzygniętym przez wyższą instancję (wyrok N. T. A. z 11 marca 1935 r. l. rej. 11237/31. O. P. A. Nr 1338).

8. Zgodnie z wielokrotnie już w judykaturze Trybunału wypowiedzianymi zasadami uznać wypada, że organa zarządu gmin wyznaniowych żydowskich, jako organa korporacyjnego samorządu wyznaniowego, nie posiadają charakteru władz administracyjnych; wydane przeto przez nie uchwały czy postanowienia nie mogą być traktowane jako decyzje w rozumieniu prawa o postępowaniu administracyjnym. Dopiero wniesienie zażalenia do państwowej władzy nadzorczej nad gminą wyznaniową przez osobę, czującą się pokrzywdzoną postępowaniem zarządu gminy, staje się w wypadkach, gdy obowiązujące przepisy prawo zażalenia przyznają, początkiem instancyjnego postępowania administracyjnego, mającego za zadanie rozstrzygnięcie sporu, powstałego między wnoszącymi zażalenie, a gminą wyznaniową, reprezentowaną przez odpowiednie swe organa, — sporu, którego przedmiotem są z jednej strony oparte na przepisach, dotyczących gmin wyznaniowych żydowskich, prawa pewnej osoby, bądź kwestia jej obciążenia, a z drugiej strony oparte na tych samych przepisach prawo gminy wyznaniowej do pewnego uregulowania odnośnego stosunku prawnego, dotyczącego jej zakresu działania, bądź prawo żądania pewnych świadczeń. W następstwie powyższego uznać dalej należy, że od orzeczeń, rozstrzygających wspomniane spory w I instancji, przysługuje prawo odwołania każdej stronie, a więc zarówno tej, która wniosła

zażalenie, jak też i gminie wyznaniowej, w dalszej zaś konsekwencji wyłożonej zasady przysługuje tak jednej, jak i drugiej stronie prawo wniesienia skargi do N. T. A. na orzeczenie ostateczne (z motywów wyroku z 5.V. 1936 r. l. rej. 8552/33. Z. W. Nr 1198A).

9. P. pod art. 9 — wyrok N. T. A. z 18.I. 1937 . l. rej. 2970/34. Z. W. Nr 1295A.

10. P. pod art. 72 — wyrok N. T. A. z 8.VI. 1937 r. l. rej. 3985/34. O. P. A. Nr 2100.

11. P. pod art. 80 — wyrok N. T. A. z 27.X. 1937 r. l. rej. 2409/35. O. P. A. Nr 57A.

Art. 83. Odwołanie należy wnieść w ciągu 14 dni po ogłoszeniu lub doręczeniu decyzji, o ile poszczególne ustawy nie przewidują terminów krótszych.

1. P. pod art. 89 — wyrok z 21.IV. 1933 r. l. rej. 5999/31. Z. W. Nr 639A).

2. ...wadliwość decyzji, spowodowana tylko brakiem prawnego i faktycznego uzasadnienia, w żadnym wypadku nie wstrzymuje rozpoczęcia biegu terminu dla wniesienia odwołania, ile że ten brak w decyzji zwłaszcza wobec przepisu art. 85 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym, nie uniemożliwia stronie wniesienia odwołania już choćby tylko z powodu tej wadliwości.

Jeżeli jednak strona w tym ostatnim wypadku nie wniesie odwołania, lecz zażąda od władzy, która decyzję wydała, uzupełnienia tej decyzji przez podanie motywów i władza temu żądaniu uczyni zadość, czy to przez wydanie nowej decyzji czy też przez formalne uzupełnienie poprzedniej decyzji, natenczas władza otwiera stronie nowy termin do wniesienia odwołania, który winien być liczony od dnia doręczenia tej nowej, czy też uzupełnionej decyzji (z motywów wyroku N. T. A. z 6.XII. 1933 r. l. rej. 1265/37. Z. W. Nr 705A).

3. P. pod art. 80 — wyrok N. T. A. z 27.X. 1937 r. l. rej. 2409/35. O. P. A. Nr 57A.

Art. 84. Decyzję incydentalną można zaskarżyć tylko łącznie z odwołaniem od decyzji głównej, z wyjątkiem wypadku, gdy decyzja incydentalna została wydana po wydaniu decyzji głównej oraz wypadków, przewidzianych w poszczególnych ustawach.

1. Decyzja incydentalna, od której nie ma osobnego odwołania (art. 84, 98 p. 2 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym) nie jest ostateczna w rozumieniu art. 3 prawa o N. T. A. poz. 806/1932 Dz. Ust. (postanowienie N. T. A. z 13.III. 1934 r. l. rej. 6180/32. Z. W. Nr 829A).

2. P. pod art. 98 — motywy tego wyroku.

Art. 85. 1. Odwołanie nie wymaga szczegółowego uzasadnienia: wystarczy, jeśli z podania strony wynika, iż nie jest zadowolona z decyzji władzy i prosi o jej zmianę.

2. Władza nie weźmie pod rozwagę nowych okoliczności, przytoczonych w odwołaniu, jeśli:

a) okoliczności te powstały już po wydaniu decyzji w I instancji,

b) obowiązujące przepisy stanowią w konkretnym wypadku obowiązek podania wszystkich żądań i wniosków stron w postępowaniu przed niższą instancją,

c) przytoczone przez stronę nowe okoliczności nie należące do tych, które władza ma z urzędu uwzględniać, pozostają w sprzeczności ze stanowiskiem poprzednio przez stronę zajętym, a strona nie usprawiedliwi tej sprzeczności,

d) nowe twierdzenia mają oczywiście na celu przewlekanie sprawy,

e) strona występuje z wnioskami, które prowadzą do zupełnie nowej pod względem prawnym sprawy, względnie dotyczą zupełnie innego żądania, aniżeli to o którym poprzednia instancja rozstrzygała.

1. Przepis punktu a) ustępu 2 art. 85 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust. nie ma zastosowania w tym wypadku, gdy władze ziemskie I instancji rozpoznawały sprawę pod rządem jednych przepisów materialnych, natomiast w chwili rozpoznawania sprawy przez II instancję obowiązywały już inne przepisy materialne (wyrok N. T. A. z 13.X. 1930 r. l. rej. 3567/29. Z. W. Nr 293A).

2. Nietrafnie natomiast powołuje się wyrok Sądu a quo... na art. 85 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust., który postanawia, że odwołanie nie wymaga szczegółowego uzasadnienia i wystarcza, jeśli z podania strony wynika, że nie jest zadowolona z decyzji władzy i prosi o jej zmianę. Przepis ten bowiem, odnoszący się wyraźnie tylko do treści i formy odwołań przeciw decyzjom władz administracyjnych, nie może być stosowany analogicznie w wypadkach, gdy, jak w niniejszym, chodzi nie o takie odwołanie, lecz o specjalny, przysługujący każdemu wyborcy środek sprzeciwu przeciw ważności aktu wyborczego (z motywów wyroku N. T. A. z 1.IV. 1932 r. l. rej. 2020/30. Z. W. Nr 526A).

3. ...do oceny zasadności odwołania strony miarodajny jest z istoty rzeczy oraz wobec wyraźnego w tym względzie przepisu, zawartego w art. 85 ust. 2 p. a) prawa o postępowaniu administracyjnym (poz. 341/1928 Dz. Ust.), wynikający z akt stan faktyczny z okresu, którego dotyczy orzeczenie I instancji (z motywów wyroku N. T. A. z 11.IX. 1935 r. l. rej. 6474/31 i 5462/34. Z. W. Nr 1063A).

4. „przepis ten (p. a) cz. 2 art. 85 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym ma na względzie zaistnienie samego konkretnego faktu, a nie czynności, zmierzających do ustalenia praw, wynikających z tego faktu" (z motywów wyroku z 14.X. 1935 r. l. rej. 2884/32. Z. W. Nr 1067A).

5. P. pod art. 93 — wyrok z 14.II. 1936 r. l. rej. 220/33. Z. W. Nr 1146A.

6. P. pod art. 73 — wyrok N. T. A. z 9.II. 1937 r. l. rej. 7611/33. O. P. A. Nr 2101.

1. P. pod art. 93 — wyrok z 7.V. 1938 r. l. rej. 618/36. Z. W. Nr 1562A.

Art. 86. Instancja odwoławcza orzeka ostatecznie o niedopuszczalności odwołania lub też o uchybieniu terminu dla odwołania.

P. ok. M. S. Wewn. Nr 78/1935.

1. Instancja odwoławcza, orzekając w myśl art. 86 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym (poz. 341/28 Dz. Ust.) o uchybieniu terminu do odwołania, obowiązana jest w trybie prawidłowego postępowania ustalić okoliczności faktyczne, na których oparła swą decyzję. (wyrok N. T. A. z 6.VI. 1932 r. l. rej. 6256/30. O. P. A. Nr 126).

2. Myli się skarżąca, jeżeli twierdzi, że odrzucenie odwołania ze względów formalnych ma ten sam skutek prawny, jak gdyby odwołania wcale nie wniesiono. Wystarczy wskazać na to, że według ogólnych zasad postępowania uprawomocnienie się wyroku czy orzeczenia instancji niższej w razie niewniesienia odwołania następuje z upływem terminu dla wniesienia tego środka prawnego, podczas gdy w wypadku odrzucenia odwołania z powodów formalnych uprawomocnienie to następuje dopiero z chwilą wydania odnośnej decyzji, o ile od tej ostatniej nie służy dalszy środek prawny (z motywów wyroku N. T. A. z 17.XI. 1933 r. l. rej. 9733/31. Z. W. Nr 697A).

3. P. pod art. 93 — wyrok z 19.II. 1937 r. l rej. 8340/34. Z. W. Nr 1309A.

4. Pozostawiając odwołanie bez merytorycznego rozstrzygnięcia, władza pozwana winna była zgodnie z przepisami art. 75 ust. 2 i art. 94 rozp. o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) decyzję swą zaopatrzyć w prawne i faktyczne uzasadnienie, podając te dane faktyczne, które by w oparciu o przepisy art. 22 — 30 cyt. rozp. ściśle ustalały termin i prawidłowość dokonanego doręczenia nakazu. Przepisy te winny być tym bardziej ściśle przestrzegane, gdyż według art. 86 tegoż rozp. instancja odwoławcza orzeka ostatecznie o uchybieniu terminu dla odwołania; przepisy te, pozbawiające stronę w tej materii drugiej instancji merytorycznej, nakładają na władzę obowiązek dokładnego ustalenia danych, na których oparła ona swą decyzję o uchybieniu terminu, aby umożliwić stronie należytą obronę jej praw w postępowaniu kasacyjnym (z motywów wyroku N. T. A. z 16.I. 1939 r. l. rej. 1447/37. O. P. A. Nr 128A).

Art. 87. 1. Przed upływem terminu dla odwołania decyzja nie ulega wykonaniu.

2. Wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji.

3. Wyjątek od zasad powyższych stanowią decyzje:

a) których natychmiastowa wykonalność jest przewidziana w ustawie,

b) zgodne z żądaniem wszystkich stron,

c) co do których strony zrzekły się prawa wniesienia odwołania.

4. Poza tym władza może postanowić, że decyzja ulega natychmiastowemu wykonaniu, jeśli jest to wskazane w interesie publicznym lub w wyjątkowo ważnym interesie strony. W tym ostatnim wypadku władza może zażądać od strony odpowiedniego zabezpieczenia.

1. Przepisy ustępów 1) i 2) art. 87 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust. nie mają zastosowania przy przenoszeniu w stan spoczynku funkcjonariuszów państwowych na mocy ustawy emerytalnej z 11 grudnia 1923 poz. 46/1924 Dz. Ust. (jedn. tekst poz. 160/1934 — przyp.) (wyrok N. T. A. z 8.III. 1934 r. l. rej. 4261/1. Z. W. Nr 737A).

2. Przepis ten (art. 87 p. 1 rozp. o post. adm. — przyp.) bowiem, umieszczony w rozdziale XIII cytowanego rozporządzenia, traktującym o odwołaniach i skargach incydentalnych, a więc o środkach prawnych, ustanowionych w interesie strony, ma również na celu ochronę prawną strony stanowiąc, że przed upływem terminu dla odwołania decyzja nie ulega wykonaniu. Brak po słowie „wykonaniu" słów „przez władzę" tłumaczyć należy oczywistą jasnością przepisu, a nie — jak błędnie wnioskuje władza pozwana — intencją ustawodawcy zastosowania tego przepisu z równą mocą do władzy i do strony. Zresztą potwierdzają powyższą wykładnię również p. 2 i p. 3 lit. c) tegoż artykułu: p. 2 bowiem art. 87 stanowi, że wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji, p. 3 lit. c) zaś mówi o wyjątku od powyższych zasad w wypadku, gdy strony zrzekły się prawa wniesienia odwołania. Ponieważ prawo wniesienia odwołania jest prawem strony, wyraźnie więc wynika raz jeszcze, że niewykonalność decyzji, o której wspomina art. 87 w kilku punktach, ustanowiona jest w interesie strony i dotyczy niewykonania decyzji wyłącznie przez władzę. Art. 87 ma zastosowanie do decyzji, nakładających ciężar na stronę, a w każdym razie do decyzji odmownych w stosunku do roszczenia strony, nie ma zaś zastosowania w wypadku, w którym władza roszczenie strony uwzględnia, dla tych ostatnich bowiem wypadków przepis ten, jako mający stanowić ochronę prawną strony, jest z natury rzeczy bezprzedmiotowy (z motywów wyroku N. T. A. z 10.XII. 1934 r. l. rej. 2471/31. Z. W. Nr 817A).

3. Przy ocenie następnego zarzutu, opartego na przepisie, objętym ustępem 1 art. 87 prawa o postępowaniu administracyjnym, Trybunał wyszedł z treści przepisu art. 71 ust. 1 ustawy inwalidzkiej. Otóż przepis ten głosi, że prawo do zaopatrzenia pieniężnego oznaczonych bliżej kategorii inwalidów zawiesza się z dniem 31 marca 1934 r. Przepis ten zatem zawiera ter-

min wykonalności wydawanych na jego zasadzie zarządzeń, wskutek czego czas wydania takiego zarządzenia, jako też dzień doręczenia go stronie nie może mieć żadnego wpływu na termin zawieszenia prawa do zaopatrzenia pieniężnego, czy też wstrzymania wypłaty tegoż zaopatrzenia. W tym stanie rzeczy uznać należy, że do decyzji, wydawanych w myśl cytowanego ostatnio przepisu ustawy inwalidzkiej, postanowienia art. 87 prawa o postępowaniu administracyjnym nie mają zastosowania (z motywów wyroku N. T. A. z 9.III. 1935 r. l. rej. 7003/34. Z. W. Nr 1031A).

4. W zakresie wykonywania ważnie zapadłych orzeczeń lub zarządzeń władze administracyjne ani ich organy nie mogą dowolnie interpretować wspomnianych orzeczeń bądź zarządzeń, będących formalną podstawą czynności wykonawczych. Przeciwnie, z istoty rzeczy wynika, że czynności te mają ściśle odpowiadać ich podstawie formalnej. Prawo domagania się tego strony nabywają z mocy wykonalnych orzeczeń i zarządzeń, a temu prawu odpowiada obowiązek władz wykonawczych i nadzorczych przestrzegania powyższej zasady. Stronom więc, jako bezpośrednio zainteresowanym, nie można w tym zakresie odmówić możności obrony swoich zagrożonych — ich zdaniem — praw w toku instancji administracyjnych, jak również możności skontrolowania w drodze skargi do N. T. A. legalności stanowiska instancji ostatniej, oczywiście tylko co do zgodności czynności wykonawczych z ich formalną podstawą, a więc w kierunku, czy stanowisko władzy nie jest dowolne (z motywów wyroku N. T. A z 19.XI. 1936 r. l. rej. 83/34. Z. W. Nr 1237A).

5. Jak wynika z przepisu art. 87 ust. 4 prawa o postępowaniu administracyjnym poz. 341/1928 r. Dz. Ust., na zasadzie którego Urząd Wojewódzki zastosował do swego orzeczenia z 12 maja 1934 r. klauzulę natychmiastowej wykonalności, — uznanie, czy w danym przypadku interes publiczny wymaga natychmiastowej wykonalności orzeczenia, pozostawiony jest całkowicie swobodnej ocenie władzy orzekającej. W myśl zaś ust. 3 art. 75 prawa o postępowaniu administracyjnym tego rodzaju decyzje nie wymagają bliższego uzasadnienia, a wystarczy powołanie się na podstawę prawną (z motywów wyroku z 11.V. 1937 r. l. rej. 9065/34. Z. W. Nr 1363A).

Art. 88. Decyzję co do natychmiastowej wykonalności władza może wydać zarówno łącznie z rozstrzygnięciem sprawy, jak i oddzielnie w razie późniejszego ustalenia jej potrzeby.

Art. 89. 1. Odwołanie należy wnieść za pośrednictwem tej władzy, która decyzję wydała.

2. Władza, która decyzję wydała, obowiązana jest otrzymane odwołanie w ciągu siedmiu dni po upływie terminu odwołania przesłać wraz z aktami sprawy do rozpoznania instancji wyższej powiadamiając inne strony o wniesieniu odwołania.

P. ok. M. S. Wew. Nr 78/1935.

1. Art. 89 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust. stanowi wyraźnie, że odwołanie należy wnieść za pośrednictwem tej władzy, która decyzję wydała. Zgodnie z tym i w myśl art. 76 tegoż rozporządzenia decyzja Komisariatu Rządu z 10 grudnia 1930 r. zawierała pouczenie, że odwołanie do Ministerstwa Robót Publicznych należy wnieść za pośrednictwem tegoż Komisariatu w ciągu dni 14 po doręczeniu decyzji.

Art. 77 powołanego rozporządzenia postanawia, że tylko, jeśli władza błędnie objaśni stronę o terminie wniesienia odwołania lub o dalszym toku instancji, takie objaśnienie nie może szkodzić stronie, która do niego się zastosowała.

Wynika z tego a contrario, że skutki niezastosowania się strony do zgodnego z przepisami rozporządzenia pouczenia o środkach prawnych ponosi strona, a w szczególności, że nie może ona skutecznie powoływać się na art. 40 rozporządzenia, jeżeli odwołanie skierowała, wbrew pouczeniu, błędnie bezpośrednio do instancji odwoławczej, gdyż tylko nadanie na pocztę odwołania do instancji właściwej przed upływem terminu zapobiega uchybieniu terminu do odwołania.

Przepis art. 2 ustęp 3 cytowanego rozporządzenia nakłada na władzę niewłaściwą obowiązek skierowania podania do władzy właściwej lub zwrócenia podania stronie z wskazaniem władzy właściwej, zapobiega zatem tylko pozostawieniu podania, skierowanego do władzy niewłaściwej, bez biegu, nie chroni jednak strony przed skutkami spowodowanego tym opóźnienia, jeśli podanie winno było być wniesione do właściwej władzy w pewnym ściśle określonym terminie i w tym terminie do tej władzy nie wpłynęło (z motywów wyroku N. T. A z 21.IV 1933 r. l. rej. 5999/31. Z. W. Nr 639 A.).

3. Por. pod art. 115 — wyrok N. T. A. z 29.XII 1934 r. l. rej. 7625/32. Z. W. Nr 827 A.).

2. Zaniechanie zawiadomienia stron o wniesieniu odwołania, niezgodne z art. 89 ust. 2 i z art. 91 rozporządzenia o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.), może wobec braku sankcji w tych przepisach być istotną wadliwością postępowania tylko w tym razie, gdyby stronom utrudniło dalszą obronę prawną (wyrok N.T.A. z 4.XI. 1935 r. l. rej. 10944/32 O. P. A. Nr. 2369).

Art. 90. 1. Jeśli jednak władza, która decyzję wydała, uzna, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie, może sama zmienić swoją decyzję, o ile w decyzji tej nie nabyły praw osoby inne.

2. To samo stosuje się, gdy na decyzję władzy wniesiono skargę do sądu administracyjnego.

P. ok. M. S. Wewn. Nr 78/1935.

1. Art. 90 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust. postana-

wia, że jeśli władza, która decyzję wydała, uzna, iż odwołanie zasługuje na uwzględnienie, może sama zmienić swoją decyzję, o ile z decyzji tej nie nabyły praw osoby inne.

Ust. 2 tegoż artykułu głosi, że to samo stosuje się, gdy na decyzję władzy wniesiono skargę do sądu administracyjnego.

Wynika z tego, że w razie wniesienia skargi do N. T. A. władza, która wydała ostateczną zaskarżoną decyzję, może, o ile z decyzji tej nie nabyły praw osoby inne, sama zmienić tę swoją decyzję na korzyść strony skarżącej, że jednak skorzystanie z tego uprawnienia pozostawione jest swobodnemu uznaniu władzy i że stronie nie przysługuje na podstawie tego przepisu z racji wniesienia skargi do N. T. A. podmiotowe prawo domagania się ponownego rozstrzygnięcia sprawy, zakończonej ostateczną, zaskarżoną do N. T. A. decyzją, wreszcie, że ustawa nie przewiduje wogóle wydania formalnej odmownej decyzji w tym względzie.

Odmowa władzy skorzystania z uprawnienia, przysługującego jej na mocy powołanego art. 90 ust. 2 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym, nie narusza praw strony i nawet, gdyby została formalnie ujęta w formę decyzji, nie może być wobec tego skutecznie zaskarżona do N. T. A. Od takiej odmowy nie przysługuje również stronie z natury rzeczy odwołanie do instancji wyższej, już choćby dlatego, że otwierałoby to w sprawie, już ostatecznie zakończonej i podanej orzecznictwu N. T. A., nowy, nieprzewidziany ustawą tok instancji administracyjnych i byłoby sprzeczne z celem skargi do N. T. A. (z motywów wyroku N. T. A. z 21.II 1933 r. l. rej. 2440/30. Z. W. Nr 612 A).

2. Postanowienie, objęte ustępem 2 art. 90 prawa o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.), jest przepisem specjalnym, dotyczącym orzeczeń zaskarżonych do N. T. A. i wyłączającym stosownie do tychże orzeczeń ogólnych norm, zawartych w art. 99 tegoż prawa. (wyrok N. T. A. z 1.VII 1935 r. l. rej. 4282/31 i 1584/34. O. P. A. Nr 1339).

3. Nie ulega wątpliwości, stwierdza to zresztą art. 85 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust., że strona, korzystająca ze środka prawnego odwołania od decyzji władzy I instancji, daje tym wyraz swemu niezadowoleniu z rozstrzygnięcia sprawy przez tę władzę i żąda rozstrzygnięcia sprawy przez instancję wyższą, oczywiście w kierunku dla strony korzystniejszym. Na skutek odwołania sprawa przechodzi do instancji odwoławczej, która, jak to wynika z art. 93 cyt. rozporządzenia, rozstrzyga sprawę nie będąc związana ani zakresem żądań odwołania, ani ustaleniami instancji niższej, może zatem albo uwzględnić odwołanie i rozstrzygnąć sprawę zmieniając decyzję I instancji na korzyść strony, albo oddalić odwołanie i zatwierdzić orzeczenie instancji niższej, albo wreszcie jak N. T. A. już niejednokrotnie wyjaśnił, zmienić decyzję I instancji na niekorzyść strony. Otóż art. 90 cyt. rozporządzenia przewiduje wyjątek od tego normalnego trybu postępowania i głosi w ust. 1, że jeśli władza, która decyzję wydała, uzna, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie, może sama zmienić swoją decyzję, o ile z decyzji tej nie nabyły praw osoby inne.

Wynika z tego, że władza, która wydała zaskarżoną odwołaniem decyzję, może nie dopuścić do rozstrzygnięcia sprawy przez instancję odwoławczą i sama zmienić swą decyzję, jednak nie tak, jak instancja odwoławcza w każdym kierunku, lecz tylko w sensie uwzględnienia odwołania, a więc na korzyść strony odwołującej się.

Według ust. 2 art. 90 cyt. rozporządzenia to samo stosuje się, gdy na decyzję władzy wniesiono skargę do sądu administracyjnego.

Pozwana przed N. T. A. władza może zatem na skutek wniesionej do N. T. A. skargi zmienić zaskarżone orzeczenie, o ile z niego nie nabyły praw osoby inne, jednak tylko w sensie uwzględnienia skargi, a więc tylko na korzyść strony skarżącej.

W konsekwencji należy uznać, że na zasadzie art. 90 ust. 2 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym niedopuszczalna jest zmiana przez pozwaną władzę zaskarżonego do N. T. A. orzeczenia na niekorzyść strony skarżącej (z motywów wyroku N. T. A. z 28.X 1935 r. l. rej. 9552/32 i 2139/34. Z. W. Nr 1068A).

4. Przyjmując następnie pod uwagę treść zaskarżonych rozstrzygnięć, oraz treść podniesionych w skargach zarzutów, Trybunał uznał, że należy w pierwszym rzędzie poddać ocenie zarzut niewłaściwego zastosowania przepisu, objętego art. 90 prawa o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust.

W tym względzie Trybunał uznał, że jak to zresztą słusznie w odniesieniu do skarg podniosła pozwana władza w odpowiedzi na skargę — uwzględnienie skargi w rozumieniu ust. 2 powołanego ostatnio przepisu nie jest — zwłaszcza wobec kasacyjnego charakteru skargi do N. T. A. — równoznaczne z uwzględnieniem rzeczowego roszczenia strony. Typowym przykładem może tu być przypadek, w którym skarga obejmuje jedyny zarzut braku uzasadnienia odmownego rozstrzygnięcia, gdyż wówczas niewątpliwie zmiana zaskarżonego orzeczenia, polegająca na podaniu uzasadnienia, przedstawiać się będzie jako uwzględnienie skargi w rozumieniu omawianego przepisu. Przy rozważaniu zatem kwestii, jakie są granice stosowania przez władzę, której decyzja została zaskarżona będącego w mowie przepisu, uznać należy, że jego zastosowalność łączy się z warunkiem uwzględnienia w orzeczeniu nowym skargi jako takiej, tj. podniesionych w niej (wszystkich, czy niektórych) zarzutów. W związku z powyższym przyjąć dalej wypada, że w razie wątpliwości, czy nowe orzeczenie wskazanemu wyżej warunkowi odpowiada, jako wskazówka w tym

kierunku, czy przy zmianie zaskarżonego orzeczenia uwzględnienie skargi faktycznie ma miejsce, służyć winien moment, czy w wypadku uchylenia przez N. T. A. pierwszego orzeczenia władza pozwana mogłaby wydać orzeczenie nowe tej samej treści co zmienione.

Stosując kryterium to w sprawie, obecnie rozpatrywanej, należy przyjąć pod uwagę okoliczność, że spór, wytoczony skargą na orzeczenie z 15 lutego 1933 r., dotyczy momentu, czy według postanowień rozporządzenia z 9 września 1931 r. poz. 698 Dz. Ust., którego zastosowalności żadna ze stron wówczas nie kwestionowała, skarżący zobowiązany jest do płacenia odnośnej składki, a w orzeczeniu zmienionym władza pozwana, wychodząc oczywiście z założenia, że przepisy pomienionego rozporządzenia spornego ciężaru nie uzasadniają, równocześnie uznała, że w danym wypadku ma zastosowanie zupełnie inna podstawa prawna, i na tej innej podstawie prawnej zmienione orzeczenie oparła. Otóż w wypadku wydania przez Trybunał wyroku w sporze na orzeczenie z 15 lutego 1933 r. i uchylenia tego orzeczenia, jako niezgodnego z prawem, z wyroku takiego, rozstrzygającego przecież spór w granicach skargi, wynikałoby tylko, że nałożenie na skarżącego spornego ciężaru nie znajduje uzasadnienia w przepisach powołanego rozporządzenia, bądź że rozporządzenie to w danym wypadku nie ma zastosowania, natomiast nie mogłoby z wyroku takiego wynikać, że skarżący nie jest w ogóle obowiązany do płacenia odnośnej składki. W tym stanie rzeczy pozwana władza przy wydawaniu nowego orzeczenia miałaby możność oparcia odnośnego obowiązku na innej podstawie prawnej, w motywach zapadłego wyroku nie przewidzianej. (z motywów wyroku N. T. A. z 20.XI. 1936 r. l. rej. 2347/33 i 2729/34. Z. W. Nr 1250 A.).

5. Przepis art. 90 ust. 2 prawa o postępowaniu administracyjnym rozumieć należy zgodnie z poglądem, wypowiedzianym już w wyroku z 20 listopada 1936 r. l. rej. 2347/33, w ten sposób, że władza, której decyzja zaskarżona zostanie do Trybunału, może decyzję tę zmienić, jeśli dojdzie do przekonania, że skarga zasługuje na uwzględnienie. Zmiana zaskarżonego orzeczenia iść winna w tym wypadku po linii zarzutów skargi, przy czym, wobec kasacyjnego charakteru skargi, nie jest równoznaczna z uwzględnieniem rzeczowego roszczenia strony. Omawiana zmiana decyzji może być całkowita, a także i częściowa, z cytowanego bowiem ostatnio przepisu nie wynika żadne zastrzeżenie w tym kierunku. W szczególności zmiana w wypadkach podniesienia w skardze zarzutu pominięcia zarzutów odwołania lub braku uzasadnienia polegać może na dodatkowym załatwieniu pominiętych części odwołania lub na dodatkowym przytoczeniu uzasadnienia.

Nasuwa się z kolei pytanie, dotyczące formy zmian decyzji na zasadzie będącego w mowie przepisu, a mianowicie, czy zmiany te dokonywane być mogą w tej postaci, że władza pozwana wydaje decyzję nową, zmieniającą częściowo, bądź uzupełniającą decyzję zaskarżoną, przy pozostawieiu tej ostatniej. W toku rozpatrywania tego pytania należy przede wszystkim zaznaczyć, że w danych wypadkach wchodzi w grę sytuacja strony nie tylko w stosunku do władzy orzekającej, lecz także w stosunku do Trybunału, a w związku z tym należy uznać, że forma zmiany zaskarżonej decyzji winna odpowiadać nie tylko przepisom prawa o postępowainu administracyjnym, lecz także odpowiednim postanowieniom wymienionego już poprzednio prawa o N. T. A.

Art. 69 tego prawa przewiduje tylko cofnięcie zaskarżonej decyzji, a według wyjaśniającej ten przepis uchwały Ogólnego Zgromadzenia N. T. A. z 22 czerwca 1935 r. należy w razie odmowy cofnięcia skargi traktować ją jako zwróconą przeciw decyzji nowej, wydanej w miejsce zaskarżonej. Dalej, przepis art. 95 ust. 1 omawianego prawa stanowi, że, jeśli w wypadku cofnięcia zaskarżonej decyzji nastąpi umorzenie postępowania, skarżący otrzymuje zwrot wniesionej opłaty w całości. Z pierwszego z powołanych przepisów wynika, że w wypadku dokonywanej przez władzę pozwaną na zasadzie art. 90 ust. 2 prawa o postępowaniu administracyjnym zmiany zaskarżonego orzeczenia zmiana ta przeprowadzona być winna w formie cofnięcia zaskarżonego orzeczenia i wydania w jego miejsce orzeczenia nowego nawet w tym wypadku, jeśli zmiana zaskarżonej decyzji jest tylko częściowa, bądź jeśli polega na dodatkowym załatwieniu pominiętych pierwotnie punktów odwołania lub na dodatkowym przytoczeniu uzasadnienia odmownego rozstrzygniecia (z motywów wyroku N. T. A. z 4.I 1938 r. l. rej. 3907/35 i 5619/35. Z. W. Nr 1496 A).

6. Przez „osoby inne", o których mowa w art. 90 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust., należy rozumieć zarówno osoby, nie biorące udziału w postępowaniu, jak i strony (wyrok N. T. A. z 8.IV 1938 r. l. rej. 2852/35. Z. W. Nr 1555A).

Art. 91. Jeśli odwołanie strony jednej może wpłynąć na rozstrzygnięcie w stosunku do innych, wówczas władza odwoławcza wyznaczy im stosowny termin do zapoznania się z odwołaniem (art. 14) i wypowiedzenia się co do niego.

1. P. pod art. 115 — wyrok N. T. A. z 29.XII 1934 r. l. rej 7625/32. Z. W. Nr 827 A.

2. „Art. 91 rozporządzenia o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) głosi, że jeśli odwołanie strony jednej może wpłynąć na rozstrzygnięcie w stosunku do innych, wówczas władza odwoławcza wyznaczy im stosowny termin do zapoznania się z odwołaniem (art. 14) i wypowiedzenia się co do niego. Z treści więc przytoczo-

nego przepisu wynika, że jest on ustanowiony nie w interesie władzy, lecz wyłącznie w interesie stron i ma na celu zapewnić stronie możność należytej obrony przeciw zarzutom odwołania w II instancji administracyjnej.

Kwestia zaś, czy stanowisko, jakie strona zajmuje co do przedmiotu sporu, jest znane władzy rozstrzygającej odwołanie z wyjaśnień złożonych w toku postępowania przed I instancją administracyjną, jest zupełnie obojętna i nie może wpływać na zakres uprawnień stron, wynikających z omawianego przepisu. Wobec tego władza pozwana obowiązana była w danym wypadku w myśl powołanego przepisu wyznaczyć skarżącemu stosowny termin, do zapoznania się z odwołaniem wspomnianej firmy i wypowiedzenia się co do niego, a ponieważ jest poza sporem, że tego obowiązku nie dopełniła, N. T. A. uznał, że w danym wypadku naruszono ze szkodą dla skarżącego formy postępowania administracyjnego" (z motywów wyroku N. T. A. z 23.V 1935 r. l. rej. 2654/32 O. P. A. Nr 2368).

3. P. pod art. 89 wyrok z 4.XI 1935 r. l. rej. 10944/32. O. P. A. Nr 2369.

4. W postępowaniu, wdrożonym wskutek zażalenia na dokonany przez zarząd gminy wyznaniowej żydowskiej wymiar składki gminnej, władza odwoławcza, jako rozstrzygająca spór między osobą, obciążoną obowiązkiem składki i gminą wyznaniową, powinna stosować postanowienia, objęte art. 91 prawa o postępowaniu administracyjnym poz. 341 Dz. Ust. (wyrok N. T. A. z 5.V 1936 r. l. rej. 8552/33. Z. W. Nr 1198 A.).

5. Niezastosowanie się władzy do postanowień art. 91 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust. jest istotną wadliwością postępowania tylko wówczas, gdyby utrudniło stronie dalszą obronę prawną (wyrok N. T. A. z 31/III 1937 r. l. rej. 4919/35 Z. W. Nr 1474 A).

6. Niedopełnienie przez władzę odwoławczą obowiązku, określonego w art. 91 rozporządzenia o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.), skutkiem czego strona została pozbawiona możności przedstawienia swoich wyjaśnień na zarzuty odwołania drugiej strony a przez to i należytej obrony swoich praw przed II instancją administracyjną, stanowi istotną wadliwość postępowania. (wyrok N. T. A. z 31.I. 1938 r. l. rej. 5128/36 O. P. A. Nr 2372).

Art. 92. Potrzebne uzupełnienie postępowania wyjaśniającego może władza odwoławcza zarządzić z urzędu lub na wniosek stron; może je przeprowadzić sama lub przez władzę niższej instancji.

1. Naruszenie przez władzę pozwaną przepisów art. 92 prawa o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust., jak to zarzuca skarga, w danej sprawie nie nastąpiło, artykuł ten bowiem, jak to słusznie oświadcza władza w odpowiedzi na skargę, stanowi, że władza odwoławcza może zarządzić uzupełnienie postępowania wyjaśniającego, zarządzenie zatem takie pozostawione jest uznaniu władzy, niewykorzystania więc przez władzę upoważnień, z tego artykułu płynących, nie można traktować jako wadliwości postępowania (z motywów wyroku N. T. A. z 14.VI 1933 r. l. rej. 8047/30. Z. W. Nr 663 A.).

2. Jest wadliwością postępowania administracyjnego, jeżeli w wypadku, gdy po uchyleniu przez N. T. A. orzeczenia władzy administracyjnej wyszły na jaw istotne dla sprawy nowe okoliczności faktyczne lub nowe środki dowodowe, których władza przy wydaniu uchylonego wyrokiem orzeczenia nie mogła była bez własnej winy wykorzystać — władza, przed wydaniem nowego orzeczenia w wykonaniu wyroku N. T. A. zaniecha uzupełnienia postępowania w trybie, wskazanym w art. 92 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust., przez danie stronie możności oświadczenia się co do tych nowych okoliczności czy też środków dowodowych (zasada prawna, wpis. do ks. zas. pr. — wyrok N. T. A. z 15.II 1934 r. l. rej. 3746/31. Z. W. Nr 726 A.).

3. P. pod art. 93 wyrok N. T. A. z 26.II 1934 r. l. rej. 9094/32 O. P. A. Nr 1190.

4. O ile skarżący ma na myśli niewłaściwe zastosowanie art. 74 powołanego rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym, to należy zaznaczyć, że powołany przepis jako wyjątkowy, nie ulega rozszerzającej wykładni, a z postanowienia ust. 1 tego artykułu wynika, że wydanie decyzji tymczasowej jest dopuszczalne jedynie wtedy, gdy zachodzi konieczność rozstrzygnięcia pytania wstępnego, podlegającego kompetencji innych władz administracyjnych lub sądu. Za taką okoliczność wszakże nie może być w żadnym razie uznana niedostateczność materiału dowodowego, zebranego przez I instancję administracyjną, ponieważ w tym wypadku władza odwoławcza w myśl art. 92 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym może zarządzić uzupełnienie postępowania wyjaśniającego, które przy tym może przeprowadzić bądź sama, bądź przez władzę niższej instancji. Wobec tego uznanie przez władzę odwoławczą zebranego przez I instancję administracyjną materiału dowodowego za niedostateczny dla rozstrzygnięcia sprawy nie może być podstawą do wydania tymczasowego orzeczenia na zasadzie art. 74 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym (poz. 341/1928 Dz. Ust.), a zatem art. 74 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym został nietrafnie powołany w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia jako jego podstawa prawna.

O ile zaś skarżący zarzuca, że władza pozwana, wobec niezałatwienia przez nią w myśl art. 92 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym sprawy, będącej przedmiotem danego postępowania, nie miała prawa uchylać orze-

czenia I instancji, to zanaczyć należy, że według art. 92 powołanego rozporządzenia władza odwoławcza upoważniona jest do potrzebnego jej uzupełnienia postępowania wyjaśniającego bądź sama, bądź za pośrednictwem władzy niższej instancji, a z tego wynika, że do czasu zebrania odpowiedniego materiału dowodowego nie może uchylać orzeczenia niższej instancji, którego zasadność może być oceniona dopiero na podstawie wyników zarządzonego dochodzenia (z motywów wyroku N. T. A. z 15.II 1935 r. l. rej. 6989/32. Z. W. Nr 1028 A).

5. P. pod art. 93 — wyrok N. T. A. z 25.III 1935 r. l. rej. 6886/32. Z. W. Nr 1038 A.

6. „zmiana lub zniesienie z urzędu przez władzę odwoławczą orzeczenia I instancji, o ile władza II instancji opiera swoje orzeczenie na nowych, nieznanych stronom dowodach, nastąpić może po uprzednim udzieleniu tymże stronom możności wypowiedzenia się co do tych dowodów. Władza odwoławcza bowiem po myśli art. 92 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust. może wprawdzie zarządzić z urzędu potrzebne uzupełnienie postępowania wyjaśniającego przeprowadzając je bądź sama, bądź przez władzę niższej instancji, lecz w myśl art. 47 powołanego rozporządzenia powinna dać stronom możność złożenia potrzebnych wyjaśnień" (z motywów wyroku z 9.IX 1935 r. l. rej. 4050/33. Z. W. Nr 1060).

Art. 93. Jeśli odwołania nie należy odrzucić, jako spóźnionego lub niedopuszczalnego, władza odwoławcza wyda orzeczenie w sprawie nie będąc związana ani zakresem żądań odwołania, ani ustaleniami instancji niższej.

1. P. pod art. 85 wyrok N. T. A. z 13.X 1930 r. l. rej. 3565/29. Z. W. Nr 293 A.

2. „Jeżeli... władza pozwana rozpoznając sprawę nawet na skutek odwołania tylko części nabywców uchybienie I instancji zauważyła i cały projekt parcelacyjny uchyliła, to Trybunał nie dopatrzył się w tym naruszeniu przepisów ustawy, albowiem władza pozwana była uprawniona do tego w myśl wyraźnego przepisu art. 93 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust." (z motywów wyroku N. T. A. z 28/IV 1932 r. l. rej. 2996/30. Z. W. Nr 539 A).

3. ...art. 93 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r. głosi, iż, jeżeli odwołania nie należy odrzucić jako spóźnionego lub niedopuszczalnego, władza odwoławcza wyda orzeczenie w sprawie nie będąc związana ani zakresem żądań odwołania, ani ustaleniami instancji niższej, a z tych postanowień wynika, że instancji odwoławczej służą co do rozciągłości jej orzeczenia także uprawnienia służące instancji niższej, a tym samym, że w wypadku, w którym instancja niższa odmówiła merytorycznego rozstrzygnięcia, instancja odwoławcza w razie uznania motywów tej odmowy za nieuzasadnione, nie jest obowiązana przekazać sprawy instancji niższej do merytorycznego jej rozstrzygnięcia, lecz władna jest sama — o ile spełnione są wszelkie inne warunki ku temu—sprawę merytorycznie rozstrzygnąć (z motywów wyroku N. T. A. z 5.X. 1932 r. l. rej. 3220/30 Z. W. Nr 572 A).

4. Władza odwoławcza, skoro zamierza załatwić odmownie prośbę strony z powodu okoliczności, które nie były przedmiotem dochodzeń niższej instancji, gdyż w szczególności nie ustalono tych okoliczności w trybie, któryby umożliwił stronie wypowiedzenie się co do tych ustaleń względnie zgłoszenie wniosków i dostarczenie dowodów, obowiązana jest przed wydaniem orzeczenia umożliwić stronie wykorzystanie powyższych środków obrony swych praw. (wyrok N. T. A. z 26.II. 1934 r. l. rej. 9094/32. O. P. A. Nr 1190).

5. Skarżąca Kasa podnosi w skardze, że Rylski w postępowaniu administracyjnym nie zarzucił przedawnienia i że wobec tego Urząd Wojewódzki nie był upoważniony do wzięcia tego momentu w rachubę.

Zarzut ten nie jest trafny, gdyż według art. 93 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym (poz. 341/1928 Dz. Ust.) władza odwoławcza nie jest związana ani zakresem żądań odwołania, ani ustaleniami instancji niższej, a z tego wynika, że instancja odwoławcza ma prawo oprzeć swoje orzeczenie także i na niepodniesionych przez odwoławcę momentach natury faktycznej lub prawnej (z motywów wyroku N. T. A. z 23.IV. 1934 r. l. rej. 1146/32. Z. W. Nr 753A).

6. P. pod art. 92 — wyrok N. T. A. z 15.II. 1935 r. l. rej. 6989/32. Z. W. Nr 1028 A.

7. Wysunięcie w orzeczeniu władzy odwoławczej nowego motywu prawnego, co do którego strona nie mogła wypowiedzieć się w toku postępowania administracyjnego, nie narusza przepisów o postępowaniu administracyjnym. (Wyrok N. T. A. z 15.III. 1935 r. l. rej. 11227/31. O. P. A. Nr 1191).

8. Według art. 92, 93 i 94 prawa o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust., władza odwoławcza, jeśli odwołania nie należy odrzucić jako spóźnionego lub niedopuszczalnego, winna wydać orzeczenie w sprawie nie będąc związana ani zakresem żądań odwołania, ani ustaleniami instancji niższej, przy czym, gdyby zachodziła potrzeba uzupełnienia postępowania wyjaśniającego przeprowadzonego już przez władzę I instancji, władza odwoławcza postępowanie takie może przeprowadzić bądź sama, bądź przez władzę instancji niższej; ponadto władzę odwoławczą obowiązują przepisy, zawarte w art. 72 — 81 tegoż prawa. Władza odwoławcza zatem narówni z władzą I instancji obowiązana jest w decyzji swojej załatwić sprawę, będącą przedmiotem rozpatrzenia, oraz wszystkie istotne wnioski osób interesowanych w możliwie zwięzłym i wyraźnym ujęciu powołując się na podstawę prawną.

Z powyższego wynika, że władza odwoławcza rozpoznając sprawę na skutek odwołania wniesionego od decyzji władzy I instancji, obowiązana jest wydać decyzję merytoryczną, załatwiającą sprawę, będącą przedmiotem sporu, w całości; natomiast wydawanie przez tę władzę w toku postępowania odwoławczego decyzji kasacyjnej, której mocą władza uchyla decyzję I instancji i nakazuje tej władzy ponowne rozpoznanie sprawy, jest niezgodne z przytoczonymi przepisami (z motywów wyroku N. T. A. z 25.III. 1935 r. l. rej. 6886/32. Z. W. Nr 1038A).

9. ...N. T. A. uznał, iż wobec zaszłej w czasie między datą orzeczenia I instancji a datą wydania zaskarżonego orzeczenia II instancji zmiany stanu prawnego, mającej decydujący wpływ na uprawnienia emerytalne skarżącego, władza pozwana powinna była z urzędu poddać te uprawnienia ponownej ocenie według zmienionej treści odnośnego przpisu ustawy; przez zaniechanie zaś tego zaskarżone orzeczenie w tym przedmiocie, jako oparte na nieobowiązującym przepisie ustawy, jest bezwzględnie nieważne... (z motywów wyroku N. T. A. z 24.V. 1935 r. l. rej. 6052/32. Z. W. Nr 1050A).

10. Władza odwoławcza może podnieść i rozstrzygnąć w swej decyzji takie kwestie, które przez władzę I instancji nie były wcale rozpatrywane, przy czym decyzja jej co do tych kwestii nie przestaje być decyzją władzy II instancji (wyrok N. T. A. z 3.X. 1935 r. l. rej. 11290/32. O. P. A. 1604).

11. P. pod art. 90 — wyrok N. T. A. z 28.X. 1935 r. l. rej. 9552/32 i 2939/34. Z. W. Nr 1068A.

12. Skarżąca powołując się na art. 85 (ust. 1) i na art. 93 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym poz. 341/1928 Dz. Ust. zarzuca wadliwość postępowania dopatrując się jej w tym, że Ministerstwo rozpatrzyło decyzję Urzędu Wojewódzkiego tylko w części, dotyczącej rozmiaru prawa wodnego, a pominęło część, którą zobowiązano skarżącą do urządzenia dwóch szluz.

Z pierwszego z tych przepisów wynika, że instancja odwoławcza nie jest uprawniona do oddalania odwołania tylko z tego powodu, że odwoławca nie umotywował go, lecz powinna pomimo tego braku, rozpoznać sprawę merytorycznie, a to dlatego, że odwoławca jest z zaskarżonej decyzji niezadowolony. To niezadowolenie stwarza nie tylko wogóle obowiązek rozpoznania sprawy przez instancję odwoławczą, lecz zakreśla także granicę tego obowiązku. Jeżeli więc odwoławca niezadowolony jest z zaskarżonej decyzji w całości, obowiązana jest instancja odwoławcza do rozpoznania sprawy w całości. Jeżeli zaś odwoławca ograniczył swoje niezadowolenie tylko do poszczególnych części zaskarżonej decyzji, ogranicza się też i obowiązek rozpoznania sprawy przez instancję odwoławczą tylko do tych części. Zakres owego niezadowolenia może być przez odwoławcę określony bezpośrednio, a więc wyraźnie, albo tylko pośrednio. Jeżeli odwoławca podnosi zarzuty tylko przeciw poszczególnym częściom decyzji, inne zaś jej części pomija milczeniem, a zarazem wyraźnie nie domaga się zmiany decyzji w całości, przyjąć należy, że odwoławca jest z tych innych części zadowolony — oczywiście, o ile co innego nie wynika ze związku między tymi innymi częściami, a częściami zakwestionowanymi.

Jak z powyższego okazuje się, zakres w jakim instancja odwoławcza obowiązana jest do rozpoznania sprawy, określony został w art. 85 (ust. 1) rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym. Jeżeli więc w art. 93 tegoż rozporządzenia postanowiono, że instancja odwoławcza nie jest związana zakresem żądania odwołania, to uznać należy, że przepis ten dotyczy nie kwestii unormowanego już w art. 85 zakresu obowiązku instancji odwoławczej co do rozpoznawania sprawy, lecz kwestii innej, mianowicie, czy instancja odwoławcza uprawniona jest w rozpoznaniu sprawy przekroczyć granice powyższego obowiązku. Na przekroczenie to art. 93 zezwala. Gdy jednak jest ono tylko „prawem" instancji odwoławczej, to odwoławca nie jest uprawniony do domagania się, aby instancja odwoławcza z tego swego prawa skorzystała (z motywów wyroku z 14.II. 1936 r. l. rej. 220/33 Z. W. Nr 1146A).

13. Według snowy art. 93 prawa o post. admin. władza odwoławcza wydaje orzeczenie w sprawie, jeśli odwołania nie należy odrzucić jako spóźnionego lub niedopuszczalnego. Z przytoczonego postanowienia wynika, że w przypadku wniesienia odwołania po terminie władza odwoławcza ma obowiązek, a nie tylko prawo, odrzucenia odwołania. Zasada ta ma szczególne znaczenie w sprawach administracyjnych, których przedmiotem jest spór między dwiema stronami, w których zatem przyznanie jednej z nich roszczonego przez nią uprawnienia oddziałuje na prawa czy obowiązki strony drugiej; w tych bowiem sprawach łączy się ono z prawami obu stron. W szczególności fakt wniesienia przez stronę, której roszczeniu odmówiono, odwołania w terminie czy po terminie, jest momentem proceduralnym, mającym bezpośredni wpływ na sytuację prawną strony drugiej, skoro w przypadku spóźnienia odwołania zakwestionowana decyzja uprawomacnia się, tworząc dla tej strony stosowne uprawnienia. Wobec przepisów art. 41 — 43 prawa o postępowaniu administracyjnym władza odwoławcza ma oczywiście możność przywrócenia uchybionego terminu do odwołania także w sprawach, w których wobec niej występują dwie strony, przywrócenie takie nastąpić jednak może tylko w trybie, wzmiankowanymi przepisami ustanowionym oraz przy zaistnieniu określonych w przepisach tych warunków (z motywów wyroku N. T. A. z 19.II. 1937 r. l. rej. 8340/34. Z. W. Nr 1309A).

14. Z przepisu art. 85 ust. 1 wymienionego prawa — głoszącego, że odwołanie nie wymaga szczegółowego uzasadnienia, lecz że wystarczy jeśli z niego jest widoczne, iż strona nie jest zadowolona z decyzji władzy niższej instancji i wnosi o jej zmianę — wynika, że w przeciwieństwie do postępowania sądowego w postępowaniu administracyjnym instancja odwoławcza powołana jest w zasadzie do wydania orzeczenia w zakresie, załatwiającym merytorycznie sprawę w miejsce niższej instancji.

Z zasady tej wypływa zasada dalsza, której dają wyraz postanowienia objęte art. 93 tegoż prawa, mianowicie, że jeśli odwołanie zawiera określone zarzuty i wnioski, wówczas władza odwoławcza może się ograniczyć do ich załatwienia, ma jednak także w tym wypadku prawo, a tylko nie ma tego obowiązku, wyjść poza granice odwołania i poddać swemu rozstrzygnięciu całokształt sprawy, będącej przedmiotem postępowania niższej instancji.

Okoliczność, czy odwoławca miał legitymację do kwestionowania wszystkich momentów, będących podstawą rozstrzygnięcia w odnośnej sprawie, nie może być traktowana jako istotna, z brzmienia bowiem cyt. art. 93 jest widoczne, że będące w mowie uprawnienie władzy odwoławczej przysługuje jej także w tym wypadku, jeśli odwoławca, podnosząc szczegółowe zarzuty i zgłaszając szczegółowe wnioski, wyczerpie całkowicie zakres swej legitymacji w danym kierunku (z motywów wyroku N. T. A. z 7.V. 1938 r. l. rej. 618/36. Z. W. Nr 1562A).

15. P. pod art. 86 — wyrok N. T. A. z 16.I. 1939 r. l. rej. 1447/37. O. P. A. Nr 128A.

Art. 94. Przepisy, zawarte w art. 72 — 81, mają podobne zastosowanie również do decyzji władzy odwoławczej z tą zmianą, że przy decyzjach zatwierdzających rozstrzygnięcie niższej instancji może wystarczyć wskazanie na uzasadnienie zaskarżonej decyzji.

1. P. pod art. 75 — wyrok N. T. A. z 19.VI. 1931 r. l. rej. 250/29. Z. W. Nr 418A.

2. Wprawdzie w myśl art. 94 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust., przy decyzjach, zatwierdzających rozstrzygnięcie niższej instancji, może wystarczyć wskazanie na uzasadnienie zaskarżonej decyzji, może to jednak mieć zastosowanie jedynie w wypadkach, gdy przytoczone przez odwoławcę na uzasadnienie swego żądania dowody zostały przez władzę orzekającą w pierwszej instancji wyczerpująco rozpoznane i stanowisko jej w danej sprawie zostało w odnośnym orzeczeniu tak pod względem prawnym, jak też faktycznym dostatecznie uzasadnione, a odwoławca nie podnosi w swym odwołaniu żadnych nowych, istotnych dla sprawy zarzutów. Natomiast, gdy odwoławca — jak to się dzieje w niniejszej sprawie — podniósł w swym odwołaniu szereg konkretnych i wyczerpująco uzasadnionych zarzutów przeciw uzasadnieniu decyzji Kuratorium Okręgu Szkolnego, a nadto kwestionował nawet jej faktyczne podstawy, — zaniedbanie ze strony władzy pozwanej rozpoznania zarzutów odwołania i wypowiedzenia się w tej mierze w zaskarżonym orzeczeniu, z jednej strony, pozbawiło stronę skarżącą możności należytej obrony w skardze słusznych — zdaniem jej — praw, wskutek czego skarżący powtarza w swej skardze w przeważającej części zarzuty odwołania rozwijając je tylko i obszerniej motywując, z drugiej zaś strony uniemożliwiło Trybunałowi rozpoznanie merytoryczne zarzutów skargi. Zaniedbania te, których żadną miarą nie mogą zastąpić wyjaśnienia władzy pozwanej, zawarte w odpowiedzi na skargę, albowiem na tle wywodów odpowiedzi na skargę nie może Trybunał rozpoznać zarzutów skargi, gdyż nie przedstawiają się one jako zwalczanie nieznanego jeszcze wówczas stronie skarżącej stanowiska prawnego władzy pozwanej, dostatecznie uzasadniają podniesiony przez skarżącego zarzut wadliwości postępowania, polegającego na naruszeniu istotnych form postępowania administracyjnego ze szkodą dla skarżącego (z motywów wyroku N. T. A. z 11.III. 1932 r. l. rej. 5379/31. Z. W. Nr 516A).

3. Władza odwoławcza może na zasadzie art. 94 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym poz. 341/28 Dz. Ust. przy decyzji zatwierdzającej rozstrzygnięcie niższej instancji. powołać się na motywy tego rozstrzygnięcia, jeżeli odwołanie bądź nie zawiera żadnego zarzutu, bądź zawiera tylko te zarzuty, z którymi strona wystąpiła już wobec pierwszej instancji i w jej orzeczeniu znalazła na nie umotywowaną odpowiedź (wyrok N. T. A. z 4.IX. 1933 r. l. rej. 2048/29. O. P. A. Nr 522).

4. P. pod art. 93 — wyrok N. T. A. z 25.III. 1935 r. l. rej. 6886/32. Z. W. Nr 1038A.

5. P. pod art. 93 — wyrok N. T. A. z 24.V. 1935 r. l. rej. 6052/32. Z. W. Nr 1050A.

XIV. WZNOWIENIE POSTĘPOWANIA. UCHYLENIE ORAZ ZMIANA DECYZJI Z URZĘDU.

P. ok. Prez. R. Min. Nr 15/1934.

Art. 95. W sprawie zakończonej decyzją, od której nie służy środek prawny, może nastąpić wznowienie postępowania:

a) jeżeli decyzja została spowodowana przez sfałszowanie lub przedstawienie sfałszowanego dokumentu, przez fałszywe świadectwo, przekupstwo lub inny czyn karalny sądownie;

b) jeżeli wyjdą na jaw istotne dla sprawy nowe okoliczności faktyczne, które istniały już przy wydaniu decyzji lub nowe środki dowodowe, o ile okoliczności te i środki w toku postępowania nie były znane władzy rozstrzygającej i nie mogły być wówczas powołane przez stronę zainteresowaną we wznowieniu bez winy tej strony;

c) jeżeli władza administracyjna lub sądowa, właściwa dla rozstrzygnięcia pytania wstępnego (art. 74) zadecydowała o nim w istotnych punktach odmiennie od oceny pytania, przyjętej za podstawę orzeczenia.

1. Co do kwestii wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem władzy administracyjnej, to N. T. A. już niejednokrotnie, np w wyroku z 19 maja 1924 l. rej. 711/23, orzekł i uzasadnił, iż dopuszczalne jest wznowienie postępowania, o ile wyjdą na jaw nowe okoliczności faktyczne dla sprawy istotne, których strona nie mogła podnieść lub o których władza nie mogła powziąć wiadomości już w toku postępowania administracyjnego. N. T. A. orzekł również w przytoczonym i w skardze wyroku z 15 października 1925 l. rej. 1854/23, iż ocena, czy owe nowe okoliczności wyszły na jaw, należy do władzy administracyjnej, której decyzja nie może jednak być dowolna, lecz musi być wynikiem tej oceny i znajdować uzasadnienie w faktycznym stanie sprawy (z motywów wyroku z 27.X. 1930 r. l. rej. 1812/29. Z. W. Nr 297A).

2. W świetle art. 74 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 poz 341 Dz. Ust., wymiar opłaty państwowej od umów o przeniesienie własności nieruchomości przedstawia się dla wymiaru od tych umów przez władze komunalne, jako pytanie wstępne, podlegające kompetencji innych władz administracyjnych, od rozstrzygnięcia zaś tego pytania zależna jest decyzja główna, wymiar opłaty komunalnej. W wypadkach przeto, gdy rozstrzygnięcie pytania wstępnego „ulega zmianie, służy płatnikowi prawo domagania się zmiany decyzji głównej również tylko w trybie przepisów o postępowaniu administracyjnym, a mianowicie w trybie art. 95 lit. c) rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym, przewidującego wznowienie postępowania w wypadkach, gdy władza, właściwa dla rozstrzygnięcia pytania wstępnego, zdecydowała o nim w istotnych punktach odmiennie od oceny pytania, przyjętej za podstawę orzeczenia" (z motywów wyroku N. T. A. z 7.XII. 1932 r, l. rej. 3454/29. Z. W. Nr 616S).

3. Wznowienie postępowania na podstawie nowego środka dowodowego tylko w tym wypadku dopuszczone mogłoby być przez władzę, o ile środek ten, posiadający istotne dla sprawy znaczenie, nie był znany władzy rozstrzygającej i nie mógł być powołany przez stronę bez jej winy oraz o ile podanie o wnowienie wniesione zostało w ciągu 2 tygodni od dnia, w którym strona interesowana otrzymała wiadomość w sposób, dający się udowodnić, o przyczynie uzasadniającej wznowienie. Złożone przez skarżącego świadectwo lekarskie z 14 grudnia 1919 nie należy jednak do rzędu takich środków dowodowych, nie ulega bowiem wątpliwości, że o istnieniu tego świadectwa skarżący wiedział od chwili wystawienia jego, nic zatem nie stało na przeszkodzie do powołania się na to świadectwo w toku pierwotnego postępowania administracyjnego, okoliczność zaś, że zagubione ono zostało, stanowi winę skarżącego, która dostatecznie uzasadnia odmowę władzy pozwanej uznania tego świadectwa za nowy środek dowodowy (z motywów wyroku N.T.A. z 10.XII. 1934 r. l. rej. 2113/32. O. P. A. Nr 1133).

4. Zarzut skargi, jakoby władza pozwana wydając dekret z 2 listopada 1931 r. o przerachowaniu uposażenia emerytalnego naruszyła przez to przepisy art. 95 do 104 prawa o postępowaniu administracyjnym, jest nieuzasadniony, gdyż przepisy tych artykułów określają warunki dopuszczalności zmiany przez władze administracyjne swoich decyzji przy istnieniu tych samych norm ustawowych. Natomiast nie mogą one mieć zastosowania w tych wypadkach, gdy zmiana zapadłej decyzji władzy następuje na mocy nakazu nowowydanej ustawy (z motywów wyroku N. T. A. z 18.X. 1935 r. l. rej. 3660/32 Z. W. Nr 1112A).

5. Wyroki N. T. A. nie mogą być uważane za nową okoliczność, uzasadniającą wnowienie postępowania, przewidzianą art. 95 rozporządzenia o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) (wyrok N. T. A. z 19.X. 1936 r. l. rej. 9782/33 O. P. A. Nr 1970).

6. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust. obejmuje w zasadzie normy o postępowaniu przed władzami administracyjnymi, nie zawiera zaś przepisów, dotyczących postępowania przed N. T. A. Te ostatnie przepisy objęte są osobnym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 października 1932 r. poz. 806 Dz. Ust., które zawiera przepisy, dotyczące zarówno postępowania przed N. T. A., jak i wnoszenia skarg jako środków prawnych od ostatecznych decyzji administracyjnych. Z tego względu wyrażenie „środki prawne", użyte w art. 95 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym, należy rozumieć jako środki prawne, dopuszczalne w granicach postępowania administracyjnego, wobec tego za decyzję „od której nie służy środek prawny", należy uważać decyzję, od której nie służy odwołanie lub skarga w toku instancji administracyjnych.

Za taką wykładnią rzeczonego przepisu przemawia również to postanowienie prawa o postępowaniu administracyjnym, które mówi o prawomocnych decyzjach. W tej mierze ust. 1 art. 73 jako decyzję prawomocną określa taką decyzję, „której nie można zaskarżyć również do sądów administracyjnych", ust. 3 art. 96 zaś stanowi, iż wznowienie, o którym mowa w art. 95 (pod lit. b) oraz c) tego artykułu), może nastąpić „przed upływem trzech lat od dnia uprawomocnienia się decyzji".

Zestawienie wstępnego zdania art. 95, mówiącego o decyzji, od której nie służy środek prawny, z cytowanym ust. 3 art. 96, stanowiącym, iż władza nie może zasłaniać się prawomocnością

decyzji przed upływem 3 lat od jej uprawomocnienia, również wskazuje, iż w pierwszym przypadku (art. 95) chodzi o decyzję ostateczną w administracyjnym toku instancji, zaś w drugim o decyzję już prawomocną. Gdyby bowiem ustawodawca chciał pojęciu „nie służy środek prawny", nadać takie znaczenie, jak to przyjmuje skarga, byłby właśnie z uwagi na brzmienie ust. 3 art. 96 w pierwszym zdaniu art. 95 myśl swoją wyraził odpowiednimi słowami, np.: w sprawie zakończonej prawomocną decyzją (z motywów wyroku N. T. A. z 18.III. 1938 r. l. rej. 610/36. Z. W. Nr 1546A).

Art. 96. 1. Podanie o wznowienie postępowania należy wnieść do tej władzy, która wydała decyzję w I instancji, w ciągu dwu tygodni od dnia, w którym strona domagająca się wznowienia otrzymała w sposób, dający się udowodnić, wiadomość o przyczynie uzasadniającej wznowienie.

2. Wznowienie postępowania może zarządzić władza również z urzędu.

3. W obu wypadkach wznowienie postępowania może nastąpić z powodu przyczyn, wskazanych w lit. a) art. 95, w każdym czasie; z powodu przyczyn zaś, wskazanych w lit. b) i c) tegoż artykułu, przed upływem trzech lat od dnia uprawomocnienia się decyzji.

1. Jeżeli na skutek podania strony o wznowienie postępowania władza przedsięweźmie czynności urzędowe, świadczące o wznowieniu, odmowa z uwagi na prawomocność poprzedniego orzeczenia ponownego rozstrzygnięcia sprawy przy uwzględnieniu ustaleń wznowionego postępowania stanowi istotną wadliwość w rozumieniu art. 19 ustawy o N. T. A. poz. 400/26 Dz. Ust. (obecnie art. 84 rozp. o N. T. A. poz. 806/1932 Dz. Ust. — przyp.) (wyrok N. T. A. z 17.I. 1931 r. l. rej. 2193/29 Z. W. Nr 338A).

2. Podjęcie merytorycznego rozpatrzenia i rozstrzygnięcie sprawy w całym zakresie, zgodnie z prośbą i odwołaniem strony, niweczy prawomocność uprzedniego orzeczenia, wydanego w tejże sprawie (wyrok N. T. A. z 17.XI. 1933 r. l. rej. 3840/30. O. P. A. Nr 790).

3. Z postanowienia ust. 1 art. 96 prawa o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) nie wynika obowiązek strony dołączenia już do prośby o wznowienie postępowania dowodów zachowania przewidzianego w tym przepisie terminu dwutygodniowego (wyrok Inwalidzkiego Sądu Administracyjnego z 10.X. 1938 r. l. inw. 1752/37. O. P. A. Nr 5A).

4. P. pod art. 99 — wyrok N. T. A. z 3.X. 1938 r. l. rej. 553/36. O. P. A. Nr 130A.

Art. 97. 1. O wznowieniu postępowania rozstrzyga władza, która w sprawie wydała decyzję w ostatniej instancji.

2. W decyzji o wznowieniu postępowania władza powinna orzec, o ile nie może wydać nowej decyzji na podstawie aktów, jakimi rozporządza, w jakim zakresie i w której instancji ma nastąpić wznowienie postępowania, przy czym w czasie ponownego postępowania nie ma prawa powtarzać tych poprzednich dochodzeń, które nie dotyczą przyczyny wznowienia.

1. We wznowionym postępowaniu władza winna się ograniczyć do zbadania i oceny tylko tych okoliczności, które w decyzji wznawiającej zostały wskazane jako przyczyny wznowienia, a wydając w wyniku wznowionego postępowania decyzję odmowną winna uzasadnić ją tak, aby już z treści tej decyzji było widoczne, iż została wydana w granicach przyczyn wznowienia (wyrok N. T. A. z 20.I. 1936 r. l. rej. 2622/33. O. P. A. Nr 1971).

Art. 98. 1. Przeciwko odrzuceniu podania o wznowienie postępowania można wnieść odwołanie do władzy przełożonej w ciągu 14 dni od zawiadomienia o odmowie.

2. Przeciwko decyzji wznawiającej postępowanie nie ma osobnego odwołania.

1. Strona przypozwana w odpowiedzi na skargę stawia między innymi wniosek na pozostawienie skargi bez rozpoznania, z powodu tego, że według art. 98 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust., przeciw decyzji, wznawiającej postępowanie, nie ma odwołania osobnego. Wniosku tego N. T. A. nie uwzględnił. Wprawdzie powołane wyżej rozporządzenie, regulujące postępowanie przed władzami administracji ogólnej, w myśl art. 115 tegoż rozporządzenia ma zastosowanie w niniejszym wypadku, gdyż przepisy o postępowaniu przed władzami ziemskimi nie normują sprawy wznowienia postępowania, ale rozporządzenie to jest przepisem, normującym postępowanie tylko przed władzami administracyjnymi, a nie przed N. T. A., a więc nie zmieniło przepisów art. 1 i 9 ustawy o N. T. A., poz. 400/26 Dz. Ust. (obecnie art. 3 i 49 rozp. o N. T. A. poz. 806/1932 Dz. Ust. — przyp.), według których każde orzeczenie lub zarządzenie, wydane przez ostatnią instancję administracyjną, o ile ktoś twierdzi, że tym orzeczeniem lub zarządzeniem naruszono jego prawa, jest zaskarżalne przed N. T. A. (z motywów wyroku N. T. A. z 1.VI. 1931 r. l. rej. 3891/29. Z. W. Nr 410A).

2. W czasie dochodzenia wodno-prawnego o stwierdzenie istnienia i rozmiaru praw wodnych S. A. Przemysłu Włókienniczego H. Dietel w Sosnowcu w dniu 12 lutego 1932 r. stwierdzono, że urządzenia wodne Gwarectwa „Hr. Renard" oddziaływują na urządzenie wodne firmy H. Dietel, wobec czego Starosta Powiatowy w Będzinie orzeczeniem z 29 kwietnia 1932 r. w myśl art. 96 p. 2 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym zarządził z urzędu wznowienie postępowania w sprawie wpisu uprawnień wodnych Gwarectwa „Hr. Renard" do księgi wodnej nadmieniając, że w miejsce decyzji z 24 grudnia 1931 r. wydana będzie no-

wa decyzja po przeprowadzeniu dochodzenia wodno-prawnego. Zarazem pouczono Gwarectwo „Hr. Renard", że przeciwko powyższej decyzji nie ma w myśl art. 98 p. 2 cyt. rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym osobnego odwołania.

Na decyzję Starosty z 29 kwietnia 1932 r. Gwarectwo „Hr. Renard" wniosło skargę do N. T. A. żądając uchylenia tej decyzji jako nielegalnej.

Pozwana władza w odpowiedzi na skargę wnosi o pozostawienie skargi bez rozpoznania z powodu niewyczerpania administracyjnego toku instancji.

N. T. A. przychylił się do wniosku pozwanej władzy.

Niezgodnie ze stanem akt twierdzi skarżący, że zaskarżona decyzja zaopatrzona została w pouczenie, iż od niej nie ma odwołania, czyli, że jest ona ostateczna w administracyjnym toku instancji. Skarżący sam przyznał, że pouczenie, zamieszczone w zaskarżonej decyzji, zgodne jest z art. 98 p. 2 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym, ten zaś przepis głosi, że przeciw decyzji, wznawiającej postępowanie, nie ma osobnego odwołania. Z przepisu tego wynika, że prawodawca traktuje decyzje wznawiające postępowanie, jako decyzje incydentalne (art. 72 cyt. rozporządzenia), które według art 84 tegoż rozporządzenia można zaskarżyć tylko łącznie z odwołaniem od decyzji głównej.

Ponieważ zatem od zaskarżonej decyzji, wznawiającej postępowanie, służy skarżącemu odwołanie łącznie z odwołaniem od zapaść mającej we wznowionym postępowaniu decyzji głównej, — nie jest ona ostateczną decyzją w toku postępowania administracyjnego, i jako taka, nie podlega w myśl art. 3 prawa o N.T.A. poz. 806/32 Dz. Ust. zaskarżeniu przed Trybunałem (z motywów postanowienia N. T. A. z 13.III 1934 r. l. rej. 6180/31. Z. W. Nr 829 A.).

Art. 99. Decyzje, na mocy których strony lub osoby inne nie nabyły żadnych praw, mogą być uchylane i zmieniane z urzędu w każdym czasie tak przez władzę, która decyzję wydała, jak w trybie nadzoru przez władzę przełożoną.

1. P. pod art. 101 — wyrok N. T. A. z 15.IX 1931 r. l. rej. 4314/29 Z. W. Nr 424 A.

2. Aczkolwiek słuszny jest pogląd pozwanej władzy, że wobec prawomocności dekretu emerytalnego z 27 sierpnia 1924 r. i niewskazania przez petenta w podaniu z 18 stycznia 1928 r. takich nowych okoliczności, któreby w myśl art. 95 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust. uzasadniały wznowienie postępowania, władza nie miała obowiązku zmieniania pomienionego dekretu, tym niemniej zaskarżone orzeczenie nie może być utrzymane w mocy. Zmieniając bowiem z urzędu zaskarżonym orzeczeniem dokonany już ostatecznie wymiar emerytury skarżącego w kierunku zaliczenia mu do wysługi emerytalnej czasu służby w Instytucji Wzajemnych Ubezpieczeń budowli od ognia władza tym samym uznała nielegalność swej poprzedniej decyzji w przedmiocie niezaliczenia skarżącemu do wysługi emerytalnej pomienionego okresu służby. W konsekwencji powyższego władza winna była zmieniony wymiar emerytury przyznać od terminu, od którego powstało dla skarżącego według obowiązujących ustaw emerytalnych prawo do pobierania uposażenia emerytalnego, gdyż powołany przez władzę w odpowiedzi na skargę art. 99 cyt. rozporządzenia pozostawia swobodnemu uznaniu władzy jedynie kwestię, czy chce skorzystać ze swego uprawnienia uchylenia danej decyzji; natomiast przy wykonaniu tego uprawnienia władza niewątpliwie związana jest obowiązującymi w poszczególnych przedmiotach ustawami i przepisami. Z powyższego wynika dalej, że wydawana wzamian uznanej za nielegalną nowa decyzja pod względem treści i motywacji winna zawierać faktyczne i prawne uzasadnienie, przewidziane ustępem I i II art. 75 rozporządzenia z 22 marca 1928 r. (z motywów wyroku N. T. A. z 17.IX 1931 r. l. rej. 1313/29 Z. W. Nr 423 A.).

3. Artykuł 99 cytowanego rozporządzenia, na którym władza pozwana oparła uchylenie swojej decyzji z 9 lutego 1928 r., głosi, że decyzje, na mocy których strony lub inne osoby nie nabyły żadnych praw, mogą być uchylane i zmieniane z urzędu w każdym czasie tak przez władzę, która decyzję wydała, jak w trybie nadzoru przez władzę przełożoną.

W odpowiedzi na skargę władza pozwana wywodzi, że na zasadzie przytoczonego postanowienia art. 99 była ona w niniejszym wypadku uprawniona do uchylenia poprzedniej swej decyzji, zwalniającej Fabrykę Śrub w Sporyszu od obowiązku regulowania wody śluzą na Olkówce, ponieważ decyzja owa nie nadała Fabryce żadnych praw pozytywnych, a tylko takie prawa, zdaniem władzy, rozumieć należy przez prawa nabyte, o których mowa w art. 99 i 100 cyt. rozporządzenia.

Trybunał nie podzielił tego zapatrywania władzy pozwanej, gdyż do takiego ograniczenia pojęcia praw nabytych w powołanych artykułach nie upoważnia treść tychże artykułów. Skoro bowiem art. 99 powołanego rozporządzenia mówi ogólnie o prawach nabytych bez żadnego rozróżnienia, to przez takie prawa rozumieć należy wszelkiego rodzaju prawa nabyte, a więc także prawa, które powstają przez prawomocne orzeczenie powołanej władzy, że na danej osobie nie ciąży sporny obowiązek (z motywów wyroku N. T. A. z 27.I 1932 r. l. rej. 7168/29 Z. W. Nr 484 A.).

4. Wojewodowie, korzystając z uprawnień przysługujących im w art. 31 p. 4 rozprządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 19 stycznia 1928 poz. 86 Dz. Ust. (jednolity tekst poz. 555/1936 Dz. Ust. — przyp.), winni wobec stron i osób interesowanych przestrzegać przepisów art.

99 — 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym (poz. 341/28 Dz. Ust.) (wyrok z 27.V 1932 r. l. rej. 9076/30. O. P. A. Nr 21)

5. P. pod art. 101 — wyrok z 21.IV 1932 r. l. rej. 4250/30 Z. W. Nr 559A.

6. W razie rozważenia przez władzę I instancji ponownie w trybie art. 99 rozporządzenia o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) sprawy, rozstrzygniętej prawomocnym orzeczeniem, stronie służy prawo odwołania od nowej decyzji na mocy art. 82 i 83 tegoż rozporządzenia. (wyrok N. T. A. z 29.XII. 1933 r. l. rej. 8387/31 O. P. A. Nr 791).

7. Postanowienia art. 99 i 100 rozporządzenia mają zastosowanie w przypadku zmian decyzji poza postępowaniem odwoławczym... (z motywów wyroku N. T. A. z 16.X 1934 r. l. rej. 2275/29 O. P. A. Nr 1192).

8. Od decyzji uchylającej, wydanej na zasadzie art. 99 rozporządzenia o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.), służy odwołanie do instancji bezpośrednio wyższej nad władzą, która decyzję tę wydała, także w tym przypadku, gdy uchylona decyzja wydana była przez tę władzę w charakterze instancji odwoławczej (wyrok N. T. A. z 25.II 1935 r. l. rej. 4184/32 O. P. A. Nr. 1407).

9. P. pod art. 95 — wyrok N. T. A. z 18.X 1935 r. l. rej. 3669/32. Z. W. Nr 1112 A.

10. Nierozpoznanie przez władzę prośby strony o uchylenie decyzji, przewidziane w art. 99 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust., nie narusza praw strony (wyrok N. T. A. z 9.III 1937 r. l. rej. 1956/35. Z. W. Nr. 1351 A).

11. „nasuwa się pytanie, czy w sprawie, w której zapadnie decyzja w stosunku do strony odmowna lub nakładająca na nią pewien obowiązek prawny i decyzja ta uprawomocni się z powodu niewniesienia od niej w terminie odwołania, może w tej samej instancji zapaść druga decyzja taka sama a stwarzająca dla strony prawo odwołania się od niej. Odpowiedź na pytanie to wypada twierdząco. Przede wszystkim bowiem władza I instancji dopuścić może na wniosek strony lub z urzędu wznowienie postępowania, a po przeprowadzeniu nowych dowodów, czy uwzględnieniu nowych okoliczności, może wydać w sprawie merytoryczną decyzję taką samą jak decyzja pierwsza. Ponadto w wypadkach, w których z wydanej w pewnym przedmiocie decyzji nie nabył nikt żadnego uprawnienia, władza I instancji, jeśli uzna za wskazane ponowne rozważenie sprawy, ma możność, po uchyleniu wydanej decyzji na zasadzie art. 99 prawa o post. admin., wejść w ponowne merytoryczne rozpoznanie sprawy, w wyniku którego zapaść może decyzja taka sama jak decyzja poprzednia. Ponieważ jednak decyzja taka ma charakter rozstrzygnięcia odrębnego, zapadłego w wyniku ponownego rozważenia sprawy, przysługuje od niej stronie prawo odwołania.

Wobec powyższego przy ocenie kwestii, czy pewną sprawę traktować wypada jako prawomocnie załatwioną, należy w wypadkach, w których przez władze orzekające wydane były w tej samej instancji dwie lub więcej decyzji, przede wszystkim ustalić, czy która z decyzji następnych nie mieści w sobie ponownego rozstrzygnięcia sprawy w drodze wznowienia postępowania, wzgl. w drodze uchylenia, chociażby dorozumianego, decyzji pierwotnej. Uchylenie zatem przez władzę orzekającą czy nadzorczą na podstawie art. 99 procedury administracyjnej wszystkich następnych decyzji, wydanych w pewnej sprawie po decyzji pierwotnej, bez uprzedniego stwierdzenia, czy która z nich nie okazuje wzmiankowanego wyżej charakteru, a w wypadku twierdzącym, czy wynikające z niej uprawnienia proceduralne strony nie zostały przez nią wykorzystane, uznać należy za naruszenie form postępowania administracyjnego. (z motywów wyroku N. T. A. z 3.X. 1938 r. l. rej. 553/36 O. P. A. Nr 130 A).

Art. 100. Prawomocne decyzje, na mocy których strony lub osoby inne nabyły już prawa, mogą być uchylane lub zmieniane przez władzę, która je wydała, za zgodą tych stron lub osób, o ile temu nie sprzeciwiają się ustawy.

1. P. pod art. 101 — wyrok N. T. A. z 15 IX 1931 r. l. rej. 4314/29. Z. W. Nr 424 A.

2. P. pod art. 99 — wyrok N. T. A. z 27.I 1932 r. l. rej. 7168/29. Z. W. Nr 484 A.

3. P. pod art. 99 — wyrok N. T. A. z 27.V 1932 r. l. rej. 9076/30. O. P. A. Nr 21.

4. P. pod art. 101 — wyrok N. T. A. z 21/VI 1932 r. l. rej. 4250/30. Z. W. Nr 559 A.

5. P. pod art. 99 — wyrok N. T. A. z 16.X 1934 r. l. rej. 2275/29. O. P. A. Nr 1192.

6. P. pod art. 90 — wyrok N. T. A. z 1/VII 1935 r. l. rej. 4282/31 i 1584/34. O. P. A. Nr 1339.

7. P. pod art. 95 — wyrok N. T. A. z 18/X 1935 r. l. rej. 3669/32. Z. W. Nr 1112 A.

Art. 101. 1. Władza nadzorcza, a gdy chodzi o decyzję władzy naczelnej — ta władza, może uchylić z urzędu lub na wniosek osoby interesowanej, jako nieważną, każdą decyzję, która:

a) wydana została przez władzę oczywiście niewłaściwą;

b) wydana została bez jakiejkolwiek podstawy prawnej;

c) wywołałaby w razie wykonania przestępstwo sądowo-karalne;

d) jest oczywiście i niewątpliwie niewykonalna;

e) zawiera wadę powodującą nieważność tej decyzji na mocy wyraźnego przepisu prawa.

2. Uchylenie decyzji z powodów, wskazanych w lit. a) artykułu niniejszego, może nastąpić tylko przed upływem lat 3 od daty jej uprawomocnienia się.

P. ok. M. S. Wewn. Nr 78/1935.

1. Art. 101 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust., na któ-

rym opiera Minister Robót Publicznych decyzję swoją o uchyleniu orzeczenia Wojewody Lubelskiego w drodze nadzoru, stanowi, iż władza nadzorcza może w trybie nadzoru uchylić decyzję władzy podległej wyłącznie w wypadkach, następnie w tymże artykule pod literami a), b), c), d) i e) wymienionych.

Z powyższego wynika, iż wkroczenie władzy nadzorczej do normalnego toku postępowania administracyjnego w trybie art. 101 uważa prawodawca za zjawisko wyjątkowe, dopuszczalne w ściśle ograniczonych granicach, przepisy zatem, ujmujące uprawnienia władzy nadzorczej w tej dziedzinie, nie mogą podlegać wykładni rozszerzającej.

Gdy zatem p. b) pomienionego art. 101, na który powołuje się władza pozwana, zastrzega, iż uchylenie prawomocnej decyzji w drodze nadzoru może nastąpić, gdy decyzja ta została wydana bez jakiejkolwiek podstawy prawnej, to przepis powyższy komentować należy tylko w tym kierunku, iż dotyczy on jedynie decyzji, całkowicie pozbawionych podstawy prawnej.

Natomiast niedopuszczalne jest rozstrzygnięcie uprawnień władzy nadzorczej, z art. 101 płynących, i na takie decyzje, które opierają się na przepisach obowiązujących, chociażby błędnie przez władzę, wydającą decyzję, stosowanych.

Przyjęcie tego ostatniego poglądu doprowadziłoby w rezultacie do dopuszczenia w każdej sprawie, zależnie od uznania władzy nadzorczej, trzeciej instancji merytorycznej w toku postępowania administracyjnego, wbrew kategorycznemu nakazowi art. 82 tegoż rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym (z motywów wyroku N. T. A. z 18.XII 1930 r. l. rej. 1195/29. Z. W. dodatek do wyroku Nr. 601 A.).

2. ....,tak art. 99 jak i art. 100 i 101 powyższego rozporządzenia (rozp. o post. admin. — przyp.) nie mają na względzie sytuacji, w której stan prawny, przyjęty w danej decyzji za podstawę, uległ zmianie. Gdyby bowiem stanąć na stanowisku, że także w wypadkach, w których stan prawny, przyjęty w danej decyzji za podstawę, uległ następnie zmianie, zrealizowanie tej zmiany może nastąpić tylko w ramach, zakreślonych w wspomnianych wyżej art. 99 — 101, to postanowienia ustawowe, zmniejszające lub uchylające prawa, na podstawie poprzedniego stanu prawnego nabyte, musiałyby pozostać zwyczajnie niewykonane, a to sprzeciwiałoby się oczywiście woli prawodawcy (z motywów wyroku N. T. A. z 15.IX 1931 r. l. rej. 4314/29. Z. W. Nr 424 A).

3. W art. 101 tego rozporządzenia (rozp. o post. admin. — przyp.) przyznano władzy nadzorczej prawo uchylania w trybie nadzoru z urzędu, bądź z własnej inicjatywy, bądź na skutek zażalenia, jako nieważnych decyzji, w tym artykule określonych, i w p. b) zaliczono do nich decyzje wydane bez jakiejkolwiek podstawy prawnej. Jaką decyzję należy przy tym uważać za wydaną bez jakiejkolwiek podstawy prawnej, a w szczególności, czy decyzją taką jest tylko decyzja, której brak podstawy prawnej — tak pod względem formalno-prawnym, jak i pod względem materialno-prawnym, tego w wspomnianym rozporządzeniu bezpośrednio nie określono. Pośrednio wynika jednak z art. 101, że do uchylenia decyzji, określonych w p. b) tegoż artykułu, wystarcza już tylko brak podstawy materialno-prawnej. Jeżeli bowiem prawodawca upoważnił w tym artykule władzę nadzorczą do uchylania orzeczeń nie tylko na skutek zażalenia, lecz i z własnej inicjatywy, to kierował się niewątpliwie interesem publicznym. Ten zaś interes — jak to z istoty jego wynika — ma na względzie przede wszystkim zgodność orzeczeń z prawem materialnym i z tego powodu wchodzi w rachubę w równej mierze tak przy orzeczeniach, wydanych prawidłowo pod względem formalnym, jak i przy orzeczeniach formalnie wadliwych (z motywów wyroku N. T. A. z 2.III 1932 r. l. rej. 4445/30. Z. W. Nr 506 A).

4. Nieważność, o której mowa w art. 101 ust. 1 lit. e) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust., musi być wyraźnie zastrzeżona w danym przepisie prawa przez zamieszczenie klauzuli o nieważności (wyrok z 8.III 1932 r. l. rej. 3323/30. Z. W. Nr 512 A).

5. Władza nadzorcza nie jest pozbawiona przysługującego jej w myśl art. 101 p. b) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust. uprawnienia do uchylenia w trybie nadzoru wydanej bez jakiejkolwiek podstawy prawnej decyzji jedynie z powodu, iż o tej decyzji powzięła wiadomość przy sposobności wniesienia przez stronę odwołania (wyrok z 23.IV 1932 r. l. rej. 4523/30. Z. W. Nr 537 A.).

6. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust. określa w art. 99—102 wypadki, w których władza może z urzędu uchylać i zmieniać prawomocne decyzje.

Powołane przepisy odróżniają decyzje, na mocy których strony lub osoby inne nie nabyły żadnych praw (art. 99), od tych decyzji, na zasadzie których strony lub osoby inne prawa nabyły.

Podczas, gdy w myśl art. 99 rozporządzenia decyzje, na mocy których strony lub osoby inne nie nabyły żadnych praw, mogą być uchylane lub zmieniane z urzędu w każdym czasie tak przez władzę, która decyzję wydała, jak w trybie nadzoru przez władzę przełożoną, to na zmianę decyzji, z której nabyto prawo, rozporządzenie zezwala władzy, która wydała pierwotną decyzję, tylko za zgodą interesowanych (art. 100) a w razie braku tej zgody zezwala na zmianę tylko w wypadkach, określonych w art. 101 i 102, jedynie władzy, w tych artykułach do tego uprawnionej, i to w trybie, przez ustawodawcę wskazanym.

Postanowienia te są wyrazem niewątpliwej woli ustawodawcy, aby prawa nabyte zabezpieczyć przed dowolną zmianą lub nawet ich anulowaniem przez władzę, która wydała pierwotną decyzję. Zarazem ustawodawca nie tylko określił sposób, w jaki konieczna zmiana decyzji winna nastąpić, lecz takie rozstrzygnięcie poruczył władzy, dającej, zdaniem ustawodawcy, gwarancję należytej oceny, czy zachodzą podstawy do zmiany prawomocnej decyzji.

Przedmiotem niniejszego sporu jest zmiana prawomocnego orzeczenia Komendy Wojewódzkiej Policji Państwowej, która doszła do przekonania, że orzeczenie to zostało wydane bez podstawy prawnej. Wobec tego, że na zasadzie wzmiankowanego orzeczenia skarżący nabył prawa i nie wyraził zgody na zmianę orzeczenia, mogły mieć w tym stanie rzeczy zastosowanie jedynie przepisy art. 101 ust. 1 punkt b) rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym.

W myśl tych przepisów władza nadzorcza może w trybie nadzoru uchylić z urzędu każdą decyzję, która została wydana bez jakiejkolwiek postawy prawnej.

Skoro jednak orzeczenie Komendy Wojewódzkiej Policji Państwowej z 24 sierpnia 1926 r. zostało uchylone nie przez władzę nadzorczą w trybie nadzoru, lecz przez tę samą władzę, która je wydała, — należy stwierdzić, że uchylenie to jest niezgodne z powołanym wyżej przepisem rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym. Tego stanu prawnego nie zmienia fakt, że orzeczenie uchylające zostało zatwierdzone przez Komendę Główną Policji Państwowej, a zatem władzę przełożoną Komendy Wojewódzkiej. Komenda Główna bowiem załatwiała tę sprawę wskutek odwołania skarżącego i, jako instancja odwoławcza, winna była po stwierdzeniu niezgodności orzeczenia I instancji z przepisami rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej orzeczenie to uchylić (z motywów wyroku N. T. A. z 21.VI 1932 r. l. rej. 4250/30. Z. W. Nr 559 A.).

7. Dla oceny, czy orzeczenie jest wydane bez jakiejkolwiek podstawy prawnej i czy z tego powodu może być uchylone na zasadzie art. 101 p. b) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust., nie są miarodajne okoliczności faktyczne, ujawnione dopiero po wydaniu orzeczenia, o którego uchylenie chodzi (wyrok N. T. A. z 29.III 1933 r. l. rej. 10882/31 Z. W. Nr 626 A.).

8. W związku z tym podnosi Ministerstwo w odpowiedzi na skargę, że dowód osobisty nie jest w ogóle decyzją i już z tego powodu skarżący nie może się powoływać na jego prawomocność.

Te wywody Ministerstwa nie są trafne. Starosta bowiem, stwierdzając w dowodzie osobistym, o którym mowa, obywatelstwo polskie skarżącego na podstawie poświadczenia Magistratu z 2 marca 1923, przyjął pewien stan faktyczny za ustalony i wysnuł z niego wnioski prawne, a te właśnie momenty stanowią istotę decyzji. Część treści powyższego dowodu osobistego, dotycząca obywatelstwa, jest wobec tego decyzją. W następstwie tego wymaga rozpatrzenia kwestia, czy spełnione są warunki do unieważnienia tej decyzji na podstawie art. 101 p. b) rozporządzenia z 22 marca 1928.

Prawodawca, upoważniając w tym przepisie władzę nadzorczą do uchylenia orzeczeń nie tylko na skutek zażalenia, lecz także z własnej inicjatywy, ma widocznie na względzie ochronę interesów publicznych. Środkiem tej ochrony jest pozbawienie skuteczności prawnej tych decyzji, które wydano bez jakiejkolwiek podstawy prawnej, a więc decyzyj, które nie są uzasadnione ani w powołanym w nich, ani w żadnym innym przepisie materialno-prawnym.

Z porównania art. 95 z art. 101 p. b) wynika, że przy stosowaniu tego ostatniego przepisu wchodzi w rachubę tylko stan faktyczny, wynikający z postępowania zamkniętego decyzją, o której uchylenie chodzi. Ten stan faktyczny wchodzi jednak w rachubę niezależnie od tego, jak go instancja niższa formalnie w swej decyzji ustaliła. Interes bowiem publiczny, którego ochrona — jak wyżej zaznaczono — jest właśnie celem art. 101, każe brać pod uwagę stan faktyczny, który miał miejsce w rzeczywistości, a zatem nie stan faktyczny, który niższa instancja formalnie przyjęła za podstawę swej decyzji, lecz stan faktyczny, który winien był być przyjęty przez instancję niższą za podstawę jej decyzji na zasadzie postępowania poprzedzającego jej wydanie. W następstwie tego władza nadzorcza jest uprawniona do zbadania, czy instancja niższa ustaliła stan faktyczny zgodnie z wynikiem postępowania, a w szczególności, czy dopuściła się dowolności w tym kierunku lub przy ocenie dowodów. (z motywów wyroku N. T. A. z 28.IV. 1933 r. l. rej. 362/32. O. P. A. Nr 384).

9. W art. 101 lit. b) rozporządzenia o post. admin. nie określono bliżej, jaką decyzję należy uważać za wydaną bez jakiejkolwiek podstawy prawnej. Z treści jednak tegoż art. 101 oraz z uwagi na to, że chodzi tu o decyzje nieważne, wynika pośrednio, że pracodawca, mówiąc o decyzjach wydawanych bez jakiejkolwiek podstawy prawnej, miał na myśli tylko takie decyzje, które nie mają oparcia ani w powołanym w nich ani w żadnym innym obowiązującym przepisie materialno-prawnym. Nie podpadają zatym pod pojęcie decyzji, wydanych bez jakiejkolwiek podstawy prawnej, decyzje wadliwe lub oparte na błędnej, zdaniem władzy nadzorczej wykładni istniejącego przepisu prawnego, o ile zastosowana przez władzę niższą wykładnia nie jest oczywiście sprzeczna z danym przepisem lub w ogóle z prawem (z motywów wyroku N.T.A. z 9.IV. 1934 r. l. rej. 2169/32 i 2658/32. O. P. A. Nr 1003).

10. „Twierdzenie skarżącej nie jest trafne. Wypowiedzenie bowiem przez N. T. A. zapatrywania w danej sprawie nie skutkuje bynajmniej, jak tego chce skarżąca, nieważności sprzecznych z tym zapatrywaniem prawomocnych orzeczeń w podobnych sprawach. Ostateczne i prawomocne orzeczenie władzy nawet w wypadku, gdy posiada cechy nieważności, nie jest nieważne samo przez się, lecz tylko może być uznane za nieważne i uchylone przez władzę, jeżeli zachodzą warunki, wymienione w art. 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym poz. 341/1928 Dz. Ust." (z motywów wyroku N. T. A. z 7.IX. 1934 r. l. rej. 8689/32. Z. W. Nr 784A).

11. Według art. 6 ust. 1 ustawy inwalidzkiej z 17 marca 1932 r. poz. 238 Dz. Ust. (art. 8 ust. 1 ustawy w/g. jednolitego tekstu poz. 131/1945 Dz. Ust. — przyp. inwalidzkie komisje odwoławcze powołane są do orzekania w drugiej i ostatniej instancji o związku przyczynowym uszkodzenia zdrowia ze służbą wojskową, oraz o stopniu utraty zdolności zarobkowej, spowodowanej tym uszkodzeniem. Z przepisu tego wynika, że inwalidzkie komisje odwoławcze są w stosunku do inwalidzkich komisji rewizyjno-lekarskich jedynie wyższą instancją, orzekającą na skutek odwołania inwalidy.

Natomiast ani powyższa ustawa inwalidzka, ani poprzednio obowiązująca ustawa z 18 marca 1921 poz. 195 Dz. Ust., ani wydane na jej podstawie rozporządzenie wykonawcze Ministra Spraw Wojskowych, Ministra Skarbu i Ministra Opieki Społecznej z 10 stycznia 1923 poz. 132 Dz. Ust., ani wreszcie instrukcja z 15 maja 1923 r. (Mon. Pol. poz. 232), wydana na zasadzie § 103 tego rozporządzenia, nie zawierają przepisu, na mocy którego przysługiwałoby inwalidzkim komisjom odwoławczym przy urzędach wojewódzkich prawo nadzoru nad czynnościami inwalidzkich komisji rewizyjno-lekarskich przy starostwach.

A ponieważ na zasadzie art. 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym jedynie władza nadzorcza może w trybie nadzoru uchylić z urzędu każdą decyzję, o ile zachodzi jeden z warunków pod p. p. a) — e) wymienionych, należało zaskarżone orzeczenie uchylić, jako prawnie nieuzasadnione... (z motywów wyroku N. T. A. z 8.XI. 1934 r. l. rej. 101136/32. Z. W. Nr 839 A).

12. P. pod art. 103 — wyrok N. T. A. z 24.I. 1935 r. l. rej. 6022/32. Z. W. Nr 1092A.

13. Przepis ten (art. 101 rozp. o post. admin. — przyp.) głosi..., że władza nadzorcza uchylić może w określonych tam warunkach każdą decyzję, z czegoby można wnosić, że ustawodawca ma tu na myśli również decyzję, od której strona założyła środek prawny. Jednakowoż nietylko okoliczność, że zastosowanie tego nadzwyczajnego środka jest zbyteczne, dopóki niewiadomo, czy decyzja w zwykłym, normalnym trybie nie będzie uchylona, ale również treść art. 103 tegoż rozporządzenia, według którego niewykorzystanie przez władzę tego nadzwyczajnego środka nie rodzi prawa skargi, wskazuje, że celem ustawodawcy było, aby środek ten zastosowany był dopiero wówczas, kiedy niema innej drogi do uchylenia niezgodnej z prawem decyzji władzy. Prowadzi to do wniosku, że w konkretnym przypadku, gdzie od decyzji Magistratu, uchylonej zaskarżonym orzeczeniem, wniesiono odwołanie, nie było warunków zastosowania cyt. art. 101. Jeżeli zaś, jak w niniejszym przypadku, władzą, która wydała orzeczenie w drodze nadzoru, i władzą orzekającą na odwołanie jest jedna i ta sama władza, to orzeczenie jej w swej istocie przedstawia się nie jako orzeczenie wydane w drodze nadzoru, lecz jako orzeczenie wydane na odwołanie. (z motywów wyroku N. T. A. z 4.III. 1935 r. l rej. 3868/33. O. P. A. Nr 1274).

14. P. pod art. 95 — wyrok z 18.X. 1935 r. l. rej. 3669/32. Z. W. Nr 1112A.

15. Na podstawie art. 101 p. b) rozporządzenia o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) może być uchylona jako nieważna każda decyzja, która jest oczywiście sprzeczna z wyraźnym przepisem ustawy (wyrok N. T. A. z 25.XI. 1935 r. l rej. 9177/32. O. P. A. Nr 2338).

16. Orzeczenie, którym w okresie, kiedy nie były jeszcze zorganizowane pedagogia państwowe ani ustalony program nauczania w tych szkołach, kurator okręgu szkolnego zezwolił szkole prywatnej na używanie nazwy „pedagogium", przedstawia się jako pozbawione jakiejkolwiek podstawy prawnej w rozumieniu art. 101 p. b) rozporządzenia o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) (wyrok N. T. A. z 4.VI. 1936 r. l. rej. 1790/33. O. P. A. Nr 2340).

17. Postanowienia, objęte art. 101 prawa o postępowaniu administracyjnym, wprowadzają specjalny tok postępowania dla przypadków, w których władza stwierdzi, że wydana decyzja, chociażby już prawomocna, przedstawia się jako nieważna z przyczyn, w omawianym przepisie przytoczonych. Wkroczenie więc władzy na zasadzie wymienionego przepisu przedstawia się jako wdrożenie nowego postępowania, a nie jako dalszy ciąg postępowania, zakończonego uchyloną decyzją. Osobie dotkniętej zarządzeniem, opartym na danym przepisie, przysługuje oczywiście prawo kwestionowania, czy zachodzą warunki zastosowania tegoż przepisu, a w szczególności, czy ma miejsce jeden z przewidzianych w nim przypadków uchylenia decyzji. Wobec zaznaczonej już odrębności będącego w mowie postępowania od postępowania, zakończonego uchyloną decyzją, oraz mając na uwadze normę, ustanowioną w art. 84 prawa o postępowaniu, przyjąć należy, że w przypadkach, w których odnośne zarządzenie nie pochodzi od władzy naczelnej, wzmiankowane wyżej kwestionowanie zastosowalności art. 101 te-

goż prawa nastąpić może tylko w drodze odwołania do władzy wyższej, która dopiero orzeka ostatecznie (z motywów wyroku N. T. A. z 17.IX. 1936 r. l. rej. 8103/33. Z. W. Nr 1220A).

Art. 102. 1. Przedmiotowo właściwa władza naczelna może z urzędu uchylić lub zmienić w koniecznym zakresie każdą decyzję prawomocną, o ile niepodobna w inny sposób usunąć stanu zagrażającego życiu lub zdrowiu ludzkiemu, albo odwrócić ciężkich szkód dla gospodarstwa społecznego.

2. Strony, dotknięte w swoich prawach przez taką decyzję, mogą żądać od Skarbu Państwa odszkodowania na drodze sądowej.

1. P. pod art. 101 — wyrok N. T. A. z 2.III. 1932 r. l. rej. 4445/30. Z. W. Nr 506A.

2. P. pod art. 101 — wyrok N. T. A. z 21.VI. 1932 r. l. rej. 4250/30. Z. W. Nr 559A.

3. P. pod art. 95 — wyrok N. T. A. z 18.X. 1935 r. l. rej. 3669/32. Z. W. Nr 1112A.

Art. 103. Niewykorzystanie przez władzę uprawnień, wynikających z art. 101 i 102, nie może być przedmiotem skargi i nie stwarza podstawy do jakichkolwiek roszczeń.

1. „W myśl art. 103 cytowanego rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym, zasadniczą cechą postępowania nadzorczego, niezależnie od tego, czy wkroczenie władzy nadzorczej następuje z własnej inicjatywy władzy, czy też na skutek zgłoszenia zażalenia (art. 101, — jest to, że żalący nie ma legitymacji do żądania, by władza nadzorcza wykorzystała swe uprawnienia nadzorcze, i nie jest wobec tego uprawniony do wniesienia skargi z powodu nieuwzględnienia jego zażalenia. Z zasad powyższych wynikają, jako pochodne, następujące właściwości postępowania w trybie nadzoru: wniesienie zażalenia w trybie nadzoru w niczym nie narusza stanu prawnego, przeciwko któremu jest skierowane, wobec czego zażalenie w drodze nadzoru z reguły nie jest ograniczone żadnym terminem i zbędne są postanowienia o tym, że wniesienie zażalenia nie ma mocy wstrzymującej (z motywów wyroku N. T. A. z 9.III. 1934 r. l. rej. 10999/31. Z. W. Nr 738A).

2. „Pozostałe zaś wywody skargi, jako skierowane przeciwko tej części zaskarżonego orzeczenia, w której Urząd Wojewódzki postanowił nie skorzystać z prawa uchylenia decyzji Starosty w trybie nadzoru, należało w myśl art. 61 p. 1 i art. 6 p. 2 prawa o N. T. A. poz. 806/1932 Dz. Ust. pominąć, ponieważ niewykorzystanie przez władzę prawa nadzoru — jak to wynika z art. 101 i 103 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym poz. 341/1928 Dz. Ust. — pozostawione jest swobodnemu uznaniu władzy" (z motywów wyroku N. T. A. z 24.I. 1935 r. l. rej. 6022/32. Z. W. Nr 1092A).

Art. 104. Zastrzeżone w poszczególnych przepisach prawnych kompetencje władz co do cofania lub ograniczenia udzielonych koncesji, zezwoleń, upoważnień i innych nadawanych przez władzę uprawnień, pozostają nienaruszone.

XV. OPŁATY I KOSZTA.

P. ok. M. S. Wewn. Nr 154/1928 i Nr 78/1935.

Art. 105. 1. Stronę obciążają te koszta postępowania administracyjnego: a) które wynikły z winy strony, b) które zostały poniesione w interesie lub na prośbę strony, a nie wynikają z ustawowego obowiązku władzy.

2. Do kosztów postępowania administracyjnego zalicza się koszta podróży i wynagrodzenia świadków i biegłych oraz koszta oględzin na miejscu, jako też koszta doręczania stronom pism urzędowych przez *urzędy* gminne *(magistraty).*

3. Władza może uznać także inne usprawiedliwione warunkami koszta postępowania, a w szczególności koszta sporządzenia próśb i wynagrodzenia adwokata.

P. uwagę do art. 26.

1. Odmowa zobowiązania przedsiębiorcy, ubiegającego się o zezwolenie wodno-prawne, do zwrotu osobie trzeciej kosztów zastępstwa adwokackiego jest — o ile ją oparto na tym, że obowiązkiem władzy wodnej jest czuwać nad interesem prywatnym i że już z tego powodu koszty te nie mogą być uważane za usprawiedliwione, — niezgodna z art. 105 ust. 3 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym poz. 341/1928 Dz. Ust. (wyrok N. T. A. z 21.IV. 1936 r. l. rej. 3408/33 i 3410/33. Z. W. Nr 1180A).

Art. 106. 1. Władza przyznaje świadkom i biegłym, nie będącym funkcjonariuszami państwowymi lub samorządowymi, wynagrodzenie w wysokości przeciętnego zarobku dziennego osoby wzywanej, nie wyżej jednak norm diet, ustalonych dla V *stopnia służbowego* funkcjonariuszów państwowych, oraz zwrot rzeczywistych kosztów podróży.

2. Funkcjonariusze państwowi i samorządowi otrzymują diety w wysokości należnych im diet oraz koszta podróży w wysokości, przewidzianej dla ich podróży służbowych.

3. Jeśli biegły dla wydania opinii musiał dokonać specjalnej pracy i żąda za nią większego wynagrodzenia, władza winna żądanie biegłego wraz ze swą opinią przesłać władzy wyższej do zatwierdzenia. Ograniczenie takie nie stosuje się do władz II instancji i centralnych, które w tej mierze decydują same.

4. Wynagrodzenie świadkom i biegłym wypłaca się bezzwłocznie po spełnieniu czynności, do której świadek lub biegły został powołany.

5. Od decyzji władz o wynagrodzeniu świadków i biegłych, zwrotu kosztów podróży oraz kosztów, przewidzianych w art. 105 ust. 3, nie ma odwołania.

Stopnie służbowe zostały zniesione wobec uchylenia ust. 1 art. 17 ustawy z dnia 17/II 1922 o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr 21 poz. 164) przez art. 1 rozp. Prezydenta R. P. z dnia 28/X 1933 r. (Dz. U. R P. Nr 86 poz. 661). W miejsce stopni służbowych wstępują obecnie grupy uposażenia.

Art. 107. 1. Jeżeli strona nie wniesie opłat i należności, które zgodnie z istniejącymi przepisami winny być uiszczone zgóry, władza wyznaczy jej termin od 7 do 14 dni celem wniesienia należnej sumy. Jeżeli w terminie tym należne sumy nie zostaną uiszczone, pismo wraz z załącznikami podlega zwrotowi lub czynność, uzależniona od opłaty, będzie zaniechana.

2. Władza ma jednak załatwić podanie mimo nieuiszczenia opłaty:

a) jeżeli za niezwłocznym załatwieniem przemawiają względy publiczne lub wzgląd na poważny interes strony;

b) jeżeli wniesienie podania stanowi czynność, dla której jest ustanowiony termin prekluzyjny;

c) jeżeli podanie wniosła osoba zamieszkała za granicą bez pośrednictwa konsulatu polskiego.

3. Wszelkie opłaty, należności w sprawie oraz koszta postępowania administracyjnego, o ile w wyznaczonym przez władzę terminie nie zostaną przez stronę uiszczone, będą ściągnięte przymusowo w drodze administracyjnej wraz z kosztami egzekucyjnymi.

4. W wypadku, przewidzianym w lit. c) ust. 2 artykułu niniejszego, władza przesyła odpowiedź na podanie właściwemu konsulatowi polskiemu, który ją doręczy stronie za uprzednim pobraniem opłaty konsularnej.

5. W razie stwierdzonego ubóstwa strony, władza władna jest częściowo lub całkowicie zwolnić ją od opłat należności oraz innych kosztów postępowania.

6. Skutki niewniesienia opłaty stemplowej, jako też sprawy zwolnienia od tej opłaty regulują przepisy o opłatach stemplowych.

1. Trafny wreszcie jest zarzut naruszenia form postępowania przez to, że władza pozwana nie rozpatrzyła szeregu zarzutów odwołania na tej podstawie, że odwoławcy nie złożyli sumy, potrzebnej na przeprowadzenie komisyjnego dochodzenia na miejscu, którego sami żądali.

Powoływanie się bowiem władzy pozwanej w tym względzie na art. 107 prawa o postępowaniu administracyjnym jest o tyle nietrafne, że przepis ten dozwala władzy na zaniechanie czynności, uzależnionych od opłaty lub należności, która zgodnie z istniejącymi przepisami winna być uiszczona zgóry, a władza pozwana nie wskazuje przepisu prawnego, który uzależniałby przeprowadzenie dochodzenia komisyjnego w sprawie, jak niniejsza, od uprzedniego złożnia przez stronę żądanej od niej zaliczki na koszta komisyjne. Takiego przepisu nie zawiera też ani cytowane rozporządzenie o postępowaniu administracyjnym, ani ustawa wodna.

Poza tym zaznaczyć należy, że według art. 44 cytowanego rozporządzenia zakres postępowania wyjaśniającego i środków dowodowych, potrzebnych dla należytego ustalenia stanu sprawy, ustanawia władza z urzędu, kierując się przy tym względami celowości, szybkości, prostoty i zaoszczędzania kosztów. Było przeto rzeczą pozwanej władzy wniosek skarżących o ponowne dochodzenie na miejscu wziąć pod rozwagę w myśl powyższych wskazówek. Jeżeli przy tym władza doszła do przekonania, że przeprowadzenie ponownego dochodzenia komisyjnego jest zbędne, winna była wniosek ten oddalić i odnośne zarzuty odwołania rozstrzygnąć na podstawie dotychczasowego materiału dowodowego. Jeżeli natomiast władza uważała przeprowadzenie tego dochodzenia za potrzebne dla wyjaśnienia sprawy i wydania orzeczenia zgodnie z art. 93 tegoż rozporządzenia, to winna była to dochodzenie przeprowadzić bez względu na to, czy strona złożyła zaliczkę na poczet kosztów tego dochodzenia. Nierozpatrzenie natomiast zarzutów odwołania z tym uzasadnieniem, że strona nie złożyła żądanej zaliczki, niezgodne jest z wspomnianym art. 44 (z motywów wyroku N. T. A. z 25.I. 1937 r. l. rej. 8659/34. Z. W. Nr 1299A).

XVI. POSTANOWIENIA EGZEKUCYJNE I KARNE.

P. ok. M. S. Wewn. Nr 154/1928 i Nr 78/1935.

Art. 108. 1. Strony, świadkowie i biegli, winni niestawiennictwa na wezwanie władz lub odmowy dania żądanych wyjaśnień lub zeznań na piśmie bez usprawiedliwionej przyczyny, ulegają w celu wymuszenia czynności karze do *50* zł. W razie ponownego niewykonania żądania władzy — ulegają karze do *100* zł i mogą być sprowadzeni do urzędu przymusowo. Kara może być ściągnięta dopiero po upływie terminu, wskazanego w ust. 2.

2. Strony, świadkowie i biegli mogą w ciągu 14 dni od daty ogłoszenia im decyzji wymierzającej karę przedstawić władzy przyczyny niestawiennictwa. W razie uznania tych przyczyn za usprawiedliwione władza może uchylić nałożoną karę pieniężną.

W myśl art. 1 dekretu z dnia 16 listopada 1945 r. o podwyższeniu grzywien, kar pieniężnych, kar porządkowych oraz nawiązek (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 372) górna granica kary pieniężnej, przewidzianej w art. 108 rozp. o post. adm. została podwyższona dziesięciokrotnie, t. j. do wysokości 500 względnie 1000 zł.

Art. 109. 1. Za nieprzystojne zachowanie się w urzędzie, niezależnie od zastosowania postanowienia art. 67, jak również za wniesienie do urzędu podania, które zawiera wyrażenia nieprzystojne, lub jest utrzymane w tonie niewłaściwym i nieodpowiadającym godności urzędu, winni ulegają grzywnie do *100* zł.

2. W orzeczeniu należy oznaczyć na wypadek nieściągalności grzywny karę aresztu zastępczego według słusznego uznania władzy, jednak nie ponad *dni 3*.

3. Nałożenie kary nie wyklucza możności skierowania sprawy przeciwko winnemu na drogę sądową.

W myśl art. 1 dekretu z dnia 16 listopada 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 372) górna granica grzywny, przewidzianej w art. 109 rozp. o post. adm. została podwyższona dziesięciokrotnie, t. j. do wysokości 1000 zł.

1. Nieuzasadniony również jest zarzut kasacji zastosowania na niekorzyść oskarżonego kary, nieprzewidzianej w ustawie za przypisane mu wykroczenie, a mianowicie wymierzenie czterech dni aresztu zastępczego, pomimo, że art. 109 rozp. Prez. Rzplitej z 22 marca 1928 r. p. z. 341 o postępowaniu administracyjnym, jako najwyższą karę zastępczą przewiduje areszt nie ponad 3 dni. Zgodnie z art. 13 przep. wpr. k. k. i pr. o wykr. do przestępstw przekazanych orzecznictwu władz administracyjnych mają zastosowanie przepisy części ogólnej prawa o wykroczeniach niezależnie od kar określonych w ustawach szczególnych, zamiana zatem wymierzonej grzywny na wypadek jej nieściągalności na areszt winna być dokonana na zasadach określonych w art. 10 pr. o wykr., niezależnie od norm ustanowionych w rozporządzeniu z 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym, a orzeczenie przez Sąd czterech dni aresztu na wypadek nieściągalności grzywny wymierzonej w kwocie 20 złotych, jako zgodne z zasadami art. 10 pr. o wykr., uchybienia nie stanowiło (z motywów wyroku S. N. z 22.IX. 1936 r. L. 3 k. 1075/36. Z. O. I. K. S. N. Nr 63/1937).

2. Jeśli w państwie samowładnym obywatel musiał „pokornie prosić" władzę i proszenie takie uważać ponadto dla siebie za zaszczyt („mam zaszczyt pokornie prosić"), to w państwie praworządnym, jak Polska, gdzie stosunki wzajemne władz i obywateli reguluje prawo, obywatel może „żądać" tego, co uważa za swoje prawo. Stwierdza to wyraźnie k. p. k., który np. w art. 80 powiada dosłownie: „oskarżony już podczas śledztwa... może żądać...". Również ten sam zwrot spotykamy i w art. 237 k. p. k., gdzie powiedziano: „osoby, biorące udział w czynności (sądowej) mogą żądać...". Jedna z przyjętych form orzeczeń S. N. brzmi: „Kasacja żąda uchylenia wyroku". Gdy zatem wyraz „żądać", „żąda" uznany został za całkiem dopuszczalny w stosunku do władz sądowych, to nie ma żadnych podstaw do uznania tego wyrazu za niewłaściwy i nie odpowiadający godności urzędu, gdy chodzi o władze administracyjne.

Zaznaczenie oskarżonego, działającego w imieniu swojej klientki, że w razie nieuwzględnienia jego żądania zaskarży Kuratorium i narazi je przeto na straty, również nie zawiera nic niewłaściwego i nie odpowiadającego godności urzędu. Skoro jest dopuszczalny środek prawny, to wolno adwokatowi zaznaczyć, że w razie nieuwzględnienia jego żądania ze środka tego skorzysta (z motywów wyroku S. N. z 28.I. 1937 r. L. 3 K. O. P. A. Nr 2473).

3. Jak wynika z ustaleń wyroku, oskarżonemu zostało przypisane wniesienie do administracji gazowni i elektrowni miejskiej w Starogardzie podania utrzymanego w tonie niewłaściwym i nie odpowiadającym godności urzędu. Tak ustalony czyn nie wypełnia znamion wykroczenia przewidzianego w art. 109 cyt. rozp., okoliczności bowiem, że przedsiębiorstwa, którymi są gazownia i elektrownia, prowadzone są przez zarząd miejski, nie nadaje administracji ich cech urzędu, wykonywującego funkcje publiczno prawne, do rzędu których nie należy dostarczanie ludności na mocy umowy i zgodnie z jej warunkami gazu czy też prądu, nie należące do rzędu spraw załatwianych w zakresie prawa administracyjnego (z motywów wyroku S.N. z 27.I 1938 L. 3 K. 1601/37 Z. O. I. K. S. N. 192/38).

Art. 110. 1. Kary pieniężne na mocy art. 108 i grzywny na mocy art. 109 nakłada oraz przymusowe sprowadzenie na mocy art. 108 zarządza powiatowa władza administracji ogólnej na żądanie kierownika właściwego urzędu po zbadaniu prawności i celowości żądania, o ile ono nie pochodzi od wyższej instancji.

2. Na decyzję władzy o nałożeniu kary pieniężnej na mocy art. 108 służy odwołanie do wojewody *(Komisarza Rządu).* **Odwołanie nie wstrzymuje wykonania.**

3. Z powodu decyzji władzy o nałożeniu grzywny na mocy art. 109 można żądać skierowania sprawy do sądu według przepisów o postępowaniu karno-administracyjnym. Żądanie to nie wstrzymuje ściągnięcia grzywny.

Uprawnienia Komisarza Rządu na m. st. Warszawę przejął Prezydent m. st. Warszawy.

XVII. POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE.

Art. 111. 1. O ile obowiązujące ustawy nie przewidują kar za fałszywe zeznanie, względnie za fałszywą przysięgę lub przyrzeczenie, albo zapewnienie zamiast przysięgi w postępowaniu administracyjnym, czyny powyższe ulegają karom, przewidzianym dla tych przestępstw w postępowaniu sądowym.

Złożenie przyrzeczenia uważa się za równoznaczne zapewnieniu w miejsce przysięgi na obszarze mocy obowiązującej kodeksu karnego z 1871 r.

Ust. 2 utracił moc obowiązującą wobec uchylenia k. k. z r. 1871 przez art 2 pkt. 3 przepisów wprowadzających kodeks karny i prawo o wykroczeniach (Dz. U. R. P. Nr 60/1932, poz. 573).

Art. 112. Przepisów rozdziałów III — XVI nie rozciąga się na postępowanie:

a) w sprawach dotyczących administracji wojskowej, o ile postępowanie toczy się przed władzami wojskowymi;

b) w prawach dotyczących państwowych podatków bezpośrednich i pośrednich, opłat stemplowych, oraz ceł i monopolów, zarówno w postępowaniu administracyjnym, jak i karnym;

c) w sprawach, załatwianych przez placówki dyplomatyczne i konsularne Rzeczypospolitej Polskiej za granicą oraz przez *Komisariat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku;*

d) w sprawach, należących do właściwości władz górniczych.

1. P. pod art. 2 wyrok N. T. A. z 27.V 1932 r. l. rej. 3811/36 O. P. A. Nr 2390.

2. Art. 112 prawa o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.), na który powołała się władza pozwana w zaskarżonym orzeczeniu, istotnie stanowi, że przepisów rozdziałów III — XVI tegoż prawa, a zatem i przepisu art. 76 mieszczącego się w dziale XII — nie rozciąga się na postępowanie pomiędzy innymi również w sprawach dotyczących administracji wojskowej, o ile postępowanie toczy się przed władzami wojskowymi.

Zarówno jednak z treści tego przepisu, z zastrzeżenia, że przepisy rozdziałów I—III o post. admin. stosują się w każdym razie, jak wreszcie z zestawienia z analogicznymi przepisami, zawartymi w art. 112 do 116 tego prawa, wymieniającymi jeszcze wyłączenia spod ogólnych przepisów postępowania — wynika, że intencją prawodawcy było niestosowanie tych ogólnych przepisów proceduralnych do takich działów administracji, dla których zostały wydane bądź miały być wydane proceduralne przepisy specjalne, oparte o obowiązujące akty ustawowe.

Gdy zaś takie przewidywane przez pracodawcę specjalne przepisy proceduralne dla jakiejś gałęzi administracji nie zostały wydane, to luka w tym względzie jest niedopuszczalna, a zatem, stosownie do istotnej intencji prawodawcy w tej nieuregulowanej dziedzinie do czasu wydania nowych przepisów — stosować należy przepisy postępowania ogólne z mocy art. 1 tego prawa (z motywów wyroku N. T. A. z 1.IX. 1938 r. l. rej. 464/36 Z. W. Nr 1604 A).

Art. 113. O ile rozporządzenie niniejsze lub inne przepisy prawne nie stanowią inaczej, przepisy rozporządzenia niniejszego nie mają zastosowania do postępowania:

a) w w sprawach karno-administracyjnych,

b) w sprawach dyscyplinarnych,

c) w sprawach sporno - administracyjnych w województwach: poznańskim, pomorskim i śląskim,

d) w sprawach likwidacji majątków prywatnych niemieckich w wykonaniu Traktatu Pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r.

Art. 114. Do postępowania w kolegiach, które współdziałają w poszczególnych działach administracji państwowej w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego z głosem stanowczym, przepisy rozporządzenia niniejszego mają zastosowanie o tyle, o ile poszczególne ustawy regulujące tryb postępowania tych kolegiów nie normują postępowania w sposób odmienny.

Art. 115. Przepisy rozporządzenia niniejszego nie naruszają mocy prawnej przepisów o postępowaniu przed urzędami, komisjami, komitetami oraz innymi organami ziemskimi, podległymi Ministrowi Reform Rolnych, a przewidzianymi w poszczególnych ustawach.

Kompetencje Ministra Reform Rolnych przejął Minister Rolnictwa i Reform Rolnych, — p. rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21/V 1932 r. o ustanowieniu urzędu Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 480).

1. P. pod art. 98 — wyrok N. T. A. z 1.VI 1931 r. l. rej. 3891/29 Z. W. Nr 410 A.

2. Przepisy art. 89 ust. 2 i art. 91 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym poz. 341/1928 Dz. Ust. nakładając na władze orzekające w razie wniesienia przez jedną ze stron odwołania obowiązek powiadomienia innych stron o wniesieniu odwołania, a na władzę odwoławczą obowiązek wyznaczenia tym stronom stosownego terminu do zapoznania się z odwołaniem i wypowiedzenia się co do niego, — obowiązują także przy odwołaniach od orzeczeń okręgowych (obecnie wojewódzkich — przyp.) urzędów ziemskich (wyrok z 29.XII 1934 r. l. rej. 7625/32. Z. W. Nr. 827 A.).

Art. 116. Do postępowania orzeczniczego w sprawach ubezpieczeń społecznych postanowienia rozporządzenia niniejszego będą miały zastosowanie tylko do czasu unormowania osobną ustawą orzeczenictwa w tych sprawach, i o tyle tylko, o ile w myśl przepisów obowiązujących w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego orzecznictwo to będzie należało do władz administracji ogólnej.

P. prawo o sądach Ubezp Społ. z dnia 28 lipca 1939 r (Dz. U. R. P. Nr 71, poz. 476).

1. Postanowienia o doręczaniu, zawarte w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust., nie mają zastosowania do doręczeń decyzji Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych (wyrok N. T. A. z 18.V 1934 r. l. rej. 8475/32 Z. W. Nr 765 A.).

2. P. pod art. 86 — (wyrok N. T. A. z 25.VI 1936 r. l. rej. 2758/34 Z. W. Nr 1212A).

Art. 117. 1. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia rozciągać moc przepisów rozporządzenia niniejszego w odpowiednim zakresie na postępowanie w sprawach z pod jego działania wyżej wyłączonych wprowadzając w nim odpowiednie zmiady stosownie do charakteru załatwianych spraw i potrzeb odnośnych działów administracji, oraz wydając potrzebne przepisy przechodnie i wykonawcze.

2. W szczególności, rozporządzenie Rady Ministrów przystosuje zasady rozporządzenia niniejszego do postępowania w sprawach, objętych lit. c) art. 112. Przepisy ustawy z dnia 11 listopada 1924 r. o organizacji konsulatów i o czynnościach konsulów (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 994) pozostaną niezmienione.

3. Minister *Spraw Wewnętrznych* jest upoważniony do występowania z inicjatywą wobec poszczególnych ministrów i Rady Ministrów w sprawie rozporządzeń, o których mowa w powyższych ustępach.

P. uw. do art. 5.

Art. 118. Do czasu wejścia w życie kodeksu postępowania karnego organa gminne obowiązane są do doręczenia pism sądowych w dotychczasowym zakresie z tą zmianą, iż obowiązek ten dotyczy również gmin miejskich.

P. art. 198 k. p. k. (poz. 44/1939 Dz. Ust.).

Art. 119. Uchyla się wszystkie dotychczasowe przepisy w przedmiotach, objętych rozporządzeniem niniejszym, w szczególności: uchyla się ustawę z dnia 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr 91, poz. 712) i ustawę z dnia 31 lipca 1924 r. o środkach prawnych przeciw orzeczeniom i zarządzeniom władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 748).

Art. 120. W ustawie z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 747) wprowadza się następujące zmiany:

art. 38 ust. 3 i art. 48 ust. 5 otrzymują brzmienie następujące:

„Poza tym mają zastosowanie przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341) oraz przepisy *ustawy z dnia 3 sierpnia 1922 r.* o Naiwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz. U. R. P. *Nr 67, poz. 600)* z późniejszymi zmianami".

Jednolity tekst ustawy z dn. 11/VIII 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych został ogłoszony w Dz. U. R. P. Nr 62 z r. 1936 pod poz. 454.

Art. 121. 1. Sprawy, będące w chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia w toku postępowania, niezakończone w danej instancji, winny być załatwione w tejże instancji przy zastosowaniu dotychczas obowiązujących przepisów.

2. W dalszym postępowaniu, prowadzonym w toku instancji, należy do spraw tych pod względem rodzaju postępowania, właściwości władz i dopuszczalności środków prawnych stosować przepisy rozporządzenia niniejszego.

3. Jeżeli orzeczenie względnie zarządzenie, wydane w danej instancji, zostały doręczone przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego, a środek prawny do dalszej instancji nie został jeszcze wniesiony, — należy postępować tak, jak gdyby orzeczenie względnie zarządzenie danej instancji zostały wydane i doręczone w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego.

Art. 122. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi *Spraw Wewnętrznych* w porozumieniu z zainteresowanym ministrami.

P. uw. do art. 5.

Art. 123. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie dnia 1 lipca 1928 r.

2.
ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 18 listopada 1930 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu, Ministrem Sprawiedliwości, Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Ministrem Rolnictwa, Ministrem Przemysłu i Handlu, Ministrem Robót Publicznych, Ministrem Pracy i Opieki Społecznej i Ministrem Poczt i Telegrafów, — o ustaleniu wysokości kosztów doręczania przez urzędy gminne i magistraty wezwań i innych pism urzędowych w postępowaniu administracyjnym.

(Dz. U. R. P. z dnia 29 grudnia 1930 r. Nr 92, poz. 719.)

Na podstawie art. 122, art. 23 i art. 105 ust. 1 i 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341) zarządza się co następuje:

§ 1. Koszta doręczania przez urzędy gminne i magistraty w myśl art. 23 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym wezwań i innych pism urzędowych ustala się w wysokości podwójnej każdoczesnej opłaty pocztowej za list zwykły najniższej wagi.

1. P. uw. do art. 26 rozp. o post. adm.

2. Sprawę wynagrodzenia dla gmin za doręczanie pism władz skarbowych reguluje art. 147 ordynacji podatkowej (Dz. U. R. P. Nr 3/1936 poz. 16).

§ 2. Zwrot gminom kosztów, o których mowa w § 1, następuje zasadniczo równocześnie z zarządzeniem doręczenia, w gotówce albo w znaczkach pocztowych.

Władze państwowe i samorządowe, pozostające w częstej łączności z gminą w zakresie doręczania wezwań i innych pism urzędowych, mogą zwracać tej gminie koszta, o których mowa w § 1, ryczałtem, w stałych odstępach czasu, oznaczonych przez te władze w porozumieniu z gminą.

§ 3. W przypadkach, przewidzianych w art. 105 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym, zwrot kosztów doręczenia następuje na poczet kosztów postępowania administracyjnego, obciążających stronę.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

3.
ROZPORZĄDZENIE MINISTRA POCZT I TELEGRAFÓW

z dnia 5 stycznia 1931 r.

o doręczaniu przez pocztę pism urzędowych i wezwań, wysyłanych w postępowaniu administracyjnym.

(Monitor Polski Nr 17, poz. 29).

Na podstawie art. 17 ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U.

R. P. Nr 58, poz. 584) i art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1927 r. w sprawie ustanowienia urzędu Ministra Poczt i Telegrafów (Dz. U. R. P. Nr 5, poz. 26), zarządzam, co następuje:

§ 1. Wezwania i inne pisma urzędowe, które w myśl art. 23 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341) są wysyłane w postępowaniu administracyjnym przez władze i urzędy administracji państwowej i samorządu terytorialnego, mogą być doręczane także przez urzędy i agencje pocztowe.

§ 2. Władze i urzędy administracji państwowej oraz samorządu terytorialnego wysyłają wezwania i pisma, o których mowa w § 1 niniejszego rozporządzenia, w kopertach przez siebie sporządzonych, ze złączonym z nimi zwrotnym potwierdzeniem doręczenia (odbioru).. Na stronie adresowej koperty winien być umieszczony napis: „Postępowanie administracyjne".

§ 3. Wezwania i pisma w postępowaniu administracyjnym mają być nadawane jako przesyłki polecone za pomocą pocztowych książek nadawczych do rąk urzędnika pocztowego.

§ 4. Wezwania i pisma, o których mowa w § 1 niniejszego rozporządzenia, wysyłane w postępowaniu administracyjnym do adresatów, zamieszkałych w miejscowości, w której władze i urzędy, nadające te przesyłki, mają swoje siedziby, podlegają całkowitej opłacie taryfowej, wysyłane zaś przez władze i urzędy państwowe do adresatów, zamieszkałych w miejscowościach poza siedzibą danej władzy lub urzędu, są wolne od opłaty pocztowej.

Wezwania i pisma władz i urzędów samorządu terytorialnego, jeśli one dotyczą spraw wykonywanych przez te władze i urzędy w poruczonym zakresie działania i są wysyłane w postępowaniu administracyjnym do adresatów, zamieszkałych w miejscowościach poza siedzibą danej władzy lub urzędu, podlegają opłacie taryfowej za polecenie i za zwrotne potwierdzenie doręczenia (odbioru).

§ 5. Doręczanie przez urzędy i agencje pocztowe wezwań i pism, o których mowa w poprzednich §§, uskutecznia się wyłącznie w miejscowym okręgu doręczeń i w okręgu listonosza wiejskiego.

Pisma i wezwania adresowane do miejscowości, znajdującej się w zamiejscowym okręgu pocztowym, lub do których listonosz wiejski nie dochodzi, będą zwracane władzy (urzędowi), wysyłającej (cemu), z podaniem przyczyny niedoręczenia.

§ 6. Pisma, wymienione w § 1 tego rozporządzenia, należy doręczać zasadniczo adresatowi, a gdy to okaże się niemożliwe z powodu chwilowej nieobecności adresata — można je doręczyć dorosłemu domownikowi, zarządcy nieruchomości lub przedsiębiorstwa adresata, rządcy, lub dozorcy domu, a w ostateczności temu z sąsiadów adresata, który zobowiąże się do oddania mu pisma.

§ 7. Adresat obowiązany jest pokwitować odbiór pisma własnoręcznie, umieszczając datę oraz swój podpis tak na pocztowym dowodzie odbioru (karcie doręczeń), jak i na zwrotnym potwierdzeniu doręczenia (odbioru). W razie chwilowej nieobecności adresata — osoba, podejmująca za niego pismo, obowiązana jest pokwitować odbiór pisma na pocztowym dowodzie odbioru i na zwrotnym potwierdzeniu doręczenia (odbioru) w sposób następujący:

„za chwilowo nieobecnego N. N. (imię i nazwisko adresata) dla oddania odebrałem dnia . . . roku . . . B. B", czytelny podpis odbierającego, wskazanie jego charakteru lub stosunku do adresata, wedle wskazówek, podanych w § 6.

§ 8. Zwrotne potwierdzenie doręczenia (odbioru) na pisma, doręczone według przepisów § 6, odsyła urząd pocztowy (agencja) pod adresem urzędu pocztowego (agencji), w którym pismo nadano, celem doręczenia władzy wysyłającej za pokwitowaniem odbioru.

§ 9. Jeżeli adresat odmówił przyjęcia wezwania lub pisma, wówczas pismo z adnotacją o tym w odpowiedniej rubryce zwrotnego potwierdzenia doręczenia (odbioru), uczynioną przez doręczyciela i potwierdzoną jego podpisem, zwraca się władzy (urzędowi), wysyłającej za pokwitowaniem odbioru. W tym wypadku doręczenie uważa się za dokonane.

§ 10. Jeżeli pismo nie może być doręczone ani adresatowi z powodu jego chwilowej nieobecności, ani innym osobom, o których mowa w § 6, z powodu nieobecności tych ostatnich w miejscu lub w pobliżu miejsca doręczenia, albo z powodu ich odmowy przyjęcia pisma, wówczas pismo składa się w oddawczym urzędzie pocztowym (agencji) i wywiesza się o tym ogłoszenie: a) na drzwiach mieszkania adresata lub na drzwiach lokalu, w którym adresat pracuje, albo na bramie jego nieruchomości lub przedsiębiorstwa, a prócz tego, b) w oddawczym urzędzie pocztowym (agencji).

Po dokonaniu tych czynności, pismo uważa się za prawnie doręczone.

Na zwrotnym potwierdzeniu doręczenia (odbioru) w ten sposób doręczonych pism, oznacza oddawczy urząd pocztowy (agencja) czas, miejsce i sposób doręczenia — po czym umieściwszy na nim odcisk datownika oraz podpis urzędnika — przesyła je niezwłocznie pod adresem nadawczego urzędu pocztowego (agencji), celem doręczenia władzy lub urzędowi wysyłającemu za pokwitowaniem odbioru.

Pismo zaś złożone w urzędzie pocztowym (agencji) pozostaje tam przez 30 dni, w ciągu których może adresat je podjąć. Po upływie te-

go terminu urząd pocztowy (agencja) zwraca pismo władzy (urzędowi) wysyłającej z adnotacją, że w powyższym terminie pisma nie podjęto.

§ 11. Pisma niedoręczalne, to znaczy w wypadkach, gdy adresat zmarł, wyjechał z danej miejscowości na stałe, lub na czas dłuższy, bliżej nieokreślony, albo jest w danej miejscowości nieznany, zwraca się władzy (urzędowi) wysyłającej z dokładnym podaniem na odwrotnej stronie zwrotnego potwierdzenia doręczenia (odbioru) przyczyny niedoręczenia pisma, oraz uwag, ułatwiających odnalezienie adresata, gdyby uzyskanie potrzebnych do tego wiadomości w miejscu doręczenia było możliwe.

§ 12. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej.

4.

ROZPORZADZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 22 marca 1928 r.

O POSTĘPOWANIU PRZYMUSOWYM W ADMINISTRACJI.

(Dz. U. R. P. z dnia 24.III. 1928 r. Nr 36, poz. 342)

w brzemieniu znowelizowanym rozprządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 624) i z dnia 22 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976) oraz dekretem z dnia 26 października 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 284).

Na podstawie art. 44 ustł 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

I. PRZEPISY OGÓLNE.

Art. 1. Niniejsze rozporządzenie reguluje sposób wprowadzania w życie za pomocą odpowiednich środków przymusowych:

a) obowiązujących przepisów prawnych;

b) orzeczeń, zarządzeń, nakazów i zakazów władz administracyjnych, wydawanych przez nie w celu wykonywania ustaw i rozporządzeń.

W zakresie wykonywania ważnie zapadłych orzeczeń lub zarządzeń władze administracyjne ani ich organa nie mogą dowolnie interpretować wspomnianych orzeczeń czy zarządzeń, będących formalną podstawą czynności wykonawczych. Przeciwnie, z istoty rzeczy wynika, że te czynności mają ściśle odpowiadać swej podstawie formalnej. Prawo domagania się tego strony nabywają z mocy wykonalnych orzeczeń i zarządzeń, a temu prawu odpowiada obowiązek władz wykonawczych i nadzorczych przestrzegania powyższej zasady. Stronom więc jako bezpośrednio zainteresowanym, nie można w tym zakresie odmówić możności obrony swoich zagrożonych — ich zdaniem — praw w toku instancji administracyjnych, jak również możności skontrolowania w drodze skargi do N. T. A. legalności stanowiska instancji ostatniej, oczywiście tylko co do zgodności czynności wykonawczych z ich formalną podstawą, a więc czy stanowisko władzy nie jest dowolne. (z motywów wyroku N. T. A. z 19.XI. 1936 r. l. rej. 83/34. O. P. A. Nr 1752).

Art. 2. Władzami administracyjnymi w rozumieniu niniejszego rozporządzenia są wszystkie władze, urzędy i organa państwowe i komunalne w zakresie swych funkcyj publicznoprawnych, określonych w przepisach o ustroju tych władz, oraz w szczegółowych ustawach i rozporządzeniach, o ile rozporządzenie niniejsze nie przewiduje wyjątków.

1. P. pod art. 24 — wyrok z 25.VI. 1930 r. l. rej. 4125/28. Z. W. Nr 266 A.

Art. 3. Postępowanie przymusowe, o którym mowa w rozporządzeniu niniejszym, dotyczy:

a) obowiązku zapłaty świadczeń pieniężnych;

b) innych świadczeń i czynności względnie pewnego określonego zachowania się (zaniechania, znoszenia).

1. P. pod art. 24 — wyrok z 25.VI. 1930 r. l. rej. 4125/28. Z. W. Nr 266 A.

Art. 4. Środkami przymusowymi w administracyjnym postępowaniu przymusowym są:

a) kara pieniężna celem przymuszenia;

b) egzekucja na majątku;

c) wykonanie zastępcze;

d) przymus bezpośredni.

1. P. pod art. 5 wyrok z 11.XII. 1930 r. l. rej. 1270/29. Z. W. Nr 324 A.

Art. 5. 1) W administracyjnym postępowaniu przymusowym należy stosować zawsze najłagodniejszy środek przymusowy, który według oceny władzy prowadzi do celu.

2) Egzekucję na majątku wolno przeprowadzać tylko o tyle, o ile przez to nie będzie zagrożone minimum utrzymania osoby zobowiązanej oraz tych osób, które ona utrzymuje w wykonaniu ustawowego obowiązku.

1. Z treści art. art. 4 i 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu przymusowym w administracji z 22 marca 1928 poz. 342 Dz. Ust. wynika, iż władzy służy prawo oceny, który ze wskazanych w tym rozporządzeniu środków przymusowych może być w każdym poszczególnym wypadku uznany jako bardziej od innych celowy i łagodny (wyrok z 11.XII. 1930 r. l. rej. 1270/29. Z. W. Nr 324A).

Art. 6. 1) Zastosowanie przymusu administracyjnego należy utrzymać w granicach niezbędnej potrzeby.

2) Stosowanie przymusu ustaje natychmiast z chwilą osiągnięcia zamierzonych skutków, w szczególności, jeśli obowiązku dopełniono, albo jeśli dopełnienie go stało się bezprzedmiotowe lub dla zobowiązanego niemożliwe do wykonania. Środek przymusowy, którego zastosowaniem zagrożono, nie będzie stosowany, jeśli zagrożenie cel swój osiągnęło.

3) Środki przymusowe będą stosowane niezależnie od kar czy to administracyjnych czy sądowych, przewidzianych w poszczególnych przepisach za ich przekroczenie lub naruszenie.

II. WŁADZE I ORGANA EGZEKUCYJNE.

Art. 7. 1) Władzą egzekucyjną w powiecie jest powiatowa władza administracji ogólnej, o ile rozporządzenie niniejsze nie przewiduje wyjątków.

2) Zarządy gmin są władzami egzekucyjnymi w następujących przypadkach:

a) w razie egzekwowania przez gminę własnych jej należności, nie mających charakteru danin komunalnych, a opartych na szczególnych tytułach;

b) w razie przymuszania przez gminę do czynności lub zaniechań w zakresie samorządowym lub zleconym w myśl przepisów szczególnych;

c) w razie gdy przepisy szczególne, wydane po dniu 23 kwietnia 1928 r., poruczają gminom egzekwowanie pewnych cudzych należności.

3) Władza egzekucyjna zarządza egzekucję i czuwa nad jej przeprowadzeniem.

Art. 8. 1) Organami egzekucyjnymi są organa wykonawcze państwowe lub gminne, powołane lub wyznaczone w trybie ust. 2 przez władze do przeprowadzenia czynności egzekucyjnych.

2) Minister *Spraw Wewnętrznych* **wyda przepisy, regulujące tryb powoływania albo wyznaczania w poszczególnych przypadkach lub dla poszczególnych grup spraw, organów egzekucyjnych państwowych i gminnych, ich urzędowania i sposobu ich wynagradzania.**

Kompetencje Ministra Spraw Wewnętrznych, przewidziane w rozporządzeniu, przejął Minister Administracji Publicznej, a w odniesieniu do terenu Ziem Odzyskanych — Minister Ziem Odzyskanych.

Art. 9. Jeżeli podstawą egzekucji ma być tytuł egzekucyjny, pochodzący od władz państwowych lub komunalnych, zaopatrzony rygorem wykonalności, mogą te władze zwracać się bezpośrednio do władz gminnych z żądaniem przeprowadzenia egzekucji, o ile wartość świadczenia względnie przedmiotu egzekucji nie przekracza sumy, jaką oznaczy wojewoda w drodze rozporządzenia.

Art. 10. Władza egzekucyjna może, o ile wartość świadczenia pieniężnego przekracza 10.000 zł, przekazać tytuł egzekucyjny właściwemu sądowi celem wdrożenia egzekucji według przepisów obowiązujących dla sądowego postępowania egzekucyjnego.

Art. 11. Instytucje, którym przysługuje prawo egzekucji w trybie administracyjnym (art. 24 p. b) i art. 25 ust. 2), mogą zamiast do władz egzekucyjnych przesłać tytuł egzekucyjny do sądu celem wdrożenia egzekucji według przepisów obowiązujących dla sądowego postępowania egzekucyjnego.

Art. 12. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi warunki i sposób zastosowania przepisów postępowania cywilnego do egzekucji należności administracyjnych przez władze sądowe, w wypadkach przez niniejsze rozporządzenie przewidzianych.

P. rozp. Min. Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 1930 r. o warunkach i sposobie zastosowania przez władze sądowe przepisów postępowania cywilnego do egzekucji należności administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 481).

Art. 13. 1) Organa wykonawcze, powołane do utrzymania publicznego bezpieczeństwa, spokoju i porządku, są uprawnione w tym zakresie do bezpośredniego stosowania, w wypadkach niecierpiących zwłoki, środków przymusowych bez tytułu wykonawczego, przewidzianego w art. 14, w szczególności także na podstawie zarządzeń ogólnych, podanych do powszechnej wiadomości, w sposób w miejscu przyjęty.

2) To samo prawo przysługuje również innym władzom administracyjnym w wypadkach przewidzianych przez przepisy specjalne.

III. ZASADY POSTĘPOWANIA.

Art. 14. 1) Podstawą wdrożenia postępowania przymusowego jest tytuł wykonawczy. Tytułem tym są:

a) postanowienia obowiązujących przepisów prawnych, o ile z nich bezpośrednio wynika obowiązek wyraźnego świadczenia (zaniechania, znoszenia), bez potrzeby wydania przez władzę specjalnego aktu;

b) zarządzenia ogólne władzy, przewidziane przez prawo, a skierowane bądź do ogółu, bądź do określonej grupy osób;

c) dotyczące poszczególnych osób orzeczenia, zarządzenia, nakazy lub zakazy, przewidziane przez prawo.

2. Obowiązujące przepisy regulują warunki wykonalności tytułów wykonawczych oraz wypadki, w których wniesienie środków prawnych jest dopuszczalne, względnie w których nie wstrzymuje wykonania.

1. Co się zaś tyczy nieprawomocności orzeczeń Wojewody, to przede wszystkim wbrew twierdzeniu skargi, art. 14 rozporządzenia o postępowaniu prymusowym bynajmniej nie wymaga prawomocności orzeczeń i zarządzeń władz, mających stanowić tytuł wykonawczy do wdrożenia postępowania przymusowego, lecz w ustępie drugim odsyła do właściwych przepisów obowiązujących, które określają warunki wykonalności tytułów i wypadki, w których wniesienie środków prawnych jest dopuszczalne, względnie w których nie wstrzymuje wykonania. Chodzi zatem o to tylko, ażeby odnośna decyzja władzy ulegała wykonaniu. W sprawie niniejszej Wojewoda Krakowski, rozpoznając odwołanie skarżącej od decyzji Magistratu m. Krakowa, orzekł zgodnie z art. 82 i 73 rozporządzenia Prezydenta o postępowaniu admini-

stracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust., jako instancja ostateczna, w myśl zaś art. 4 ustawy z 3 sierpnia 1922 poz. 400/26 Dz. Ust., (obecnie art. 62 prawa o N. T. A. — poz. 806 Dz. Ust. z r. 1932 — przyp.) wniesienie skargi do N. T. A. nie wstrzymuje samo przez się wykonania zaskarżonego ostatecznego orzeczenia lub zarządzenia władz (z motywów wyroku z 11.XII 1930 r. l. rej. 1270/29. Z. W. Nr 324 A.).

2. Przepis, objęty art. 14 ust. 1 lit. c)) rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 22 marca 1928 o postępowaniu przymusowym w administracji poz. 342 Dz. Ust., nie upoważnia władzy egzekucyjnej do merytorycznego badania uzasadnienia wymienionych w przepisie tym tytułów wykonawczych (wyrok N. T. A. z 8.X. 1934 r. l. rej. 10760/32 O. P. A. Nr 1032).

Art. 15. Organom egzekucyjnym nie przysługuje prawo badania ważności zarządzenia egzekucyjnego.

Art. 16. 1) Zastosowanie środków przymusowych przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu będzie zawsze poprzedzone zagrożeniem, w którym należy wymienić termin, po upływie którego przymus będzie zastosowany, oraz wskazać środek przymusowy.

2) Zagrożenie może być zawarte bądź w tytule egzekucyjnym określonym w art. 14 punkcie b i c, bądź w osobnym piśmie, a w przypadkach, przewidzianych w art. 13, oraz tam, gdzie tytułem egzekucyjnym jest obowiązujący przepis prawny (art. 14 pkt. a), — zakomunikowane ustnie.

1. Z wywodów skargi i wywodów odpowiedzi pozwanej władzy wynika, że między stronami nie ma sporu, iż wezwanie Starosty z 19 października 1934 r. jest co do swej istoty wezwaniem zagrożeniem, przewidzianym w art. 16 prawa o postępowaniu przymusowym w administracji. Wezwanie — zagrożenie z powołanego artykułu poprzedza według postanowień tegoż artykułu zastosowanie środków przymusowych. Otóż już z tego postanowienia wynika, że zagrożenie wezwanie nie poprzedza zarządzenia egzekucyjnego, jak to przyjęła pozwana władza, lecz, że takie wezwanie zagrożenie jest już samo przez się jednym z zarządzeń egzekucyjnych, przewidzianych w ustawie, że poprzedza ono inne zarządzenie egzekucyjne, mianowicie co do zastosowania stosownego środka przymusowego. Z zestawienia postanowień art. 16 z postanowieniami art. 14 i 15 omawianego prawa wynika, że wezwanie zagrożenie narówni z zastosowaniem środka przymusowego objęte jest postępowaniem przymusowym, że wezwanie zagrożenie co najwyżej może być traktowane jako wdrożenie wzmiankowanego postępowania i że ma się opierać na tytule wykonawczym na równi z zarządzeniem o stosowaniu środków przymusowych.

Postanowienie więc art. 18 omawianego prawa o dopuszczalności odwołań od zarządzeń egzekucyjnych dotyczy także zagrożeń, przewidzianych w art. 16 tegoż prawa (z motywów wyroku z 30.XII 1937 r. l. rej. 2181/36 Z. W. Nr 1490 A).

Art. 17. 1) Władza egzekucyjna może wydać w granicach niezbędnej potrzeby tymczasowe zarządzenia dla zabezpieczenia wykonania (dopełnienia), o ile zachodzi niebezpieczeństwo, że osoba zobowiązana uchyli się od świadczenia za pomocą dyspozycji przedmiotami majątkowymi, za pomocą umów z osobami trzecimi lub w inny sposób, albo będzie uniemożliwiać względnie utrudniać wykonanie.

2) Tymczasowe zarządzenia są natychmiast wykonalne.

1. Wydając tymczasowe zarządzenia dla zabezpieczenia wykonania z powodu niebezpieczeństwa, że osoba zobowiązana będzie uniemożliwiać lub utrudniać wykonanie, władza egzekucyjna powinna wyjaśnić w decyzji, jakie okoliczności wzbudziły w niej przeświadczenie o zachodzącym niebezpieczeństwie (wyrok N. T. A. z 9.X 1933 r. l. rej. 7074/30 O. P. A. Nr 691).

Art. 18. 1) Przeciw zarządzeniu egzekucyjnemu służy odwołanie zarówno temu, przeciw komu egzekucja jest skierowana, jak i wnioskodawcy, wyłącznie z tego powodu, że:

a) zarządzenie egzekucyjne jest niezgodne z tytułem egzekucyjnym, albo

b) zarządzono środki przymusowe, które nie są przewidziane w niniejszym rozporządzeniu albo są sprzeczne z postanowieniami art. 5.

2) Zobowiązanemu służy ponadto odwołanie z tego powodu, że egzekucja jest niedopuszczalna.

3) Odwołanie nie ma mocy wstrzymującej.

1. P. pod art. 1 motywy wyroku z 19.XI 1936 r. l. rej. 83/34 O. P. A. Nr 1762.

2. P. pod art. 16 motywy wyroku z 30.XII 1937 r. l. rej. 2181/36. Z. W. Nr 1490 A.

Art. 19. Władza egzekucyjna może tymczasowo wstrzymać w całości lub częściowo zastosowanie środka egzekucyjnego, o ile nie zachodzi obawa, że wnioskodawca będzie narażony na niepowetowaną szkodę albo, że interes publiczny nie będzie w ten sposób naruszony. Równocześnie władza egzekucyjna winna zawiadomić władzę, która wydała tytuł egzekucyjny, celem ostatecznego rozstrzygnięcia.

Art. 20. Odwołania w sprawach egzekucyjnych rozstrzyga ostatecznie:

a) wojewoda *(Komisarz Rządu)* **co do odwołań skierowanych przeciw zarządzeniom egzekucyjnym władz administracyjnych, *Komisarz Rządu* co do odwołań przeciw zarządzeniom egzekucyjnym *magistratu* m. st. Warszawy;**

b) powiatowa władza administracji ogólnej, o ile są skierowane przeciw organom gminnym.

Art. 21. 1) W obrębie urzędów państwowych i komunalnych oraz budynków kolejowych,

wojskowych i *policyjnych* organa egzekucyjne mogą przeprowadzać egzekucję po uprzednim zawiadomieniu naczelników odnośnych władz względnie zarządców budynków.

2) W wypadku prowadzenia egzekucji w budynkach wojskowych lub na okrętach wojennych, komendanci tych objektów wojskowych wyznaczają organ wojskowy celem asystowania przy czynnościach egzekucyjnych.

Bliższe postanowienia o obowiązkach tego organu określi rozporządzenie Ministra *Spraw Wojskowych* w porozumieniu z *Ministrem Spraw Wewnętrznych*.

P. rozp. Min. Spr. Wojsk. z dnia 19 lipca 1930 r. o obowiązkach organów wojskowych, asystujących w postępowaniu przymusowym w administracji przy czynnościach egzekucyjnych w budynkach wojskowych lub na okrętach wojennych (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 457).

Art. 22. Z wyjątkiem wypadków, w których zwłoka grozi niebezpieczeństwem, wolno przeprowadzać egzekucję jedynie w porze dziennej i w dni powszednie.

Art. 23. W razie śmierci zobowiązanego lub jego oczywistego zaginięcia organ egzekucyjny wstrzyma dalsze czynności egzekucyjne i przedłoży sprawę do decyzji władzy egzekucyjnej, wszakże przeprowadzenie tymczasowych zarządzeń, przewidzianych w art. 17, jest w tym wypadku dopuszczalne.

IV. EGZEKUCJA ŚWIADCZEŃ PIENIĘŻNYCH

P. ustawę z dnia 10 marca 1932 r. o przyjęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe oraz o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 328), oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 580) i z dnia 25 czerwca 1932 r. o wyłączeniu niektórych rodzajów świadczeń pieniężnych spod egzekucji urzędów skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 581).

Art. 24. Egzekucja świadczeń pieniężnych w myśl niniejszego rozporządzenia dotyczy:

a) wszelkich świadczeń pieniężnych, nakładanych z tytułu publiczno-prawnego w zakresie administracji państwowej i komunalnej, oraz innych instytucji prawa publicznego, z wyjątkiem świadczeń z tytułu danin publicznych i monopoli, jak również świadczeń na rzecz instytucji ubezpieczeń społecznych (art. 57);

b) wszelkich świadczeń pieniężnych, nieprzewidzianych w punkcie a), którym obowiązujące przepisy przyznają prawo ściągalności w trybie administracyjnym.

1. Skarga zarzuca obrazę art. 2 i 24 powołanego wyżej rozporządzenia o postępowaniu przymusowym w administracji, wywodząc, że wodociągi i urządzenia kanalizacyjne są to dochodowe przedsiębiorstwa komunalne, za korzystanie z których opłaty, jako nie oparte na tytule publiczno-prawnym, mogą być ściągane jedynie w drodze wytoczenia powództwa przed właściwym sądem. Zapatrywanie to nie jest trafne. W myśl rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej z 16 marca 1928 o zaopatrywaniu ludności w wodę i o usuwaniu nieczystości i wód opadowych poz. 310 i 311 Dz. Ust. — piecza nad należytym zaopatrzeniem ludności w wodę do picia i dla potrzeb gospodarczych, tudzież piecza nad należytym usuwaniem nieczystości i wód opadowych należy do obowiązku gmin (art. 1), którym w tym celu zostało przyznane wyłączne prawo budowy i utrzymania wodociągów dla użytku publicznego oraz sieci kanalizacyjnej (art. 7 rozporządzenia o zaopatrywaniu ludności w wodę i art. 6 rozporządzenia o usuwaniu nieczystości). Ponadto w myśl art. 9 rozporządzenia o zaopatrywaniu ludności w wodę i art. 8 rozporządzenia o usuwaniu nieczystości oraz art. 410 pkt. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 16 lutego 1928 o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli poz. 202 Dz. Ust. (jednolity tekst rozp. o prawie budowlanym poz. 216/1932 Dz. Ust. — przyp.) może być nałożony w drodze przepisów miejscowych na właścicieli nieruchomości obowiązek przyłączenia nieruchomości do urządzonej względnie administrowanej przez gminę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej z ustanowieniem opłat za korzystanie z urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Z powyższych postanowień wynika, że urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne, jak to już N. T. A. orzekł w wyroku z 30 grudnia 1929 l. rej. 1495/27, są niewątpliwie prowadzone przez związki komunalne w celach socjalnych, a zatem chociaż mogą przynosić zyski, to jednak nie mogą być uważane za przedsiębiorstwa dochodowe, eksploatowane przez gminy w celach zarobkowych, lecz są zakładami użyteczności publicznej, których zakładanie i utrzymywanie wchodzi w zakres administracji gminy, jako jednostki samorządowej, powołanej w pierwszym rzędzie do zapewnienia swoim mieszkańcom warunków zdrowotnych i kulturalnych. Pobierane przez gminę opłaty za korzystanie z wymienionych urządzeń mają zatem, wbrew mniemaniu strony skarżącej, wyraźny charakter świadczeń pieniężnych, nakładanych przez gminy z tytułu publiczno-prawnego w zakresie administracji komunalnej, o których mowa w art. 24 cytowanego wyżej rozporządzenia o postępowaniu przymusowym w administracji i które w myśl art. 2 i 3 tegoż rozporządzenia podlegają ściągnięciu w drodze egzekucji administracyjnej (z motywów wyroku N. T. A. z 25.VI. 1930 r. l. rej. 4125/28. Z. W. Nr 266 A.).

Art. 25. 1) Tytuł egzekucyjny dla świadczeń, o których mowa w art. 24, o ile nie wynika bezpośrednio z ustawy lub rozporządzenia, stanowią orzeczenia (nakazy płatnicze) oraz wykazy zaległości, wydane przez instytucję do tego powołaną, i zaopatrzone przez nią stwierdzeniem, iż pretensja prawnie dojrzała do egzekucji.

2. Jeżeli tytuł egzekucyjny nie pochodzi od władzy państwowej lub samorządowej, winien, o ile ma podlegać egzekucji administracyjnej

(art. 11) zawierać potwierdzenie przez władzę egzekucyjną, czy tytuł ten ze względu na uprawnienia instytucji do wystawiania go podlega egzekucji.

Art. 26. 1) Egzekucję świadczeń pieniężnych przeprowadza się:

a) przez zajęcie i sprzedaż z przetargu publicznego rzeczy ruchomych;

b) przez zajęcie znajdujących się w posiadaniu zobowiązanego pieniędzy;

c) przez zajęcie sum pieniężnych lub innego majątku ruchomego, stanowiących własność zobowiązanego, a znajdujących się u osób trzecich;

d) przez zajęcie płac lub innych dochodów przypadających zobowiązanemu.

2) W razie potrzeby zastosowania innych środków egzekucyjnych władza egzekucyjna zwraca się do sądu (art. 12).

Art. 27. Egzekucję poprzedza się upomnieniem zobowiązanego z zagrożeniem wdrożenia po upływie dni siedmiu środków w art. 26 wskazanych.

Art. 28. Nie ulega egzekucji majątek ruchomy, wyłączony od egzekucyjnego zajęcia na mocy przepisów obowiązujących przy egzekucji sądowej.

Art. 29. 1) Zajęciu podlegają przede wszystkim ruchomości, należące do gospodarstwa domowego, następnie dopiero ruchomości należące do gospodarstwa zarobkowego.

2) Z ruchomości należących do gospodarstwa domowego ulegają zajęciu przede wszystkim przedmioty zbytkowe, jak kosztowności, klejnoty i papiery wartościowe, następnie gotówka.

3) Zobowiązanemu służy jednak w każdym razie prawo żądać, aby wskazane przezeń przedmioty nie były zajęte, jeżeli inne pozostałe według oszacowania wystarczają na zaspokojenie egzekwowanej należności.

Art. 30. 1) Gdy zobowiązany nie wskaże majątku dostatecznego do przeprowadzenia egzekucji, a zachodzi uzasadnione podejrzenie, że majątek taki ukryto, organa egzekucyjne są uprawnione do przeprowadzenia rewizji domowej i nawet osobistej.

2) Rewizji osobistej kobiet mogą dokonywać tylko kobiety.

3) Rewizję osobistą w stosunku do osób wojskowych przeprowadza organ wojskowy, wyznaczony przez władzę wojskową — w obecności organu egzekucyjnego.

4) Sposób przeprowadzania rewizji osobistej określi szczegółowe rozporządzenie.

P. rozp. Min. Spr. Wewn. z dnia 23 sierpnia 1932 r. o sposobie przeprowadzania rewizji osobistej w postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 89, poz. 751).

Art. 31. 1) Organ egzekucyjny wezwie asystencji miejscowych organów bezpieczeństwa:

a) jeżeli spotkał się z oporem zobowiązanego lub innych osób;

b) jeżeli pomieszczenie, w którym mają być dokonywane czynności egzekucyjne, jest zamknięte.

2) Jeżeli czynności egzekucyjne mają być przeprowadzone w nieobecności zobowiązanego, organ egzekucyjny przybierze świadka, którym mogą być osoby dorosłe należące do domowników lub pracowników zobowiązanego albo osoby sprawujące nadzór nad jego mieniem.

Art. 32. W razie zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej, administracyjny tytuł egzekucyjny łącznie z protokołami dokonanych czynności przekazuje się sądowemu organowi egzekucyjnemu, celem dalszego prowadzenia egzekucji.

Art. 33. 1) Zajęcie ruchomości następuje przez ich protokolarne opisanie i oszacowanie.

2) Przedmioty, do których rości sobie prawo osoba trzecia, zamieszcza się w spisie z zaznaczeniem, kto do nich rości sobie prawo i z jakiego tytułu.

3) Jeśli zgłoszone prawo osoby trzeciej nie budzi wątpliwości, władza egzekucyjna zwalnia z pod zajęcia objęte tym prawem rzeczy. W innych przypadkach zajęte przedmioty mogą być zwolnione tylko na mocy decyzji sądowej.

Art. 34. Zajęte przedmioty organ egzekucyjny odpowiednio oznacza i pozostawia na miejscu pod dozorem dłużnika lub tych osób trzecich, które na to wyrażą swą zgodę, bądź też, gdy jest to konieczne dla zabezpieczenia wyników egzekucji, zarządza przeniesienie ich na skład na koszt zobowiązanego.

Art. 35. Osoba, pod której dozór odddano zajęte przedmioty, odpowiada majątkowo za zachowanie ich w całości, a to niezależnie od odpowiedzialności karnej na wypadek sprzeniewierzenia.

Art. 36. 1) Sprzedaż zajętych przedmiotów w drodze przetargu publicznego następuje najwcześniej w 2 tygodnie po zajęciu, o ile właściciel nie wyrazi zgody na termin wcześniejszy.

2) Sprzedaż następuje z reguły w miejscu, gdzie zdeponowano zajęte przedmioty.

3) O czasie i miejscu sprzedaży należy podać do wiadomości publicznej co najmniej na tydzień przed sprzedażą.

Art. 37. 1) Przetarg publiczny przeprowadza organ egzekucyjny.

2) Właściciel obecny przy sprzedaży ma prawo żądać, aby pewne przedmioty były sprzedane wcześniej niż inne.

Art. 38. Licytant ofiarujący najwyższą cenę, po jej złożeniu na ręce organu egzekucyjnego staje się właścicielem sprzedawanej rzeczy. Osoba, uchylająca się od niezwłocznego uiszczenia zaofiarowanej przez się ceny, traci prawo do nabycia sprzedawanej rzeczy i uczestniczenia w dalszym przetargu. Ponadto ulega ona ukaraniu w trybie administracyjnym grzywną do *100* złotych.

W myśl art. 1 dekretu z dnia 16 listopada 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 372) górna granica grzywny, określonej w art. 38 rozp. ulega dziesięciokrotnemu podwyższeniu tj. do sumy 1.000 zł.

Art. 39. Przetarg publiczny poczytuje się za niedoszły do skutku, jeżeli w nim nie weźmie udziału co najmniej dwóch licytantów, jak również, jeżeli żaden z uczestniczących nie poda ceny wyższej ponad oszacowanie.

Art. 40. 1) Nowy przetarg publiczny może być wyznaczony po podaniu o tym do publicznej wiadomości co najmniej na 3 dni przed jego terminem.

2) Na drugim przetargu publicznym mienie może być sprzedane nawet niżej oszacowania.

Art. 41. Zajęte papiery wartościowe na okazaciela, według uznania władzy egzekucyjnej mogą być bądź sprzedane z przetargu publicznego na giełdzie, bądź przejęte po kursie giełdowym z dnia zajęcia, na pokrycie należności egzekwowanej i kosztów egzekucyjnych.

Art. 42. Zajęcie sum pieniężnych lub innego majątku ruchomego zobowiązanego, znajdujących się u osób trzecich (fizycznych lub prawnych), bądź w urzędach i instytucjach państwowych, jako też od tych osób lub instytucyj zobowiązanemu należnych, uskutecznia się przez doręczenie osobie, u której zajmowany majątek się znajduje, względnie od której należy się on zobowiązanemu, wezwania, zobowiązującego tę osobę do wydania całego należnego zobowiązanemu majątku, do wysokości sumy egzekwowanej wraz z kosztami egzekucji, na ręce organu egzekucyjnego, a to pod rygorem odpowiedzialności za straty wyniknąć mogące skutkiem niedopełnienia tego obowiązku.

1. „Na mocy art. 42 i 43 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 o postepowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. poz. 342) w razie niewykonania przez osobę trzecią wezwania, zobowiązującego ją do wydania mienia, należnego od niej na rzecz dłużnika administracji, osoba ta odpowiada za straty, mogące stąd wyniknąć, ale rozporządzenie to nie przewiduje, aby następstwem niewykonania tego zobowiązania mogło być przymusowe ściągnięcie należności skarbowej z majątku trzeciej osoby; z zestawienia przepisów tych wynika, że nałożenie sekwestru z tytułu danin komunalnych na należności, przypadające płatnikowi od osoby trzeciej, nie uprawnia władz komunalnych do egzekucji danin tych z mienia osoby trzeciej"; (z motywów orzeczenia S. N. z 14.III. 1934 r, L. C. I. 2538/33. Z. O. I. C. S. N. Nr 661/1934).

Art. 43. 1) Zajęcie płac lub innych dochodów, przypadających zobowiązanemu, uskutecznia się przez doręczenie osobie względnie urzędowi, zobowiązanym do uiszczenia, wezwania o dokonanie potrąceń w wysokości nie przekraczającej granicy przez prawo ustalonej, aż do całkowitego pokrycia egzekwowanej należności wraz z kosztami egzekucji, oraz o niezwłoczne przekazywanie uzyskanych w ten sposób sum na ręce organu egzekucyjnego, a to pod rygorem odpowiedzialności za straty wyniknąć mogące skutkiem niedopełnienia tego obowiązku.

2) W stosunku do uposażenia osób wojskowych, potrącenia uskutecznia się w trybie i na zasadach przewidzianych w ustawie z 2 kwietnia 1925 r. o potrąceniach z uposażenia osób wojskowych (Dz. U. R. P. Nr 45, poz. 312) względnie w rozporządzeniach na podstawie tej ustawy wydanych.

Jednolity tekst ustawy wymienionej w ust. 2 art. 43 o zmienionym tytule (ustawa z dnia 2 kwietnia 1925 r. o potrąceniach z uposażenia i zaopatrzenia emerytalnego osób wojskowych oraz funkcjonariuszów państwowych w administracji wojskowej) ogłoszono w Dz. U. R. P. z r. 1933 w Nr 58 pod poz. 439.

P. pod art. 42 — wyrok S. N. z 14.III. 1934 r. L. C. I. 2538/33. Z. O. I. C. S. N. Nr 661/1934.

V. EGZEKUCJA INNYCH ŚWIADCZEŃ; WYKONANIE ZASTĘPCZE.

Art. 44. 1) Jeżeli zobowiązany do świadczenia robocizny lub do świadczeń w naturze nie wypełnia tego obowiązku albo wcale, albo niezupełnie, albo nie w należytym czasie, władza nakaże wykonanie brakującego świadczenia na jego koszt i niebezpieczeństwo, przy czym może użyć do tego celu sił pociągowych, narzędzi i materiałów należących do egzekuta. Urosłe z tego powodu wydatki będą ściągnięte od zobowiązanego w trybie przewidzianym w niniejszym rozporządzeniu dla egzekucji świadczeń pieniężnych.

2) W razie potrzeby władza egzekucyjna może nakazać zobowiązanemu zaliczenie naprzód sumy kosztów z zastrzeżeniem późniejszego rozliczenia się. Taki nakaz stanowi tytuł egzekucyjny.

VI. KARA PIENIĘŻNA CELEM PRZYMUSZENIA.

Art. 45. Jeżeli chodzi o czynność, która z powodu swoich właściwości nie może być spełniona zastępczo przez osobę trzecią, albo jeśli z góry wiadomo, że zobowiązany nie będzie w stanie pokryć kosztów zastępczego wykonania, albo jeśli chodzi o zmuszenie do spełnienia obowiązku znoszenia czegoś albo zaniechania — stosuje się karę pieniężną celem przymuszenia.

Art. 46. Egzekucja rozpoczyna się zagrożeniem karą pieniężną celem przymuszenia na wypadek oporu lub zwłoki; kara pieniężna celem przymuszenia staje się wykonalną z chwilą, kiedy nastąpiły okoliczności w zagrożeniu przewidziane, tj. skoro zakazany czyn popełniono lub nakazanej czynności w terminie nie wykonano.

Art. 47. 1) Kara pieniężna celem przymuszenia może być wymierzona zarówno osobom fizycznym jak prawnym, a także osobom nieletnim.

2) Odnośnie do osób prawnych jako też osób nieletnich, może być zastosowana tylko kara pieniężna; jednakże w stosunku do prawnych zastępców osób prawnych nie będących osobami prawa publicnzego może być stosowany prócz kary pieniężnej także areszt zastępczy (art. 48). Za uiszczenie kary pieniężnej wyznaczonej prawnym zastępcom tych osób prawnych odpowiadają solidarnie te osoby prawne i ich prawni zastępcy.

Art. 48. 1) Kara pieniężna celem przymuszenia może być stosowana kilkakrotnie w tym samym lub coraz wyższym wymiarze, nie może jednak każdorazowy wymiar przekraczać sumy 500 z ł bądź 5 dni aresztu na przypadek niemożności zapłacenia kary.

2) O wykonanie kary zastępczego aresztu, nałożonej na osobę wojskową, należy zwrócić się do władz wojskowych.

VII. PRZYMUS BEZPOŚREDNI.

Art. 49. Bezpośredni przymus może być stosowany do zmuszenia do znoszenia lub zaniechania, albo celem ochrony wykonywanej czynności, lub wykonanego dzieła. Poza tym przymus bezpośredni bedzie stosowany tylko wówczas, gdy inne środki egzekucyjne okażą się bezskuteczne, albo gdy zastosowanie niezwłoczne przymusu jest konieczne ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę dla interesu publicznego, ze względu na bezpośrednie niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia ludzi, lub dla mienia prywatnego w szerszym rozmiarze, albo gdy ustawa wyraźnie stosowanie tego środka przewiduje.

Art. 50. 1) Użycie przymusu bezpośredniego polega na zagrożeniu tym środkiem egzekucyjnym ze strony organu egzekwującego, po czym następuje wezwanie organów asystencyjnych.

2) W wypadkach, w których organa względnie władze wymienione w art. 13 są uprawnione osobiście zastosować przymus bezpośredni w braku organów asystencyjnych — działają one według przepisów o asystencji.

3) W wypadkach, w których władze administracyjne wykonują orzeczenia wyższych instancyj i same obejmują bezpośrednie wykonanie, są one uprawnione do stosowania przymusu bezpośredniego.

1. Użycie przymusu bezpośredniego bez uprzedniego zagrożenia ze strony władzy egzekucyjnej jest niezgodne z ustawą, (wyrok N. T. A. z 9.X. 1933 r. l. rej. 7074/30. O. P. A. Nr 691).

VIII. PRZEPISY KOŃCOWE.

Art. 51. 1) Koszty przymusowego postępowania administracyjnego obciążają zobowiązanego i będą ściągnięte w trybie przewidzianym dla egzekucji świadczeń pieniężnych.

2) W razie nieścigalności koszta postępowania przymusowego ponosi władza, której organa egzekucję przeprowadzały, o ile specjalne przepisy nie stanowią inaczej.

Art. 52. Minister *Spraw Wewnętrznych* w drodze rozporządzenia określi sposób i zasady ustalania wysokości kosztów egzekucyjnych. Do czasu wydania tego rozporządzenia wysokość kosztów ustalać będą w każdym poszczególnym przypadku władze egzekucyjne w zależności od wysokości poczynionych wydatków albo przy analogicznym zastosowaniu przepisów art. 54.

P. uw. do art. 8.

Art. 53. 1) Od należności pieniężnych, nieuiszczonych z winy płatnika w terminie płatności, pobierane będą na rzecz władz i instytucji, którym przypadają te należności, — począwszy od 15 dnia po upływie terminu płatności, — kary za zwłokę w wysokości 2% miesięcznie od zaległych sum, przy czym miesiąc zaczęty liczy się za cały.

2) Określona w ust. 1 wysokość kar za zwłokę może być obniżona rozporządzeniem Rady Ministrów.

3) Minister *Spraw Wewnętrznych* w porozumieniu z Ministrem Skarbu i interesowanym ministrem, może w drodze rozporządzenia obniżać wysokość kar za zwłokę dla poszczególnych rodzajów należności.

4) Od należności, których spłata została odroczona lub rozłożona na raty przez odnośną władzę, względnie instytucję lub jej upoważniony do tego organ, pobiera się odsetki za zwłokę tylko wtedy, gdy przy sposobności odroczenia lub rozłożenia na raty zostały oznaczone, i to w takiej wysokości, w jakiej je ustalono.

1. P. rozp. Rady Min: 1) z dnia 12 listopada 1930 r. w sprawie obniżenia kar za zwłokę przy egzekucjach należności Stowarzyszeń Dozoru nad kotłami za wykonywanie dozoru nad kotłami parowymi (Dz. U. R. P. Nr 79, poz. 617), 2) z dnia 27 kwietnia 1932 r. w sprawie obniżenia kar za zwłokę od zaległych należności Skarbu Państwa powstałych w związku z przebudową ustroju rolnego (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 404), 3) z dnia 22 lutego 1933 r. o obniżeniu kar za zwłokę przy egzekucjach należności pieniężnych w postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 94).

2. P. uw. do art. 8.

Art. 54. 1) Gminy, przeprowadzające egzekucję należności pieniężnych stosownie do postanowień rozporządzenia niniejszego, pobierają na swoją rzecz odszkodowanie w następującej wysokości:

a) od kwot nieprzekraczających 500 zł... 3% ściągniętych kwot, nie mniej jednak niż 5 zł;

b) od kwot większych niż 500 zł, a nieprzekraczających 200 zł... 2% ściągniętych kwot, nie mniej jednak niż 15 zł;

c) od kwot ponad 2000 zł... 1% ściągniętych kwot, nie mniej niż 40 zł, a nie więcej jednak niż 250 zł.

2) Odszkodowanie, o którym mowa w ustępie pierwszym obciąża płatnika (zobowiązanego).

Art. 55. Przepis art. 2 rozporządzenia niniejszego odnosi się również do państwowego zarządu kolejowego.

Art. 56. Przepisy rozporządzenia niniejszego nie dotyczą dziedziny danin publicznych i monopoli.

Art. 57. Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej wydane w porozumieniu z Ministrem *Spraw Wewnętrznych*, przystosuje zasady niniejszego rozporządzenia do egzekucji w dziedzinie ubezpieczeń społecznych przez wprowadzenie w nim odpowiednich zmian stosownie do odmiennych potrzeb instytucji ubezpieczeń społecznych, oraz ustali termin wprowadzenia w życie zmienionego w powyższy sposób rozporządzenia; do powyższego terminu zachowują moc obowiązującą przepisy dotychczasowe, normujące egzekucję w tym zakresie.

P. uw. do art. 8.

Art. 58. Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych, wydane w porozumieniu z Ministrem *Spraw Wewnętrznych*, ustali przepisy o wyłączeniach spod postanowień niniejszego rozporządzenia osób korzystających ze specjalnych przywilejów na podstawie prawa międzynarodowego.

P. uw. do art. 8.

Art. 59. utracił moc obow. w związku z postanowieniami art. I, VII i IX przepisów z 27.X. 1932 r. wprowadzających prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (Dz. U. R. P. Nr 93, poz. 804).

Art. 60. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi *Spraw Wewnętrznych* w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

P. uw. do art. 8.

Art. 61. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 30 dni po ogłoszeniu i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej. Równocześnie traci moc obowiązującą art. 112 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o oganizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr 11, poz. 86), powołany również w art. 113 tego rozporządzenia, jako też wszelkie przepisy sprzeczne z postanowieniami rozporządzenia niniejszego.

5.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

z dnia 19 lipca 1930 r.

w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych o obowiązkach organów wojskowych, asystujących w postępowaniu przymusowym w administracji przy czynnościach egzekucyjnych w budynkach wojskowych lub na okrętach wojennych.

(Dz. U. R. P. z dnia 1 sierpnia 1930 r. Nr 54, poz. 457).

Na podstawie art. 21 ustęp ostatni rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342) zarządza się co następuje:

§ 1. W rozumieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342) budynkiem wojskowym jest każda budowa lub pomieszczenie, pozostające pod zarządem władzy wojskowej, okrętem wojennym zaś każdy obiekt pływający żeglugi śródlądowej lub morskiej, pozostający pod zarządem władzy wojskowej.

§ 2. Obowiązek asystowania organów wojskowych przy czynnościach egzekucyjnych w budynkach wojskowych lub na okrętach wojennych dotyczy czynności egzekucyjnych, przedsiębranych zarówno przeciw osobom wojskowym, jak i przeciw innym osobom, zamieszkałym lub przebywającym w budynkach wojskowych lub na okrętach wojennych.

§ 3. Organ egzekucyjny (art. 7 pkt. 2 i art. 8 pkt. 2) przed przystąpieniem do czynności egzekucyjnej w budynku wojskowym lub na okręcie wojennym powinien zawiadomić o tym komendanta budynku wojskowego lub okrętu wojennego, okazując temuż upoważnienie do przeprowadzenia czynności egzekucyjnej.

§ 4. Władzy wojskowej nie przysługuje prawo badania legalności upoważnienia, wymienionego w § 3, ani też zakresu uprawnień organu egzekucyjnego.

§ 5. Komendant budynku wojskowego lub okrętu wojennego nie może zabronić organowi egzekucyjnemu, legitymującemu się w myśl § 3, wykonania czynności egzekucyjnej.

§ 6. Celem asystowania przy czynności egzekucyjnej wyznacza komendant budynku wojskowego lub okrętu wojennego w pierwszym rzędzie organ inspekcyjny lub dyżurny, w razie zaś braku takiego organu lub zachodzących przeszkód — inną osobę wojskową.

Do asystowania przy czynnościach egzekucyjnych przeciw szeregowym należy wyznaczać podoficerów, przeciw oficerom — oficera w równym lub wyższym stopniu służbowym.

§ 7. Obowiązkiem organu asystencyjnego jest być obecnym przez cały czas przy czynności egzekucyjnej oraz czuwać, by przy tej czynności nie zostały naruszone interesy lub powaga wojska. W szczególności organ asystencyjny powinien zarządzić wydalenie z miejsca czynności egzekucyjnej tych osób, które według przepisów dla danej czynności nie biorą w niej udziału.

Organ asystencyjny jest obowiązany zachować w tajemnicy fakty, które doszły do jego wiadomości przy sposobności asystowania przy czynności egzekucyjnej.

§ 8. Organowi asystencyjnemu nie wolno wkraczać w zakres służbowych czynności organu egzekucyjnego ani też utrudniać mu wykonania jego obowiązków.

W celu niedopuszczenia do omyłkowego zajęcia przedmiotów, stanowiących własność Skarbu Państwa, organ asystencyjny powinien

udzelić stosownych wyjaśnień organowi egzekucyjnemu, a jeżeli mimo to zajęcie takich przedmiotów zostanie uskutecznione (protokolarne opisanie i oszacowanie) jest obowiązkiem organu asystencyjnego zgłosić sprzeciw i zażądać uwidocznienia tego sprzeciwu w protokole.

§ 9. Jeżeli czynność egzekucyjna, skierowana przeciw dłużnikowi, którym jest osoba wojskowa, pełniąca czynną służbę wojskową, zdaniem organu egzekucyjnego, wymaga przeprowadzenia u dłużnika rewizji osobistej, — rewizję tę przeprowadza organ asystencyjny w obecności organu egzekucyjnego (art. 30 ust. 3).

Znalezione przy rewizji osobistej przedmioty, mające ulec zajęciu, organ asystencyjny doręcza organowi egzekucyjnemu.

§ 10. Organ asystencyjny po skończeniu czynności egzekucyjnej podpisuje protokół tej czynności.

§ 11. Organ asystencyjny składa pisemny meldunek z przebiegu czynności asystencyjnej przełożonemu, który go do tej czynności wyznaczył. W meldunku należy przedstawić czas trwania czynności egzekucyjnej, jej przebieg, oraz ewentualny zgłoszony sprzeciw (§ 8).

§ 12. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

6.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 13 sierpnia 1930 r.

o warunkach i sposobie zastosowania przez władze sądowe przepisów postępowania cywilnego do egzekucji należności administracyjnych.

(Dz. U. R. P. z dnia 26 sierpnia 1930 r. Nr 59, poz. 481) w brzmieniu zmienionym rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 96, poz. 740).

Na podstawie art. 12 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342) zarządza się co następuje:

§ 1. W drodze egzekucji sądowej mogą być ściągane:

1) należności pieniężne z tytułu publicznoprawnego, nakładane w zakresie swych uprawnień przez władze państwowe i komunalne oraz inne instytucje prawa publicznego, jeżeli należność przekracza 10.000 złotych — a bez względu na wysokość należności, jeżeli egzekucja ma być skierowana do majątku nieruchomego, do wierzytelności lub praw zabezpieczonych na nieruchomościach, albo jeżeli mają być zastosowane przepisy o wyjawieniu majątku pod przysięgą lub o odszukaniu mienia dłużnika;

2) bez względu na wysokość — należności innych instytucji, którym szczególne przepisy przyznają prawo egzekucji w trybie administracyjnym.

§ 2. Tryb egzekucji sądowej jest wyłącznie właściwy dla ściągania należności administracyjnych, w razie zbiegu egzekucji administracyjnej z egzekucją sądową w odniesieniu do tego samego przedmiotu majątkowego. W tym przypadku zajęcie uzyskane w toku egzekucji administracyjnej ma w sądowym postępowaniu egzekucyjnym te same skutki pod względem mocy prawnej i prawa pierwszeństwa, co zajęcie sądowe.

§ 3. Skierowanie na drogę sądową egzekucji należności wymienionych w punkcie 1) § 1 należy do władzy egzekucyjnej (powiatowej władzy administracji ogólnej).

Skierowanie na drogę sądową egzekucji należności wymienionych w punkcie 2) § 1 należy do instytucji, od której tytuł egzekucyjny pochodzi. Również władza egzekucyjna może skierować egzekucję tych należności na drogę sądową, gdy zachodzą warunki wymienione w punkcie 1) § 1, uzasadniające drogę egzekucji sądowej dla należności w punkcie tym wymienionych.

§ 4. Podstawą sądowej egzekucji należności administracyjnych jest tytuł egzekucyjny, który stanowią orzeczenia (nakazy płatnicze) oraz wykazy zaległości wydane przez instytucje do tego powołane.

Winny one być zaopatrzone stwierdzeniem, że należność prawnie dojrzała do egzekucji.

§ 5. W postępowaniu sądowym nie wyłączając postępowania o wydanie tytułu wykonawczego (§ 6), udzielenie klauzuli wykonawczej lub o dozwolenie egzekucji (§ 8), władza lub instytucja, od której tytuł pochodzi, działa jako wierzyciel egzekwujący.

§ 6 — 8, regulujące tryb postępowania w związku z przepisami dzielnicowych ustaw post. cyw. i post. egzek. utraciły moc obowiązującą z chwilą wejścia w życie kodeksu postępowania cywilnego (jeden tekst poz. 934/1932).

§ 9. Sąd właściwy do rozpatrzenia podania o wydanie tytułu wykonawczego (§ 6), wniosku o udzielenie klauzuli wykonawczej (§ 7), lub o dozwolenie egzekucji (§ 8), zbada, czy tytuł egzekucyjny wydany został w zakresie uprawnień tej władzy lub instytucji, od której pochodzi.

P. uw. do § 6 — 8 rozp.

§ 10. Przepisy niniejszego rozporządzenia nie mają zastosowania do egzekucji należności z tytułu danin publicznych, monopoli i ubezpieczeń społecznych oraz do egzekucji podpadających pod przepisy ustawy z dnia 3 sierpnia 1897 r. (Zb. Ust. Pruskich str. 388).

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie piętnastego dnia po ogłoszeniu i obowiązuje na obszarze całej Rzeczypospolitej, z wyjątkiem okręgu sądu apelacyjnego w Katowicach.

7.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 23 sierpnia 1932 r.

o sposobie przeprowadzania rewizji osobistej w postępowaniu przymusowym w administracji.

(Dz. U.R.P. z dnia 18 października 1932 r. Nr 89, poz. 751).

Na podstawie art. 30 ust. 4 i art. 60 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342) zarządza się co następuje:

§ 1. Gdy przy egzekucji świadczeń pieniężnych zobowiązany nie wskaże majątku dostatecznego do pokrycia egzekwowanej należności, a zachodzi uzasadnione podejrzenie, że majątek taki ukryto, wolno organowi egzekucyjnemu przeprowadzić rewizję osobistą zobowiązanego, jednak jedynie przy sposobności przeprowadzania u niego rewizji domowej i gdy zastano go w rewidowanym mieszkaniu.

§ 2. Rewizję osobistą należy zawsze poprzedzić ustnym wezwaniem zobowiązanego do natychmiastowego dobrowolnego wręczenia organowi egzekucyjnemu posiadanych przy sobie pieniędzy, walorów i przedmiotów wartościowych. Wezwania dokonywa organ egzekucyjny.

O ile zobowiązany wręczył organowi egzekucyjnemu pieniądze, walory lub przedmioty wystarczające do zaspokojenia egzekwowanych należności, organ egzekucyjny winien rewizji zaniechać.

§ 3. Gdy zobowiązany nie uczynił zadość wezwaniu organu egzekucyjnego lub uczynił to w sposób niezupełny lub niedostateczny — wolno organowi egzekucyjnemu przeprowadzić u niego rewizję osobistą.

§ 4. Rewizja osobista polega na przeszukaniu ubrania na zobowiązanym. Przeszukania należy dokonywać z zachowaniem należnych względów dla osoby rewidowanej.

§ 5. Osobami uprawnionymi do przeprowadzania osobistej rewizji u kobiet będą jedynie osoby płci żeńskiej specjalnie do tego upoważnione przez władze egzekucyjne. Znalezione przy rewizji przedmioty winny być niezwłocznie doręczone organowi egzekucyjnemu.

§ 6. W wypadku gdy osoba zobowiązana stara się uniknąć rewizji osobistej przez opuszczenie mieszkania lub innym sposobem, wolno organowi egzekucyjnemu przeszkodzić temu przy użyciu asystencji organów bezpieczeństwa publicznego.

§ 7. Przepisy rozporządzenia niniejszego nie mają zastosowania do osób wojskowych.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

8.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 12 listopada 1930 r.

w sprawie obniżenia kar za zwłokę przy egzekucjach należności Stowarzyszeń Dozoru nad Kotłami za wykonywanie dozoru nad kotłami parowymi.

(Dz. U. R. P. z dnia 27 listopada 1930 r. Nr 79, poz. 617).

Na podstawie art. 53 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342) zarządza się co następuje:

§ 1. Kary za zwłokę, pobierane od opłat za dozór nad kotłami parowymi w trybie art. 53 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342), obniża się z 2% miesięcznie do 1% miesięcznie.

§ 2. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi *Spraw Wewnętrznych* w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

Kompetencje Ministra Spraw Wewnętrznych w zakresie wykonania rozporządzenia przejął Minister Administracji Publicznej (wzgl. Min. Ziem Odzyskanych), kompetencje Ministra Przemysłu i Handlu — Minister Przemysłu.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

9.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 27 kwietnia 1932 r.

w sprawie obniżenia kar za zwłokę od zaległych należności Skarbu Państwa powstałych w związku z przebudową ustroju rolnego.

(Dz. U. R. P. z dnia 11 maja 1932 r. Nr 39, poz. 404).

Na podstawie art. 53 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342) zarządza się co następuje:

§ 1. Kary za zwłokę, pobierane od należności i opłat na rzecz Skarbu Państwa w związku z przebudową ustroju rolnego w myśl art. 53 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342), obniża się do $^1/_2$% miesięcznie.

§ 2. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi *Spraw Wewnętrznych* w porozumieniu z Ministrami *Reform Rolnych* i Skarbu.

[1] Kompetencje Ministra Reform Rolnych w zakresie wykonania rozporządzenia przejął Minister Rolnictwa i Reform Rolnych (rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. o ustanowieniu urzędu ministra Rolnictwa i Reform Rolnych — Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 480), kompetencje Min. Spr Wewn. — Minister Administracji Publicznej i Min. Ziem Odzyskanych.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

10.
ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 22 lutego 1933 r.

o obniżeniu kar za zwłokę przy egzekucjach należności pieniężnych w postępowaniu przymusowym w administracji.

(Dz. U. R. P. z dnia 8 marca 1933 r. Nr 14, poz. 94).

Na podstawie art. 53 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342) zarządza się co następuje:

§ 1. Kary za zwłokę, pobierane od należności pieniężnych w trybie art. 53 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342), obniża się do 1% miesięcznie.

§ 2. Postanowienie § 1 nie dotyczy należności specjalnych, od których kary za zwłokę określają inne rozporządzenia Rady Ministrów wydane na podstawie art. 53 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu przymusowym w administracji.

§ 3. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi *Spraw Wewnętrznych* w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Kompetencje Ministra Spraw Wewnętrznych w zakresie wykonania rozporządzenia przejął Minister Administracji Publicznej i Min. Ziem Odzyskanych.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie traci moc rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 lutego 1932 r. w sprawie obniżenia kar za zwłokę przy egzekucjach należności pieniężnych w postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 19, poz. 133).

11.
USTAWA

z dnia 10 marca 1932 r.

o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe oraz o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych.

(Dz. U. R. P. z dnia 18 kwietnia 1932 r. Nr 32, poz. 328)

w brzmieniu znowelizowanym dekretem z dnia 26 października 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 283).

Art. 1. (1) Do przymusowego ściągania wszelkiego rodzaju świadczeń pieniężnych, które mogą być ściągane na podstawie obowiązujących przepisów w trybie administracyjnym, właściwe są wyłącznie urzędy skarbowe.

(2) Rada Ministrów władna jest czynić w drodze rozporządzeń wyjątki od zasady, wyrażonej w stępie 1). Rozporządzenia te określają rodzaje świadczeń pieniężnych, podmioty uprawnione do ich ściągania oraz przepisy, które będą miały zastosowanie do przymusowego ściągania tych świadczeń.

Art. 2. Grzywny, kary pieniężne, nawiązki, opłaty i koszty, orzeczone w sądowym postępowaniu karnym, mogą być ściągane na polecenie władzy sądowej lub prokuratorskiej bądź w myśl przepisów, zawartych w pkt. 1 i 2 art. 1 niniejszej ustawy, bądź na zasadzie dotychczasowych przepisów przez sądowe organa egzekucyjne.

Art. 3. (1) Podstawą wdrożenia postępowania przymusowego jest tytuł wykonawczy.

(2) Obowiązujące przepisy określają tytuły wykonawcze oraz regulują warunki wykonalności tytułów wykonawczych, jak również regulują wypadki, w których wniesienie środków prawnych jest dopuszczalne lub nie wstrzymuje wykonania. W razie braku przepisów w tym zakresie, mogą być one wydawane przez Radę Ministrów w drodze rozporządzeń.

Art. 4. (1) Upoważnia się Radę Ministrów do wydania w drodze rozporządzeń przepisów, normujących całokształt postępowania egzekucyjnego władz skarbowych w stosunku do wszelkiego rodzaju należności skarbowych oraz do świadczeń pieniężnych, przewidzianych w niniejszej ustawie. Przepisy te mogą obejmować również sprawy, związane ze sposobem wymierzania i wysokością kosztów egzekucyjnych, oraz normować wypadki przekazywania egzekucji skarbowej do sądowego postępowania egzekucyjnego.

(2) Rozporządzenia te winny natomiast przewidzieć:

1) że przeprowadzanie licytacji nieruchomości dozwolone jest na całym obszarze Rzeczypospolitej tylko w drodze sądowej w myśl obowiązujących przepisów ustawodawstwa cywilnego;

2) że co do nieruchomości z przeznaczenia będzie obowiązywał art. 28 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342);

3) że przy przeprowadzaniu licytacji ruchomości będą obowiązywały przepisy art. 39 i 40 powyższego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 4a. Rada Ministrów może ustalić szczególny tryb przymusowego ściągania świadczeń pieniężnych (art. 1) od przedsiębiorstw zarobkowych nie utrzymujących stałych zakładów, nie wyłączając sprzedaży ruchomości

tych przedsiębiorstw w trybie doraźnym, natychmiast po zajęciu ruchomości i po cenie niższej od rynkowej.

Art. 5. Wykonanie niniejszej ustawy poruczа się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 6. (1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje od dnia wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów, określonego w art. 4, na całym obszarze Rzeczypospolitej. Upoważnia się Radę Ministrów do ustalania w drodze rozporządzeń, jakie przepisy niniejszej ustawy i w jakich terminach tracą swą moc.

(2) Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy zawiesza się na czas jej obowiązywania wszelkie przepisy, sprzeczne z niniejszą ustawą.

12.
ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW
z dnia 25 czerwca 1932 r.

o wyłączeniu niektórych rodzajów świadczeń pieniężnych spod egzekucji urzędów skarbowych.

(Dz. U. R. P. z dnia 22 lipca 1932 r. Nr 62, poz. 581), w brzmieniu znowelizowanym rozporządzeniami Rady Ministrów z dnia 15 maja 1937 r. (Dz. U. R. P Nr 43, poz. 341) i z dnia 12 września 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 241).

Na podstawie art. 1 ust. 2) ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe oraz o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 328) zarządza się co następuje:

§ 1. Określona w art. 1 ust. 1) ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe oraz o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 328) właściwość urzędów skarbowych do przymusowego ściągania świadczeń pieniężnych, które mogą być ściągane na podstawie obowiązujących przepisów w trybie administracyjnym, nie obejmuje następujących należności:

a) należności wynikających z zarządzeń administracyjnych władz wojskowych, a potrącanych w trybie ustawy z dnia 2 kwietnia 1925 r. o potrąceniach z uposażenia i zaopatrzenia emerytalnego osób wojskowych oraz funkcjonariuszów państwowych w administracji wojskowej (Dz. U. R. P. z r. 1933 Nr 58, poz. 439);

b) taks, opłat i kar na rzecz funduszu kuracyjnego, pobieranych na podstawie art. 34 pkt. 2 i art. 35 pkt. 6 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o uzdrowiskach (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 254), w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 331);

c) należności, wymienionych w art. 33 ustawy z dnia 10 czerwca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 117, poz. 966), w brzmieniu zmienionym dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 września 1936 r. (Dz. U R. P. Nr 77, poz. 539);

d) należności Banku Gospodarstwa Krajowego zarówno na rzecz funduszów własnych Banku jak i na rzecz funduszów powierzonych mu do likwidacji lub administracji niezależnie od tego, czy należności te oparte są na tytułach powstałych przed objęciem przez Bank likwidacji lub administracji, czy też na tytułach powstałych po tym terminie;

e) należności z tytułu świadczeń pieniężnych na rzecz związków samorządu terytorialnego.

§ 2. Egzekucję należności przeprowadzają o ile chodzi o:

a) należności, wymienione w § 1 lit. a) — władze wojskowe na podstawie przepisów dotychczasowych;

b) należności wymienione w § 1 lit. b) — wydziały wykonawcze komisji uzdrowiskowych na podstawie przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342) ze zmianami później wprowadzonymi;

c) należności, wymienione w § 1 lit. c) i d) — według wyboru Państwowego Banku Rolnego względnie Banku Gospodarstwa Krajowego, albo urzędy skarbowe, albo władze sądowe;

d) należności, wymienione w § 1 lit. e) — władze samorządu terytorialnego na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 580) wraz z późniejszymi zmianami.

§ 3. Wykonanie niniejszego rozporządzenia poruczа się Ministrom: Skarbu, Sprawiedliwości, *Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych* oraz Reform Rolnych — każdemu we właściwym zakresie działania.

W zakresie wykonania rozporządzenia kompetencje Ministra Spraw Wojskowych przejął Minister Obrony Narodowej, kompetencje Ministra Spraw Wewnętrznych — Minister Administracji Publicznej i Min. Ziem Odzyskanych, kompetencje Ministra Reform Rolnych — Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 sierpnia 1932 r.

13.
ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW
z dnia 25 czerwca 1932 r.

o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych.

(Dz. U. R. P. z dnia 22 lipca 1932 r Nr 62, poz. 580) w brzmieniu znowelizowanym rozporządzeniami Rady Ministrów: z dnia 2 stycznia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 4 poz. 24), z dnia 28 stycznia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 78), z dnia 15 maja 1937 r. (Dz. U. R P. Nr 43, poz 340) i z dnia 26 października 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 292).

Na podstawie art. 3 i 4 ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe oraz o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 328) zarządza się co następuje:

CZĘŚĆ I.

PRZEPISY OGÓLNE.

Dział I.

Postanowienia wstępne.

§ 1. Egzekucję wszelkiego rodzaju świadczeń pieniężnych, które mogą być ściągane na podstawie obowiązujących przepisów w trybie administracyjnym, przeprowadzają urzędy skarbowe według przepisów niniejszego rozporządzenia, o ile rozporządzenia Rady Ministrów, wydane na podstawie art. 1 ust. (2) ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe oraz o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 328) inaczej nie stanowią.

§ 2. (1) Egzekucja w trybie administracyjnym jest dopuszczalna tylko z ruchomości oraz z wierzytelności pieniężnych i praw majątkowych nie zabezpieczonych na nieruchomości lub na wierzytelności hipotecznej.

(2) Egzekucja z nieruchomości łącznie z przedmiotami mającymi przymiot prawny rzeczy nieruchomych (przynależności nieruchomości, nieruchomości z przeznaczenia), nie wyłączając egzekucji przez przymusowy zarząd nieruchomości, jak również z wierzytelności pieniężnych i praw majątkowych zabezpieczonych na nieruchomości lub wierzytelności hipotecznej dopuszczalna jest tylko w drodze sądowej. Egzekucja sądowa może być jednak wszczęta tylko wówczas, gdyby środki egzekucyjne, przeprowadzone w trybie administracyjnym, okazały się bezskuteczne lub według słusznego domniemania nie odniosłyby skutku.

(3) Osobne rozporządzenie określi przypadki, warunki i sposób zastosowania przez władze sądowe przepisów postępowania cywilnego do egzekucji sądowej należności ściąganych na podstawie niniejszego rozporządzenia. Aż do wydania tego rozporządzenia będzie miało odpowiednie zastosowanie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 1930 r. o warunkach i sposobie zastosowania przez władze sądowe przepisów postępowania cywilnego do egzekucji należności administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 481).

§ 3. (1) W razie zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej co do przedmiotu lub prawa majątkowego — administracyjny tytuł wykonawczy łącznie z protokołami dokonanych czynności zostanie przekazany sądowi celem dalszego prowadzenia egzekucji. W tym przypadku zajęcie, uzyskane w toku egzekucji administracyjnej, ma w sądowym postępowaniu egzekucyjnym te same skutki pod względem mocy prawnej i prawa pierwszeństwa, co zajęcie dokonane w toku egzekucji sądowej, o ile Skarbowi Państwa względnie innemu wierzycielowi, którego należność jest ściągana, nie służy ustawowe prawo pierwszeństwa zaspokojenia z przedmiotu egzekucji. Szczegółowe postanowienia w tym względzie zostaną wydane w drodze osobnego rozporządzenia. Aż do wydania tego rozporządzenia będzie miało odpowiednie zastosowanie rozporządzenie powołane w § 2 ust. (3).

(2) W razie zbiegu egzekucji administracyjnej, prowadzonej przez urząd skarbowy, z egzekucją administracyjną, prowadzoną przez inną władzę, przeciwko temu samemu zobowiązanemu akta egzekucyjne przekazuje się urzędowi skarbowemu celem dalszego prowadzenia egzekucji. Czynności dokonane przed przekazaniem tych akt zachowują moc prawną.

§ 4. (1) Egzekucja skierowana być winna przeciwko bezpośrednio obowiązanemu do uiszczenia należności.

(2) Egzekucja może być skierowana również przeciwko innym zobowiązanym, a mianowicie — przeciwko osobom, które według istniejących przepisów są obowiązane do zapłacenia tej należności lub odpowiedzialne są za jej uiszczenie.

§ 5. Wierzycielem w rozumieniu niniejszego rozporządzenia jest władza lub instytucja żądająca ściągnięcia należności. Wierzyciel może upoważnić zarząd gminy wiejskiej za jego zgodą i umówionym wynagrodzeniem do zastępowania go jako wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych z tym, że koszty jakie w postępowaniu egzekucyjnym ponosi wierzyciel, obciążają wierzyciela.

Dział II.

Właściwość oraz zakres działania władz i organów egzekucyjnych.

§ 6. (1) Wyłącznie urzędy skarbowe są powołane:

a) do przymusowego ściągania w trybie administracyjnym świadczeń pieniężnych, wymienionych w § 1,

b) do poczynienia kroków celem przymusowego ściągania w drodze sądowej świadczeń, wymienionych w § 1, w przypadkach, w których droga egzekucji sądowej tych należności jest przewidziana w niniejszym rozporządzeniu.

(2) Przewidziane w art. 2 ustawy z dnia 10 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 328) prawo wyboru drogi egzekucyjnej służy władzy sądowej lub prokuratorskiej w toku całego postępowania egzekucyjnego, przewidzianego w niniejszym rozporządzeniu.

§ 7. Gdy wezwany urząd skarbowy ma uzasadnione wątpliwości co do możności wykonania wniosku bądź z powodu swej niewłaściwości, bądź też z tego powodu, że czynności, do których dokonania został wezwany, są oczywiście niedopuszczalne, — winien on zakomunikować te wątpliwości wierzycielowi. O ile wierzyciel nadal podtrzymuje swój wniosek, a wezwany urząd skarbowy odmawia wykonania, — sprawę rozstrzyga ostatecznie izba skarbowa bezpośrednio przełożona nad urzędem wezwanym.

§ 8. Właściwym do czynności, wymienionych w § 6, jest urząd skarbowy w granicach swego terytorialnego zakresu działania.

§ 9. Gdy urząd skarbowy jest terytorialnie niewłaściwy do przeprowadzenia czynności egzekucyjnych, winien on wezwać o ich przeprowadzenie terytorialnie właściwy urząd skarbowy.

§ 10. (1) Organem egzekucyjnym jest poborca skarbowy lub inny funkcjonariusz, któremu urząd skarbowy zleci przeprowadzenie czynności egzekucyjnej.

(2) W miastach, będących siedzibą dwu lub więcej urzędów skarbowych obejmujących okręgi miejskie, właściwość organów egzekucyjnych każdego z tych urzędów rozciąga się na cały obszar miast.

(3) Organom egzekucyjnym nie służy prawo badania ważności zarządzenia egzekucyjnego.

§ 11. Czynności urzędu skarbowego i organu egzekucyjnego są ważne niezależnie od tego, czy dokonane zostały przez właściwy terytorialnie urząd skarbowy lub organ egzekucyjny.

§ 12. Ogólne kierownictwo, nadzór oraz pieczа nad ścisłym jednolitym wykonywaniem przepisów egzekucyjnych należy do Ministra Skarbu, a nad wykonywaniem tych przepisów przez władze samorządu terytorialnego — do Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej.

Dział III.
Wszczęcie i podstawa egzekucji. Czynności egzekucyjne.

§ 13. (1) Egzekucję wszczyna się na wniosek wierzyciela, skierowany do właściwego urzędu skarbowego.

(2) Przed skierowaniem wniosku egzekucyjnego do urzędu skarbowego wierzyciel powinien wysłać zobowiązanemu pisemne upomnienie z zagrożeniem wdrożenia kroków egzekucyjnych przez właściwą władzę egzekucyjną, jeżeli zobowiązany w terminie 14 dni od doręczenia upomnienia nie wpłaci wierzycielowi poszukiwanej należności.

(3) Jedno upomnienie może obejmować kilka różnych należności wierzyciela, poszukiwanych u tego samego zobowiązanego.

(4) Jeżeli zarządy gmin wiejskich pobierają na podstawie odrębnych przepisów należności nietylko własne ale i innych wierzycieli, mają one prawo wysyłania upomnień także na należności innych wierzycieli. W przypadku, gdy zajdzie potrzeba upomnienia tego samego zobowiązanego o zapłatę kilku należności, wysyła się jedno upomnienie.

(5) Koszty upomnienia wynoszą 1% zaległości, nie mniej jednak niż 5 zł, a nie więcej niż 100 zł. Koszty upomnienia przypadają wierzycielowi, a w przypadkach, przewidzianych w ustępie (4) — gminie wiejskiej. Kwoty kosztów upomnienia zaokrągla się wzwyż do pełnego złotego.

(6) Podstawę obliczenia kosztów upomnienia stanowi ogólna suma zaległości wraz z karami za zwłokę, objęta poszczególnym upomnieniem.

(7) Obowiązek uiszczenia kosztów upomnienia powstaje z chwilą doręczenia upomnienia.

§ 13a. (1) We wniosku egzekucyjnym, do którego należy dołączyć tytuł wykonawczy wraz z odpisem oraz dowód doręczenia upomnienia, wierzyciel winien wskazać imię, nazwisko i adres zobowiązanego, należność poszukiwaną i sposób egzekucji oraz zaznaczyć, że tytuł wykonawczy dojrzał do egzekucji.

(2) Wierzyciel w jednym wniosku może wskazać kilka sposobów egzekucji przeciwko temu samemu zobowiązanemu.

((3) Jeżeli egzekucja z jednego majątku zobowiązanego oczywiście wystarczy na zaspokojenie wierzyciela, zobowiązany może żądać zawieszenia egzekucji z innego majątku.

§ 14. (1) Tytuł wykonawczy stanowią decyzje (orzeczenia, zarządzenia), nakazy płatnicze oraz wykazy zaległości, wydane przez władze lub instytucje do tego powołane.

(2) Tytuł wykonawczy winien zawierać:

a) nazwę wierzyciela,
b) imię i nazwisko (nazwę lub firmę) zobowiązanego oraz jego adres,
c) dokładne oznaczenie należności i jej podstawę prawną,
d) datę i podpis, względnie pieczęć wierzyciela.

(3) Ponadto tytuł wykonawczy winien być zaopatrzony w poświadczenie wierzyciela, że według przepisów obowiązujących tytuł ten jest w drodze egzekucji wykonalny. Jeżeli zaś wierzyciel nie jest władzą publiczną, poświadczenie takie uskuteczni urząd skarbowy.

(4) Władzami publicznymi w rozumieniu niniejszego rozporządzenia są wszystkie władze, urzędy i organa państwowe i samorządu terytorialnego i gospodarczego, jak również instytucje ubezpieczeń społecznych, Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych, Fundusz Pracy, Państwowy Bank Rolny i Bank Gospodarstwa Krajowego — w zakresie swych funkcji

publicznoprawnych, określonych w przepisach o ustroju tych władz lub instytucji oraz w szczególnych ustawach i rozporządzeniach.

(5) Zarząd gminy wiejskiej zastępujący wierzyciela (§ 5) korzysta z uprawnień przysługujących władzy publicznej, jeżeli wierzyciel, z upoważnienia którego działa, jest władzą publiczną.

§ 15. Tytuły wykonawcze, odpowiadające przepisom § 14, są także tytułami egzekucyjnymi do egzekucji sądowej.

§ 16. Przy zajęciu ruchomości, wierzytelności pieniężnych lub innych praw majątkowych doręcza się zobowiązanemu zarządzenie egzekucyjne łącznie z odpisem tytułu wykonawczego.

§ 17. (1) Przed przystąpieniem do wykonania czynności egzekucyjnych winien organ egzekucyjny okazać zobowiązanemu pisemne polecenie urzędu skarbowego wykonania egzekucji.

(2) Na żądanie winien organ egzekucyjny okazać zaświadczenie (legitymację służbową) urzędu skarbowego, upoważniające go do dokonywania czynności egzekucyjnych.

§ 18. (1) W dni niedzielne i ustawowo uznane za święta powszechne, jako też w porze nocnej czynności egzekucyjne można spełniać jedynie z mocy specjalnego pisemnego zarządzenia urzędu skarbowego.

(2) Od tego zarządzenia nie ma zażalenia.

(3) Przystępując do wykonania czynności, organ egzekucyjny okaże zobowiązanemu zarządzenie, wymienione w ust. (1).

§ 19. Wierzyciel i zobowiązany mają prawo być obecni przy czynnościach egzekucyjnych.

§ 20. Organ egzekucyjny może upomnieć, a po bezskutecznym upomnieniu wydalić osobę, która zachowuje się niewłaściwie lub przeszkadza jego czynnościom.

§ 21. (1) Organ egzekucyjny może wezwać pomocy organów *policji* w razie oporu.

(2) Wezwaniu o udzielenie pomocy, przewidzianej w ustępie poprzednim, należy bezzwłocznie zadośćuczynić.

§ 22. (1) Na żądanie wierzyciela lub zobowiązanego, a także według uznania organu egzekucyjnego mogą być przy czynnościach egzekucyjnych obecni świadkowie, nie więcej jednak, jak po jednym z każdej strony.

(2) Organ egzekucyjny winien jednak przywołać jednego lub dwóch świadków, jeżeli zobowiązany nie jest obecny lub został przez organ egzekucyjny wydalony, a nie zachodzi obawa udaremnienia wskutek tego egzekucji.

(3) Świadkami mogą być także członkowie rodziny i domownicy zobowiązanego.

(4) Świadkowie nie otrzymują wynagrodzenia.

§ 23. (1) Jeżeli cel egzekucji tego wymaga, organ egzekucyjny zarządzi otworzenie drzwi i schowków zobowiązanego oraz przeszuka jego mieszkanie i schowki. Gdyby to nie wystarczało lub gdyby zobowiązany chciał się wydalić, organ egzekucyjny może przeszukać odzież, którą zobowiązany ma na sobie.

(2) Organ egzekucyjny w każdym miejscu może przeszukać odzież zobowiązanego, jednak tylko na specjalne pisemne polecenie urzędu skarbowego, wydane w przypadku, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że przedmioty, które zobowiązany ma przy sobie, chce on usunąć od egzekucji. Polecenie to należy zobowiązanemu okazać przed rozpoczęciem czynności egzekucyjnej.

(3) Przeszukania odzieży u kobiet winna dokonać kobieta, wezwana przez organ egzekucyjny.

§ 24. (1) W pomieszczeniach zajętych przez władze, urzędy państwowe i samorządowe, przez monopole państwowe, przez banki państwowe oraz przez przedsiębiorstwa państwowe „Polskie Koleje Państwowe", „Polska Poczta, Telegraf i Telefon" czynności egzekucyjne mogą być spełniane po uprzednim zawiadomieniu kierowników.

(2) W przypadku prowadzenia egzekucji w pomieszczeniach wojskowych lub na statkach wojennych komendanci tych obiektów wojskowych wyznaczą organ wojskowy celem asystowania przy czynnościach egzekucyjnych.

§ 25. Pokwitowanie organu egzekucyjnego lub kasy urzędu skarbowego ma ten sam skutek prawny, co pokwitowanie wierzyciela. Za pokwitowaną sumę urząd skarbowy ponosi odpowiedzialność wobec wierzyciela.

§ 26. (1) Suma pieniężna, otrzymana w postępowaniu egzekucyjnym, o ile nie ulega wydaniu, będzie wniesiona do depozytu kasy urzędu skarbowego.

(2) Urząd skarbowy może zarządzić korzystne umieszczenie sumy tej w Pocztowej Kasie Oszczędności, jeżeli to jest wskazane ze względu na jej wysokość i na czas, w ciągu którego ma być przechowana.

§ 27. (1) W przypadkach, w których niniejsze rozporządzenie przewiduje złożenie zabezpieczenia, winno ono być złożone do depozytu kasy urzędu skarbowego w pieniądzach lub papierach wartościowych, w których według obowiązujących przepisów wolno umieszczać fundusze osób małoletnich. Przepis § 26 ust. (2) ma odpowiednie zastosowanie.

(2) O wydaniu zabezpieczenia rozstrzyga urząd skarbowy po wysłuchaniu osób interesowanych.

§ 28. Po ukończeniu postępowania egzekucyjnego urząd skarbowy zawiadomi o wyniku wierzyciela z wyjątkiem przypadków, gdy cała poszukiwana należność została przez urząd skarbowy w postępowaniu egzekucyjnym ściągnięta i wpłacona do kasy wierzyciela.

Dział IV.
Zawieszenie i umorzenie egzekucji.

§ 29. (1) Egzekucja wdrożona ulega zawieszeniu, jeżeli okaże się, że zobowiązany nie ma zdolności do działań prawnych i nie ma zastępcy ustawowego.

(2) Urząd skarbowy zwróci się do sądu o ustanowienie kuratora dla zobowiązanego, który nie ma zastępcy ustawowego.

(3) Zastępca ustawowy lub kurator zobowiązanego mogą wnieść zażalenie na czynności egzekucyjne dokonane w czasie, kiedy zobowiązany nie był należycie zastąpiony. Termin do wniesienia zażalenia biegnie od daty, kiedy ustawowy zastępca lub kurator otrzymał zawiadomienie o toczącej się egzekucji. Powtórzenia jednak czynności już dokonanych można domagać się tylko wtedy, gdy przy wykonaniu czynności zaszło naruszenie praw zobowiązanego, nie mającego zdolności do działań prawnych.

§ 30. (1) Egzekucja ulega również zawieszeniu w razie śmierci zobowiązanego. Zawieszenie trwa aż do możliwości podjęcia egzekucji z udziałem następców prawnych zmarłego.

(2) Jeżeli następcy prawni zobowiązanego nie objęli spadku albo nie są znani, urząd skarbowy zwróci się do sądu o ustanowienie kuratora celem zastąpienia zmarłego w postępowaniu egzekucyjnym.

§ 31. Egzekucja podlega również zawieszeniu:

a) na żądanie wierzyciela,
b) w czasie zawieszenia czynności urzędu skarbowego wskutek wojny lub innych przeszkód o charakterze siły wyższej.

§ 32. Urząd skarbowy może na prośbę zobowiązanego zawiesić w całości lub w części egzekucję, jeżeli wniesiono zażalenie na czynności organu egzekucyjnego lub odwołanie od decyzji (zarządzenie egzekucyjne) urzędu skarbowego. W tych przypadkach należy w miarę potrzeby uzależnić zawieszenie egzekucji od dania zabezpieczenia przez zobowiązanego lub za zobowiązanego przez osoby trzecie.

§ 33. (1) W razie odroczenia płatności lub rozłożenia na raty ściąganej należności pozostają w mocy wszelkie dokonane już czynności egzekucyjne. Urząd skarbowy może jednak uchylić dokonane czynności egzekucyjne, jeżeli utrzymanie ich w mocy jest szkodliwe dla zobowiązanego.

(2) Urząd skarbowy może na prośbę zobowiązanego po dokonaniu zajęcia zawiesić egzekucję, jeżeli zobowiązany wniósł podanie o odroczenie płatności lub rozłożenie na raty należności, a urząd skarbowy przedstawił wierzycielowi wniesione podanie z wnioskiem przychylnym, o ile sam nie jest wierzycielem uprawnionym do załatwiania podania.

§ 34. Jeżeli w toku egzekucji okaże się, że bezwzględne ściągnięcie należności spowoduje niewątpliwie ruinę gospodarczą zobowiązanego, urząd skarbowy, po należytym zbadaniu jego położenia ekonomicznego, może z urzędu lub na prośbę zawiesić egzekucję albo ją tymczasowo ograniczyć do kwoty, której ściągnięcie nie spowoduje wspomnianego skutku, względnie częściowo lub w całości uchylić zajęcie. O tym należy zawiadomić jednocześnie wierzyciela.

§ 35. Egzekucja nie zostanie wdrożona bądź też już wdrożona zostanie umorzona:

a) jeżeli egzekucja nie należy do urzędu skarbowego,
b) na wniosek wierzyciela,
c) jeżeli ostatecznym orzeczeniem tytuł wykonawczy został pozbawiony skutków prawnych,
d) jeżeli egzekucja ze względu na przedmiot, do którego została skierowana lub na osobę, przeciw której została skierowana, jest niedopuszczalna,
e) jeżeli jest oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych,
f) jeżeli egzekucja została zawieszona na wniosek wierzyciela na czas nieograniczony a wierzyciel nie zażądał jej podjęcia przed upływem roku od daty wniosku lub też nie określił w tym terminie daty, do której egzekucja ma być zawieszona.

§ 36. Organ egzekucyjny zaniecha czynności egzekucyjnej, jeżeli przed jej rozpoczęciem zobowiązany udowodni odroczenie płatności, rozłożenie na raty, zapłatę lub umorzenie należności.

§ 37. Zobowiązany może domagać się umorzenia egzekucji z przyczyn, wymienionych w §§ 35 i 36, a ponadto z tego powodu, że:

a) zarządzenie egzekucyjne jest niezgodne z tytułem wykonawczym;
b) zarządzono środki egzekucyjne, które nie są przewidziane w niniejszym rozporządzeniu.

§ 38. (1) Osoba trzecia, roszcząca sobie jakiekolwiek prawo do zajętego majątku lub jego części, powinna przed wytoczeniem powództwa przeciw wierzycielowi i zobowiązanemu o zwolnienie spod egzekucji, zgłosić urzędowi skarbowemu pisemne żądanie zwolnienia, przedstawiając wszystkie zarzuty, które ma zamiar podnieść w powództwie, ze wskazaniem środków dowodowych; decyzja urzędu skarbowego powinna zapaść w ciągu miesiąca.

(2) Urząd skarbowy zawiesi egzekucję na zajętym majątku lub jego części, co do którego zgłoszono odpowiadające przepisom ust. (1) żądanie zwolnienia spod egzekucji, do czasu wydania decyzji, o której mowa w ust. (1), chyba że przedmiot ten ulega szybkiemu zepsuciu.

(3) W razie niezachowania przez osobę trzecią przepisów, zawartych w ust. (1), poniesie ona koszty sporu nawet wtedy, gdyby się z powództwem utrzymała.

Dział V.
Zwolnienie od egzekucji ze względu na osobę zobowiązanego.

§ 39. (1) Zwolnione od egzekucji są osoby i mienia, które nie podlegają jurysdykcji lub właściwości władz krajowych w myśl prawa międzynarodowego, zwyczajów międzynarodowych lub zawartych konwencji, wyjąwszy przypadki gdy zobowiązany lub jego zwierzchnik udziela zgodę na egzekucję.

(2) Egzekucja nie podlega ograniczeniu, o ile jest skierowana do rzeczy ruchomych i nieruchomych, które w myśl obowiązujących przepisów odpowiadają za poszukiwaną należność.

§ 40. Czynności egzekucyjne w pomieszczeniach, zajmowanych przez osoby wymienione w poprzednim paragrafie, są dozwolone tylko za zgodą tych osób lub ich zwierzchników stosownie do przepisów regulujących ich stosunek służbowy.

§ 41. Wątpliwości w zakresie stosowania §§ 39 i 40 rozstrzyga Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Dział VI.
Mienie nie ulegające egzekucji.

§ 42. Zwolnione od egzekucji są:

a) sprzęty domowe, pościel, bielizna i ubranie codzienne niezbędne dla zobowiązanego i członków jego rodziny,
b) przedmioty używane z powodu ułomności przez zobowiązanego i jego rodzinę,
c) zapasy żywności i opału, niezbędne dla zobowiązanego, jego rodziny i jego służby na okres jednego miesiąca,
d) krowa dojna albo dwie kozy lub trzy owce, albo jedna świnia wraz z zapasem paszy i ściółki aż do czasu najbliższych zbiorów, o ile te zwierzęta są niezbędne dla wyżywienia zobowiązanego, jego rogacizny i jego służby,
e) przedmioty i surowce, niezbędne do osobistego zarobkowania zobowiązanego, pracującego ręcznie,
f) przedmioty, niezbędne do pełnienia służby lub wykonywania zawodu oraz przyzwoite ubranie zobowiązanego pracującego umysłowo,
g) u zobowiązanego, który pobiera periodyczne wynagrodzenie z tytułu stosunku służbowego prawnopublicznego, lub z tytułu umowy o pracę — pieniądze w kwocie odpowiadającej części wynagrodzenia za czas do najbliższego terminu wypłaty,
h) u zobowiązanego, który nie otrzymuje stałego wynagrodzenia za pracę — pieniądze niezbędne dla niego i jego rodziny na utrzymanie przez jeden tydzień,
i) przedmioty, dane zobowiązanemu celem poratowania jego i jego rodziny w razie klęski z powodu nadzwyczajnych wypadków, choroby lub śmierci, oraz zasiłki i wsparcia udzielone w takich przypadkach, o ile przedmioty te lub fundusze dla tych celów są mu jeszcze potrzebne,
j) przedmioty, służące zobowiązanemu i jego rodzinie do wykonywania praktyk religijnych lub niezbędne do nauki,
k) ordery honorowe, obrączki ślubne, listy, papiery familijne lub inne papiery osobiste zobowiązanego oraz jego księgi rachunkowe,
l) przedmioty codziennego użytku, potrzebne zobowiązanemu, które mogą być sprzedane tylko za bezcen, a dla zobowiązanego mają znaczną wartość użytkową,
m) przedmioty, które mają służyć do pochowania zmarłego członka rodziny,
n) przedmioty służbie bożej poświęcone,
o) bydło, trzoda chlewna i owce zapisane do ksiąg gospodarczych zwierząt zarodowych oraz konie zapisane do ksiąg stadnych i do ksiąg ogierów i klaczy zarodowych.

§ 43. (1) Przedmioty stanowiące na podstawie przepisów prawa prywatnego przynależność nieruchomości (nieruchomość z przeznaczenia) lub rzeczy głównej, nie ulegają egzekucji oddzielnie od nieruchomości lub rzeczy głównej, której przynależność stanowią.

(2) W przypadkach wątpliwych przedmioty te ustali organ egzekucyjny lub urząd skarbowy protokolarnie, w razie potrzeby po wysłuchaniu opinii biegłych, z uwzględnieniem warunków gospodarczych obiektu.

(3) Nie ulegają również egzekucji oddzielnie od całości przedmioty, niezbędne do utrzymania ruchu kopalni, kolei, komunikacji morskiej, śródlądowej, powietrznej, pocztowej, telegraficznej lub telefonicznej, wreszcie do prowadzeszpitala i apteki.

§ 44. Nie ulegają egzekucji:

a) wsparcia wyznaczone zobowiązanemu, dla poratowania jego lub jego rodziny w czasie choroby, śmierci lub innej klęski,
b) zasiłki pieniężne z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby i zabezpieczenia na wypadek bezrobocia,
c) sumy i świadczenia w naturze, przeznaczone na pokrycie wydatków lub wyjazdów w sprawach służbowych,
d) stypendia na kształcenie się,
e) świadczenia periodyczne, mające charakter nagród honorowych,

f) należności pośmiertne z tytułu zapomogi lub zaopatrzenia jednorazowego pod jakąkolwiek bądź nazwą albo z tytułu ubezpieczenia kosztów pogrzebu,

g) odszkodowania, należące się zobowiązanemu od zakładów ubezpieczeń z umów o ubezpieczenie budynków lub ich przynależności (nieruchomość z przeznaczenia), — jeżeli odszkodowania te według wspomnianych umów lub przepisów prawnych winny być użyte tylko na odbudowanie ubezpieczonych budynków lub na uzupełnienie ich przynależności.

§ 45. (1) Uposażenie służbowe i zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emerytalne, pensja wdowia i sieroca) osób, będących w publicznoprawnym stosunku służbowym, pracowników samorządowych oraz diety posłów i senatorów, wynagrodzenie pracowników umysłowych i robotników, tudzież świadczenia powtarzające się, których celem jest zapewnienie utrzymania, należnego z tytułu alimentów, renty za utratę zdolności do pracy, ubezpieczenia, wsparcia lub z jakiegokolwiek innego tytułu prawnego, jeżeli nie przewyższają tysiąca dwustu złotych miesięcznie — podlegają egzekucji w jednej piątej części, przy czym zawsze suma stu złotych miesięcznie wolna jest od egzekucji. Jeżeli zobowiązany otrzymuje miesięcznie powyżej tysiąca dwustu złotych, egzekucji podlega nadto połowa całej przewyżki.

(2) Dochody, wymienione w ustępie poprzedzającym, oblicza się wraz z wszystkimi dodatkami i wartością świadczeń w naturze, lecz po potrąceniu podatków, składek emerytalnych i opłat publicznych należnych z ustawy.

(3) Jeżeli zobowiązany otrzymuje dochody z kilku źródeł, wymienionych w ust. (1), podstawę obliczenia stanowi suma dochodów.

(4) Uposażenie oraz zaopatrzenie emerytalne osób wojskowych tudzież funkcjonariuszów państwowych w administracji wojskowej podlega egzekucji według przepisów szczególnych.

§ 46. Dodatki, które zobowiązany otrzymuje na utrzymanie pewnego oznaczonego członka rodziny, ulegają egzekucji tylko na zaspokojenie kosztów leczenia i utrzymania tegoż członka w szpitalu, więzieniu itp.

§ 47. (1) Mienie Skarbu Państwa nie podlega egzekucji. Egzekucja przeciwko Skarbowi Państwa odbywa się w ten sposób, że urząd skarbowy przesyła wniosek o przeprowadzenie egzekucji wraz z tytułem wykonawczym władzy, powołanej do zarządzenia wypłaty, celem uiszczenia poszukiwanej należności.

(2) Przepisy poprzedniego ustępu stosują się także do egzekucji przeciwko monopolom państwowym, posiadającym osobowość prawną, oraz przedsiębiorstwom państwowym „Polskie Koleje Państwowe" i „Polska Poczta, Telegraf i Telefon".

(3) Egzekucja należności, przypadających od innych przedsiębiorstw państwowych posiadających odrębną osobowość prawną, odbywa się na zasadach ogólnych.

§ 48. (1) Egzekucja należności pieniężnych, przypadających od związków samorządu terytorialnego, podlega ograniczeniom, wypływającym z obowiązujących w tym względzie przepisów prawnych. Na obszarze, na którym nie ma odpowiednich przepisów specjalnych, egzekucja z majątku i dochodów związku komunalnego odbywa się po każdorazowym porozumieniu z władzą nadzorczą danego związku komunalnego.

(2) Egzekucja należności, przypadających od przedsiębiorstw samorządu terytorialnego, które posiadają odrębną osobowość prawną, nie podlega temu ograniczeniu.

§ 49. Postanowienia §§ 42 — 48 nie naruszają w niczym przepisów prawnych, wydanych przez władze polskie, którymi uznano pewne przedmioty majątkowe za nie ulegające egzekucji w całości lub w części, albo które pozwalają na egzekucję tylko w pewnych warunkach, — o ile zwolnienie lub ograniczenie egzekucji z tych przedmiotów nie zostało unormowane niniejszym rozporządzeniem.

Dział VII.

Ogólne postanowienia o postępowaniu.

§ 50. O ile niniejsze rozporządzenie nie zawiera odmiennych przepisów, będą miały do stron i osób trzecich, ich pełnomocników, do podań, protokołów i adnotacyj w aktach, wezwań i doręczeń, terminów, postępowania wyjaśniającego, dowodów, załatwienia spraw, decyzyj, skarg incydentalnych, postanowień egzekucyjnych i karnych — odpowiednie zastosowanie przepisy art. 9 — 81, 84, 92 i 108 — 110 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341).

§ 51. (1) Od decyzji urzędu skarbowego, o ile w myśl niniejszego rozporządzenia środek odwoławczy nie jest wyłączony, służy zobowiązanemu i wierzycielowi odwołanie do izby skarbowej, której decyzja jest ostateczna.

(2) Odwołania, wniesione po terminie, pozostawia urząd skarbowy bez dalszego biegu.

(3) Decyzje, pozostawiające odwołania bez dalszego biegu, mogą być zaskarżone jedynie z tego powodu, że termin nie został przekroczony.

(4) Wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania zaskarżonej decyzji.

§ 52. Odwołania należy wnosić za pośrednictwem urzędu skarbowego, który decyzję wydał, w ciągu 14 dni od doręczenia decyzji.

§ 53. (1) Odwołania powinny być szczegółowo uzasadnione, podniesione zarzuty powinny być ujęte w formie konkretnej i możliwie zawierać dowody na uzasadnienie tych zarzutów.

(2) Po zbadaniu podniesionych zarzutów i zaoferowanych dowodów oraz po ustaleniu stanu faktycznego i prawnego, izba skarbowa wydaje decyzję.

§ 53[1]. Odwołanie od decyzji innych władz, uprawnionych do przeprowadzenia egzekucji i obowiązanych do stosowania przy egzekucji przepisów rozporządzenia niniejszego, rozstrzyga ostatecznie właściwa izba skarbowa. Odwołania winny być wnoszone za pośrednictwem władzy, która wydała zaskarżoną decyzję.

§ 54. (1) Zażalenia na niezgodne z przepisami postępowanie organów egzekucyjnych można wnosić w terminie dni ośmiu do właściwego urzędu skarbowego; orzeczenia urzędu skarbowego są ostateczne.

(2) Zażalenia nie mają mocy wstrzymującej, urząd skarbowy może jednak w miarę zachodzących okoliczności wstrzymać dalsze kroki egzekucyjne.

§ 55. (1) Decyzje urzędów skarbowych mogą być uchylone i zmienione z urzędu w każdym czasie w trybie nadzoru przez właściwą izbę skarbową, o ile z decyzji tych strony lub osoby trzecie nie nabyły jakichkolwiek praw.

(2) Takie same uprawnienia służą właściwej izbie skarbowej w porozumieniu z właściwym urzędem wojewódzkim co do decyzji władzy samorządowej przeprowadzającej egzekucję na podstawie niniejszego rozporządzenia.

§55a. Za doręczenie pism w postępowaniu egzekucyjnym przez organy gmin wiejskich, z wyjątkiem upomnień, o których mowa w § 13 ust. (4) i (5), przysługuje tym gminom wynagrodzenie w wysokości 6 gr od każdego pisma. Wynagrodzenie to wypłaca gminie wiejskiej władza lub instytucja, której pismo zostało doręczone.

Dział VIII.

Koszty egzekucyjne.

§ 56. Koszty egzekucyjne o ile niniejsze rozporządzenie inaczej nie stanowi, ciążą na zobowiązanym i podlegają przymusowemu ściągnięciu łącznie z egzekwowaną należnością.

§ 57. (1) Kosztami egzekucyjnymi w egzekucyjnym postępowaniu administracyjnym są:

1. opłaty za dokonane czynności egzekucyjne w wysokości:

grupa a) za pobranie przez organ egzekucyjny na miejscu u zobowiązanego całkowitej zaległości bez dokonania zajęcia — 1% od zaległości łącznie z karami za zwłokę, najmniej jednak zł 10.—,

grupa b) za zajęcie ruchomości, wierzytelności pieniężnej lub innych praw majątkowych — 2% od sumy zaległości łącznie z karami za zwłokę, najmniej jednak zł 20.—,

grupa c) za czynności licytacyjne (obwieszczenie o licytacji, protokół licytacji, niedojścia do skutku licytacji itp.) lub sprzedaży w inny sposób — 3% od sumy zaległości łącznie z karami za zwłokę, najmniej jednak zł 30.—.

2. wydatki poniesione, a zwłaszcza:

a) koszty publicznych ogłoszeń w pismach,

b) wynagrodzenie osób trzecich za otwarcie drzwi i schowków, koszty przewozu, przechowania i dozoru zajętych rzeczy, koszty przesyłki zajętych ruchomości do innej miejscowości oraz koszty utrzymania zajętych zwierząt,

c) wynagrodzenie świadków i biegłych.

(2) Kwoty opłat (ust. 1 pkt. 1) zaokrągla się do pełnego złotego wgórę.

(3) Przy zbiegu czynności egzekucyjnych, wymienionych w grupach opłat b) i c) ust. (1) pkt. 1, opłatę oblicza się odrębnie.

(4) W przypadku uiszczenia do rąk organu egzekucyjnego tylko części zaległości i dokonania zajęcia na pozostałą sumę, opłatę pobiera się od całej ściąganej zaległości w skali, określonej w grupie b pkt. 1 ust .1.

(5) Obowiązek uiszczenia opłat egzekucyjnych, przewidzianych w ust. (1) pkt. 1) powstaje: co do opłat w grupie a) z chwilą przybycia organu egzekucyjnego celem dokonania zajęcia; co do opłat w grupie b) — z chwilą zajęcia ruchomości, wierzytelności pieniężnych lub praw majątkowych; co do opłat w grupie c) — z chwilą rozpisania licytacji lub wszczęcia czynności, zmierzających do sprzedaży w inny sposób. Za dalsze czynności egzekucyjne, wchodzące w skład danej grupy, oddzielnych opłat egzekucyjnych nie pobiera się.

(6) Urząd skarbowy może żądać od wierzyciela zaliczki na pokrycie przewidywanych wydatków egzekucyjnych oraz zawiesić kroki egzekucyjne do czasu otrzymania żądanej zaliczki. Wspólne wydatki, poniesione w związku z egzekucją u dwu lub więcej zobowiązanych, rozdziela się pomiędzy wszystkich zobowiązanych, mając na uwadze szczególne okoliczności każdego przypadku.

§ 58. (1) Wierzyciel ponosi koszty egzekucyjne:

a) jeżeli skierował do urzędu skarbowego wniosek o przymusowe ściągnięcie należności, która przed wysłaniem wniosku została uiszczona, umorzona, odroczona lub rozłożona na raty;

b) jeżeli uiszczenie, umorzenie, odroczenie lub rozłożenie na raty nastąpiło wprawdzie po wysłaniu wniosku egzekucyjnego,

jednak wierzyciel w ciągu 7 dni od zajścia tych okoliczności nie nadesłał do urzędu skarbowego odpowiedniego zawiadomienia; jeżeli przed upływem tego terminu czynność egzekucyjna została chociażby rozpoczęta wskutek nieudowodnienia przez zobowiązanego wymienionych okoliczności, powstałe koszty egzekucyjne ponosi zobowiązany;

c) jeżeli w ciągu roku po otrzymaniu odpisu protokółu, stwierdzającego bezskuteczność egzekucji administracyjnej przeciwko zobowiązanemu z powodu braku ruchomości podlegających zajęciu, wznowił wniosek egzekucyjny lub zażądał ściągnięcia innych należności u tego zobowiązanego, a protokolarnie znowu stwierdzono bezskuteczność egzekucji administracyjnej z tego powodu.

(2) Wierzyciel ponosi wydatki egzekucyjne:

a) jeżeli od zobowiązanego nie mogą być ściągnięte,

b) związane z przekazaniem wierzycielowi ściągniętej gotówki.

(3) Wierzyciel obowiązany jest uiścić obowiązujące go koszty egzekucyjne w ciągu 30 dni po otrzymaniu z urzędu skarbowego wezwania. W razie nieuiszczenia kosztów egzekucyjnych w powyższym terminie urząd skarbowy może pokryć należne koszty egzekucyjne ze ściągniętych należności lub innego majątku wierzyciela.

CZĘŚĆ II.

PRZEPISY SZCZEGÓŁOWE.

Dział I.

Egzekucja z ruchomości.

Rozdział I. Zajęcie.

§ 59. (1) Zająć można tylko ruchomości znajdujące się w posiadaniu zobowiązanego. Ruchomości będące w posiadaniu osoby trzeciej, można zająć tylko wówczas, gdy ona wyraźnie zgadza się na ich zajęcie.

(2) Nie należy zająć więcej ruchomości ponad te, które są potrzebne do zaspokojenia poszukiwanej należności i kosztów egzekucji.

§ 60. (1) Jeżeli zobowiązany przy zajęciu odmawia wyjaśnień żądanych przez organ egzekucyjny lub daje wyjaśnienia świadomie nieprawdziwe urząd skarbowy może skazać zobowiązanego na grzywnę do wysokości 500 zł.

(2) Od orzeczenia karnego zobowiązany może wnieść odwołanie do izby skarbowej, bądź w terminie dni siedmiu od daty doręczenia orzeczenia zażądać skierowania sprawy do sądu art. 618 i nast. k. p. k.).

Górna granica grzywny, przewidziana w § 60 rozp. została podwyższona dekretem z dnia 16 listopada 1945 r (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 372) dziesięciokrotnie, t. j. do kwoty 5.000 zł.

Artykułowi 618 k. p. k. według tekstu ogłoszonego w r. 1928 odpowiada art. 640 k. p. k. według jednolitego tekstu z r. 1939 (Dz U. R. P Nr 8/1939, poz. 44).

§ 61. (1) Z ruchomości należących do gospodarstwa domowego, ulegają zajęciu przede wszystkim gotówka, następnie przedmioty zbytkowe, jak kosztowności i klejnoty, oraz papiery wartościowe.

(2) Zobowiązanemu służy prawo żądania, aby wskazane przezeń przedmioty, poza wymienionymi w ust. (1), nie były zajęte, jeżeli inne pozostałe wystarczają według oszacowania na zaspokojenie poszukiwanej należności.

§ 62. W przedsiębiorstwach przemysłowych lub handlowych ulegają zajęciu przede wszystkim przedmioty wymienione w § 61 ust. (1), potem zapasy wytworów, towarów i surowców, a gdy i te nie wystarczają na zaspokojenie poszukiwanych należności, także inne ruchomości.

§ 63. (1) Zajęcie towarów oddanych przez zobowiązanego do transportu przedsiębiorstwom przewozowym (kolejowym, żeglugowym i innym) może nastąpić tylko wtedy, gdy egzekucja z innego ruchomego majątku zobowiązanego była bezskuteczna lub gdy zebrane przez urząd skarbowy dane o majątku ruchomym zobowiązanego wskazują, że bez zastosowania tego środka egzekucja byłaby udaremniona lub znacznie utrudniona.

(2) Zajęcie przesyłek może nastąpić podczas transportu, lecz winno być dokonane bądź przed wysłaniem ich z miejsca nadania, bądź przed wydaniem ich odbiorcy po przybyciu przesyłek do miejsca przeznaczenia, o ile towar stanowi jeszcze własność zobowiązanego.

§ 64. (1) Organ egzekucyjny dokonywa zajęcia przez wciągnięcie zajętych ruchomości do protokołu. Zajęcie jest dokonane z chwilą podpisania protokołu przez organ egzekucyjny.

(2) Zobowiązanemu, a w razie oddania zajętej ruchomości pod dozór osoby trzeciej — także dozorcy organ egzekucyjny doręcza odpis protokołu zajęcia.

§ 65. Jeżeli organ egzekucyjny zniewolony jest dalszy ciąg zajęcia odroczyć, powinien, stosownie do okoliczności, poczynić zarządzenia, zapobiegające usunięciu ruchomości jeszcze nie zajętych.

§ 66. Jeżeli wierzyciel żąda, by zajęcie odbyło się w jego obecności, urząd skarbowy zawiadomi go o terminie, w którym zajęcie ma być dokonane. Jeżeli wierzyciel mimo zawiadomienia nie stawił się, zajęcie będzie dokonane w jego nieobecności.

§ 67. Jeżeli ruchomości, zajęte na zaspokojenie jednej należności, mają być zajęte jeszcze na zaspokojenie innej należności, organ egzekucyjny dokona nowego zajęcia przez protokolar-

ne zaznaczenie go w protokole pierwszego zajęcia bez wciągania poszczególnych ruchomości do protokołu.

§ 68. (1) Organ egzekucyjny dokonywa przy zajęciu opisu każdej zajmowanej ruchomości według znamion jej właściwych oraz oznacza jej wartość. Organ egzekucyjny może dokonać oszacowania na podstawie dowodów, okazanych przez zobowiązanego, a w szczególności na podstawie faktur.

(2) Przedmioty ze złota, platyny i srebra nie mogą być oszacowane niżej wartości kruszcu.

§ 69. Jeżeli organ egzekucyjny uzna, że dla należytego oszacowania należy przywołać biegłego, albo jeżeli wierzyciel lub zobowiązany podnoszą zarzuty przeciwko oznaczonej wartości, oszacowanie przez biegłego odbędzie się najpóźniej w ostatnim tygodniu przed terminem licytacji. O terminie oszacowania organ egzekucyjny lub urząd skarbowy zawiadomi wierzyciela i zobowiązanego.

§ 70. (1) Do oszacowania zarządzonego w myśl poprzedniego paragrafu, urząd skarbowy powoła jednego biegłego. Jeżeli mają być oszacowane nieruchomości rozmaitego rodzaju, a nie ma biegłego, któryby mógł oszacować wszystkie ruchomości, urząd skarbowy powoła biegłego do oszacowania każdej z odrębnych grup ruchomości.

(2) Strona, żądająca oszacowania przez biegłego, winna złożyć na koszty tego oszacowania sumę, odpowiednio oznaczoną przez urząd skarbowy, — pod rygorem odrzucenia żądania strony.

§ 71. Na każdej zajętej ruchomości organ egzekucyjny umieści znak, ujawniający na zewnątrz jej zajęcie, a jeżeli to jest niemożliwe, ujawni je na zewnątrz w inny sposób.

§ 72. (1) Zajęte ruchomości organ egzekucyjny odda pod dozór zobowiązanemu lub osobie trzeciej, u której je zajął; jednak z ważnych przyczyn może każdocześnie oddać je pod dozór innej osobie, nie wyłączając wierzyciela, choćby to było związane z koniecznością ich przeniesienia.

(2) Dozorca obowiązany jest przechowywać oddane mu pod dozór ruchomości z taką starannością, by nie straciły na wartości, i wydać je na wezwanie urzędu skarbowego lub organu egzekucyjnego. Dozorca nie odpowiada za uszkodzenie lub zaginięcie rzeczy przypadkowe albo wynikłe wskutek siły wyższej. Dozorca obowiązany jest zawiadomić urząd skarbowy o zamierzonej zmianie miejsca przechowania ruchomości.

(3) Jeżeli zajęte ruchomości pozostawiono w pomieszczeniu należącym do zobowiązanego i dozór powierzono jemu samemu lub członkowi jego rodziny, razem z nim mieszkającemu lub pracującemu, albo domownikowi, dozorca ma prawo zwykłego używania rzeczy, byleby przez to rzecz nie straciła na wartości. To samo stosuje się do przypadku, gdy rzeczy zajęto u osoby trzeciej i pozostawiono pod jej dozorem, o ile osoba ta uprawniona jest do używania rzeczy.

§ 73. Jeżeli organ egzekucyjny zajęte ruchomości oddał pod dozór zobowiązanemu, osobie trzeciej lub wierzycielowi, osoby te sprawują obowiązki dozorcy.

§ 74. Dozorcy, o ile nim nie jest zobowiązany, członek jego rodziny lub domownik, należy się wynagrodzenie za przechowanie i dozór, odpowiednio do poniesionych trudów, w wysokości określonej przez urząd skarbowy.

§ 75. Urząd skarbowy może z ważnych przyczyn zwolnić dozorcę i w jego miejsce ustanowić innego. Odwołanie przeciwko takiej decyzji nie jest dopuszczalne.

§ 76. Z powodu uszkodzenia lub zaginięcia zajętej ruchomości w czasie przechowania jej u dozorcy lub w czasie transportu zobowiązanemu nie służy żadne roszczenie do wierzyciela ani do urzędu skarbowego, o ile nie jest dozorcą.

§ 77. (1) Minister Skarbu może zarządzić utrzymywanie osobnych pomieszczeń do przechowywania i dozorowania zajętych ruchomości oraz ich sprzedaży.

(2) W miejscowościach, w których urzędy skarbowe nie posiadają takiego własnego pomieszczenia, związki samorządu terytorialnego obowiązane są dostarczyć na ten cel odpowiedniego pomieszczenia oraz przechowywać zajęte ruchomości, złożone w tym pomieszczeniu przez organa egzekucyjne.

(3) Do przechowywania i dozorowania zajętych ruchomości w pomieszczeniach wymienionych w ustępach poprzednich, będą miały odpowiednie zastosowanie przepisy §§ 64, 72—76.

Rozdział II. Sprzedaż.

§ 78. Sprzedaż zajętych ruchomości odbywa się przez publiczną licytację, o ile niniejsze rozporządzenie inaczej nie postanawia.

§ 79. (1) Pieniądze zagraniczne, papiery wartościowe i inne ruchomości, mające cenę targową lub giełdową, urząd skarbowy sprzeda z wolnej ręki po kursie dziennym. O ile sprzedaż taka w miejscu siedziby urzędu skarbowego nie może być dokonana w ciągu tygodnia, urząd skarbowy, na wniosek wierzyciela lub zobowiązanego, albo też z urzędu, prześle je urzędowi skarbowemu w miejscowości, będącej większym ośrodkiem handlowym, celem ich sprzedaży z wolnej ręki za cenę targową lub giełdową, pod warunkiem wszakże, że strona żądająca złoży w terminie oznaczonym przez urząd skarbowy sumę potrzebną na koszty przesyłki i jej ubezpieczenia.

(2) Z powodu uszkodzenia lub zaginięcia przesyłki w czasie transportu zobowiązanemu nie służy żadne roszczenie do wierzyciela ani do urzędu skarbowego.

(3) Jeżeli sprzedaż przewidziana w ust. (1) nie dojdzie do skutku, urząd skarbowy zarządzi dokonanie sprzedaży przez publiczną licytację.

§ 80. (1) Po pierwszej licytacji niedoszłej do skutku (§ 87), urząd skarbowy może na wniosek zobowiązanego lub wierzyciela a także z urzędu ze względu na ważny interes każdego z nich, zarządzić, by sprzedaż zajętych ruchomości odbyła się w inny sposób niż w drodze licytacji (nie wyłączając sprzedaży z wolnej ręki, sprzedaży w przedsiębiorstwie zobowiązanego, sprzedaży komisowej itp.) oraz by tego rodzaju sprzedaż odbyła się w innym miejscu niż miejsce, w którym znajdują się ruchomości i przez inną osobę niż właściwy organ egzekucyjny. W tym celu urząd skarbowy zarządzi dostarczenie ruchomości na miejsce, w którym ma się odbyć sprzedaż. Dokonanie sprzedaży w powyższy sposób może nastąpić nawet przed pierwszą licytacją, jednakże tylko za zgodą zobowiązanego.

(2) Przy sprzedaży takiej urząd skarbowy oznaczy cenę, poniżej której sprzedaży nie można dokonać, oraz termin, do którego sprzedaż ma być dokonana. O zarządzeniu sprzedaży zajętych ruchomości w myśl ust. (1) urząd skarbowy zawiadomi równocześnie zobowiązanego, a wierzyciela jeżeli tego zażądał.

(3) Przepisy § 79 ust. (2) i (3) mają odpowiednie zastosowanie.

(4) Sprzedaż ruchomości w przedsiębiorstwach zarobkowych, nieutrzymujących stałych zakładów, a w szczególności w handlu wędrownym, jarmarcznym, na targach i bazarach, w handlu zwierzętami, w furmaństwie, w fotografowaniu, może być przeprowadzona przez organ egzekucyjny w trybie doraźnym natychmiast po zajęciu, po cenie nie niższej, niż 75% ceny rynkowej. Niesprzedane w trybie doraźnym ruchomości należy dokładnie opisać, oszacować i zabrać do składnicy władzy egzekucyjnej bądź oddać pod dozór osobie trzeciej. Dalsze postępowanie egzekucyjne z tych ruchomości toczy się na zasadach ogólnych.

§ 81. (1) Termin licytacji winien być tak wyznaczony, aby licytacja nie odbyła się wcześniej niż piętnastego dnia od daty zajęcia.

(2) Termin licytacji może być wyznaczony na dzień wcześniejszy niż piętnasty od daty zajęcia, jeżeli ruchomości ulegają szybkiemu zepsuciu lub wskutek opóźnienia sprzedaży straciłyby znacznie na wartości, oraz jeżeli przechowanie pociąga za sobą koszty niewspółmierne z ich wartością.

(3) Termin licytacji przedmiotów, zajętych u właścicieli, użytkowników lub dzierżawców gospodarstw rolnych, winien być tak wyznaczony, aby licytacja nie odbyła się podczas siewów zwyczajnych, wiosennych i jesiennych przez dwa tygodnie i podczas żniw przez cztery tygodnie. Czas siewów i żniw określają władze skarbowe według stosunków miejscowych, po wysłuchaniu opinii organizacji rolniczych.

§ 82. (1) Licytacja odbędzie się w miejscu, gdzie się znajdują ruchomości.

(2) Urząd skarbowy może jednak zarządzić na wniosek zobowiązanego lub wierzyciela a także z urzędu, aby licytacja ruchomości odbyła się w innym miejscu, jak również, aby licytację przeprowadził inny niż właściwy organ egzekucyjny, jeżeli to rokuje korzystniejszą sprzedaż. W tym celu urząd skarbowy zarządzi dostarczenie ruchomości na miejsce, w którym ma się odbyć licytacja. Z powodu uszkodzenia lub zaginięcia w czasie transportu, zobowiązanemu nie służy żadne roszczenie do wierzyciela i urzędu skarbowego.

(3) Urząd skarbowy zaniecha przewozu lub przesyłki, jeżeli strona, która wniosek zgłosiła, nie złożyła sumy potrzebnej na koszty przewozu lub przesyłki w terminie przez urząd skarbowy oznaczonym.

§ 83. (1) Urząd skarbowy ogłosi o licytacji przez obwieszczenie, w którym wymieni:

a) miejsce i czas licytacji,
b) ruchomości, które mają być sprzedane z podaniem ich rodzaju,
c) miejsce i czas, w których można ruchomości przed licytacją oglądać,
d) nazwisko zobowiązanego, jeżeli podanie nazwiska może rokować pomyślniejszą sprzedaż.

(2) Odpisy obwieszczenia urząd skarbowy doręczy zobowiązanemu, dozorcy, o ile nim nie jest zobowiązany, nadto wierzycielowi, jeżeli w nadesłanym wniosku egzekucyjnym wyraźnie tego zażądał — najpóźniej w terminie przewidzianym w § 85 do przybicia obwieszczenia na tablicy urzędu skarbowego; od obowiązku doręczenia odpisu obwieszczenia jest jednak urząd skarbowy wolny w przypadkach, w których przybicie obwieszczenia następuje w dniu licytacji (§ 85 i 92).

§ 84. (1) Jeżeli wartość ruchomości, które mają być sprzedane, przewyższa sumę pięciuset złotych, urząd skarbowy zarządzi jednorazowe zamieszczenie obwieszczenia w dzienniku poczytnym w danej miejscowości.

(2) Urząd skarbowy winien umieszczać w dzienniku takim, o ile to jest możliwe, zbiorowe obwieszczenia o terminach sprzedaży ruchomości, należących do różnych zobowiązanych, choćby terminy te przypadały na różne dni.

(3) Na wniosek i koszt wierzyciela lub zobowiązanego urząd skarbowy zarządzi ogłoszenie również w inny, przez wnioskodawcę wskazany, a odpowiedni sposób.

§ 85. Na trzy dni przed dniem licytacji, a gdy licytacja ma się odbyć wcześniej niż po czternastu dniach od daty zajęcia, urząd skarbowy na jeden dzień przed wyznaczonym terminem, lub w wyjątkowych przypadkach nawet w dniu licytacji, zarządzi przybicie obwieszczenia na tablicy urzędu skarbowego, na drzwiach zewnętrznych domu, gdzie ma się odbyć licytacja, na tablicy ogłoszeń najbliższego zarządu miejskiego lub gminnego, a nadto, o ile to uzna za potrzebne, zarządzi ogłoszenie w sposób, w danej miejscowości zwyczajem przyjęty, w takich miejscach, w których ogłoszenie może przyczynić się do rozpowszechnienia wiadomości o licytacji.

§ 86. Przetarg rozpoczyna się od wywołania ceny. Ceną wywołania jest suma oszacowania.

§ 87. (1) Licytacja poczytuje się za niedoszłą do skutku, jeżeli w niej nie weźmie udziału przynajmniej dwóch licytantów, jak również jeżeli żaden z uczestniczących nie poda ceny wyższej ponad oszacowanie.

(2) W przetargu nie mogą uczestniczyć: zobowiązany, organ egzekucyjny prowadzący licytację, jego małżonek i dzieci oraz osoby obecne na licytacji w charakterze urzędowym. Za taką osobę nie uważa się wierzyciela, uczestniczącego w przetargu w charakterze licytanta.

(3) Przetargu nie można rozpoczynać później niż w trzy godziny po czasie, oznaczonym w obwieszczeniu o licytacji.

§ 88. Na sprzedaż będą wystawione kolejno poszczególne ruchomości lub poszczególne grupy, obejmujące ruchomości tego samego rodzaju, z wymienieniem sumy oszacowania i sumy wywołania. Zobowiązany może żądać, aby ruchomości były wystawione na sprzedaż w kolejności przez niego wskazanej.

§ 89. Przetarg odbywa się ustnie. Zaofiarowana cena przestaje wiązać uczestnika licytacji, jeżeli inny uczestnik postąpił cenę wyższą.

§ 90. Przybicie zostanie udzielone osobie, która ofiarowała najwyższą cenę, jeżeli po trzykrotnym wezwaniu do dalszych postąpień nikt więcej nie zaofiarował.

§ 91. (1) Wierzyciel lub zobowiązany mogą wnieść sprzeciw na udzielone przybicie w razie naruszenia przepisów o publicznym charakterze licytacji, o najniższej cenie nabycia i o wyłączeniu od udziału z przetargu. Sprzeciw winien być zgłoszony do protokołu licytacji.

(2) O sprzeciwie rozstrzyga urząd skarbowy, a w razie, gdy tenże licytację przeprowadza, — izba skarbowa.

(3) Od rozstrzygnięcia tego nie ma środka odwoławczego.

(4) Gdyby rozstrzygnięcie sprzeciwu nie nastąpiło w ciągu dwóch tygodni, nabywca może zrzec się nabycia i odebrać zapłaconą sumę.

(5) Nie ma sprzeciwu na udzielenie przybicia ruchomości, które ulegają szybkiemu zepsuciu.

§ 92. (1) Jeżeli w pierwszym terminie licytacja nie doszła do skutku, wyznaczony zostanie nowy termin przetargu publicznego.

(2) Nowy przetarg publiczny może być wyznaczony po podaniu o tym do publicznej wiadomości co najmniej na trzy dni przed jego terminem. W przypadkach przewidzianych w § 81 ust. (2) termin ten może być skrócony.

(3) Na drugim przetargu publicznym ruchomości mogą być sprzedane nawet niżej sumy oszacowania.

§ 93. (1) Nabywca obowiązany jest cenę licytacji uiścić natychmiast po udzieleniu mu przybicia. Nabywca, który nie zapłaci natychmiast całej ceny, traci prawo wynikłe z przybicia. Organ egzekucyjny wystawi niezwłocznie ruchomość ponownie na licytację. Pierwszy nabywca nie ma prawa uczestniczenia w przetargu na tę ruchomość.

(2) Nabywca, który nie złożył natychmiast całej ceny, obowiązany jest zapłacić jedną piątą część tej ceny. Jeżeli sumy tej natychmiast nie zapłaci, ściągnięta ona będzie w myśl przepisów niniejszego rozporządzenia.

§ 94. Jeżeli cena licytacyjna przewyższa sumę 5.000 zł., nabywca powinien złożyć natychmiast jedną piątą część tej ceny, nie mniej jednak niż 5.000 zł, resztę zaś do godziny dwunastej dnia następnego. Nabywca, który w terminie nie zapłaci reszty ceny, traci złożoną jedną piątą część, nie mniej jednakże niż 5.000 zł, licytacja zaś uznana będzie za niebyłą.

§ 95. Piąta część ceny licytacyjnej, ściągnięta od nabywcy w myśl dwóch poprzednich paragrafów, użyta będzie na zaspokojenie poszukiwanej należności, a w przypadku zupełnego jej zaspokojenia otrzyma ją zobowiązany.

§ 96. Nabywca, jeżeli jest jedynym wierzycielem egzekucyjnym, ma prawo swoją poszukiwaną należność zaliczyć na cenę nabycia.

§ 97. (1) Nabywca, który zapłacił całą cenę licytacyjną, staje się właścicielem nabytej ruchomości i winien ją natychmiast odebrać.

(2) Ruchomości sprzedanych nie wydaje się nabywcy, jeżeli do protokołu licytacji zgłoszono sprzeciw na udzielenie przybicia w przypadku, gdy taki sprzeciw jest dopuszczalny.

§ 98. Nabywca nie może domagać się ani unieważnienia nabycia, ani zmniejszenia ceny nabycia z powodu wad ruchomości, z powodu wadliwego oszacowania lub z jakiejkolwiek innej przyczyny.

Rozdział III. Wyjawienie majątku.

§ 99. Przepisy ustaw o sądowym postępowaniu egzekucyjnym, dopuszczające sądową przysięgę wyjawienia majątku, mają zastosowanie, gdy administracyjna egzekucja z ruchomości nie doprowadziła do zupełnego zaspokojenia poszu-

kiwanej należności, albo gdy już z protokołu zajęcia wynika, że z ruchomości należność ta nie będzie w całości zaspokojona, albo jeżeli osoby trzecie zgłosiły prawa, uzasadniające zwolnienie zajętych ruchomości od egzekucji, a w posiadaniu zobowiązanego nie ma innej ruchomości, wystarczającej na zaspokojenie należności.

Dział II.
Egzekucja z wierzytelności pieniężnych i innych praw majątkowych.

§ 100. (1) Do egzekucji wierzytelności pieniężnych lub innego prawa majątkowego urząd skarbowy przystępuje przez ich zajęcie. Celem zajęcia urząd skarbowy:

a) wezwie dłużnika wierzytelności lub prawa, aby należnej od niej sumy lub świadczenia nie uiszczał zobowiązanemu, a należne sumy wpłacił urzędowi skarbowemu lub złożył do depozytu sądowego;
b) zawiadomi zobowiązanego, że nie wolno mu zajętej sumy lub innego świadczenia odebrać ani nimi rozporządzać, jak również nie wolno mu rozporządzać zabezpieczeniem dla nich ustanowionym.

(2) Jednocześnie urząd skarbowy wezwie dłużnika zajętej wierzytelności lub prawa, aby w ciągu tygodnia złożył oświadczenie:

a) czy przyznaje, że zobowiązanemu należy się od niego zajęta wierzytelność lub czy uznaje zajęte prawo;
b) czy zajętą wierzytelność uiści, czy też i z jakich przyczyn odmawia uiszczenia,
c) czy i w którym sądzie lub przed jaką władzą toczy się albo toczyła sprawa o zajętą wierzytelność lub prawo.

(3) Koszty, związane ze złożeniem oświadczenia, urząd skarbowy obowiązany jest zwrócić dłużnikowi zajętej wierzytelności lub prawa na jego żądanie.

(4) Zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia wezwania dłużnikowi zajętej wierzytelności lub prawa.

(5) Skutki zajęcia powstają, chociażby wezwanie nie było jeszcze doręczone dłużnikowi zajętej wierzytelności lub prawa, jeżeli zawiadomienie o zajęciu doręczone było jednej z osób biorących udział w akcie prawnym, dotyczącym tej wierzytelności lub prawa, a kontrahent tej osoby o tym wiedział.

§ 101. Jeżeli prawo majątkowe, które ma być zajęte, jest tego rodzaju, iż nie ma ściśle określonej osoby, obciążonej obowiązkiem wobec zobowiązanego, zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia zawiadomienia zobowiązanemu.

§ 102. Na żądanie wierzyciela urząd skarbowy sporządzi opis zajętego prawa majątkowego.

§ 103. (1) Jeżeli ma być zajęta wierzytelność, przypadająca zobowiązanemu od Skarbu Państwa lub związku samorządu terytorialnego, albo od funduszów w ich zarządzie będących, za dłużnika wierzytelności uważa się urząd, który powołany jest do wydania polecenia wypłaty. Na żądanie wierzyciela wezwanie doręczone będzie także kasie, która ma dokonać wypłaty zobowiązanemu; kasa wstrzyma wypłatę, choćby już otrzymała polecenie wypłacenia zobowiązanemu należnej sumy.

(2) Wskazanie urzędu, który jest powołany do wydania polecenia wypłaty, i kasy, która ma dokonać wypłaty, jest obowiązkiem wierzyciela.

§ 104. Dłużnik zajętej wierzytelności lub innego prawa majątkowego, który na wezwanie urzędu skarbowego nie złoży należytego oświadczenia, odpowiada według zasad prawa cywilnego za wyrządzoną przez to wierzycielowi krzywdę.

§ 105. Zajęcie sum płatnych periodycznie obejmuje także wypłaty przyszłe, o ile to jest potrzebne do zaspokojenia poszukiwanej należności.

§ 106. Bez potrzeby ponownego zajęcia, zajęcie płac i innych sum, przypadających ze stosunku służbowego, obowiązuje także osobę, na którą przeszły obowiązki poprzedniego służbodawcy, o ile ta osoba o zajęciu wiedziała.

§ 107. (1) Urząd skarbowy poleci organowi egzekucyjnemu odebranie zobowiązanemu dokumentów, stanowiących dowód wierzytelności lub innego prawa majątkowego, i złoży je do depozytu kasy urzędu skarbowego.

(2) Jeżeli wierzyciel zgłasza wniosek, aby odebranie odbyło się w jego obecności, urząd skarbowy zawiadomi go o terminie tej czynności. W razie niestawienia się wierzyciela czynność będzie dokonana w jego nieobecności.

§ 108. (1) Urząd skarbowy do wysokości poszukiwanej należności może z mocy zajęcia wykonać wszelkie prawa zobowiązanego celem poszukiwania zajętej sumy lub świadczenia.

(2) Zobowiązany winien udzielić urzędowi skarbowemu wszelkich wyjaśnień, potrzebnych do dochodzenia praw przeciwko dłużnikowi zajętej wierzytelności lub prawa.

§ 109. (1) Zajęcie wierzytelności i innego prawa majątkowego, związanych z posiadaniem dokumentu, odbywa się przez odebranie dokumentu zobowiązanemu lub osobie trzeciej, która zgadza się na wydanie dokumentu.

(2) Zajęcie wierzytelności lub prawa jest dokonane z chwilą spisania protokołu stwierdzającego odebranie dokumentu.

§ 110. (1) Jeżeli wierzytelność, związana z posiadaniem dokumentu, może być zaraz lub po wypowiedzeniu odebrana, urząd skarbowy dokona wypowiedzenia i podejmie poszukiwaną sumę; również dokona czynności zachowawczych z urzędu lub na wniosek wierzyciela lub zobowiązanego, jeżeli zajdzie tego potrzeba.

(2) W razie potrzeby przedsięwzięcia innych czynności celem ściągnięcia zajętej wierzytelności, urząd skarbowy może zgłosić do sądu wniosek o ustanowienie kuratora. Sąd według swego uznania może kuratorem ustanowić także wierzyciela.

(3) To samo stosuje się odpowiednio do innych praw majątkowych, związanych z posiadaniem dokumentu.

§ 111. Następne zajęcia wierzytelności lub prawa majątkowego, związanych z posiadaniem dokumentu, będą dokonywane przez protokolarne zaznaczenie na protokole pierwszego zajęcia.

§ 112. (1) Jeżeli zajęte zostało prawo majątkowe, z mocy którego mają być wydane ruchomości zobowiązanemu, będą one wydane organowi egzekucyjnemu w miejscu, gdzie miały być wydane zobowiązanemu.

(2) Przez zajęcie prawa dokonane jest zajęcie wydanych organowi egzekucyjnemu ruchomości. Dalsza egzekucja z tych ruchomości prowadzona będzie według przepisów o egzekucji z ruchomości.

§ 113. Jeżeli zostało zajęte prawo, z mocy którego zobowiązany może żądać podziału majątku, zajęcie w stosunku do zobowiązanego obejmuje ruchomości, wierzytelności i prawa, które przy podziale mu przypadną. Jeżeli urząd skarbowy w ciągu trzech miesięcy po ukończeniu podziału nie rozpocznie egzekucji z mienia przypadłego zobowiązanemu, ruchomości, wierzytelności i prawa, do których egzekucji nie skierował, będą wolne od zajęcia.

§ 114. W razie zajęcia prawa majątkowego, gdy osoba obciążona obowiązkiem ma według wyboru zobowiązanego albo zapłacić sumę pieniężną, albo spełnić inne świadczenie, prawo wyboru przechodzi na urząd skarbowy, jeżeli zobowiązany, wezwany przez urząd skarbowy do dokonania wyboru, w ciągu tygodnia z tego prawa nie skorzysta.

§ 115. Jeżeli obowiązek dłużnika zajętej wierzytelności lub innego prawa majątkowego zależy od świadczenia wzajemnego, które ma dopełnić zobowiązany, a które polega na wydaniu rzeczy, znajdującej się w jego władaniu, urząd skarbowy poleci organowi egzekucyjnemu odebranie tej rzeczy zobowiązanemu, o ile jego obowiązek wydania rzeczy dłużnikowi zajętej wierzytelności lub prawa jest już orzeczony prawomocnym wyrokiem lub stwierdzony innym tytułem egzekucyjnym.

§ 116. Jeżeli wierzytelność lub prawo majątkowe jest zabezpieczone poręczeniem albo prawem zastawu, nie wciągniętym do księgi hipotecznej, urząd skarbowy na wniosek wierzyciela zawiadomi także poręczyciela albo właściciela przedmiotu lub prawa, zastawem obciążonego, iż zajętej sumy lub świadczenia nie wolno uiścić zobowiązanemu.

§ 117. W razie zajęcia prawa majątkowego, jeżeli wykonanie praw zobowiązanego przez urząd skarbowy natrafia na znaczne trudności, sąd na wniosek urzędu skarbowego wyznaczy kuratora celem wykonania tych praw. Bliższe oznaczenie czynności kuratora należy do sądu.

§ 118. (1) Jeżeli wykonanie zajętego prawa majątkowego zobowiązanego nie doprowadza do zaspokojenia poszukiwanej należności, urząd skarbowy może zarządzić sprzedaż prawa, chyba że sprzedaż wyrządziłaby znaczną szkodę zobowiązanemu.

(2) Do sprzedaży stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży ruchomości.

§ 118a. (1) W razie gdy ściągnięcie zajętej wierzytelności natrafia na znaczne trudności, może nastąpić pozbycie wierzytelności, z wyjątkiem wierzytelności mających za przedmiot sumy płatne periodycznie (§ 105).

(2) Do zbycia wierzytelności stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży ruchomości.

CZĘŚĆ III.
ZABEZPIECZENIE.

§ 119. (1) Zabezpieczenie należności przed terminem jej płatności może nastąpić na podstawie tytułu wykonawczego (§ 14 ust. (1) na wniosek wierzyciela, w tych wyjątkowych przypadkach, gdy istnieje niebezpieczeństwo co do otrzymania zaspokojenia w razie zwłoki.

(2) Wniosek do którego należy dołączyć tytuł wykonawczy (§ 14 ust. (1), powinien zawierać przyczyny, dla których wierzyciel żąda zabezpieczenia, wskazanie majątku, na którym należność ma być zabezpieczona i uprawdopodobnienie niebezpieczeństwa w zwłoce. We wniosku może być podana wysokość kaucji, przez której złożenie zobowiązany może się uwolnić od wykonania zabezpieczenia oraz wysokość kaucji, którą wierzyciel zaofiarowuje celem zwolnienia się od obowiązku uprawdopodobnienia niebezpieczeństwa w zwłoce.

§ 120. (1) Celem zabezpieczenia należności może urząd skarbowy zarządzić zajęcie i przechowanie rzeczy ruchomych zobowiązanego oraz zająć wierzytelności lub inne prawa majątkowe, niezabezpieczone na nieruchomościach.

(2) O ile posiadane przez zobowiązanego nieruchomości, nie zahipotekowane wierzytelności pieniężne i inne prawa majątkowe nie dają dostatecznego zabezpieczenia, a zobowiązany posiada majątek nieruchomy, wierzytelności pieniężne lub inne prawa majątkowe, obciążające majątek nieruchomy osób trzecich, wówczas urząd skarbowy może wystąpić do sądu o zabezpieczenie należności na wspomnianych wyżej przedmiotach.

§ 121. (1) Zabezpieczenie należności przeciwko Skarbowi Państwa nie jest dopuszczalne,

a przeciwko samorządowi terytorialnemu może nastąpić tylko za zezwoleniem właściwej władzy nadzorczej.

(2) Nie podlegają zabezpieczeniu rzeczy i prawa, z których egzekucja nie jest dopuszczalna oraz rzeczy ulegające szybkiemu zepsuciu.

(3) Zajęta gotówka zobowiązanego oraz jego papiery wartościowe będą wniesione do depozytu kasy urzędu skarbowego.

(4) Sprzedaż egzekucyjna nie jest dopuszczalna, chyba że sam zobowiązany zażąda takiej sprzedaży.

(5) Dłużnik wierzytelności, którą zobowiązany w myśl otrzymanego zakazu nie może rozporządzać, obowiązany jest na żądanie urzędu skarbowego, po nadejściu płatności, złożyć sumę dłużną do depozytu kasy urzędu skarbowego.

§ 122. Urząd skarbowy w zarządzeniu zabezpieczenia oznaczy należność, która ma być zabezpieczona, jej wysokość, majątek poddany zabezpieczeniu, sposób i zakres zabezpieczenia, niemniej kaucję, którą zobowiązany może złożyć w celu zapobieżenia wykonania lub uchylenia zabezpieczenia w razie jego wykonania, a ewentualnie kaucję, którą wierzyciel ma złożyć przed wykonaniem zarządzenia.

§ 123. (1) Zobowiązany może przeciwko zarządzeniu zabezpieczenia wnieść odwołanie lub umotywowany sprzeciw. O sprzeciwie rozstrzyga urząd skarbowy, który przed swą decyzją może wezwać wierzyciela do oświadczenia się oraz przeprowadzić odpowiednie dochodzenie.

(2) W decyzji swej urząd skarbowy może wydane zarządzenie zabezpieczenia w całości lub części zatwierdzić, zmienić lub uchylić, a także uzależnić wykonanie tej decyzji od złożenia kaucji przez jedną lub obie strony.

§ 124. (1) Obowiązek oraz termin złożenia kaucji tudzież jej wysokość w przypadkach, wymienionych w §§ 122 i 123, określa urząd skarbowy według swobodnej oceny.

(2) Kaucję składa się w sposób, określony w § 27, lub przez zabezpieczenie hipoteczne na miejscu, uznanym przez urząd skarbowy za wystarczające lub w inny sposób, jaki ustali rozporządzenie Ministra Skarbu.

§ 125. Za czynności zabezpieczenia nie pobiera się kosztów egzekucyjnych, z wyjątkiem wydatków poniesionych. Do tych wydatków przepis § 58 ma odpowiednie zastosowanie.

CZĘŚĆ IV.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE.

§ 126. (1) Czynności egzekucyjne, wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, będą prowadzone nadal przez władze i organa egzekucyjne, właściwe według niniejszego rozporządzenia, według przepisów tegoż rozporządzenia.

(2) Opłaty egzekucyjne (§ 57 ust. (1) p. 1) nie będą jednak pobierane w myśl przepisów niniejszego rozporządzenia, o ile w sprawach wszczętych (ust. (1), pobrano je już od zobowiązanego za wszystkie czynności egzekucyjne w myśl przepisów dotychczasowych.

(3) Rozporządzenia Ministra Skarbu, wydane w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, określą sposób ustalenia należności nieściągalnych oraz termin przekazania urzędom skarbowym należności ściągalnych do dalszej egzekucji.

§ 127. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Skarbu oraz innym zainteresowanym ministrom, każdemu — według właściwości.

§ 128. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą:

a) od dnia 1 sierpnia 1932 r. na całym obszarze Rzeczypospolitej, z wyjątkiem miast, będących siedzibami urzędów wojewódzkich,

b) od dnia 1 września 1932 r. na obszarze miast, będących siedzibami urzędów wojewódzkich, z wyjątkiem Warszawy, Łodzi i *Lwowa*.

c) od dnia 1 października 1932 r. na obszarze Warszawy, Łodzi i *Lwowa*.

(2) Z dniem uzyskania mocy obowiązującej niniejszego rozporządzenia na poszczególnych obszarach Rzeczypospolitej ulegają zawieszeniu, na czas jego obowiązywania, wszelkie dotychczasowe przepisy sprzeczne z postanowieniami niniejszego rozporządzenia oraz wszelkie przepisy, dotyczące przedmiotów unormowanych w niniejszym rozporządzeniu.

14.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 27 października 1932 r.

Przepisy wprowadzające prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym.

(Dz. U. R. P. z dnia 28 października 1932 r. Nr 93, poz. 804).

Art. VII. § 2. Władza gminna obowiązana jest na polecenie sądu do egzekwowania grzywien, kar pieniężnych, opłat sądowych i kosztów postępowania w myśl przepisów o egzekucji świadczeń pieniężnych w trybie postępowania przymusowego w administracji.

Art. IX. Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzeń:

2) wyda . . . . . w porozumieniu z Ministrem *Spraw Wewnętrznych* — taksę wynagrodzenia gmin za ich czynności w sądowym postępowaniu egzekucyjnym.

Kompetencje Ministra Spraw Wewnętrznych dotyczące współdziałania w zakresie wykonania rozporządzenia przejął Minister Administracji Publicznej i Min. Ziem Odzyskanych.

15.

OKÓLNIK Nr. 154

MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 21 sierpnia 1928 r. L. OL. 1133/1.

Zb. Zarz. Min. Spr. Wewn. ((1918 — 1920) t. II str 1212.

W załączeniu przesyła się instrukcję dla urzędów gminnych i magistratów zapowiedzianą okólnikiem Nr. 104. . . . . .

Na podstawie art. 122 rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341) i art. 24 dekretu z dnia 3 stycznia 1918 r. (Dz. P. Kr. Pol. Nr 1, poz. 1) instrukcję niniejszą zalecam do użytku urzędów gminnych i magistratów.

Warszawa, dnia 21 sierpnia 1928 r.

INSTRUKCJA

dla urzędów gminnych i magistratów o doręczaniu wezwań i innych pism urzędowych, przesłuchiwaniu osób i sporządzaniu protokółów na żądanie władz, urzędów i osób w postępowaniu administracyjnym.

I. Wskazówki ogólne.

§ 1. Instrukcja ta rozwija postanowienia art. art. 19 — 29, 32, 33, 57 — 64, 66, 67, 105, 106, 108 — 111 — rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341), o ile dotyczą one współdziałania *urzędów* gminnych i *magistratów* z innymi władzami w postępowaniu administracyjnym.

Uwaga: Cytowane w instrukcji niniejszej bez bliższego określenia artykuły i ustępy oznaczają artykuły i ustępy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym, a cytowane bez bliższego określenia §§ oznaczają §§ niniejszej instrukcji.

§ 2. Wezwania i inne pisma urzędowe w postępowaniu administracyjnym władza może doręczać przez *urzędy* gminne *(magistraty)* (art. 23).

§ 3. Gdy osoby interesowanej nie można przesłuchać w urzędzie, załatwiającym sprawę, władza może dokonać przesłuchania za pomocą równorzędnej lub niższej władzy miejsca zamieszkania lub też miejsca pobytu osoby interesowanej (art. 32, ust. 2). Zamiast składania żądanych przez władze wyjaśnień na piśmie osoba interesowana ma prawo dla ich złożenia stawić się osobiście w *urzędzie* gminnym (art. 32, ust. 3).

§ 4. Gdy stawiennictwo świadka jest utrudnione, bądź z powodu znacznej odległości jego miejsca zamieszkania od miejsca stawiennictwa, bądź z powodu choroby, władza może zbadać świadka przez równorzędny albo niższy urząd w miejscu, znajdującym się w pobliżu miejsca zamieszkania świadka, a świadka który z powodu choroby nie może stawić się przed władzą lub urzędem — zbadać na miejscu (art. 57, ust. 3).

§ 5. Wzywanie i badanie biegłych dokonywa się na tych samych zasadach, co wzywanie i badanie świadków (art. 62).

II. Wskazówki szczegółowe.

A. Doręczanie wezwań i innych pism.

§ 6. Wszystkie pisma odbiorcy (adresatowi) doręcza się:

1) bądź w urzędzie w czasie jego tam bytności,

2) bądź też, jeżeli z przepisów nie wynika obowiązek doręczenia pisma pod wskazanym przez odbiorcę adresem, w następujących miejscach:

a) w mieszkaniu odbiorcy,

b) w miejscu, gdzie znajduje się zarząd nieruchomości odbiorcy lub jego nieruchomość,

c) w miejscu gdzie znajduje się przedsiębiorstwo odbiorcy,

d) w miejscu, gdzie odbiorca wykonywa swą pracę zarobkową.

Wreszcie, pismo może być doręczone w każdym innym miejscu pod dwoma jednak warunkami:

a) że zachodzi konieczna potrzeba doręczenia z pominięciem miejsc wyżej wskazanych,

b) że pismo zostanie doręczone odbiorcy do rąk własnych (art. 24).

§ 7. Pisma należy doręczać odbiorcy, o ile możności do rąk własnych.

Tylko w razie nieobecności odbiorcy, pismo należy doręczyć jednej z następujących osób:

a) dorosłemu jego domownikowi,

b) zarządcy nieruchomości lub przedsiębiorstwa odbiorcy,

c) pracownikowi odbiorcy,

d) rządcy lub dozorcy domu odbiorcy,

e) a w ostateczności temu sąsiadowi odbiorcy, który podejmie się oddania mu pisma (art. 25).

§ 8. W razie niemożności doręczenia pisma:

a) do rąk własnych odbiorcy z powodu jego nieobecności,

b) do rąk osób wyszczególnionych w pkt. pkt. a), b), c), d), e) §-u 7-go, tak z powodu nieobecności ich, jak i odmowy przyjęcia pisma należy:

1) pismo złożyć w *urzędzie* gminnym *(magistracie)* tego miejsca, gdzie doręczenie miało być dokonane;

2) wywiesić o złożeniu, jego czasie i miejscu, oraz o czasie trwania (§ 11) zawiadomienie w tym *urzędzie* gminnym *(magistracie)*, w którym pismo złożono (patrz wzór Nr 1);

3) wywiesić takież zawiadomienie na drzwiach mieszkania odbiorcy, albo na drzwiach lokalu, w którym znajduje się zarząd jego nieruchomości lub przedsiębiorstwa, albo

na bramie nieruchomości, albo wreszcie na drzwiach przedsiębiorstwa, w którym odbiorca pracuje (patrz wzór Nr 1).

Dokonanie tych czynności uważa się za doręczenie (art. 26).

§ 9. Jeżeli doręczający samego odbiorcę (adresata) zastał, lecz ten odmawia przyjęcia pisma, należy uczynić o tym nadpis na piśmie (na kopercie lub doklejonej kartce) i zwrócić je urzędowi wysyłającemu (patrz wzór Nr 2), albo zwrócić z odpowiednią adnotacją na potwierdzeniu doręczenia (wzór Nr 3, A, b).

Takie pismo uważa się za doręczone z chwilą odmowy przyjęcia (art. 27).

§ 10. Od każdej osoby lub każdego urzędu przyjmujących pismo dla adresata (w tej liczbie i od samego adresata) należy zażądać potwierdzenia swym podpisem odbioru pisma. Jednakże takie potwierdzenie nie jest wystarczające, ani konieczne, gdyż brak jego nie pozbawia doręczenia skutków prawnych. Natomiast koniecznym jest, aby organ doręczający oznaczył bądź na egzemplarzu, zwrotnego potwierdzenia doręczenia — (§ 7, § 8 i § 9), bądź nawet na samym piśmie (jego kopercie) — gdy odmówił przyjęcia sam odbiorca (§ 9), czas, miejsce i sposób doręczenia, i aby stwierdził to swym podpisem (art. 23, 27 i 28, (patrz wzór Nr 3).

Wezwania, które są nadsyłane w 2-ch egzemplarzach, doręcza się w ten sposób, że 1 egzemplarz zostawia się adresatowi, względnie zastępującej go osobie, albo składa się w *urzędzie* gminnym *(magistracie)*, wywieszając potrzebne zawiadomienia, 2-gi zaś z adnotacją doręczającego o czasie, miejscu i sposobie doręczenia, oraz ewentualnym własnoręcznym potwierdzeniem odbiorcy zwraca się urzędowi wysyłającemu.

§ 11. Pismo złożone w *urzędzie* gminnym lub *(magistracie)* (§ 8) pozostaje tam dni 30.

Jeżeli w tym czasie odbiorca zgłosi się po odbiór, urząd wydaje mu pismo za pokwitowaniem, które pozostawia u siebie (pokwitowanie może być uczynione w księgach urzędu).

Jeżeli w ciągu 30-u dni pismo nie zostanie odebrane, *urząd* gminny *(magistrat)* zwraca je urzędowi wysyłającemu z odpowiednią wzmianką (patrz wzór Nr 4).

Równocześnie zdejmuje się wywieszone w urzędzie gminnym (magistracie) zawiadomienie (§ 8, ust. 2, pkt. 2) o złożeniu pisma.

B. Sporządzenie protokołów.

§ 12. Przesłuchując osoby interesowane, świadków i biegłych, *urząd* gminny *(magistrat)* sporządza o tym protokoł (art. 19, ust. 2) (patrz wzór Nr 5).

§ 13. W protokole powinno być uwidocznione:

a) kto, kiedy, gdzie i kogo przesłuchał oraz w jakim charakterze (osoby interesowanej, strony, świadka, czy biegłego),

b) kto był przy tym obecny w charakterze władz współdziałających osób interesowanych ich pełnomocników itp.,

c) jakie zeznania złożyły przesłuchane osoby (wedle możności ich własnymi słowami),

d) jakie zarzuty lub uwagi zgłosiły obecne przy tym osoby lub przedstawiciele władz (art. 20, ust. 1).

§ 14. W protokole przesłuchania świadków lub biegłych, którzy zeznali po zaprzysiężeniu, względnie po złożeniu przyrzeczenia wzamian przysięgi, powinno to być zaznaczone, jak również powinno być zaznaczone, że zostali oni uprzedzeni o grożącej im odpowiedzialności za fałszywe zeznania pod przysięgą (art. 20, ust. 2 i art. 61, ust. 1) (§§ 26 — 29).

W protokołach przesłuchania świadków i biegłych badanych bez przysięgi lub przyrzeczenia powinno być zaznaczone, że zostali oni uprzedzeni o grożącej im odpowiedzialności za fałszywe zeznanie (art. 61, ust. 1) (§§ 26, 29).

§ 15. Jeżeli przesłuchania dokonano za pośrednictwem tłumacza, należy w protokole zaznaczyć w jakim języku zeznania złożono i kto (imię, nazwisko, adres) był tłumaczem. Dotyczy to również wypadku, gdy zeznaje osoba, mogąca się porozumieć tylko za pomocą znaków, np. głuchoniemy (art. 20, ust. 4).

§ 16. O ile zeznania poszczególnych osób różnią się między sobą, wówczas każde zeznanie zapisuje się do protokołu oddzielnie, a przy tym w miarę możności, własnymi słowami zeznającego bez zmian, opuszczeń i dodatków.

Natomiast gdy przy kolejnym przesłuchaniu poszczególnych osób okazuje się, że którakolwiek z tych osób zeznaje to samo, jak jedna z poprzednich, wówczas zaznacza się to w protokole ze wskazaniem, z czyim zeznaniem jest ono zgodne. Gdyby jednak zachodziły pewne różnice w szczegółach, wówczas różnice te należy uwidocznić w protokole (art. 20, ust. 2).

§ 17. Osobom dobrze piśmiennym należy zezwolić na zapisywanie samym zeznań do protokołu, o ile o to poproszą (art. 20, ust. 3).

§ 18. Protokół przesłuchania należy osobie zeznającej (w części zawierającej jej zeznanie) odczytać i dać do podpisania. Jeżeli nie chce ona lub nie może podpisać protokołu, urzędnik sporządzający protokoł powinien to zaznaczyć w protokole ze wskazaniem przyczyny (art. 20, ust. 5).

§ 19. W protokołach nie wolno nic wyskrobywać ani zamazywać.

Jeżeli zachodzi potrzeba sprostowania omyłki, można to uczynić tylko w ten sposób, aby po skreśleniu wyrazów, błędnie użytych można je było jednak odczytać. Nadto poprawki (skreślenia i uzupełnienia) powinny być omówione przed podpisaniem protokołu przez zeznającego (§ 18) (patrz wzór Nr 6) (art. 20, ust. 6).

C. Wezwania.

§ 20. Wzywając poszczególne osoby celem przesłuchania, należy im z reguły wyznaczać pewien termin (okres czasu), w ciągu którego mogą one stawić się do przesłuchania, a tylko wyjątkowo wzywać na określony dzień i godzinę (art. 22, ust. 3).

§ 21. Jeżeli wezwanie zostało doręczone wadliwie (z pogwałceniem przepisów o doręczaniu), należy je powtórzyć w sposób właściwy. Jeżeli jednak, pomimo wadliwości, wezwanie doszło do rąk wezwanego i termin otrzymania wezwania można ustalić, uważa się je za doręczone z chwilą faktycznego otrzymania go przez wezwanego (art. 29).

§ 22. Wezwanie powinno być podpisane przez urzędnika *(urzędu* gminnego), *(magistratu)* wzywającego w celu przesłuchania i zawierać:

a) imię, nazwisko i adres wezwanego,

b) w jakiej sprawie i w jakim charakterze się go wzywa,

c) jaka władza wzywa, adres tej władzy, a nadto dokąd wzywa, jeżeli wzywa się nie do siedziby władzy wzywającej,

d) czy wezwany ma się stawić osobiście, czy może złożyć wyjaśnienie na piśmie, czy też może przysłać zamiast siebie pełnomocnika,

e) termin, (okres czasu) lub ścisłą datę stawiennictwa,

f) wyjaśnienie, czy stawiennictwo jest obowiązkowe, to nadto — skutki prawne niestawiennictwa (art. 22 ust. 2 i 3) (patrz wzór Nr 7).

Wezwanie należy sporządzić w 2-ch egzemplarzach, z których drugi służy do potwierdzenia doręczenia i zwraca się władzy wzywającej.

§ 23. W razie niemożności stawienia się w terminie lub w dniu wyznaczonym przez władzę, osoba wezwana powinna niestawiennictwo to usprawiedliwić ważnymi przeszkodami. W przeciwnym razie władza wzywająca usprawiedliwienia uznać nie może i musi postawić wniosek przed władzą powiatową admin. ogólnej o ukaranie za nieusprawiedliwione niestawiennictwo.

Za ważne przeszkody uznaje się chorobę osoby wzywanej, śmierć jej rodziców, męża, żony lub dzieci, przerwanie komunikacji, pozbawienie wolności, zbyt późne otrzymanie wezwania itp. (art. 33, art. 58, art. 108, art. 110).

D. Badanie świadków.

§ 24. W charakterze świadków nie mogą być badani:

a) osoby niezdolne do udzielenia swoich spostrzeżeń oraz osoby, które były niezdolne do spostrzeżenia faktu, mającego być udowodnionym,

b) duchowni co do tego, co im powierzono na spowiedzi lub pod tajemnicą duchowną,

c) wojskowi, funkcjonariusze państwowi oraz pracownicy *komunalni* co do znanych im tajemnic urzędowych, chyba że uzyskają zezwolenie na złożenie zeznań od swego przełożonego. (art. 59).

§ 25. Nikt nie może odmówić zeznań w charakterze świadka, jednak świadek może odmówić odpowiedzi na pytania, gdy odpowiedź mogłaby spowodować karno-sądową odpowiedzialność, albo narazić na hańbę ,albo wyrządzić bezpośrednio znaczną stratę majątkową w stosunku do samego świadka, jego małżonka, jego krewnego lub powinowatego linii wstępnej lub zstępnej, krewnego w linii bocznej do trzeciego, a powinowatego do drugiego stopnia, dziecka przysposobionego, rodziców przybranych, oraz osoby, nad którą świadek sprawuje opiekę lub kuratelę, albo gdy odpowiedź może spowodować naruszenie prawnie uznanej tajemnicy zawodowej.

O prawie tym należy świadka uprzedzić (art. 60).

§ 26. Przed badaniem lub żądając złożenia zeznań na piśmie, należy uprzedzić świadka o grożącej mu odpowiedzialności za fałszywe zeznanie (art. 61, ust. 1) (patrz § 14).

§ 27. W razie konieczności przesłuchania świadka pod przysięgą władza wraca się o zaprzysiężenie świadka do najbliższego sądu pokoju (powiatowego). Pozostają w mocy przepisy szczególne, przewidujące zaprzysięganie świadków przez władze administracyjne (art. 61 ust. 2).

§ 28. W razie potrzeby przesłuchania ze skutkami zaprzysiężonego zeznania takiego świadka, od którego w myśl obowiązujących przepisów przysięgi się nie odbiera, władza przesłuchująca odbiera od niego przyrzeczenie zeznania prawdy według sumienia, uprzedzając go, że przyrzeczenie to, co do skutków ma moc przysięgi, czyli, że za fałszywe zeznanie po złożeniu takiego przyrzeczenia grozi odpowiedzialność taka sama, jak za fałszywe zeznanie pod przysięgą (art. 61 ust. 3).

§ 29. Za fałszywe zeznanie bez przysięgi, za fałszywe zeznanie pod przysięgą i za fałszywe zeznanie po przyrzeczeniu, zastępującym przysięgę w postępowaniu administracyjnym, o ile obowiązujące ustawy nie przewidują na ten wypadek kar szczególnych grozi odpowiedzialność taka sama, jak za takież czyny w postępowaniu sądowym (art. 111 ust. 1).

Złożenie przyrzeczenia uważa się za równoznaczne zapewnieniu w miejsce przysięgi na obszarze mocy obowiązującej Kodeksu Karnego z 1871 roku (art. 111 ust. 2).

§ 30. Od przysięgi są zwolnieni duchowni wszystkich prawnie uznanych wyznań; osoby należące do wyznań nieuznających przysięgi; nieletni do lat 14; zstępni, gdy mają świadczyć w sprawie wstępnych i odwrotnie; małżonek

gdy ma świadczyć w sprawie współmałżonka; bracia i siostry w sprawach rodzeństwa; funkcjonariusze publiczni, którzy złożyli przysięgę służbową, o ile zeznania ich dotyczą faktów wiadomych im z tytułu pełnienia obowiązków służbowych (art. 61, ust. 4).

E. Badanie biegłych.

§ 31. Ponieważ wzywanie i badanie biegłych (znawców) odbywa się na tych samych zasadach, co świadków, przeto nie wolno badać w charakterze biegłych osób w podobnych wypadkach, jak te, o których mówi § 24, a wolno biegłym uchylić się od odpowiedzi na pytania w wypadkach podobnych do objętych § 25.

Jednakże ponieważ władza zawsze może biegłego, przedstawionego przez stronę nie przyjąć, a wezwanego już wyłączyć, gdy powstaje uzasadniona wątpliwość co do jego bezstronności, przez to z reguły nie należy badać w charakterze biegłych osób, które pozostają do sprawy w stosunku przewidzianym w § 25. (art. 62 i 63).

F. Uprawnienia stron przy badaniu świadków i biegłych.

§ 32. Strony, o ile zjawią się w czasie badania świadków lub biegłych, powinny być dopuszczone do udziału w tych czynnościach, jeżeli interes publiczny nie stoi temu na przeszkodzie (art. 66). Dlatego, jeżeli świadków lub biegłych wzywa się na ściśle oznaczony dzień, należy o tym w wezwaniu zawiadomić strony, aby im umożliwić udział w tych czynnościach, o ile zechcą w nich uczestniczyć.

G. Ograniczenia co do wzywania osób interesowanych.

§ 33. *Urząd* gminny może żądać obowiązkowego osobistego stawiennictwa osób interesowanych, celem przesłuchania w sprawie załatwianej przez władzę powiatową lub wyższą tylko wówczas, gdy:

a) to jest konieczne ze względu na wyjątkowo ważny interes publiczny, a przytym, gdy

b) osoba ta mieszka w obrębie tego powiatu, w którym znajduje się *urząd* gminny.

W sprawach, załatwianych przez inne *urzędy* gminne, *urząd* gminny może wzywać do obowiązkowego osobistego stawiennictwa osoby interesowane, tylko wówczas, gdy wezwany mieszka lub przebywa w obrębie gminy wzywającej, a przytym pod warunkiem przewidzianym w pkt. a) niniejszego paragrafu (art. 32 ust. 1).

H. Odpowiedzialność za niestawiennictwo na wezwanie władzy.

§ 34. Osoby interesowane, świadkowie i biegli winni bez usprawiedliwionej przyczyny niestawiennictwa na wezwanie *urzędu* gminnego *(magistratu)* lub odmowy dania żądanych wyjaśnień, będą przez powiatową władzę administracji ogólnej karane celem wymuszenia żądanej czynności karą do *50* zł za pierwsze niezastosowanie się do wezwania i do *100* zł za ponowne. Nadto przy ponownym niestawiennictwie winni mogą być sprowadzeni do urzędu przymusowo.

W celu wymierzenia kary, jak i zarządzenia przymusowego sprowadzenia, wójt gminy *(naczelnik gminy,* burmistrz) powinien przedstawić powiatowej władzy administracji ogólnej (staroście) uzasadniony wniosek (art. 108, ust. 1 art. 110, ust. 1).

§ 35. Przewidziana w poprzednim paragrafie kara może być ściągnięta po upływie 14-tu dni od doręczenia ukaranemu decyzji o ukaraniu. W ciągu tych 14-tu dni ukarany może przedstawić władzy przyczyny usprawiedliwiające niestawiennictwo. W razie uznania dostateczności tych przczyn władza uchyli nałożoną karę (art. 108, ust. 2).

J. Utrzymanie porządku w czasie czynności urzędowych.

§ 36. Za niewłaściwe zachowanie się w czasie czynności urzędowych osoby interesowane, świadkowie i biegli, mogą być wydaleni z powyższych czynności przez kierującego urzędnika. Zarządzenie takie nie wstrzymuje dalszego przeprowadzenia czynności, jeżeli przeprowadzenie to jest faktycznie możliwe (art. 67).

§ 37. Za nieprzystojne zachowanie się w urzędzie, niezależnie od postanowienia przytoczonego w poprzednim paragrafie winni ulegają grzywnie do *100* zł. W tym celu wójt *(naczelnik)* gminy, burmistrz powinien się zwrócić z uzasadnionym wnioskiem do powiatowej władzy administracji ogólnej (art. 109, ust. 1, art. 110, ust. 1).

K. Koszta stawiennictwa świadków i biegłych.

§ 38. Świadkom i biegłym, wzywanym przez władze *(urząd* gminny, *magistrat)* do osobistego stawienia się celem złożenia wyjaśnień, przyznaje wynagrodzenie za stratę czasu i zwrot kosztów podróży władza rozpoznająca sprawę, a więc ta władza, która jest powołana do wydania decyzji (art. 106 i art. 64 ust. 2).

Wynagrodzenie to i zwrot kosztów podróży władza ta może przyznać o tyle tylko, o ile zainteresowani zażądają tego przed zakończeniem rozpoznania sprawy.

W razie późniejszego zgłoszenia albo wogóle niezgłoszenia roszczenia, ani wynagrodzenie, ani zwrot kosztów przyznane być nie mogą (art. 64 ust. 1).

W razie zgłoszenia takiego żądania podczas przesłuchania w *urzędzie* gminnym *(magistracie)* należy żądanie zaprotokołować w zeznaniu świadka (biegłego) przy zakończeniu.

§ 39. Osoby interesowane, nie będące stronami, mogą żądać wynagrodzenia za stratę czasu i zwrotu kosztów podróży tylko wówczas, gdy władza zażądała ich osobistego stawiennictwa, a przytym tylko wówczas, gdy odległość między miejscem skąd ich wezwano a miejscem stawiennictwa przekracza 15 klm (art. 32 ust. 1 lit. b).

Stronie wynagrodzenie za stratę czasu i zwrot kosztów podróży nie przysługuje, gdyż w myśl art. 105 ust. 1 pkt. b) koszta jej w związku ze stratą czasu i podróżą, jako poniesione w jej własnym interesie powinny być pokryte przez nią samą.

Wzór Nr 1 (do § 8).

ZAWIADOMIENIE

(o doręczeniu pisma urzędowego)

Dnia . . . . . 19 . . roku o godz. . . . . *urząd* gminy *(magistrat)* . . . . . pismo Nr. . . (urzędu, władzy) . . . . . adresowane na imię . . . . . dostarczył w. . . . . (miejscowość) do lokalu Nr . . . przy ul. . . . . w którym znajduje się . . . . . (mieszkanie adresata, albo zarząd jego nieruchomości, albo miejsce jego pracy zawodowej itd.) . . . . . celem doręczenia adresatowi, jednakże . . . . . (lokal ten okazał się zamknięty i na pukanie doręczającego nikt drzwi nie otworzył. Nikt z sąsiadów adresata nie podjął się doręczenia mu pisma).

Wobec powyższego w myśl art. 26 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu adm., pismo zostaje złożone w *urzędzie* gminy *(magistracie)* . . . . . do dyspozycji adresata, gdzie może być odebrane do dnia . . . . . 19 . . . (30 dni po doręczeniu), po czym zostanie zwrócone urzędowi, który pismo nadesłał.

Doręczenie uważa się za dokonane, w dniu . . . . . 19 . . . (dzień i godzina kiedy nie zastano adresata).

(Podpis doręczającego)

Wzór Nr 2 (do § 9).

POTWIERDZENIE DORĘCZENIA.

(na doręczonym piśmie w wypadku odmowy przyjęcie przez adresata).

Pismo niniejsze dnia . . . . . 19 . . . o godz. . . . *urząd* gminy *(magistrat)* . . . . . dostarczył adresatowi pod wskazanym adresem celem doręczenia, przy czym adresat osobiście odmówił przyjęcia pisma, wobec czego w myśl art. 27 rozp. Prez. Rzeczp. o post. adm. pismo ulega zwrotowi.

(Podpis doręczającego)

Wzór Nr 3 (do § 9 i 10).

POTWIERDZENIE DORĘCZENIA.

Pismo Nr. . . urzędu . . . . . adresowane na imię . . . . . zostało dostarczone przez *urząd* gminy *(magistrat)* . . . . . w dniu . . . . . 19 . . ., dla doręczenia adresatowi do miejscowości . . . . . lokalu . . . . . w którym znajduje się. . . . . ., przy czym pismo to otrzymał. . . .

(Podpis odbiorcy)

A. Doręczyłem dnia . . . . . 19. . . o godz. . .

a) adresatowi osobiście, który pismo przyjął,

b) adresatowi osobiście, który odmówił przyjęcia,

c) z powodu nieobecności adresata p. . . . . jako (dorosłemu domownikowi, zarządcy nieruchomości, przedsiębiorstwa adresata, pracownikowi adresata, rządcy, dozorcy domu adresata, sąsiadowi adresata — który pismo przyjął),

d) z powodu nieobecności adresata oraz osób, którymby pismo można było dla adresata zostawić (oraz odmowy przyjęcia pisma przez osoby, którymby pismo można było zostawić dla adresata) — w ten sposób, że złożyłem pismo w *urzędzie* gminy *(magistracie)* . . . . . zawiadamiając o tym adresata drogą wywieszenia zawiadomienia na drzwiach nieruchomości . . . . . jako miejsca . . . . . oraz w *urzędzie* gminy *(magistracie)* . . . . .

B. Nie mogłem doręczyć z powodu:

a) śmierci adresata,

b) iż adresat we wskazanej miejscowości nie jest znany,

c) iż adresat opuścił wskazaną miejscowość na stałe przenosząc się do. . . . . .

d) iż adresat opuścił wskazaną miejscowość na stałe przenosząc się do miejscowości, której ustalić nie mogłem.

(Podpis doręczającego)

Zamiast uprzedniego przygotowania druku wskazanego pod literami A), a, b, c, d, i B), a, b, c, d, adnotacja doręczającego może być uczyniona odręcznie na potwierdzeniu doręczenia stosownie do potrzeby.

Wzór Nr 4 (do § 11).

ZWROT

(pisma urzędowego nieodebranego w terminie).

Do urzędu . . . . . .

Wobec upływu 30-dniowego terminu przewidzianego w art. 28 ust. 2 rozp. Prez. R. P. z dnia 22 marca 1928 r. o post. adm. od chwili złożenia w *urzędzie* gminy *(magistracie)* . . . . . pisma urzędowego za Nr. . . . . ., adresowanego na imię . . . . . oraz niezgłoszenia się w tym terminie osoby uprawnionej po odbiór — pismo przy niniejszym zwraca się.

(data i podpis zwracającego urzędnika).

Wzór Nr 5 (do § 12).

PROTOKÓŁ.

Dnia . . . . . 19 . r., ja . . . . . (imię i nazwisko) wójt *(naczelnik,* pisarz) gminy . . . . . na żądanie . . . . . (urzędu) . . . . . zgłoszone na podstawie art. 32, ust. 2, albo art. 57 ust. 3 (p. . . . . zgłoszone na podstawie art. 32, ust. 3), oraz art. 20 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 22.III. 1928 r. o postępowaniu administracyjnym w *urzędzie* gminy . . . . . w obecności . . . . . przesłuchałem w charakterze . . . . . (świadków, biegłych, strony, osoby interesowanej) następujące osoby, które zeznały:

zaprzysiężony przez *sędziego*

Jan C . . . . . lat . . ., zamieszkały . . . . . po uprzedzeniu go o grożącej mu odpowiedzialności za fałszywe zeznanie pod przysięgą . . . . . Zeznanie zostało zeznającemu odczytane.

(Podpis zeznającego).

zaprzysiężony przez *sędziego*

Piotr . . . . . lat . . ., zamieszkały . . . . . Zeznanie zostało zeznającemu odczytane, przy czym potwierdził on zgodność zapisanego ze złożonem zeznaniem. Zeznania zeznający nie podpisał z powodu niepiśmienności.

Podpis wójta *(naczelnika, pisarza).*

Maciej Z . . . . . Świadek ten odmówił podpisu, uzasadniając odmowę tem, że . . . . .

Podpis wójta *(naczelnika, pisarza).*

Andrzej B. . . . . Świadek nie podpisał swego zeznania, opuszczając miejsce czynności urzędowej przed ukończeniem przesłuchania.

Podpis wójta *(naczelnika, pisarza).*

Paweł M. . . . . Zeznał w języku . . ., przy pomocy tłumacza . . . . . zamieszkałego . . . . . co następuje . . . . . Zeznanie zostało zeznającemu odczytane i przetłumaczone.

Podpis zeznającego.

Na tym przesłuchanie ukończono.

Podpis wójta *(naczelnika, pisarza).*

Wzór Nr 6 (do § 19).

PROTOKÓŁ.

. . . . . kiedy w piątek dn. 14 . . . . . Na str. . . . w wierszu . . . . niniejszego protokółu skreślono słowa: „w sobotę dn. 15", a zamiast nich napisano: „w piątek dn. 14".

(Podpis zeznającego).

Wzór Nr 7 (do §§ 22).

Po raz pierwszy.

(zbędne skreślić)

Po raz drugi.

WEZWANIE.

Urząd gminy *(Magistrat)* . . . . . na podstawie art. 22, albo również: oraz art. 32 ust. 1 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 22.III. 1928 r. o postępowaniu administracyjnym wzywa niniejszym . . . . . (imię i nazwisko) zamieszkałego (albo zatrudnionego w przedsiębiorstwie . . . . .) do stawienia się osobiście w terminie od . . . . . do . . . . . 19 . . r. (albo w dniu . . . . . o godz. . . .) w urzędzie wzywający . . . . . (miejscowość, ulica Nr domu), celem złożenia zeznań w charakterze . . . . . (świadka, biegłego itd.) w sprawie . . . . . Stawienie się jest obowiązkowe. Niezastosowanie się do wezwania powoduje skutki przewidziane w art. 108 rozp. Prez. Rzplitej z dn. 22.III. 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (patrz na odwrocie).

(podpis urzędnika)

Otrzymałem

(podpis odbierającego)

Doręczyłem dn. . . . . 19. . .

(podpis doręczającego)

Na odwrocie powyższego wezwania.

Art. 108. 1) Strony, świadkowie i biegli, winni niestawiennictwa na wezwanie władz lub odmowy żądanych wyjaśnień lub zeznań na piśmie bez usprawiedliwionej przyczyny, ulegają w celu wymuszenia czynności karze do *50*[1] zł. W razie ponownego niewykonania żądania władzy—ulegają karze do *100* zł[2] i mogą być sprowadzeni do urzędu przymusowo. Kara może być ściągnięta dopiero po upływie terminu wskazanego w ust. 2.

2) Strony, świadkowie i biegli mogą w ciągu 14-u dni od daty ogłoszenia im decyzji wymierzającej karę, przedstawić władzy przyczyny niestawiennictwa. W razie uznania tych przyczyn za usprawiedliwiające władza może uchylić nałożoną karę pieniężną.

[1]) Obecnie 500 zł.
[2]) Obecnie 1000 zł.

16.

OKÓLNIK Nr 161

MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 30 grudnia 1932 r. L. AA. 2b—8.

w sprawie przystosowania zasad rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym przy doręczaniu decyzji za pośrednictwem placówek konsularnych

(Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr 20, poz. 276).

Wobec wątpliwości, jakie wynikły co do trybu postępowania przy doręczeniach decyzji osobom zamieszkałym za granicą oraz przy wnoszeniu odwołań od decyzji władz i obliczania odnośnych terminów, zarządzam w porozumieniu z Min. Spr. Zagr. do czasu wydania rozporządzenia Rady Ministrów, przewidzianego w art. 117 pkt. 2 postępowania admin., co następuje:

Decyzje, jako też inne pisma władz administracyjnych krajowych mogą być skierowywane względnie doręczane za dowodem odbioru osobom, zamieszkałym zagranicą — bądź bezpośrednio pod ich adresem drogą pocztową lub telegraficzną, bądź też za pośrednictwem polskich placówek konsularnych. W ostatnich wypadkach decyzje władz winny być przesyłane konsulatowi w formie oryginałów adresowanych do stron i z podpisem władzy — konsulaty zaś doręczają je stronom sposobem w danym państwie praktykowanym za dowodem doręczenia, który zostanie zwrócony właściwej władzy krajowej.

Co się tyczy trybu wnoszenia odwołań zarządzam, aby objaśnienie strony było redagowane w sposób następujący:

„Od decyzji niniejszej służy stronie prawo wniesienia odwołania do (nazwa władzy odwoławczej) . . . za pośrednictwem władzy . . . . (wydającej decyzję) . . . . w terminie 14-dniowym po dniu doręczenia, przy czym odwołanie może wnieść bądź wprost do władzy, która decyzję niniejszą wydała, bądź za pośrednictwem (Generalnego Konsulatu Rzeczypospolitej w . . .) Termin 14-dniowy będzie uważany za zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo odwoławcze, skierowane wprost do władzy krajowej, wpłynie do polskiego urzędu pocztowego lub telegraficznego względnie, jeżeli — skierowane za pośrednictwem Konsulatu, wpłynie do Konsulatu".

Tego rodzaju objaśnienie, usprawiedliwione wymogami życia, jakkolwiek może nasuwać wątpliwości natury prawnej, (rozporządzenie o postęp. admin. nie wspomina o doręczeniach przez konsulaty i o sposobie obliczania w tym wypadku terminu odwoławczego) będzie jednak skuteczne, gdyż wobec postanowienia ust. 1 art. 77 post. adm. strona będzie mogła skorzystać ze sposobu, wskazanego w objaśnieniu, nie ryzykując uchybienia terminu odwoławczego.

17.

OKÓLNIK Nr 15

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW

z dnia 24 kwietnia 1934 r. L. 60—3/9.

w sprawie odciążenia N. T. A.

OPA, 1935, s 1.

Zgodnie ze złożonym Prezesowi Rady Ministrów memoriałem Pierwszego Prezesa Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 9 czerwca 1933 r. liczba spraw, w których orzeczenia władz uchylone zostały przez NTA z powodu naruszenia form postępowania, jest niemal $2^1/_2$ razy większą, aniżeli spraw, w których uchylenie orzeczenia nastąpiło z powodu obrazy prawa materialnego.

Jako typowe przykłady wadliwego załatwienia w memoriale wskazano:

a) pozostawienie bez rozpatrzenia podań stron o wznowienie postępowania z powołaniem się na prawomocność poprzedniej decyzji, zamiast merytorycznego załatwienia podania — ewent. w sensie negatywnym, gdy brak ustawowych warunków do wznowienia;

b) mimo prawomocnego już załatwienia sprawy wdawanie się przez władzę orzekającą w merytoryczne rozstrzyganie późniejszego podania strony, nie zawierającego wniosku o wznowienie postępowania, i to bynajmniej nie w celu zadośćuczynienia roszczeniu strony, lecz w celu ponownego odmownego załatwienia, przez co stwarza się dla strony możność wniesienia skargi do NTA w sprawie, w której przy właściwym postępowaniu władzy skarga byłaby niedopuszczalna wskutek spóźnienia terminu;

c) niepodawanie motywów albo pomijanie niektórych zarzutów odwołania przez władzę ostatniej instancji — wbrew wyraźnym przepisom art. 75 i 78 powołanego wyżej rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r.

18.

OKÓLNIK Nr. 78

MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 29 listopada 1935 r. L. AA. 2a-5.

o interpretacji przepisów ogólnego postępowania administracyjnego *).

(Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr 38, poz. 205).

Celem ułatwienia korzystania z wyjaśnień, udzielonych P. P. w różnym czasie w zakresie przepisów postępowania administracyjnego, systematyzując te wyjaśnienia polecam stosować się do poniższych wskazówek.

---

*) Jednolity tekst obowiązujących dotychczas okólników i pism okólnych.

Art. 14.

Stosownie do postanowienia ust. 1 art. 14 rozp. o post. adm. osoby interesowane i ich pełnomocnicy mają prawo w godzinach na to przeznaczonych dowiadywać się o biegu spraw. Z powyższego bynajmniej nie wynika, aby władza rozstrzygająca sprawę miała obowiązek ujawniać już w toku postępowania stanowisko innych władz, tym bardziej poszczególnych komórek danego urzędu w danej sprawie. Ujawnienie takie byłoby szczególnie niewłaściwe, gdy stanowisko innej władzy (urzędu) jest nieprzychylne dla prośby lub roszczenia strony. Również niewłaściwe byłoby wysyłanie stron do tych władz lub zasłanianie się ich stanowiskiem, motywując tym zwłokę w załatwieniu sprawy.

Co do kwestii informowania stron o stanowisku innych władz, już po rozstrzygnięciu sprawy lub po upływie prekluzyjnego terminu, przewidzianego ustawowo dla takiego rozstrzygnięcia, to należy rozróżnić tu 2 kategorie przypadków, a mianowicie:

1) sprawy, w których przed ich rozstrzygnięciem władza zwraca się o opinię do innej władzy lub komórki — opinia ta jednak nie jest prawnie konieczna,

2) sprawy, w których rozstrzygnięcie władzy uzależnione jest od wniosku, porozumienia lub zgody innej władzy, przewidzianych obowiązującymi przepisami prawnymi.

Ad 1) Informowanie stron o stanowisku innej władzy lub komórki nie powinno mieć miejsca także po wydaniu decyzji.

Ad 2) Informacja może być udzielona zasadniczo dopiero drogą odpowiedniego zredagowania decyzji lub po jej wydaniu, jednak tylko wówczas, gdy informacja ta należy do danych, niezbędnych stronie dla uzasadnienia jej praw i interesów oraz nie będzie ze szkodą dla tajemnicy urzędowej, skutkiem czego uzyskanie tej informacji dopuszczalne jest także drogą wglądu w akta sprawy (ust. 2 i 5 art. 14 post. adm.).

Zaznacza się przy tym, że w pewnych przypadkach uzyskanie przez stronę wiadomości o załatwianiu sprawy w porozumieniu z inną władzą i o nieosiągnięciu tego porozumienia w terminie prekluzyjnym, może być niezbędne dla uzasadnienia jej prawa formalnego, wypływającego z art. 68 ust. 4 i art. 70 post. adm., a mianowicie żądania przekazania sprawy do rozstrzygnięcia wyższej instancji.

do Art. 40.

W związku z postanowieniem art. 40, które ustanawia dla obliczania terminów zasadę, iż „termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem nadano pismo w polskim urzędzie pocztowym lub telegraficznym", zachodzi konieczność zachowywania i dołączania do akt kopert pism nadsyłanych przez osoby interesowane pocztą do władz i urzędów, aby w razie wątpliwości, czy obowiązujący osobę interesowaną termin ustawowy, bądź wyznaczony przez władzę, został zachowany, rozstrzygnąć tę wątpliwość na podstawie tych kopert, jako dowodów, stwierdzających czas nadania na pocztę.

Przechowywanie kopert i dołączenie ich do akt jest bezwzględnie konieczne we wszystkich przypadkach wnoszenia odwołań i próśb o wznowienie postępowania z uwagi na 14-dniowy (dwutygodniowy) termin (art. 83 i 96 ust. 1), jak również w przypadkach próśb o przywrócenie terminu z uwagi na zawiły termin 7-dniowy (art. 41 ust. 1 i 4). Poza tym jednak wskazanym jest zachowywanie kopert także od innych pism, ponieważ poszczególne ustawy administracyjne materialne przewidują terminy prekluzyjne dla dopełnienia przez osobę interesowaną różnych czynności w postępowaniu administracyjnym, a niezawsze w chwili nadejścia pisma da się ustalić, czy nie zajdzie potrzeba ustalenia daty nadania go na pocztę.

W każdym razie decydowanie o dopuszczalności zniszczenia kopert w konkretnym przypadku, o ile pochodzą one od osób interesowanych — nie może stanowić funkcji urzędników kancelarii, jako nie posiadających po temu dostatecznej znajomości przepisów prawa, lecz winno należeć do urzędnika referującego, który załatwiając sprawę ponosi odpowiedzialność za jej załatwienie wogóle, a więc za ewentualne niewłaściwe zniszczenie koperty.

do Art. 42.

Wynikła kwestia 1) czy prośby o przywrócenie innych terminów niż odwoławcze mają być rozstrzygane również ostatecznie przez władzę, wobec której czynność miała być dopełniona (art. 42), a także 2) czy postanowienie to dotyczy również takich rozstrzygnięć, które mają charakter decyzji głównej, ponieważ kończą sprawę w danej instancji (art. 72 ust. 2).

W związku z powyższymi wątpliwościami wyjaśniam co następuje:

Analiza art. 42 wykazuje: 1) iż ustawodawca kwestię dopuszczalności toku instancji w przedmiocie przywrócenia terminu potraktował jednolicie nie czyniąc w tym względzie różnicy między przypadkami, w których chodzi o przywrócenie terminu dla odwołania, a przypadkami, w których chodzi o przywrócenie innych terminów, a przy tym 2) iż ustawadawca potraktował tę kwestię niezależnie od tego, czy wydana w sprawie przywrócenia terminu decyzja powoduje zakończenie całego postępowania, czy też tylko rozstrzyga jego fragment.

do Art. 76.

W związku ze zmianą art. 76 ust. 2 post. adm. (p. Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 110, poz. 976 art. 2 pkt. 2) zwracam uwagę, że stosownie do nowe-

go stanu prawnego decyzje ostateczne powinny zawierać objaśnienie: „Decyzja niniejsza jest ostateczna w administracyjnym toku instancji".

do Art. 86 i 89 ust. 1.

W związku z wątpliwościami, jak należy traktować odwołania stron, wniesione za pośrednictwem niewłaściwej władzy (instancji) wyjaśnia się co następuje:

Niewłaściwe wniesienie odwołania może mieć miejsce w przypadku: a) zaniedbania pouczenia strony w decyzji o tym, za pośrednictwem jakiej władzy może wnieść odwołanie, b) w przypadku wyraźnego pouczenia jej o tym. W pierwszym przypadku należy przyjąć następującą interpretację obowiązujących przepisów: art. 76 p. 1 poleca wskazywać stronie w klauzuli odwoławczej m. in. „tryb zaskarżenia". Wprawdzie art. 77 wylicza expressis verbis tylko przypadki błędnego pouczenia strony „co do terminu wniesienia odwołania" lub „dalszego toku instancji" a nie wspomina zupełnie o „trybie zaskarżenia", to jednak pojęcie dalszego toku instancji zawiera w sobie implicite i „tryb" skarżenia. Z powyższego wynika, że w razie braku w klauzuli odwoławczej objaśnienia co do tego, za pośrednictwem jakiej władzy należy wnieść odwołanie lub w razie niewłaściwego objaśnienia strony w tej mierze, winien znaleźć zastosowanie przepis art. 77 ust. 1 p. b).

Przechodząc do analizy drugiego przypadku (b) należy wziąć pod uwagę, co następuje:

Art. 89 w ust. 1 postanawia, że „odwołanie należy wnieść za pośrednictwem tej władzy, która decyzję wydała".

Powyższe postanowienie ma charakter przepisu imperatywnego i jako taki obowiązuje zarówno stronę jak i władzę.

Umieszczenie go wpływa z pobudek interesu publicznego oraz leży w interesie stron.

Celem omawianego postanowienia jest z jednej strony oszczędzenie instancji odwoławczej czasu w tych wszystkich przypadkach, gdy władza, która decyzję wydała, skorzysta z upoważnienia danego jej w art. 90 p. 1, z drugiej zaś strony — możność jak najszybszego stwierdzenia przez ostatnio wspomnianą władzę, czy wydana przez nią decyzja, wobec niewniesienia odwołania, uprawomocniła się i może być wykonaną (art. 87 p. 1 i 2).

Poza tym wnoszenie odwołania przez instancję, która decyzję wydała, ma znaczenie przy wykonywaniu postanowienia art. 89, który w ust. 2 nakłada na instancję niższą obowiązek przesyłania instancji wyższej odwołania wraz z aktami sprawy. Oczywiście przepis ten bez zbędnej korespondencji między instancjami może być wykonany tylko przy zachowaniu przepisanego trybu wnoszenia odwołania. Z powyższego wynika, że w granicach dobrze pojętego interesu publicznego, oraz interesów wszystkich stron uczestniczących w sprawie, władze winny z całą stanowczością przestrzegać wykonywania przez strony będącego w mowie przepisu.

Odwołanie może być wniesione do niewłaściwej władzy bądź tego samego działu służby publ. tylko instancyjnie wyższej lub niższej, bądź też do władzy innego działu służby publicznej. W obu przypadkach postępowanie tych władz winno być analogiczne — mianowicie winny one postąpić w myśl przepisu art. 2 ust. 3 post. adm. W razie, gdy władza niewłaściwa skieruje wniesione do niej odwołanie do władzy, jej zdaniem właściwej, to odwołanie tylko wtedy uważać można za wniesione w określonym terminie odwoławczym, gdy do władzy właściwej wpłynie przed upływem tego terminu.

Na podobnym stanowisku stoi Najwyższy Trybunał Administracyjny (wyrok z 6.III. 1932 r. l. rej. 4339/31).

Również w wyroku z 21.IV. 1933 r. l. rej. 5999/31 Zb. wyr. Nr 639 A Najwyższy Trybunał Administracyjny ustalił następującą zasadę prawną:

„Nadanie na pocztę odwołania, skierowanego wbrew pouczeniu niewłaściwie wprost do instancji odwoławczej, nie chroni przed skutkami spowodowanego tym przekroczenia terminu do wniesienia odwołania (art. 83 i 89 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym z dnia 22.III. 1928 poz. 341 Dz. Ust.)".

do Art. 89 ust. 2 i 90 ust. 1.

Ministerstwo zauważyło, że termin 7-dniowy, ustalony dla przesłania odwołania wraz z aktami do władzy odwoławczej przez władzę, która wydała decyzję nieostateczną (ust. 2 art. 89), jest stale zaniedbywany, a akta po parę tygodni a nieraz i miesięcy zalegają u władzy, która swe czynności już zakończyła. Takie postępowanie naraża nieraz na dotkliwe uciążliwości i straty stronę odwołującą się, zwłaszcza gdy decyzja nieostateczna jest już wykonalna (ust. 3 i 4 art. 87) oraz podrywa poczucie praworządności i wywołuje słuszne sarkanie interesowanych.

Wobec powyższego polecam zwrócić uwagę na to, aby w podległych P. P. władzach i urzędach państwowych, jak również w nadzorowanych — samorządowych (w tych ostatnich w szczególności, gdy chodzi o odwołanie od wymiaru podatków — art. 120), odwołania nie zalegały ponad ustawowy termin. Przy tym należy mieć na względzie, że o ile władza, która nieostateczną decyzję wydała, zechce skorzystać z przysługującego jej w myśl ust. 1 art. 90 prawa zmiany swej decyzji, winna to uczynić przed upływem 7-dniowego terminu, przewidzianego w ust. 2 art. 89, wstrzymując względnie odwołując niezwłocznie kroki egzekucyjne, podjęte na podstawie pierwotnej decyzji.

do Art. 101.

Uchylenie decyzji, jako nieważnej, z urzędu na podstawie art. 101 ust. 1 pkt. e) postępowania administracyjnego, może nastąpić tylko wtedy, gdy wyraźny przepis prawa dopuszcza unieważnienie decyzji z powodu zawartej w niej wadliwości — czy to materialnej, czy formalnej np. art. 66 ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294).

Natomiast powyższy przepis nie jest właściwą podstawą do uchylania decyzji wydanych wprawdzie wbrew wyraźnemu przepisowi prawa, ale którego niezachowanie nie pociąga za sobą z mocy wyraźnego przepisu prawnego nieważności decyzji, wydanej poza tym w zgodzie z formalnymi wymogami postępowania.

W ostatnim przypadku, a przy tym jeżeli decyzję wydano wbrew wyraźnemu przepisowi prawa materialnego, unieważnienie jej może nastąpić na podstawie art. 101 ust. 1 pkt. b), ponieważ decyzje, wydane wbrew wyraźnym postanowieniom ustawy, należy uważać co najmniej za „wydane bez jakiejkolwiek podstawy prawnej". Powyższe stanowisko Ministerstwa znajduje również potwierdzenie w judykaturze Najwyższego Trybunału Administracyjnego, ustalonej wyrokami z dnia 4.VI. 1930 r. L. Rej. 435/30 oraz z dnia 18.XII. 1930 r. L. Rej. 1195/29 (patrz Orzecznictwo Sądów Polskich T. X zeszyt 11 i 12, poz. 582 i „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" Nr 2 z r. 1931 i Nr 6 z r. 1933).

do Art. 106 i 107.

W związku z postanowieniami art. 64 ust. 2 i art. 106 ust. 5, iż o przyznaniu wynagrodzenia dla świadków i biegłych oraz o jego wysokości, jak również o przyznaniu kosztów podróży, — decyduje ostatecznie władza rozpoznająca sprawę oraz w związku z postanowieniem art. 106 ust. 4, iż wynagrodzenie świadkom i biegłym wypłaca się bezzwłocznie po spełnieniu czynności, do której świadek lub biegły został powołany, powstała wątpliwość, kto ma decydować o wynagrodzeniu względnie kosztach podróży w wypadkach, gdy przeprowadzenie dowodu ze świadków lub biegłych odbywa się poza siedzibą władzy przez delegowanego urzędnika, nie mającego uprawnienia do wydawania decyzji.

Wątpliwość tę wyjaśniam jak następuje:

Delegowany przez władzę do przeprowadzenia dowodu ze świadków lub biegłych jej urzędnik w przytoczonym wyżej wypadku, powinien być uważany za władzę rozpoznającą sprawę i w tym charakterze jest uprawniony do zadecydowania o wynagrodzeniu i kosztach oraz do ich wypłaty, bowiem kwestia udzielonych mu przez zwierzchnika (starostę względnie wojewodę) uprawnień w zakresie merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, jest tylko kwestią wewnętrzną danego urzędu, nie obchodzącą świadków i biegłych, jako osób poza urzędem stojących, nie powołanych do badania zakresu pełnomocnictw, udzielonych delegatowi (który to zakres zresztą nie zostaje zwykle określony na piśmie).

A zatem kwestia ta nie może stanowić przeszkody do domagania się świadków i biegłych, aby spełniono wobec nich w możliwie najkrótszym czasie obowiązek bezzwłocznej wypłaty wynagrodzenia i kosztów podróży, ustalony w ust. 4 art. 106, oczywiście, o ile delegat władzy odpowiednią kwotą rozporządza.

W sprawie zapytania, czy władza, wydająca decyzję o wynagrodzeniu świadków i biegłych, może przed wydaniem decyzji w sprawie, będącej przedmiotem dochodzenia, żądać z góry wniesienia należności na poczet kosztów postępowania, wyjaśnia się co następuje:

W braku pozytywnych norm prawa obowiązującego nie można żądać od stron, poza wypadkami cytowanymi art. 107 ust. 1, wniesienia z góry jakichkolwiek sum na poczet kosztów postępowania administracyjnego, a w tej liczbie na wynagrodzenie świadków i biegłych, chociażby koszta te obciążały stronę w myśl art. 105 p. 1. Obowiązek stron do zapłaty tych kosztów wyniknie dopiero na skutek wymierzenia i określenia tych sum w decyzji władzy orzekającej.

Zaznacza się, że „żądania" władzy co do wniesienia opłat lub należności, o których mowa w art. 107 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym, w terminie dni 7 — 14 pod skutkami prawnymi, nie należy utożsamiać z takimi wypadkami, gdy władza zwraca się do strony z propozycją uiszczenia zaliczkowo pewnej kwoty na pokrycie kosztów postępowania, które ma być wszczęte na prośbę strony lub w jej interesie. Przy tym władza nie może wyznaczać terminu prekluzyjnego do wniesienia odnośnej kwoty lub zagrażać skutkami prawnymi w razie opuszczenia terminu.

Podobne postępowanie stoi oczywiście całkowicie poza sferą przepisów art. 107, może znaleźć oparcie raczej w art. 68 ust. 1 i powinno mieć zastosowanie zwłaszcza w tych wypadkach, gdy władza załatwiająca sprawę nie rozporządza w danej chwili odpowiednimi kredytami na zaliczkowanie, a przeto wniesienie zaliczki przez stronę umożliwi w interesie strony przyspieszenie załatwienia sprawy.

do Art. 108.

Kara pieniężna traktowana w art. 108, jako środek egzekucyjny w sensie przepisów o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342), powinna być oceniona i interpretowana w myśl tych ostatnich prze-

pisów, w stosunku do których wymieniony art. 108 rozp. o post. adm. w pewnych swych fragmentach stanowi lex specialis.

Oceniając tę kwestię pod kątem widzenia zarówno wyżej powołanych przepisów, jak art. art. 33, 57 ust. 4 i 58 post. adm., należałoby dojść do następujących wniosków co do trybu postępowania władz.

Gdy zainteresowana władza, zgodnie z przepisami uzna stawiennictwo lub wyjaśnienia, czy też zeznania odnośnych osób za niezbędne, wówczas wystosowuje do nich wezwanie, na odwrotnej stronie którego powinna być uwidoczniona treść art. art. 33, 57 ust. 4 i 58. Wezwanie to winno być zredagowane zgodnie z art. 22 ust. 3 p. f) post. adm. i ma charakter nakazu władzy, a przeto stosownie do postanowienia art. 14 ust. 1 c) rozp. o post. przym. może uzyskać wymogi tytułu egzekucyjnego.

W tym celu dla uproszczenia postępowania i zgodnie z art. 16 post. przym. w powyższym wezwaniu należy odrazu zamieścić „zagrożenie", zawierające wskazanie środka egzekucyjnego. Środkiem tym przy pierwszym wezwaniu będzie jedynie kara pieniężna celem przymuszenia, a przy drugim wezwaniu kara pieniężna oraz dalszy środek — przymus bezpośredni — w postaci przymusowego sprowadzenia do urzędu. Władza wzywająca może poprzestać na pierwszym wezwaniu. Każde z wezwań stanowi samoistny tytuł egzekucyjny.

Jeżeli zobowiązany nie wykona nakazanej czynności w wyznaczonym terminie i nie usprawiedliwi jej niewykonania, władza wzywająca stwierdza tę okoliczność i przesyła wezwanie z ewent. aktami sprawy, dotyczącymi wezwania, do powiatowej władzy administracji ogólnej, jako władzy egzekucyjnej, z żądaniem wymierzenia kary oraz ewent. dalszym żądaniem zarządzenia sprowadzenia do urzędu pod przymusem w określonym dniu lub terminie. Zgodnie z art. 110 ust. 1 post. adm. powiatowa władza administracji ogólnej — o ile żądanie nie pochodzi od władzy wyższej — bada prawność i celowość żądania i albo wymierza karę i zarządza jej egzekucję albo ich odmawia zawiadamiając interesowaną władzę o przyczynach odmowy.

W zarządzeniu egzekucyjnym należy zamieścić klauzulę o zagrożeniu egzekucją na majątku wymierzonej kary pieniężnej na wypadek niewpłacenia nałożonej kary dobrowolnie w terminie 14 dniowym.

W klauzuli odwoławczej należy wskazać na dopuszczalność odwołania i zaznaczyć, że zgodnie z art. 110 ust. 2 rozp. o post. admin., odwołanie nie wstrzymuje wykonania i że wykonanie to będzie zarządzone po upływie dni 14 od dnia doręczenia.

Ponieważ strona z reguły w swym odwołaniu będzie tłumaczyć się, iż nie mogła w terminie wykonać żądania władzy wzywającej, przeto obowiązkiem władzy egzekucyjnej jest rozważenie tych argumentów. W wyniku tych rozważań władza albo uzna słuszność usprawiedliwienia i karę uchyli (art. 108 ust. 2 rozp. o post. admin.), albo też przedstawi odwołanie do rozstrzygnięcia władzy wyższej zarządzając jednak równocześnie wykonanie zaskarżonej decyzji (art. 110 ust. 2 rozp. o post. admin.).

Ściągnięcia kary pieniężnej celem przymuszenia należy zaniechać w razie dopełnienia nałożonego obowiązku (art. 6 rozp. o post. przymus.). Natomiast koszta postępowania egzekucyjnego powinny być od zobowiązanego w każdym razie ściągnięte.

Kara pieniężna z art. 108 post. admin. jest karą za nieposłuszeństwo i stanowi pośredni środek przymusowy stosowany z mocy specjalnego upoważnienia ustawowego. Może ona być nakładaną tylko w 2 wypadkach: 1) niestawiennictwa, bez usprawiedliwiającej przyczyny, na wezwanie władz, 2) odmowy, bez usprawiedliwiającej przyczyny, pisemnego udzielenia żądanych przez władzę wyjaśnień lub zeznań. Przy tym przez „odmowę" należy tu rozumieć zarówno odmowę wyraźną (odmowną odpowiedź), jak milczącą (brak odpowiedzi w terminie, pomimo doręczenia wezwania).

W wypadkach tak pod 1) jak pod 2) władza w razie bezskuteczności pierwszego ukarania, wymierza karę pieniężną po raz drugi i może zarządzić przymusowe sprowadzenie do urzędu. Ten ostatni środek, jako prowadzący do celu, czyni zbędnym i niedopuszczalnym już stosowanie dalszych surowszych środków egzekucyjnych, czy to jako pierwotnych, czy zastępczo, do jakich niewątpliwie należy areszt. Wynika to zarówno z braku pozytywnego w tym względzie przepisu w normach postępowania administracyjnego, jak i z postanowień art. 5 i 6 post. przymus., będącego lex generalis w zakresie postępowania przymusowego. Dlatego zmiana kary pieniężnej z art. 108 post. admin. na areszt jest niedopuszczalna.

Inaczej sprawa przedstawia się, jeżeli osoby prawnie wezwane do dania wyjaśnień, zeznań lub udziału w czynnościach (p. art. 22 ust. 1, art. 32, 59, 60 i 65 post. adm.) już po przybyciu do urzędu bądź dobrowolnym, bądź przymusowym, odmówią bez usprawiedliwiającej przyczyny, czy to ustnego złożenia wyjaśnień lub zeznań, czy to udziału w czynnościach. Ponieważ trybu postępowania władz celem przymuszenia tych osób do wykonania ich obowiązku nie regulują przepisy specjalne post. admin., przeto muszą tu mieć zastosowanie, jako normy ogólne, przepisy o postępowaniu przymusowym w administracji.

Normy właściwe znajdujemy w art. 45 i następ. post. przymusowego, z których art. 48 przewiduje prawo władzy egzekucyjnej do wymierzania aresztu zastępczego do 5 dni na wypadek niemożności zapłacenia kary pieniężnej przez opornego.

do Art. 109.

W związku z wątpliwościami, czy sankcje karne przewidziane w art. 109 mogą znaleźć zastosowanie również wówczas, gdy niewłaściwe zachowanie się ma miejsce podczas wykonywania czynności urzędowych poza siedzibą urzędu, wyjaśniam co następuje:

Wprawdzie art. 109 używa jedynie terminu „urzędu" i nie wymienia żadnych czynności sprawowanych przez władzę „poza urzędem", jednakowoż z zestawienia tego artykułu z zacytowanym w nim artykułem 67 wynika, że ustawodawca pod pojęciem urzędu nie rozumiał wyłącznie „lokalu", a raczej miejsce, w którym w danej chwili odbywa się urzędowanie władzy w sposób widoczny, jawny dla otoczenia. Do powyższych wniosków prowadzi również analiza art. 67, zgodnie bowiem z jego brzmieniem— strony, świadkowie i biegli mogą być za niewłaściwe zachowanie się wydaleni z miejsca rozprawy lub innych czynności urzędowych, przy czym może to nastąpić niezależnie od tego, czy wykonywanie czynności urzędowych, względnie prowadzenie rozprawy administracyjne, odbywa się w lokalu urzędowym, czy też poza nim.

Wyższą formą „niewłaściwego zachowania się" jest „nieprzystojne zachowanie się", o którym mowa w art. 109; za to ostatnie grożą nietylko sankcje przymusowe z art. 67, ale również sankcje karne. Art. 109 jest więc dalszym rozwinięciem i uzupełnieniem zasad wypowiedzianych w art. 67 i w łączności z tymi ostatnimi winien być interpretowany.

Z powyższego wynika, że karanie w trybie art. 109 za niewłaściwe zachowanie się podczas wykonywania przez przedstawiciela władzy lub urzędu czynności urzędowych, jak zresztą i za wnoszenie pism utrzymanych w niewłaściwym lub uwłaszczającym dla władzy tonie, może nastąpić niezależnie od tego, czy podobne wypadki będą mieć miejsce w lokalu władzy lub urzędu, czy też poza nimi.

Równocześnie uchylam okólniki:

Nr 54 z r. 1925 (Zb. Zarz. Min. Spraw Wewn. str. 1203),

Nr 266 z r. 1928 (Zb. Zarz. Min. Spraw Wewn. str. 1220),

Nr 203 z r. 1929 (Zb. Zarz. Min. Spraw Wewn. str. 1222),

Nr 278 z r. 1929 (Zb. Zarz. Min. Spraw Wewn. str. 1223),

Nr 75 z r. 1930 (Zb. Zarz. Min. Spraw Wewn. str. 1223),

Nr 206 z r. 1930 (Zb. Zarz. Min. Spraw Wewn. str. 1224),

Nr 160 z r. 1931 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 12, poz. 252),

Nr 199 z r. 1931 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 20, poz. 314),

Nr 64 z r. 1932 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 8, poz. 99),

Nr 88 z r. 1932 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 10, poz. 130),

Nr 145 z r. 1932 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 18, poz. 236),

Nr 20 z r. 1935 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 11, poz. 53).

19.

OKÓLNIK Nr 10.

MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 12 lutego 1936 r. L. AA. 2b — 25.

o wytycznych postępowania władz przy załatwianiu spraw administracyjnych.

(Dz. Urz. M. S Wewn. Nr 5, poz 22),

Ogólne wytyczne.

I. Przywiązuję dużą wagę do tego, aby wszyscy funkcjonariusze podległej mi administracji publicznej przy załatwianiu spraw administracyjnych stale zdawali sobie sprawę, że stosunek przeciętnego obywatela do Państwa kształtuje się przede wszystkim pod wpływem jego stosunku do administracji, jako najbardziej odczuwalnego i uchwytnego czynnika tego Państwa, bo reprezentującego funkcje władzy.

Wzgląd powyższy zmusza do położenia szczególnego nacisku na dobre kształtowanie się stosunków między obywatelem a administracją, na stałe wyrabianie w nim przeświadczenia, że działalność administracji podyktowana jest jedynie i wyłącznie troską o interes publiczny; interes zbiorowości społecznej poruczony jej pieczy, nie zaś bezdusznym formalizmem, czy jakimikolwiek względami ubocznymi.

Wyrobieniu tego poczucia mają służyć zarówno formy postępowania przy załatwianiu spraw administracyjnych jak i treść rozstrzygnięć.

Formy postępowania.

II. W zakresie form postępowania władze muszą w stosunku do obywateli stosować wszelkie możliwe ulgi, unikając wszystkiego tego, co mogłoby być odczute jako uciążliwość nieuzasadniona interesem publicznym, a spowodowana jedynie czy to wygodą urzędu, czy też niedostatecznym liczeniem się urzędnika z trudno-

ściami, które ma obywatel w spełnieniu stawianych mu żądań, lub pozostawionych mu czynności, skoro ten sam skutek może być osiągnięty w sposób dla niego mniej uciążliwy.

Odstępowanie podań do władzy właściwej.

1) Dotyczy to przede wszystkim kierowania podań wniesionych do władzy niewłaściwej. Przepis ust. 3 art. 2 post. admin. przewiduje tu dla władzy dwojaki sposób postępowania: a) albo skierować podanie do władzy właściwej, b) albo zwrócić je wnoszącemu ze wskazaniem tej władzy.

Wybierając jeden z tych sposobów władza zawsze powinna kierować się interesem wnoszącego. To też z reguły należy kierować podanie wprost do władzy właściwej, oszczędzając w ten sposób wnoszącemu zarówno zbędnych czynności jak i dodatkowych kosztów, związanych z ewent. opłatami (pocztowymi, ponownymi stemplowymi itp.).

Zwrot podania wnoszącemu powinien być stosowany tylko wówczas, gdy to jest uzasadnione szczególnymi przepisami lub leży w wyraźnym interesie wnoszącego podanie. Jako przykłady celowości zwrotu podania można przytoczyć wypadki wniesienia do władzy podania w sprawie należącej do właściwości sądów cywilnych, a wymagającej wytoczenia powództwa, albo — zgłoszenie się osobiste w urzędzie z podaniem, które powinno być złożone do innego urzędu.

Przyjmowanie podań do protokółu.

2) Przepis ust. 1 art. 15 post. admin. przewiduje możność zgłaszania w urzędzie podań ustnie do protokółu. Szerokie zastosowanie tego przepisu, zwłaszcza w stosunku do ludności wiejskiej ma szczególne znaczenie u nas wobec znacznego odsetka obywateli niepiśmiennych względnie słabo piśmiennych. Dlatego należy ludności tej iść na rękę nie tylko nie uchylając się, ale wprost proponując przyjęcie do protokółu podania zgłaszanego ustnie.

Ograniczenie wzywania osób do urzędu.

3) Dużą uciążliwość dla ludności, powodującą oderwanie od normalnych zajęć i stratę czasu, może stanowić wzywanie jej do urzędów celem złożenia wyjaśnień lub zeznań (art. 22 post. admin.) zwłaszcza, gdy miejsce zamieszkania wezwanego znajduje się dość daleko od siedziby urzędu. To też art. 32 post. admin. stanowi, że osobiste stawiennictwo osób interesowanych przed władzą prowadzącą sprawę do dania wyjaśnień, może być wymagane w wypadkach, gdy ze względu na wyjątkowo ważny interes publiczny władza uzna to za konieczne i tylko w granicach w tym artykule określonych.

Właściwe sposoby uzyskania wyjaśnień.

4) Dlatego z reguły należy korzystać w miarę okoliczności: a) bądź z okazyjnego przybycia osób do urzędu, b) bądź z pośrednictwa innej władzy miejscowo bardziej zbliżonej do wzywanego, c) bądź z wyjaśnień pisemnych — w stosunku do osób piśmiennych, d) bądź z wyjaśnień udzielonych drogą pośrednią, tzn. przez pełnomocnika.

W przypadkach, gdy nie da się zastosować jednego z powyższych sposobów, należy z reguły dla ułatwienia stronie stawiennictwa wyznaczać na to pewien okres czasu, nie zaś ścisły dzień i godzinę.

Celem uniknięcia wzywania do urzędu należy stosować także przesłuchania przy sposobności wyjazdów służbowych poza siedzibę urzędów (art. 68 ust. 2 post. admin. i art. 71 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z 19.I. 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz admin. ogólnej) — (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 86), uciekając się do tego sposobu zawsze, gdy chodzi o przesłuchanie większej ilości osób w danej miejscowości lub w sąsiednich.

Uprzednie udzielanie informacyj co do celu wezwania.

5) Żądając wyjaśnień, należy bezwzględnie uprzednio informować osobę wzywaną, w jakiej sprawie i w jakim charakterze wzywa się ją do tych wyjaśnień (art. 22 ust. 2 pkt. b) post. admin.), a to w tym celu, aby wykluczyć wszelkie nieporozumienia na tym tle i umożliwić wezwanemu przyniesienie posiadanych ewent. pism i dokumentów, dotyczących danej sprawy.

Racjonalne przeprowadzanie postępowania wyjaśniającego.

6) Postępowanie wyjaśniające (art. 44 do 46 post. admin.) powinna cechować celowość, możliwa szybkość, prostota i zaoszczędzenie osobom interesowanym kosztów. Rozprawę ustną należy przeprowadzać w sposób racjonalny, tzn. zapewniający znaczne przyspieszenie i uproszczenie postępowania. Należy unikać wzywania na rozprawę ustną większej ilości osób, ograniczając się tylko do osób niewątpliwie dla sprawy niezbędnych, a stronom pozostawiając ewentualną możność sprowadzenia, gdyby uważały ich obecność dla siebie za niezbędną, dodatkowych świadków (art. 57 ust. 1 post. admin.), przy czym należy uprzedzić stronę, że takiego świadka sprowadzić może tylko własnym staraniem i na własny koszt.

Dotrzymywanie terminów przewidzianych w postępowaniu administracyjnym.

7) Przy załatwianiu spraw administracyjnych władze powinny ściśle stosować się do terminów nakazanych przepisami o post. admin. mając na względzie, że nieprzestrzeganie tych terminów nie tylko świadczy o opieszałości urzędów, wywołując ujemne wrażenie co do funkcjonowania administracji, ale również przynosi nieraz znaczne szkody życiu, zwłaszcza gospodarczemu.

Potrzeba podawania powodów odmownego załatwienia.

8) Przy odmownym załatwieniu sprawy polecam z reguły podawać w decyzji krótkie i jasne uzasadnienie powodów odmowy zarówno pod względem prawnym jak i faktycznym. Ta reguła obowiązuje przy załatwianiu w I instancji nie tylko spraw, w których obowiązek faktycznego uzasadnienia wynika z ustawy, ale także spraw tzw. swobodnego uznania.

Jedynie w przypadkach, gdy ważny interes państwowy przemawia przeciwko bliższemu, faktycznemu uzasadnieniu powodów odmowy, należy pominąć ich podawania, ograniczając się do uzasadnienia pod względem prawnym, podanego w sposób należycie zrozumiały dla strony.

Traktowanie zażaleń i podań zbiorowych.

9) Wszelkie zażalenia i przedstawienia ludności, w szczególności podania zbiorowe, zaopatrzone w liczne podpisy, a świadczące o dolegliwościach i uciążliwościach odczuwanych przez jakąś grupę społeczną, polecam poddawać szczegółowemu i wnikliwemu badaniu, chociażby nie dało się zaliczyć tych podań do kategorii środków prawnych i chociażby nasuwały one inne zastrzeżenia natury formalnej. Po zbadaniu należy poczynić kroki potrzebne do możliwego usunięcia braków formalnych, gdyby istota sprawy na to zasługiwała.

Treść załatwień.

III. Zasad celowości, szybkości, prostoty i zaoszczędzenia kosztów należy przestrzegać również w merytorycznych załatwieniach spraw administracyjnych, unikając zbędnego formalizmu w załatwieniu, o ile konieczność formalnego traktowania bądź nie wynika wprost z przepisów ustawy, bądź nie jest podyktowana interesem stron względnie interesem publicznym.

Treść rozstrzygnięć musi cechować jak najżyczliwszy stosunek do potrzeb ludności i głęboko zrozumiany interes publiczny. Stosując ustawy, należy kierować się istotnym sensem przepisów, tzn. przewodnią myślą, która przyświecała ustawodawcy przy ich wydawaniu, nie zaś ich sensem pozornym, który zdaje się nieraz wynikać z samego tylko brzmienia wyrazów, użytych w przepisie.

W sprawach tzw. swobodnego uznania, w których ustawy udzielają władzom uprawnień nie wskazując jakimi kryteriami mają się one kierować przy decydowaniu, należy kierować się przewodnią myślą przyświecającą wydaniu ustawy, z wykluczeniem nie tylko wszelkiej dowolności i względów ubocznych, ale także wszelkich innych względów, chociażby nawet podyktowanych interesem publicznym, jednak pozostających poza zakresem celów danej ustawy.

Wyjaśniając ustne powody odmownego załatwienia sprawy interesowanemu, który przybył do urzędu, należy uczynić to w sposób dostatecznie dla niego zrozumiały, aby przez błędne tłumaczenie sobie tych powodów nie nabrał on przeświadczenia, że postąpiono z nim niesłusznie, niesprawiedliwe lub dowolnie i w następstwie nie żywił nieuzasadnionego żalu do administracji i do Państwa, którego ekspozyturę administracja ta stanowi.

20.

OKÓLNIK Nr 18. MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 21 marca 1936 r. L. AA. 2—b—5.

o zwracaniu stronom dokumentów z akt sprawy.

(Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr 9, poz. 46).

Ze względu na brak wytycznych w praktyce władz administracji ogólnej co do zwracania stronom dokumentów, złożonych przez nie w toku postępowania administracyjnego i biorąc pod uwagę zapytania tych władz, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyjaśnia, co następuje:

W obowiązujących przepisach nie ma ogólnych norm, które by regulowały kwestię zatrzymywania w aktach urzędowych wspomnianych dokumentów względnie zwracania ich stronom jedynie nieliczne przepisy ustaw szczególnych np. art. 16 ustęp 3 ustawy z dnia 17.II. 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 164), art. 229 ustawy wodnej łącznie z rozporządzeniem Ministra Robót Publicznych z dnia 7.V. 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 468) itp. zawierają w tym zakresie pewne postanowienia.

Dokumenty, składane władzom jako załączniki, stanowią pewną całość z podaniem i razem tworzą akt urzędowy, którego znaczenie zarówno dla Państwa lub związków publiczno-prawnych jak i dla obywateli lub osób prawnych, często nie kończy się z chwilą wydania przez władze decyzji nawet ostatecznej, gdyż akt ten może być w przyszłości niezbędny (np. w przypadkach wykonywania kontroli prawnej przez Najwyższy Trybunał Administracyjny, wniesienia przez drugą stronę prośby o uchylenie z urzędu lub wznowienia postępowania). Brak w aktach tych dokumentów utrudniłby, a często nawet uniemożliwił wykonanie wspomnianej kontroli prawnej.

Skutkiem tego wypracowanie ściślejszych norm lub wskazówek co do wypadków zatrzymywania dokumentów w aktach lub zwracania stronom, jest rzeczą niezwykle trudną zwłaszcza gdy się weźmie pod uwagę ogromną różnorodność spraw administracyjnych co do charakteru oraz ich znaczenia dla interesu publicznego i dla stron. Również i dokumenty przedkładane jako załączniki przez strony, odznaczają się wielką różnorodnością pod względem swej

siły dowodowej i wartości dla stron. Wreszcie okoliczność, że niektóre strony z natury rzeczy wzbudzają więcej, inne zaś mniej zaufania we władzach, musi wywierać wpływ na potrzebę gromadzenia dokumentów w aktach.

Biorąc powyższe pod uwagę, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zarządza, aby podległe władze i urzędy, w sprawie zwracania stronom przedstawionych przez nie dla wyjaśnienia lub udowodnienia pewnych okoliczności dokumentów na przyszłość kierowały się poniższymi zasadami.

Przede wszystkim należy przyjąć za zasadę unikanie sztywnego szablonu i możliwą indywidualizację wypadków, polegającą na rozważeniu w każdej poszczególnej sprawie dopuszczalności wydania stronie dokumentu, o który prosi.

Do rozważenia są przede wszystkim następujące okoliczności:

1) ewentualny obowiązek ustawowy zachowania dokumentu w aktach sprawy,

2) ważność samej sprawy,

3) ważność dokumentu jako środka dowodowego w danej sprawie,

4) wartość jego dla strony,

5) koszty lub trudności w ewentualnym uzyskaniu przez stronę innego egzemplarza tego dokumentu, względnie czy dokument jest tego rodzaju, że może być wystawiony tylko w jednym egzemplarzu,

6) ostateczność względnie prawomocność decyzji,

7) przydatność akt dla innych stron,

8) zaufanie władzy do osoby petenta, składającego dokument,

9) interes, jakim wykazuje się petent, prosząc o zwrot dokumentu.

W rozwinięciu powyższych przesłanek w szczególności wskazanym jest stosowanie następujących zasad postępowania:

a) dokumenty, które strony mogą otrzymać w dowolnej ilości, np. metryki (oprócz płatnych wypisów metrycznych wyznania prawosławnego), świadectwa moralności, świadectwa ubóstwa, wypisy hipoteczne itp. powinny być zasadniczo zatrzymywane w aktach w oryginale. Zasada ta nie wyklucza, że w wypadkach zasługujących na uwzględnienie, władza winna zwrócić oryginały, zatrzymując uwierzytelnione odpisy, np. gdy dokument był wystawiony za granicą względnie w Polsce poza miejscem zamieszkania lub pobytu strony i byłaby narażona na znaczne trudności i koszty, związane z uzyskaniem nowego dokumentu lub dotkliwą dla niej zwłokę w załatwieniu sprawy.

Zaznacza się jednocześnie, że wskutek pozostawienia dokumentów w urzędowych aktach sprawy, strona bynajmniej nie zostaje pozbawiona możności korzystania z nich, o ile zajdzie tego potrzeba przy sposobności rozpatrywania przez władze innej sprawy. W ostatnim bowiem wypadku strona na podstawie art. 56 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym może ograniczyć się do powołania się na wspomniane akta urzędowe ze wskazaniem władz lub urzędów, w posiadaniu których one się znajdują.

b) Dokumenty, które są wydawane tylko w jednym egzemplarzu, np.: świadectwa szkolne, dekrety nominacyjne, akta nadania względnie uznania obywatelstwa, osobiste dokumenty wojskowe, legitymacje urzędnicze itp. należy zasadniczo zwracać stronom, zatrzymując w aktach odpisy lub wyciągi z tych dokumentów.

Celem umożliwienia stronom podjęcia z powrotem dołączonych do podań dokumentów i przyspieszenia postępowania wskazane jest pouczenie stron, aby wraz z oryginalnymi dokumentami przedkłady ich odpisy, które władza uwierzytelni we własnym zakresie i zatrzyma w aktach sprawy, a oryginalne dokumenty zwróci stronie. W każdym razie nie należy wymagać dostarczenia odpisów, od stron niepiśmiennych lub słabo piszących, lecz z urzędu sporządzać i uwierzytelniać odpisy (wyciągi) złożonych przez nie dokumentów, aby nie narażać ich na znaczne koszty sporządzania odpisów.

Wyjątek od zasady zwracania dokumentów, stanowią przypadki, w których w myśl obowiązujących przepisów władza jest uprawniona do zatrzymywania dokumentu lub strona jest obowiązana zwrócić władzy dokument oryginalny po jego wykorzystaniu względnie przed wydaniem nowego dokumentu tego samego rodzaju, jak to ma miejsce np. co do legitymacji urzędniczych.

Zwrot stronie dokumentów na wstępie niniejszego punktu opisanych, może nastąpić dopiero po uprawomocnieniu się orzeczenia w sprawie, dla której dokument załączono.

c) Dokumenty, nie mające żadnego znaczenia względnie mające nieistotne znaczenie dla sprawy, powinny być zwracane stronom bez pozostawienia odpisów, z równoczesnym zamieszczeniem w aktach sprawy adnotacji o zwrocie.

d) Przed wydaniem decyzji można zasadniczo w każdej chwili zwrócić stronie żądane dokumenty, o ile w danej sprawie wchodzi w grę jedynie interes tej strony, a nie interesy innych stron lub interes publiczny, lecz z równoczesnym pouczeniem strony, że wydanie decyzji, o którą prosi, jeżeli dokument ma dla sprawy istotne znaczenie, będzie wstrzymane do chwili ponownego przedłożenia dokumentu.

e) Władzą właściwą do decydowania o tym, czy i które dokumenty, złożone w danej sprawie, należy zwrócić stronie, jest władza, która w tej sprawie wydała decyzję ostateczną. Będzie nią zatem władza decydująca w I instancji, której decyzja już uprawomocniła się.

Zarządzenie niniejsze nie uchyla zarządzeń szczególnych w tej materii wydanych w odniesieniu do poszczególnych grup spraw lub dokumentów.

SKOROWIDZ RZECZOWY

liczby oznaczają stronice.

Adnotacje w aktach: o spostrzeżeniach, wiadomościach i zarządzeniach, mających znaczenie dla sprawy — 9, o czynościach urzędowych przy załatwieniu spraw — 17, o pozostawieniu bez załatwienia wzgl. umorzeniu sprawy — 18.

Asystencja: organów bezpieczeństwa przy egzekucji — 55, organów wojskowych przy egzekucji w budynkach wojskowych i na okrętach wojennych — 54, 58 — 59.

Biegli: wzywanie i badanie biegłych — 16,80, wyłączenie biegłych — 16, pominięcie opinii biegłych — 12,14, wynagrodzenie biegłych — 16,17, koszty podróży i wynagrodzenia biegłych — 45, udział biegłych w oględzinach — 17, niewłaściwe zachowanie się biegłych — 17,80, niestawiennictwo lub odmowa dania wyjaśnień — 46.

Błędy pisarskie, rachunkowe i in. omyłki: istota — 27, sprostowanie — 27.

Decyzja: istota decyzji — 18,43, decyzja główna — pojęcie — 18, pozostawienie sprawy bez załatwienia jako decyzja — 18, decyzja incydentalna — pojęcie — 18, decyzja ostateczna — pojęcie — 18, decyzja prawomocna — pojęcie — 18, decyzja tymczasowa — 19,34, treść decyzji — 20,26, decyzja stanowiąca oświadczenie w prywatno-prawnej sprawie Skarbu Państwa — 2,20, zawierająca komulację tytułów publiczno- i prywatno-prawnych — 2, w sprawie zezwolenia na przegląd akt admin. — 8, protokół o ustnym ogłoszeniu decyzji — 9, decyzje pozostawione swobodnemu uznaniu — 20,21, uzasadnienie decyzji — 20, 21, 23, 25, 90, brak uzasadnienia decyzji, a materiał w aktach sprawy — 22, brak uzasadnienia decyzji w wypadkach swobodnego uznania — 20 — 24, oparcie decyzji pozostawionej swobodnemu uznaniu, na przesłance nieprzewidzianej w prawie — 24, obowiązek dokładnego wskazania w decyzji przepisu prawa materialnego — 24, powołanie się w uzasadnieniu decyzji na orzeczenie innej władzy — 24, istota uzasadnienia faktycznego decyzji — 25, pominięcie w decyzji istotnego wniosku strony — 26, podpis władzy na decyzji — 20,21, pouczenie w decyzji o środku prawnym — 25, 26, 83, decyzja załatwiająca sprawę w całości lub w oddzielnych częściach — 26, termin dla wypełnienia nałożonego w decyzji obowiązku —26, ogłoszenie i doręczenie decyzji — 26,27, podanie decyzji do wiadomości przez wywieszenie — 11, sprostowanie błędów pisarskich i in. omyłek w decyzji — 27, decyzja o natychmiastowej wykonalności — 31, decyzja władzy odwoławczej — 35 — 37, decyzja o wznowieniu postępowania — 39 — 40, zmiana decyzji z urzędu i w drodze nadzoru — 40 i n., decyzja wydana bez jakiejkolwiek podstawy prawnej — 41 i n.

Dokumenty: dokumenty publiczne — 15, dokumenty prywatne — 15, dokumenty nieprawdziwe — 15, siła dowodowa dokumentów — 15, swobodna ocena dokumentów, wystawionych przez władze obce — 15, dowód nieprawdziwości dokumentów — 15, wydawanie odpisów — 7, zwracanie dokumentów — 90 — 91.

Doręczanie pism: organa doręczające — 9,77, doręczanie przez pocztę pism urzędowych i wezwań — 49 — 51, doręczanie za pośrednictwem placówek konsularnych — 83, miejsce doręczenia — 10,77, doręczenie w wypadku zmiany miejsca zamieszkania — 10, doręczenie do rąk własnych odbiorcy — 10 — 77, osoby, którym się doręcza — 10,77, doręczenie przez złożenie pisma w urzędzie i przez obwieszczenie — 10,77, doręczenie w drodze ogłoszeń, wywieszania list, wyłożenia akt — 11, doręczenie w wypadku wniesienia podania przez kilka osób — 11, doręczenie decyzji — 26,27, doręczenie orzeczenia odwoławcy przez zakomunikowanie przez władzę I instancji treści decyzji II inst. — 9,25, pokwitowanie — 10,78, zwrot niedoręczonego pisma — 10, doręczenie wadliwe — 10,79, ustalenie daty doręczenia — 10, ustalenie prawidłowości doręczenia — 10, koszty doręczenia — 45, koszty doręczenia pism przez organa gminne — 49, zależność skuteczności decyzji od jej doręczenia — 26.

Dowody: środki dowodowe — 14, ustanowienie środków dowodowych — 12, swobodna ocena dowodów — 14,15, dowody nieprawdziwości dokumentów — 15, ciężar dowodu nieuprawomocnienia się decyzji — 19, złożenie dowodu jako chwila, od której należy uważać sporną okoliczność za udowodnioną — 14.

Egzekucja na majątku (egz. świadczeń pieniężnych): zasady stosowania egz. na majątku — 51, dni i pora przeprowadzania egzekucji — 54, egz. w obrębie urzędów państwowych budynków kolejowych, wojskowych i policyjnych — 54, wstrzymanie czynności egzek. w razie śmierci lub zagnięcia zobowiązanego — 54, egzekucja świadczeń pieniężnych — 54 i n. zakres stosowania egz. świadczeń pieniężnych — 54, upomnienie — 55, wyłączenie spod egzekucji — 54, zajęcie majątku — 55, rewizja domowa i osobista — 55,60, asystencja organów bezpieczeństwa—55, opisanie i oszacowanie ruchomości — 55, zwolnienie zajętych przedmiotów — 55, oddanie zajętych przedmiotów pod dozór — 55, sprzedaż zajętych przedmiotów — 55,56, sprzedaż i przejęcie papierów wartościowych — 56, zajęcie majątku u osób trzecich i t. p. — 56, zajęcie płac i in. dochodów — 56, zbieg egzekucji admin. i sądowej — 55,59, egz. należności admin. z nieruchomości i ruchomości, dokonywana przez władze sądowe — 59, egz. grzywien, kar pieniężnych.

opłat sądowych i kosztów postępowania przez gminy w sądowym post. egzekuc. — 76, egzekucja grzywien, kar pieniężnych, nawiązek, opłat i kosztów w postępowaniu karno-sądowym — 61, przejęcie egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe — 61,62, postępowanie egzekucyjne władz skarbowych — 61, 62 i nast., wyłączenie niektórych rodzajów świadczeń spod egzekucji urzędów skarbowych — 62.

Instancje: tok instancji w wypadkach, gdy decyzja dotyczy interesów podmiotu, który reprezentuje władza — 3, tok instancji w wypadku niezałatwienia sprawy w terminie i przekazania jej instancji wyższej — 17, ilość instancji odwoławczych — 28, załatwienie sprawy przez instancję odwoławczą w charakterze władzy I instancji — 3.

P. również: postępowanie egzekucyjne władz skarbowych.

Ekspertyzy: protokół o ekspertyzach — 9.

Interes prawnie chroniony — 5, 6.

Kary i środki wymuszenia — 46—47, 86—88.

Kara pieniężna celem przymuszenia: stosowanie — 56—57, wymiar — 57.

Kary za zwłokę: od należności pieniężnych — 57, obniżenie kar za zwłokę — 57, 60, 61.

Koszty: postępowania admin. 45—46, podróży i wynagrodzenia świadków i biegłych — 16, 17, 45, 80, 81, 86, doręczania pism przez organa gminne — 49, zwolnienie od kosztów — 46, przymusowe ściąganie kosztów — 46, koszty postępowania przymusowego — 57, odszkodowanie na rzecz gmin w postęp. przymusowym — 57.

Księgi handlowe: moc dowodowa ks. handlowych — 15.

Nadzór: pojęcie władzy nadzorczej — 44, legitymacja do żądania wykorzystania przez władzę uprawnień nadzorczych — 45.

Niewłaściwe zachowanie się: stron, świadków i biegłych — 17, 80, 88.

Nieobecny i niezdolny do działań prawnych: wyznaczenie zastępcy prawnego — 7.

Obowiązek publiczny: jako źródło stosunku publiczno-prawnego — 3.

Odpisy: dokumentów — 7, 8.

Odszkodowanie: gmin za czynności egzekucyjne — 57, stron dotkniętych zmianą lub uchyleniem prawomocnej decyzji — 45.

Odwołanie: cechy odwołania — 28, legitymacja do wniesienia odwołania — 5, 6, 28, termin do wniesienia odwołania — 29, termin do wniesienia odwołania w wypadku uzupełnienia decyzji władzy I inst. — 29, przywrócenie terminu dla odwołania —12, zasada jednej instancji odwoławczej — 28, wnoszenie odwołania za pośrednictwem władzy I instancji — 31, 85, odwoł. wniesione za pośrednictwem władzy niewłaściwej — 85, treść odwołania — 29, nowe okoliczności w odwołaniu — 29, zawiadomienie innych stron o wniesieniu odwołania — 31, termin przesłania przez władzę I inst. odwołania do władzy odwoławczej — 31, 85, zmiana decyzji przez władzę I inst. w związku z odwołaniem — 31—33, prawo strony do zapoznania się z odwołaniem innych stron — 33—34, uzupełnienie postępowania wyjaśniającego w związku z odwołaniem — 34, prawo strony do zapoznania się z wynikami uzupełniającego post. admin. w post. odwoławczym— 35, niedopuszczalność i uchybienie terminu do odwołania — 30—35, obowiązek odrzucenia odwołania spóźnionego — 36, skutki odrzucenia odwołania ze względów formalnych — 30, uzasadnienie decyzji o pozostawieniu odwołania bez merytorycznego rozpatrzenia — 30, wniesienie odwołania, a wstrzymanie wykonania decyzji — 30, wydanie orzeczenia w post. odwoławczym — 35—37, niedopuszczalność kasacji w post. odwoł. —35, załatwienie odwołania pod rządem nowych przepisów materialnych — 29, 36, prawo władzy do uwzględnienia momentów niepodniesionych w odwołaniu — 35, prawo władzy do rozstrzygnięcia kwestii nierozpatrywanych w I inst. — 36, rozpatrywanie sprawy w post. odwoł. w całości lub w części — 36, 37, powołanie się w decyzji władzy odwoławczej na uzasadnienie zaskarżonej decyzji — 37, zasada uwzględniania stanu faktycznego z okresu, którego dotyczy decyzja I inst. — 29, zaskarżenie decyzji incydentalnej — 29, odwołanie w sprawie wznowienia postępowania — 39, odwołanie od decyzji, zmieniającej poprzednie orzeczenie — 41, odwołanie od zarządzenia i zagrożenia egzekucyjnego — 53.

Oględziny: zarządzenie oględzin — 17, uczestnictwo stron w ogl. — 17, protokół o oględzinach — 9, koszty oględzin — 45, oględziny akt urzędowych — 15.

Ogłoszenie decyzji — 26.

Opis i oszacowanie: ruchomości przy egzekucji — 55.

Opłaty i należności: skutki niewniesienia opłat w wyznaczonym terminie — 46, zwolnienie od opłat — 46.

Organ egzekucyjny: określenie organów egz. 52, tryb powoływania — 52, brak uprawnienia do badania ważności zarządzeń egzek. — 53.

Orzeczenie: p. decyzja.

Osoba interesowana: pojęcie — 5, 6, zdolność prawna i zdolność do działań prawnych — 7, zastępstwo przez pełnomocnika—7, prawo dowiadywania się o biegu spraw — 7, 8, 84, prawo do wniesienia odwołania — 5, 6, wzywanie i przesłuchanie os. int. — 11.

Pełnomocnictwo — 7, pełn. prywatne — 7.

Pełnomocnik: wymóg własnowolności — 7, pełn. zawodowy — 7, prawo dowiadywania się o biegu sprawy — 7, prawo przeglądu akt admin. — 7.

Podania: sposób wnoszenia — 8, 89, skierowane do władzy niewłaściwej — 3, 89, treść podania — 8, podpis na podaniu — 8. braki for-

malne — 8, potwierdzenie odbioru podania—8, protokół o przyjęciu zgłoszonego ustnie podania — 9, podanie o wznowieniu post. — 39, traktowanie podań zbiorowych — 90.

Podpis: poświadczenie podpisu na podaniu wniesionym telegraficznie — 8, podpis na decyzji — 20, 21, zastąpienie podpisu na decyzji odciskiem pieczęci — 21.

Postępowanie administracyjne: zastosowanie — 2, 4, 47—48, 68, wstrzymanie — 17, 19.

Postępowanie cywilne: zastosowanie do egzekucji należności adminicyjnych — 52.

Postępowanie egzekucyjne władz skarbowych: zakres egzekucji urzędów skarbowych— 63, właściwość urzędów skarbowych — 63—64, kierownictwo i nadzór nad wykonywaniem przepisów egzekucyjnych — 64, egzekucja sądowa należności admin. — 63, zbieg egzekucji administracyjnej i sądowej — 63, zbieg egzekucyj administracyjnych, przeprowadzanych przez urząd skarbowy i inną władzę — 63, organ egzekucyjny — 64, wierzyciel — 63, wszczęcie egzekucji — 64, wniosek egzekucyjny — 64, 75, tytuł wykonawczy i egzekucyjny — 64, 65, zarządzenie egzekucyjne — 65, upomnienio — 64, koszty upomnienia — 64, dni i pora czynności egzekucyjnych — 65, opór i niewłaściwe zachowanie się przy czynnościach egzekucyjnych — 65, świadkowie przy czynnościach egzekucyjnych — 65), przeszukiwanie mieszkania, schowków i odzieży—65. czynności egzekucyjne w urzędach państwowych i t. p., pomieszczeniach wojskowych i na statkach wojennych — 65, pokwitowanie organu egzekucyjnego — 65, depozyt sum nieulegających wydaniu i zabezpieczeń — 65, zawiadomienie wierzyciela o wyniku egzekucji — 65, zawieszenie egzekucji — 66, ustanowienie kuratora zobowiązanego —66, zabezpieczenie należności — 66, 75—76, tymczasowe ograniczenie egzekucji — 66, umorzenie egzekucji — 66, zwolnienie zajętego majątku spod egzekucji — 66, zwolnienie osobiste spod egzekucji — 67, mienie nie ulegające egzekucji — 67—68, egzekucja z uposażeń służbowych, zaopatrzenia emerytalnego i t.p.— 68, 74, egzekucja przeciwko Skarbowi Państwa, monopolom i przedsiębiorstwom państwowym — 68, 74, egzekucja należności od związków samorządu terytorialnego — 68, 74, zastosowanie do postępowania egzek. przepisów post. admin. — 68, odwołania i zażalenia w sprawach egzekucyjnych — 69, uchylenie i zmiana decyzji, wydanych w sprawach egzekucyjnych — 69, wynagrodzenie gmin za doręczanie pism w post. egzekuc.—69, koszty (opłaty i wydatki) egzekucyjne — 69—70, egzekucja z ruchomości — 70 i n., zajęcie — 70, kara za odmowę wyjaśnień lub wyjaśnienia nieprawidłowe przy zajęciu — 70, protokół zajęcia — 70, opis i oszacowanie ruchomści — 71, oszacowanie przez biegłego — 71, oznaczenie zajętych ruchomości — 71, oddanie zajętych ruchomości pod dozór — 71, wynagrodzenie za przechowanie i dozór zajętych ruchomości—71, sprzedaż zajętych ruchomści — 71—73, publiczna licytacja — 71, 72, sprzedaż pieniędzy zagran., papierów wartościowych i t. p. — 71, sprzedaż ruchomości w trybie doraźnym — 71, termin i miejsce licytacji — 72, obwieszczenie o licytacji — 72—73, wywołanie ceny — 73, sposób przeprowadzenia przetargu — 73, przybicie — 73, sprzeciw na przybicie — 73, niedojście licytacji do skutku — 73, nowy przetarg publiczny — 73, skutki nieuiszczenia przez nabywcę ceny licytacji — 73, nabycie własności ruchomości sprzedanej z licytacji — 73, odbiór ruchomości, nabytej z licytacji — 73, przysięga wyjawienia majątku — 73—74, egzekucja z wierzytelności pieniężnych i in. praw majątkowych — 74—75, zajęcie prawa majątkowego — 74—75, opis prawa majątkowego — 74, zajęcie wierzytelności, przypadającej od Skarbu Państwa i t. p. — 74, oświadczenie dłużnika o zajętym prawie maj. — 74, wypowiedzenie wierzytelności — 74, zajęcie prawa żądania podziału majątku — 75, zajęcie prawa zabezpieczonego poręczeniem lub zastawem — 75, sprzedaż wierzytelności i praw majątkowych — 75, sprzeciw i odwołanie przeciw zabezpieczeniu — 76.

Postępowanie przymusowe (egzekucyjne): zastosowanie — 51, 58.

Postępowanie wyjaśniające: ustanawianie zakresu post. wyj. — 12, sposób przeprowadzania — 12, 89, post. wyj. w formie rozprawy ustnej — 13, uzupełnienie pos. wyj. w związku z odwołaniem — 34, 35, uzupełnienie post. wyj. po uchyleniu decyzji przez N. T. A. — 34, 35.

Pouczenie o środku prawnym: poucz. o prawie wniesienia odwołania lub skargi — 25, 84, poucz. o prawie skargi do sądu powszechnego — 25, poucz. w decyzjach, doręczanych za pośrednictwem konsulatu — 83, błędne pouczenie o środku prawnym — 25, 26, 31, 85, sprostowanie błędnego pouczenia — 26, brak pouczenia o środku prawnym — 25, 26, skutki niezastosowania się do pouczenia — 31.

Prawomocność decyzji: decyzja prawomocna — pojęcie — 18, prawomocność a zgodność z prawem — 18, 19, prawomocność decyzji a tożsamość sprawy — 19, ciężar dowodu nieuprawomocnienia się decyzji — 19, prawomocność decyzji w razie milczącego wznowienia postęp. — 39.

Prośby: sposób wnoszenia — 8, 89, p. również podania.

Protokóły: wypadki, w których sporządza się protokół — 8, 9, sposób sporządzenia — 9, 78, odczytywanie i podpisywanie protokółu — 9, 78, odmowa podpisania protok. — 9. 78, skrobania, poprawki i uzupełnienia w prot. — 9, 78, zgłoszenie podań do protokółu — 8, prot. przesłuchania — 78, protokół w sprawie czynności urzędowych przy załatwianiu spraw—9.

Przesłuchanie: protokół o przesłuchaniu—9, przesłuchanie za pośrednictwem tłumacza —

za pomocą urzędu zamieszkania osoby interesowanej — 11, 89, przesłuchanie przy wyjazdach służbowych — 89.

Przetarg publiczny — 55, 56.

Przymus bezpośredni — stosowanie — 57.

Pytanie wstępne a decyzja tymczasowa — 19, 20, rozstrzygnięcie pytania wst. a wznowienie postępowania — 38.

Res iudicata — 19.

Rewizja: domowa i osobista — 55, warunki i sposób przeprowadzania rewizji osobistej w post. przymusowym — 60.

Roszczenie prawne — 5.

Rozprawa ustna: wypadki zarządzenia rozprawy — 13, zawiadomienia o rozprawie — 13, 89, prowadzenie rozprawy — 13, 14, 89, protokół o rozprawie — 9, 14.

Rzeczoznawcy — p. biegli.

Skargi — p. podania.

Sprostowanie: błędnego pouczenia o środku prawnym — 26, błędów pisarskich, rachunkowych i t. p. — 27.

Środki przymusowe (egzekucyjne): rodzaje — 51, zasady stosowania — 51, 53, środki przymusowe a kary administracyjne i sądowe — 52, bezpośrednie stosowanie — 52, wstrzymanie zastosowania — 53, 54, stosowanie w obrębie urzędów państw., budynków kolejowych, wojskowych, policyjnych — 53, 54, dni i pora przeprowadzania egzekucji — 54.

Stosunek publiczn-prawny: — p. obowiązek publiczny.

Strona: pojęcie — 5, 6, 7, nabycie charakteru strony jako konsekwencja nałożenia obowiązku publ. prawnego — 7, tłumaczenie woli strony — 17, prawo przeglądu akt admin. — 5, 7, 8, uczestnictwo stron w badaniu świadków, biegłych i oględzinach — 17, 80, prawo zapoznania się z wynikami uzupełniającego post. admin. — 35, prawo do wniesienia odwołania — 5, 6, 28, prawo zapoznania się z odwołaniem innych stron — 33—34, prawo kontroli zgodności czynności wykonawczych władz z podstawą formalną tych czynności — 51, prawo do odszkodowania w tyt. uchylenia prawomocnej decyzji — 45, obowiązek pokrywania kosztów post. admin. — 45, niestawiennictwo lub odmowa dania wyjaśnień — 46, niewłaściwe zachowanie się stron w czasie czynności urzędowych — 17.

Świadkowie: wzywanie i badanie świadków — 15—17, 77, 79, osoby wyłączone od badania w charakterze św. — 16, przysięga świadków — 16, 79, osoby zwolnione od przysięgi — 16, 79, odmowa św. udzielenia odpowiedzi na pytania — 16, 78, 79, odpowiedzialność za fałszywe zeznanie świadków — 16, 79, uczestnictwo stron w badaniu świadków — 17, 80, przeszkody stawiennictwa św. — 15, swobodna ocena zeznań świadków — 15, niewłaściwe zachowanie się świadków — 46, 88, koszty podróży wynagrodzenia św. — 16, 45, 80, 81, 86, niestawiennictwo lub odmowa wyjaśnień — 46, 80, świadkowie przy egzekucji świadczeń pieniężnych — 55.

Swobodna ocena: wyników postępowania wyjaśniającego — 14, zeznań świadków — 15.

Swobodne uznanie: przy wyłączeniu urzędnika — 5, przy decyzjach odmawiających stronom zezwolenia na przegląd akt admin. — 8, przy ocenie potrzeby zarządzenia rozprawy ustnej — 13, przy ustalaniu konieczności przesłuchania świadków pod przysięgą — 16, przy ocenie potrzeby natychmiastowej wykonalności decyzji — 31, przy zmianie decyzji przez władzę I inst. w związku ze złożonym odwołaniem — 32, przy ocenie potrzeby uzupełnienia postępowania wyjaśniającego w związku z odwołaniem —34, przy niewykorzystaniu przez władzę uprawnień nadzorczych — 45, prawo władzy nieuzasadnienia decyzji w wypadkach swobodnego uznania — 20—24, całkowite i niecałkowite swobodne uznanie — 20, 22, 23, ograniczenie swobodnego uznania — 20, 24, swobodne uznanie a dowolność postępowania — 20, 21, 22, oparcie decyzji, pozostawionej swobodnemu uznaniu na przesłance nieprzewidzianej w prawie — 24.

Tajemnica urzędowa: ochrona tajemnicy urzędowej przy dowiadywaniu się o biegu spraw, przeglądzie akt admin. i otrzymywaniu odpisów z dokumentów — 7, ochrona tajemnicy urzędowej przy badaniu świadków — 16.

Tożsamość sprawy: istota — 19.

Terminy: obliczanie terminu — 11, koniec terminu — 11, zachowanie terminu w razie nadania pisma na poczcie — 11, recepis pocztowy jako dowód zachowania terminu — 11, przechowywanie kopert dla ustalenia faktu zachowania terminu — 84, przywrócenie terminu — 12, 84, termin prekluzyjny — 12, terminy załatwiania spraw — 17, skutki niezałatwienia sprawy w terminie — 17, uchybienie terminu dla odwołania — 30, termin dla wypełnienia nałożonego w decyzji obowiązku — 26, termin do wniesienia odwołania — 29, termin dla wniesienia odwołania w wypadku uzupełnienia decyzji władzy I instancji pouczeniem o środku prawnym — 25, podaniem motywów — 29, termin przesłania odwołania przez władzę I inst. do władzy odwoławczej — 31, 85, termin dla zapoznania się z odwołaniem wyznaczony innym stronom —33, termin dla wniesienia podania o wznowienie postępowania — 39, upływ terminu dla odwołania warunkiem wykonalności decyzji — 30, dotrzymywanie terminów — 89.

Tymczasowe zarządzenia: dla zabezpieczenia wykonania — zastosowanie — 53.

Tytuł egzekucyjny i tytuł wykonawczy: określenie tytułu wyk. — 52, warunki wykonalności tytułu wyk. — 52, tytuł egzekucyjny dla świadczeń pieniężnych — 54, tyt. egz. dla pobrania zaliczki przy wykonaniu zastępczym — 56, tyt. egz. przy egzekucji sądowej — 59, przekazanie sądowi — 52.

Uchylenie decyzji: p. zmiana decyzji.

Uczestnictwo w sprawie: strony i osoby interesowanej — 5, władzy adm. w charakterze strony — 6.

Umorzenie sprawy: w razie braku podstawy do jej załatwienia — 18.

Upomnienie: przy egzekucji świadczeń pieniężnych — 55.

Uzasadnienie decyzji: uzasadnienie prawne i faktyczne decyzji — 20, 21, 23, 25, 90, istota uzasadnienia faktycznego — 25, brak uzasadnienia decyzji w wypadkach swobodnego uznania — 20 — 24, oparcie decyzji pozostawionej swobodnemu uznaniu na przesłance nieprzewidzianej w prawie — 24, powołanie się w uzasadnieniu decyzji na orzeczenie innej władzy — 24, brak uzasadnienia decyzji, a materiał w aktach sprawy — 22, uzasadnienie decyzji o pozostawieniu odwołania bez merytorycznego rozpatrzenia — 30, uzasadnienie decyzji zmieniającej poprzednie orzeczenie — 40.

Wezwania: do udzielenia wyjaśnień — 9,79, do udziału w cynnościach władzy — 9, do osobistego stawiennictwa — 9, 11, 80, 89, treść wezwania — 9, 79, sposoby wzywania — 11, doręczanie wezwań — 9, 79.

Władza administracyjna: prawo władzy administracyjnej do uczestnictwa w sprawie w charakterze strony — 6, prawo władzy do wnoszenia odwołań — 6, władza administracyjna w rozumieniu przepisów w post. przymusowym — 51. 58.

Władza egzekucyjna: określenie władzy egzekucyjnej — 52, brak uprawnienia do badania uzasadnienia tyt. egzek. — 53.

Właściwość władz: rzeczowa — 3 — 4, miejscowa — 3 — 4, przestrzeganie z urzędu — 3, ustalenie — 3 — 4, skierowanie podania wniesionego do władzy niewłaściwej — 3, 89, spory o właściwość — 4, właściwość władz nieistniejących — 4, naruszenie właściwości przez wydanie decyzji przez władzę odwoławczą w charakterze władzy I instancji — 3, właściwość władzy admin. do rozstrzygnięcia sporu, mającego źródło w stosunku publiczno-prawnym — 3, do załatwiania spraw prywatno-prawnych — 3 — 4, właściwość sądów powszechnych do rozstrzygania sporów wynikających z ugody — 3, do orzekania o nabyciu wzgl. prawie własności — 3, 20.

Wstrzymanie postępowania — 17, w wypadkach konieczności rozstrzygnięcia pytania wstępnego — 19, 20.

Wykonanie decyzji: natychmiastowa wykonalność decyzji — 30, 31, wykonanie decyzji a wpływ terminu dla odwołania — 30, wstrzymanie wyk. decyzji wskutek prośby o przywrócenie terminu — 12, wstrzymanie wyk. dec. przez wniesienie odwołania — 30, wymóg zgodności czynności wykonawczych z decyzją — 31.

Wykonanie zastępcze: świadczenia robocizny i świadczenia w naturze — 56.

Wyłączenie urzędnika: obowiązek wyłączenia się urzędnika — 4, wyłączenie urzędnika przez przełożonego — 4, 5, prawo stron do wył. urzędnika — 4, skutki zaniechania obowiązku wył. się urzędnika — 5, zastąpienie wyłączonego urzędnika — 5.

Wznowienie postępowania: wypadki wznowienia — 37 — 39, nowe okoliczności i nowe środki dowodowe — 38, wzn. post. w razie zmiany rozstrzygnięcia pytania wstępnego—38, wznowienie post. a zmiana decyzji na mocy nowych przepisów prawnych — 38, tryb i termin wnoszenia podania o wznow. — 39, czasokres, w którym może nastąpić wznowienie — 39, władza orzekająca o wznowieniu — 39, zakres czynności we wznowionym post. — 39, odwołanie w sprawie wznowienia post. — 39, milczące wznowienie post. a prawomocność poprzedniej decyzji — 39, sprawa zaskarżalności do N. T. A. decyzji o wznowieniu postęp. — 39—40.

Zagrożenie: istota — 53, stosowanie — 53, zagrożenie a zarządzenie egzekucji — 53.

Zajęcie: majątku ruchomego przy egzekucji świadczeń pieniężnych — 55, opis i oszacowanie zajętych ruchomości — 55, oddanie zajętych przedmiotów pod dozór — 55, zajęcie majątku u osób trzecich itp. — 56, zajęcie płac i in. dochodów — 56.

Załatwianie spraw: sposób załatwienia — 17, 26, 90, ochrona interesu publicznego i prywatnego — 17, załatwienie sprawy w całości lub w oddzielnych częściach — 26, terminy załatwienia — 17, skutki niezałatwienia sprawy w terminie — 17, brak podstawy prawnej lub faktycznej do załatwienia sprawy — 18.

Zastępca prawny — 5.

Zastępstwo: osoby interesowanej przez pełnomocnika — 7, osoby interesowanej przez członków rodziny itp. — 7, zawodowe — 7, osoby nieobecnej — 7, koszty zastępstwa adwokackiego — 45.

Zarządzenie: p. decyzja.

Zażalenia: p. podania.

Zarządzenie egzekucyjne: badanie ważności — 53, zarz. egz., a zagrożenie — 53.

Zdolność prawna i zdolność do działań prawnych: ocena — 7.

Zeznania: zapisywanie zeznań do protokółu — 9, dostarczanie zeznań na piśmie — 9, 89.

Zmiana i uchylenie decyzji: zmiana decyzji przez władzę I instan. w związku z odwołaniem — 31—33, zmiana decyzji przez wł. I inst. a zmiana w trybie odwoławczym lub z urzędu — 32, zmiana decyzji w związku ze skargą do N. T. A. — 31—33, zmiana i uchylenie decyzji na podstawie której nie nabyto praw — 40—41 nabyto prawa — 41, odwołanie od decyzji zmieniającej lub uchylającej orzeczenie — 41, 44, zmiana decyzji z urzędu lub w trybie nadzoru a zmiana w post. odwoławczym — 41, 44, zmiana i uchylenie decyzji przez władze nadzorcze i naczelne — 41 i n., 86 zmiana decyzji a zmiana stanu prawnego — 42, decyzje wydane bez jakiejkolwiek podstawy prawnej 41 i n. 86, władza nadzorcza uprawniona do zmiany decyzji — 44, odszkodowanie stron dotkniętych zmianą lub uchyleniem prawomocnej decyzji — 45.

Znawcy: p. biegli.

Zwłoka: w załatwianiu sprawy — 17.

Drukarnia Państwowa Nr 1 w Warszawie. Zam. 514. B. - 06767.